THEOPHRASTI SPARSÆ DE PLANTIS SENTENTIAE IN CONTINVATAM SERIEM AD PROPRIA CAPITA REVOCATAE, NOMINAQ. SECVNDVM LITERARVM ORDINEM DISPOSITA,

Per Cæsarem Odonum Philosophum, ac Medicum Bononiæ practicam Medicinæ ordinariam profitentem.

ACCESSERVNT DISPVTATIONES duæ, altera an Rheubarbarum in propria mole, & substantia exhibitum soluat, & aperiat magis, quàm ex infusione propinatum.

Altera an in quo vis humore euacuando sit expectanda concoctio, nunc primum ab eodem authore in lucem editæ.

BONONIAE
Apud Alexandrum Benaccium.
M D L X I I

REVERENDISSIMO AC AMPLISSIMO BONARVM ARTIVM PATRONO, PETRO Donato Cæſio Narnienſi Epiſcopo, Bononiæ moderatori prudentiſsimo.

CAESAR ODONVS

Salutem, & Fœlicitatem.

DECREVERAM IAM dudum ego Reuerendiſsime Præſul, ac patrone optime, cum plurimum me tuis officijs deuinctum sẽſiſſem (vt aliquod non ingrati animi erga te mei ſpecimen haberes) annotationes noſtras in Theophraſtum de plantis, nec non imagines herbarum ipſas à nobis olim longo ſtudio delineatas, nomini tuo dicatas in lucem edere; Quod meum inſtitutum dum aliquãdo cum iuris peritorum Conſultiſsimo Ioanne Angelo Papio tuarum laudum decãtatori indefeſſo communicaſſem; is me non modo ab hoc munere non eſt dehortatus, verum acutius etiam currenti (quod aiunt) mihi calcar addi

dit, atq; ea potissimum ratione tibi præceteris labor hic iure optimo dicandus fuit, quod Theophrastus hic noster, qui olim tam concisas, & dispersas habebat sententias, ut vix posset integra vnius plantæ historia illius à quoquam haberi nisi vniuersum ipsius volumen euolueretur; iam nostra opera in vnum collectus, ac omnibus modis integer redditus, ex eorum (ni fallor) numero sit, qui non paruam sit rei herbariæ studiosis vtilitatem allaturus. Cum autē eo sis ingenio præditus, atq; ea animi propensione in omnium commoda affectus, ut nihil aliud vnquam, aut agere, aut cogitare videaris, quàm vt omni quo potes officio, liberalitate gregem tuæ creditum fidei, prudentiæ, & charitati foueas, & omnibus modis iuues. Cur sub tuo patrocinio illū emittere non debebam? Atq; vtinam potuissem ex animi sententia absolutum opus hoc tibi præstare, nec mihi Artificum eorum inopia, quibus ad sculpendas imagines vti cogebar, nunc id exequendi facultatem abstulisset, nam id tibi fortè lōgè gratius, alijs vtilius, mihi certè iucundius contigisset. Cæterum, si hæc tibi qualiacunq; sint displicuisse nō senserimus, propediem, & eadem absolutiora, & alia nonnulla fortasse nō ingrata offeremus; Interim munusculum hoc boni consule. CHRISTVS OPT. MAX. talem te no

bis, & Christianæ Reipublicæ officiosissimũ, & beneficentissimum Patronum diu seruet incolumem, vt qualis nomine diceris, & re ipsa es PETRVS DONATVS Cælitus. Ita nobis, vt facis longo tempore adsis, & faueas. Vale Bononiæ Calen. Nouemb.
M D L X I.

AD EVNDEM REVERENDISS.um

Hexastichum eiusdem Cæsaris Odoni.

Petruus petra fuit, naturam tu quoq; petræ

Petrus habes; quam nos iam super ædifices

Donatus Populo es fatali munere diuûm

Cæsius es, Pallas cæsia, & ipsa fuit

Omnia cur dubitet tam non fœlicia firmo,

Munifico, Docto, Felsina recta Duce?

CANDIDO LECTORI.

AMICE Lector ſi quid commodi (quod maxime intendebamus, dum hunc laborem ſuſcepimus) ſtudijs tuis ex hiſce lucubrationibus acceſsiſſe ſenſeris, id nobis futurum ſcito gratiſsimum, ſin minus conatum, atq; animum noſtrum boni conſule, propediem tibi fortaſſe vtiliora, & gratiora allaturum. Interim memento duo, quæ paſsim ſcribuntur in margine elementa h. & c. Primum quidem hiſtoriæ Theophraſti. c. vero de cauſis libros tibi indicare, notulas vero additas eorum capita fideliter etiam commonſtrare. Vale.

IOANNIS BAPTISTAE
Morelli Mantuani ad Lectorem.

Ecce Theophrasti digestam ex ordine syluam
Cæsaris ingenio Candide Lector habes.
I nunc, & flores & collige sedulus herbas,
Hoc duce per certas est uia tuta notas.

SPARSAE THEOPHRASTI DE PLANTIS SENTENTIAE INCONTINVATAM SERIEM

redactæ, Capitaque secundum Elementorum ordinem disposita.

PER CAESAREM ODONVM PHILOSOPHVM *ac Medicum Bononiæ, simplicia & practicam Medicinæ, ordinariam publicè profitentem.*

ABIETI[a] *utrinque miro ordine inuicem respondent rami.*[b] *Cultum ea nullum patitur, sed eo deterior redditur.*[c] *Procera est, & longo caudice, cui cortex tunicis multiplex.*[d] *Fissilis est.*[e] *Et una tantum radice constat, eaq; neruosa.*[f] *Mas nodosior.*[g] *Ad longitudinem tantum apta potissimum augeri.*[h] *Syluestris perpetuò uiret.*[i] *Folia habet rara, eadem multifida, & quasi serrata.*[k] *Syluestris flore est bicolore, et pleno.*[l] *Ex semine bene nascitur.*[m] *Pauloante solstitium floret, flos croci colore, aliàs pulcher, fructum post Vergiliarum occasum dimittit, germinationem intermittit, terq; turget, ternaq; germina edit, ideoq; ter squamosa dicitur, eiusque germinationes conspicuæ maximè, genicula inuersus rectos porriguntur, ramiq; conditi ex æquo spectantur.*[n] *amentum habet, fructifera est, Syluestris modica radice descendere uidetur, in profundum radicem non agit, ob id accidit, ut flatu radicitus euertatur, ut Archades uo-*

a
b.h.1.6.
c.h.1.7.
d.h.1.8.
e.h.1.9.
f.h.1.13
g.h.1.14
h.h.1.15
i.h.1.16
k.h.1.21
l.h.2.2.
idem. 3.
4.h.
m.h.3.6.
n.h.3.7.

lunt Idæi uero abietem altius quàm robur radice descendere uolunt, uerum simpliciori meatuq; rectiori.[a] Cui peculiare quoddã euenit cum .n. præcisa, uel aliquo pacto diminuta afflatu fuerit circa leuã partem sui caudicis (habet enim quadanũtenus leuem enodem similem, ac etiam æquiparandam nauiculæ) mox circumnascitur paulo excelsitate inferius, quod quidem circumactionem, alij circũagnationẽ appellant, colore nigrum duritia ultra modum ex quo crateres Archades, conficiunt, crassitudo talis, qualem arborem esse contigerit, quo scilicet robustior uegetiorq;, uel plenior, eo crassior illud quoque peculiare ac eadem in re abieti accidit, cum enim ramis omnibus ablatis, cacumen decideris, mox emoritur: cum uero inferiora proxima læui illi parti præcideris, quod restat uiuit, & agnatio quam modo dixi, circum id fieri assolet, scilicet quia uegetius, ac uiridius est, si quidem è latere nunquam recrescit, neque ab implantigera abies assurgit. [b] amplius Pinosa, quam Pinus est, & Picea, ligno è neruoso, molli, leuiq;, nodisq; durioribus, quàm Pino, sed paucioribus.[c] In Archadia circa Cranã uocatã loco quodã concauo, et silente a uentis, quẽ nunquam solẽ attingere aiunt, abietesq; plurimum tum longitudine tũ crassitudine cæteris præstant, non tamen pariter frequentes, neque pulchræ cernuntur, sicut etiam Pinastri, quæ locis umbrosis enascantur, quamobrẽ ad lautiora operum, ut fores, cæteraq; magnifaciẽda hisce minus utũtur, sed ad nauigia

domos

domosq́; duntaxat, quippe trabes, & antennas ex his opti mas faciunt, atque etiam malos præstantißima longitudine, sed non similiter ualidas, atque ex ijs, quæ sole expositæ starent, sed ex breuitate densiores illis, robustioresq́; montium cacuminibus enascitur, locisq́; algentibus, sed non in excelsum, sicut etiam circa Cyllenum promontorium euenit.[a] *In Asia parte superiori Syriæ itinere a mari quinque dierum enasci negant.*[b] *Versus septemtrionem nascitur, frigidumq́; locum amat, in ponto non oritur.*[c] *Marina nostri tractus ignotior, & maxime propria ratione locorum, terrena quidem spectatur, nascitur uerò hæc supra lapides, atque fictilia caret radicibus, sed modo patellarum adhæret, cui folium carnosum oblógius, crassumq́; quàm quercui frequens, nec leguminũ siliquis absimile, concauum intus, nec quicquam intra se continens color accedens ad purpuram, forma tota erecta, & multicaulis, cum ambæ sint simplicior tamen abies quàm quercus, ramis longis, rectis, solutisq́;, cui magnitudo cubitalis, parum altior, maior tamen quàm quercus.*[d] *In germinatione abietis cum etiam cortice turgido est mense Februario, uel martio, si quis detraxerit statim moritur hyeme diutius tolerat.*[e] *ab ulcere ampliori altioriq́; nihil offenditur.*[f] *cuius materies primo turgore odoratior redditur, uere cæditur, tunc enim germinat quàm cædi oportere cũ germinare incipit, quidam expedire conantur, quia serotinarum magis casura serior.*[g] *abies à Pino differt*

h.4.4. a
h.4.6. b
h.4.7. c
h.4.18. d
h.4.19. e
h.5.1. f
h.5.2. g

quia neruacior, atq; rigidior, ita ut utrunq; è contrario habeant neruos ualidos, carnē mollem et raram, qua de causa altera grauis altera leuis est altera teda referta est, altera nullā ingerit tedam, ob id ēt albior est, ad hæc Pino rami plures abieti longe duriores, uel potius & omnium ramorum durißimi ambabus spißi, & cornu sanè imitantes colore flaui, & tedæ similes, qui cum abscißi fuerint tam Pino, quàm abieti humor defluit, sed abieti largior est, præterea tunica multiplici abies modo cæpe, aßiduæ nanque tunicæ conspectæ subditam aliam gerit, atque ex his tota constat, quapropter qui ramos dolant, singulatim pleneq; auferre conantur, nam si ita auferantur ramus ualidus relinquetur, hunc enim in modum ictus illo demptio fit est etiam excelsior, atque procerior abies, ideoque antennas malosq; ex ea facere assolent, habet uenas, neruosq; omniū nobilißimos, crescit hæc primū in excelsum quoad libere solem accipiat, neq; ramus ullus neq; germinatio lateris, neq; craßitudo interim factitatur, post in profundū latumq; incrementa capeßit, atq; ita ramorū exortus et laterales germinationes sequuntur quadripartitas appellāt, quibus in utrāq; partē medullæ bini uenarum cursus naturæ cōtrariæ pertendunt, atque per utrunque cursum adigunt ictus cursibus contrarios inferentes, dum in utranq; partè medullæ securis remeat, ita enim eueniat necesse est, natura uenarū ratione, quod ad opera uehementer probant; materiē enim spißißimam præstant, & ægidem gignere ictæ solent, bi-

partitæ

partitæ illæ cursus uenarum tantum in utranque partem medullæ gerunt, eosdemq; inuicem contrarios, habent, ut & securis duplex adigi debeat simplex per utrunq; cursum ictu contrario, mollem hanc materiam refert, sed in opere pessimam quoniam maiorem in modum peruertitur, simplices uocant, quæ unum duntaxat uenarum habeant cursum. His itidem securis utraque ex parte medullæ adigitur, laxiorem natura materiem hanc esse affirmant, sed a peruersione tutissimam. [a] Syluestris rara corpore, tectisq; idonea. [b] a teredine minusquàm Pinus corrodi potest amara enim tradunt etiam abietis, cum germinat decorticatam materiem aquis in offensam durare nimirum posse: patuit id apud phenum Archadiæ cum obstrusis faucibus campus in lacum redundauit, tum enim ductis pontibus ex abiete, cum amplius extumesceret aqua, aliis super alijs fabricatis, postquàm extrusis obturamentis unda erupit discessitq;, uniuersa materies incorrupta comperta, sed forte hoc casuque innotuit. [c] cuius nodus difficillimus constat, habet medullam conspectam, eius namque orbiculorum compositio corticea inspectatur. [d] materiei eius uniuersæ, pars durissima neruus rarissima medulla est, [e] constat aptissimam esse nauibus, triremes enim atque longa uauigia ex ea leuitatis gratia faciunt, ad plurima pene usum præstat, quippe quæ ad tabellas etiam pictorias accomodari possit, ædificijs optima, quæ uetustissima, modo immunis carie sit, operibus enim omnibus ædificatorijs, ut ita

h.5.4.a
h.5.5.b
h.5.6.
h.5.7.d
h.5.8.e

dixerim, aptißima est, sed nauibus propter flexum humi dior capiatur necesse est, nam ad conglutinationem siccior aptior est, domibus & nauibus plerisque alijs accommoda
h.5.9. a *tißima est: pluraq; abies expedit quàm Pinus.* [a] *in latino abies agro, tum magnitudine, tum pulchritudine inter omnes Italicas præstat, tamen ad earum rationem, quas Corsica gignit, pro nullo certe habetur, montuosa abietem ferunt.* [b] *humor eius in lachrymæ modum gignitur.*
h.9.1. b
h.9.2. c [c] *in abiete cum lignis degustatis uulnus intulerint, humor*
c.1.2. d *copiosior confluit.* [d] ex abietum uirgis tenerrimis uiui radices efficere non potest quis, neque adultas transferre.
1.26. e [e] *coloris plurimum sortitur, eo quòd in locis algentibus ua*
2.9. f *leat perdurare.* [f] *opacis locis gaudet.* [g] *breuem non habet ui*
2.16. g
2.23. h *tam, quia directa erectaq;.* [h] *in abiete hyphear, & stelis*
2.24. i *nascuntur.* [i] *in abiete nascentia ualidiora esse consentaneũ*
5.24. k *est, plus enim alimenti, & pinguius subministrat.* [k] *detracta medulla uiuere amplius non potest.*

h.1.15. l ABROTANUM [l] *ex suffruticum genere per*
h.6.1. m *petuo uiret.* [m] *inter surculosa urbana, & coronaria*
h.6.7. n *herba est.* [n] *radice potius et auulsione, quàm semine, ut ferè*
h.6.7. o *omnes aliæ plantæ, germinat.* [o] *semine quoque abundat, nec sine odore est, sed id radices rectas, altasq; agit, estq; ueluti unistrips, crassa scilicet illa radice reliquis uerò de eo exeuntibus spargitur, quod non serpyllo, nec samsuco,*
c.1.4. p *nec sysimbrio, nec Helenio datum est.* [p] *Item lignosum est, uerum spißitate, acoreq; suo seruari aliquantulum tempo-*

ris

ris poteſt, modo Hedera.[a] *mirandum profectò appareat.* c.4.3. a
cum enim calidum ſit loca aprica proſequitur.[b] *ex corona-* c.6.22.b
riorum numero acrem reddit odorem.[c] *in eo, cum agreſte* c.6.24.c
ſit, acredo, atq; synceritas tedio admodum eſt.

ABSYNTHIVM[d], *ſucco amaro eſt.*[e] *loca al* h.1.19. d
gentia quærit.[f] *quãuis amarũ, et male olens utile pla* h.4.6. e
nè ſentitur.[g] *Ponti abſynthio pecora paſcentia pinguiora,* h.7.9. f
et pulchriora redduntur, alibi ueſci negant.[h] *cultu effemina* h.9.18.g
tur, et hebetatur, infirmioribusq; fit uiribus, & aquoſius c.3.1. h
redditur.[i] *ſaporem habet amarum a natura ingenitum.* c.6.4. i

ACANVS[k] *inter arbores non numeratur at in ge* h.1.16.k
nere materiæ humilis & ſpinoſus eſt, et ei loco folij
ſpina oritur,[l] *folijs uerò conſtat aculeatis.*[m] *et caput ma-* h.6.1.l
gnum habet uermilagini ſimile. 9.13.m

ACANACEVM[n] *genus eſt magna ex par* h.6.3. n
te illorum, quæ folio conſtant aculeato.

ACARNA[o] *folia nõ habet aculeata.*[p] *et aſpectu* h.6.3. o
enecco urbano ſimilis ẽ, colore flauicãs. ſucco pinguis. h.6.4. p

ACARNICA[q] *rigua Ederæ genus eſt.* h.3.18.q

ACER[r] *& in monte, & in plano naſcitur, quam in* h.3.4. r
mõte Caprinum, in plano gallicam uocant. quãquã.
alij aliter diſtingunt, & genus diuerſum Aceris & Ca-
prini faciunt.[s] *uerum eam non florere Macedoniæ inco-* h.3.6. s
læ arbitrantur.[t] *& æſtate ſemen reddit.*[u] *auctuq; facilli-* h.3.6. t
ma eſt.[x] *& ſuperfficie aliquatenus gaudet.*[y] *cuius genera a-* h.3.7. u
lij bina (ut retulimus) alij terna ſtatuunt, unum, quod h.3.7. x h.3.11.y

communi

communi generis nomine acerem uocant, secundum Caprinum, tertium Lectirotariam: uidelicet, ut Stagiritæ distinguere solent; Caprinus uero ab Acere distat, quòd aceri candida, atque neruata materia, Caprino autem flaua crispaq; ampla ambabus, platano infindendo similis, uenis enim in longum fluctuat, sed gracilior, macilentior, mollior, longior. omnia eius fissa in acutum compressa abscinduntur. Hæc ita semi fissa, sed summum potius præfissa multineruia minus sunt, quàm pro sua magnitudine esse debeant. cortice paulo Scbariori, quàm tilia uestitur, sub liuido, crasso, spißioriq; picea, inflectiq; contumaci. Radices paucas, & sublimes, crispasque ferè magna ex parte tam flaua, quàm candida gerit, Riguis potißimò nascitur, ut Idei uolunt, inuentuque rara; de flore nasci aiunt fructum haud ualde oblongum, & paliuro similem: uerum oblongiorem aßignant. At uerò olympi incolæ Caprinum montanum potius esse uolunt. Acerem planis etiam nasci, atque nascentem in monte flauam gratè coloratam, crispam, & solidam esse, qua ad opera lautiora utuntur; campestrem uero candidam, rariorem corpore, minusque crispam, quàm nonnulli gallicam, non acerem uocant; marisque materiem crispiorem esse atque contor-
h.5.1. a *tam & planis eam potius nasci, germinareque maturius.* [a] *cæditur uerò aliquando post messem, aliquando post*
h.5.4. b *uindemiam & arcturum.* [b] *& inter spissas arbores nume-*
h.5:8 c *ratur.* [c] *nec non lectis, iugisque iumentorum, atque in totum*

tum operum sumptuosioribus cæditur.

[a] Aconitum nascitur in Creta, zatyntho, sed plurimum, optimumq; in Heraclia pontica constat id folio in tubacco, radice tum specie, tũ colore nuci proxima: uim illam mortiferam in hanc esse; folium et fructũ nihil nocere affirmant fructus herbæ est, non humilis materiæ: herba ea breuis est; et nihil superuacut habẽs, sed frumẽto similis, semẽ nõ spiceũ, nascitur ubiq;, et nõ in Aconis solum, à quibus habet appellationem: is autem uicus est Periandinorum: amat autem loca potissimum saxosa, pascitur ea neq; pecus, neq; ullum animal, confici ad afficiendum modo quodam enarrant, nec nosse quemq;, quamobrem medicos quoniam componere nesciant pro putrefactorio uti, aliisq; quibusdam de causis epotum nihil penitus posse afficere, neq; ex uino, neq; ex mulso; componi autem ita ferunt, ut certis occidere temporibus possit, uidelicet, bimestri, trimestri, semestri, anno completo, nonnullum etiam biennio, pessime illos de uita discedere uolunt, qui plurimum temporis resistere possint; paulatim enim tabescat corpus, & langore pereat diuturno esse necesse; facillime illos, qui confestim obeunt, remedium nusquam esse compertum, sed falsò dici quoddam aliud resistens illi haberi; non enim herba, sed melle, & mero, & quibusdam eiusmodi seruari aliquos potuisse, atq; id raro factum, summaq; difficultate, sed inutile est iis, qui prapara- a b 9. 16.

re ignorent, nec licitum possidere, sed capitalem pœnam institutam: Temporis differentiam pro collectus ratione sequi autumant, mortes collectuum temporibus compares euenire.

a. h.1.16. [a] Acorna inter arbores non est, sed in genere materiæ humilis, & spinosæ, habet enim spinas omnino pro foliis, ueluti Acanus.

b. h.1.15. [b] Acuta spina ex syluestribus semper uiret. [c] & in
c. h.3.4. monte, & in plano nascitur [d] & in eunte uere ger-
d. h.3.6. minat.

e. h.7.13. [e] Adiantum idest capilli ueneris folium in aqua nunquam madescit, nec quicquam ad hæsisse humoris constat, unde & nomen herba accepit; cuius genera duo sunt, candidum, atq; nigrum, ambo ad defluum capillum utilia, oleo trita nascuntur maximè locis humidis.

f. h.6.4. [f] Acraria natura spinosa est, & non aculeatis foliis constat.

g. h.3.10. [g] Aesculus genus quercus est, quæ glandem amaram producit.

h. h.1.7. [h] Albucus ancipi, ut Scylla, & Palma, uitam agit,
i h.6.2. & nascitur propè mare [i] caulem habet similem ferulæ
k. h.7.12. [k] folium prælongum, angustum, lentumq; leuiter [l] Ver
l. h.7.12. mis in eo gignitur, qui in aliud animal uolatile, floridumq; transfiguratur, quod cum herba florere incipit, eroso statim operculo euolat, peculiare is præcæteris

leuibus

leuibus cauliũ generibus sortiri uidetur, quoniã cum angusto corpore sit, in ramulos superne spargatur: per multa ad cibum affert utilia, quippe albucum tostum in cinere manditur, & semen torrefactum usui est, sed radix tusa cum ficu in usu maxime omnium uenit, & utilitatis plurimum autore Hesiodo præbet: & cũ capitum sit radice, uiuacius maiorem in modum sentitur.

[a] Alga per multa habet folia similia gladiolo, phleo, & butomo[b] cuius plura sunt genera; quoddam enim genus folio lato, colore herbido est, quod porrum quidam appellant, alii cingulum, radice hirta, extrinsecus squamata, intrinsecus longa admodum, crassaq; plane cepigethys non absimilis. Aliud folio crinito, terræ ipsi adhærens, sæpeq; à mari tantum alluitur. Alterum altius degit, nascitur quidem in mari extero circa Herculis columnas, mira magnitudine, latitudineq; (ut ferunt amplius) quàm ut manu apprehendi possit; fertur hoc ad mare internum fluxu extrinsecus, porrumq; id appellant, annuum esse aiunt, & nasci uere desinente, uigere æstate, minui autumno, interire, atq; decidere hyeme: quin & reliqua omnia nascentia deteriora, obscurioraq; hyeme fieri, hæc itaq; ceu terrena circa mare deprehenduntur: Alga uerò prouenients in alto, quam Spongiarii pelagicam deferunt, in Creta insula iuxta terram, super saxa,

a. h. 4. 12.
b. h. 4. 7.

plurima, optimaq; prouenit, quà non solum uittas, sed etiam lanas, uestesq; inficiunt; & quandiu recens in fectio sit, color longè purpuram præstat: gignitur parte aquilonia tum copiosius, tum melius, ut etiam spongiæ, reliqua similia: sunt alia graminibus proxima quippe folio simili, radice geniculata, longa, oblique adhærente, modo graminis & caule calamaceo, ut gramen, magnitudine alga multo minora. Est aliud bryum dictum folio cotonis herbidi, amplo, nec lactucis dissimile, rugosiori tamen, & ueluti contracto, caret caule, sed ab uno initio plura folia huiusmodi exerunt, & rursus ab alio: nascitur super lapides, fictiliaq; iuxta terram, & minore quidem hæc fermè traduntur.

a. h.1.16 [a] Allium inter olera numeratur, cuius folia illico radice exeunt, sicut etiam maiore ex parte aliis oleribus contingit, ut cæpæ, intubo erratico, & aliis [b] uerum unicaule est. [c] & radice seritur, & facilè regerminat, ut etiam cæpa. [d] seritur autem ante solstitia, aut paulò post solstitia nucleatim diuisum. Discrimen eorum, quod aliud præcox, aliud serotinum; est enim genus quoddam eiusmodi, ut sexaginta diebus perfici possit, differunt præterea magnitudine singulari. Cyprum uocatum maximè tale est, quod non decoquũt, sed in myttotis utuntur, mirum quàm spuma increscat. Quin & illud differentiam facit. quòd quædam non nucleis coaugumentatur: dulcedo autem, & odor,

b. h.7.1.
c. h.7.2.
d. h.7.4.

& crassitudo, eorumq; causa, tempore, cultuq; pene uidentur contingere, ut etiam aliorum perfici etiam semine potest, sed tarde, primo etenim anno caput accipit porri, sequenti discerni in nucleos incipit, tertio redditur perfectum, necquicquam deterius, sed etiam quidam uel deposito melius id existimant: Radicis autem allij, aut cæpæ, aut similis ortus fieri solet: [a] *allij* a. idem. de c. 1. 4. *nanq; cum extumuerit, tota intorquetur, & hinc aucta in nucleos rursus discernitur, atq; ex una plura efficiuntur, dum caput consumatur: At cæpa aliud atq; aliud continuo ab radice obducit, ut & bulbus, & scylla, & eiusmodi omnia: etenim allia, & cæpæ si non euellantur, plura indies fiunt.* [b] *Viperæ uero cum aliũ* b c. 6. 4 *comederunt, ruta sibi ipsis medentur. Sapor enim in allij radice inest peracris.*

[c] *Alnus uitam ancipitem agit, & communem, ut* c. h. 1. 7. *non solum iuxta flumina, sed etiam alibi nascatur.* [d] *na* d. h. 3. 4. *scitur & in plano.* [e] *& tum sterilis, tum fructifera fo* e. h. 3. 4. *rescit.* [f] *& post fauonium germinare incipit.* [g] *& licet* f. h. 3. 6. g. h. 3. 14 *sterilis, & unigena sit natura, corpore recto, ligno molli, medullaq; molli, ut uirgæ graciliores totæ concauentur, folio piri, nisi quod ampliori, neruosioriq;, cortice scabro, ruffoq; intus, qua de causa coria tingit, radice summa, nec maiore quam laurus.* [h] *nascitur in* h. sic etiam *aquosis, alio loco nullo pacto.* h. 4. 9.

[i] *Amarago non dissimilis Aphacæ est, & uere* i. h. 7 11.

florere

florere incipit; nec secus hyeme tota, uereq́; toto perse uerat, gustu amara est, unde & nomen accepit.

a. h. 1. 6. [a] *Amerina cultura longè maiori magnitudine redditur quàm malua, & beta, & proculdubio arbor efficitur, cum frutex sit.*

b. h. 1. 21. [b] *uerum super fructum ipsum, florem insidentem emittit cæterum uirgas paruas sicut cornus fœmina, suo latere profert, & fructificosior est, nodos tum geminatos, tum inuicem congruos habet.*

c. h. 9. 5. [c] *Amomum et Cinamomū, Cinamomū sicut et Cassia fruticē habet nō ampliū, sed magnitudine amerinæ, uerū permultis surculosisq; ramis cōstat, & ipsum decerptū inquinas partes discerni, et esse præcipuæ bonitatis, quod germinibus proximū fuerit, idq; ad palmi lōgitudinem cædi, aut paulo maius: Secundum quod sequitur, quid etiā minus Casura est; Tertium deinde, & Quartum notatur, Vltimum uerò quod detterrimum, proximumq́; radice, hoc enim minimum corticis habet, in quo summa gratia est, non in ligno: qua de causa proferri cacumina solent, quòd corticis plurimum habeant. Quidam sic aiunt: Alij uerò Cinnamomum fruticosum narrant, eiusq́; genera duo, alterum nigrū, alterum candidum. fertur & fabula quædam. conuallibus enim exire id aiunt, in ijsq́; serpentes plurimos conuersari morsum hominibus mortiferum inferentes, aduersus quos incolas septis manibus, pedibusq́; descēdere,*

dere, atq; ita legere Cinnamomum, quod cum deportauerint, toto in ternas partes diuiso, quodq; ad solem sorte illi cesserit, id solum relinquere, abeuntesq; fragrans sponte illud confestim cernere. Sed hoc planè fabula est.[a] ex Arabia deportatur, & ad unguenta idoneum.[b] Amomum alij ex Media, alij ex India cum nardo & reliquis omnibus, aut plurimis aduehi narrant.

a. h.9.7.
b. h.9.7.

[c] Amigdala quamuis prius germinet, & præmaturius, tamen non ante cæteras folia dimittit.[d] & ei semen protinus post tegmen ambiens subest.[e] sed non nudum, uerum ligno obductum.[f] cuius succi pingues sunt, ut etiam pini nucis, & aliorum.[g] flores foliati sunt.[h] & fructum ex surculis annotinis habet.[i] Sata quoq; exurgere potest.[k] & cultu mutatur, si quis paxillũ adigat, lachrymamq; defluentem diutius auferat, reliquumq; cultum impendat.[l] & serere longè distantius præcipiunt.[m] fructuum uerò copiosius dari affirmant, si caudice palo ferreo infixo, cum penetratum sit, alium quernum foramini facto adigunt, terraq; occultant, quod punire nonnulli uocitant; perinde ac si arbor iniuria lasciuiret: Eam[a] ex amara dulcem effici uolunt, si quis caudice circumfosso, præterfortatoq; mensura dodrantali undiq; lachrymam effluentem in idem defluere sinat; sed hoc tam ad fructificandum, quàm ad bene fructificandum conferre creditum

c. h.1.15.
d. h.1.18.
e. idem.18
f. h.1.19.
g. h.1.21
h. h.1.23.
i. h.11.1.
k. h.2.3.
l. h.2.7.
m. h.2.8.
a. idē ferè dicit in l.de c.1.21.& 2.9.& 3.14.v.23.

est

a. h.2 9. *est.* [a] *fructum autem amittere potest, antequam co-*
b. h.4.17. *quat.* [b] *& licet sint arbores, quæ infestantur, amigda-*
c. h.5.10. *la penitus sine noxa extitit.* [c] *Cinerem eius, lixiuumq;*
d. h.7.12 *acrem præcipuè sentimus.* [d] *& inter arbores potissimũ*
e. h.9.1. *uel sola ante folia flores emittit, uel unà cum folijs.* [e] *hu-*
mor autem ei in lachrymæ modum gignitur, fert enim
gummam, uerum non ex cortice, sed in uase; eam uerò
f. c.1.3. *nullus extrhait, nulla enim in re utilis esse potest.* [f] *in ra*
mis eius grãdibus humiditas magna, ut in oleo, & hac
g. c.1.9. *de causa non facilè exiccantur.* [g] *& deterior exurgit se*
h. c.1.10. *mine, quàm quæ sata.* [h] *Sed quoniam uiribus ualet, ali*
i. c.1.15. *mentoq; abundat, facilè germinat.* [i] *& cum suapte na*
tura facile affici possit, propensior est ad supergermi
nandum, nisi quid siccitatis causa nequeat, aut nisi fru
ctus decerptio proximior sit, quam ut tempus germina
re germina ualeat. Igitur si autumnus prolixior fuerit,
rosas quoq; erumpere posse, & alia generis eiusdem ra
k. c.1.16. *tio est.* [k] *fructus uerò cum flore peruenit, eumq; amig-*
l. c.1.25. *dala diu retinet.* [l] *& cum ualida sit, facilè suo robore*
m. c.2.11 *telluris alimentum attrahere potest.* [m] *amittit autem*
suos fructus maximè antequàm maturauerit; hoc uerò
accidit. aut alicuius interclusi humoris causa, aut quòd
nexu infirmo fructus dependeat, qui mole grandiuscu-
la est, ut Amigdalæ, & pira, nam quodlibet hume
facere, atq; debilitare eos facile potest, tum etiam fla
tus interdum uehementes inuadunt, ut nihil resistere ua-
leant:

*leant: humor autem iacturæ cauſa etiam eſt, nam piri
atq; amigdalæ, etiam ſi non pluat, dummodo aer au-
ſtrinus, nubiluſq; ſit, amittunt & flores & primos
fructus, ſi continuo poſt quàm defloruere, illud acci-
derit, ſed horum. cæterorumq; ſimilium ratio in nexu,
moleq; eſt: [a] uerum cum ſit ex generibus, quæ cùm ube* a. c.2.16
*re fructificent, longo tempore durat, nec cito ſeneſcit,
& in grandiori ætate fœcundior redditur, ut etiam pi
rus, & quercus, uiribus enim detractis, alimenti quoq;
nimia ubertas detrahitur, atq; ita reliquum pabulum
percoqui, diſpenſariq; poteſt. [b] & quemadmodum di* b. c.2.20.
*ximus amigd. diminutione dulcem ex amara reddi, ſic
etiam neglecta ex dulci redditur amara. [c] ſolum autem
gracile ei commodum eſt, quoniam ſi altum ſit, atq;* c. c.2.22.
*pingue, nimia pabuli ubertate laſciuiens, ſterilitate
afficitur. [d] igitur huic gracile ſerenum atq; apricum lõ* d. c.3.7.
gè commodius eſt. [e] ſtercoratione modica ex amaris e. d.3.12
dulces afficiuntur. [f] damnoſæ uerò ſunt aliis, quoniam f. c.3.15.
*uires ſolidas, & radices habeant nomeroſa, ſunt ta-
men, qui inter uites ſerendam, cenſeant, tanquam inno-
xias, & cibo mediocri contentas, & ſimul quod matu
rè fructificent, nec latè adumbrent, minime graues.
Sed hi non rectè exiſtimant, umbra enim, & ſera fe
racitas non tam infeſtant, quàm uires radicum, rapiũt
enim alimentum amplo diſcurſu, implexuq; enecant.
[g] Si uerò eas mutes ex amaris tranſeunt in dulces, &* g. c.3.23.

triennio post immutantur, etiam dum fructus pariunt, neq; rigandæ, neq; stercorandæ, neq; purgandæ, præterquàm aridis, neq; ulla cura tractandæ, ne plus æquo ualidiores redditæ, fructum in flore amittant, quamobrem agrum minus frugalem quærere assolent, & si post hæc fructus parere non possint, radices refossas, respoliatasq; hybernis frigoribus tradunt, & reliqua puniendi genera, quæ retuli-
a. c. 4. 2. *mus.* [a] *semina item illarum minus perdurant.* [b] *& mol*
b. c.5.25. *lia, carnosaq; sunt* [c] *& adeò in arbore multi sunt fru-*
c. c. 5.4.
d. c. 5.24 *ctus, ut folia cerni non possint.* [d] *Dimutilatione uerò ipsa amigdala redditur amara.*

e. h. 7.9. [e] *Anchusa ab radice tantum foliata est, radicesq; habens rubicundas.*

f. h.7.7. [f] *Andryala inter olera est.*

g. h.1.18.
h. h. 7.3. [g] *Anetum inter olera.* [h] *& nudo semine est.* [i] *&*
i. h. 7.1. *seritur in principio hyberni post æstiuum solstitium*
k. h.7.3. *mense Iulio.* [k] *cuius radices lignosæ sunt.* [l] *& plura*
l. h. 7.4.
m. h.1.19. *sunt eius genera.* [m] *humor uerò suauem olentiā præstat*
n. h.3.12. [n] *Anthedon Mespili species.*

o. h.7.13. [o] *Anthemum hoc habet peculiare, cum cæteris omnibus proprium sit ab ima sui parte deflorere incipere, id à summo incipit florere, candidus flos circundat, medium uiridis tenet, & semini color idem: decidit id uti & spinosorum conceptaculo inani relicto: genera eius plura.*

Apharca

[a] *Apharca ex syluestribus arboribus perpetuo ui* a. h. 1. 15.
ret. [b] *& in montibus propriè nascitur, in planis uerò nc* b. h. 3. 4.
quit. [c] *cum urbanis germinare incipit.* [d] *fructum pri-* c. h. 3. 4.
mum cum uua dulcescit maturat, posteriorem, cum flo d. h. 3. 6.
ret, bis enim fructifera hyeme ineunte uidetur. [e] *uallis* e. h. 5. 8.
expetitur, & ad urendum commoda est.

[f] *Aphaca genus olerum est,* [g] *germinat cum pri-* f. h. 7. 7. g. h. 7. 8.
mis imbribus post æquinoctium. [h] *est autem ingusta-* h. h. 7. 9.
bilis & amara, festinanter floret, sed celeriter flos se-
nescit, atq; lanugine pappo dicta marcescit: [i] *tũ alius* i. h. 7. 10.
iterum prouenit, atq; iterum alius idq; tota hyeme, ue-
req; toto usq; ad æstatem factitatur, flos melini spe-
ciem gerit.

[k] *Aphaca legumen siliquas seminum leuiter latas* k. h. 8. 5.
habet ueluti lentis. [l] *& celeriter perit.* l. h. 8. 10.

[m] *Apium biennio durat, & cum semen parit, tunc* m. h. 1. 4.
caulem emittit. [n] *radice coheret singulari, ut maior* n. h. 1. 9.
pars fere olerum, sed propagines magnas non subge
rit, & pro corporis sui ratione altius quàm arbores ra
dicatur. [o] *cuius cacumen amissis reliquis perpetuo ui-* o. h. 1. 15.
ret. [p] *& iam folijs perfectis caulis conuenienter assur* p. h. 1. 16.
git, ut lactucæ ocymi. [q] *succus uero suauem olentiam* q. h. 1. 18.
præstat. [r] *mutatur autem culturæ causa, nam si satũ* r. h. 2. 5.
conculcetur cylindroq; spissetur, coæqueturq; crispum idem. c. 5. 6.
inquiunt prouenire. [s] *nascitur difficilime, quadragesi-* s. h. 7. 1.
mo enim die affirmant, alij quinquagesimo. [t] *at ex* idem c. 4. 3. t. h. 7. 1.

a. h.7.2. *uetere semine celerius.[a] radix uerò non capitata diuturnior germinare cernitur, mittit .n. radices, quibus*
b. h.7.2. *folia caulesq; proueniunt.[b] est autem unistirps, & radix agitur in profundum.[c] & carnosa est.[d] quamobrē*
c. h.7.3
d. h.7.1.
item c.5.6. *cum transfertur, palum tantum adigere, quantum apiū facere uolueris iubent, nec non & semen eius colligatum in laciniis palo adacto, & fimo, terraq; ingesta*
e. h.7.5. *serendum censent.[e] translatumq; melius, gradiusq; fit.*
f. c.5.6. *[f] apium uerò radice tenus circumfodiente, cachrylio plenè obducunt, ratio quòd totum alimentum radices absumunt, nec ad germina quicquā transmittunt, quòd*
g. c.6.16. *si diuidatur, plus incrementi sequatur necesse est.[g] radices dulces sunt, & caules plurimi dulces; ac cibo aptissimi sunt, folia minime, causa est, quoniam cum in paludibus fluuijs nascantur, superiora humidiora sunt, radix uerò & caules quia minus habent humoris dulcedinem aliquam habent, uel è contrario, quia superiora nimium sicca; sapor autem neq; in siccitate,*
h. c.6.22. *neq; in humiditate nimia consistere potest.[h] odor uerò in eo est propter siccitatem, acritatem, & acerbitatem, & eius plura sunt genera.[i] & Differunt inter*
i. h.7.4. *se cum folijs, tum caulibus, aliud enim folio spisso, crispo, densoq;, aliud rariori, latioriq;, cauleq; maiori. Horum iterum aliud candidi caulis, aliud purpurei, aut uersicoloris, uerum ad summam eiusmodi omne sylue stri proximum est.*

[a] *Aquifolia perpetuo uiret.* [b] *& in montibus na scitur.* a. h.3.4. a. h.1.15 b. h.3.4.

[c] *Arachidna fructum sub terram parit, ut Morus Aegyptia.* [d] *radices similes habet Araco. nec folia gerit uide aracum.* c. h.1.1. d. h.1.9.

[e] *Aracum radices similes habet Arachidnae, pars ipsa carnosa radicem simplicem, crassam altius infigendam mittit caeteras uerò, quibus insidet fructus, tenues, ac summo cespite cohaerentes agit, loca arenosa potissimum amat folia non gerit, neq; foliis quicquã simile. sed quasi binorum fructuum partibus inter se oppositis foecunda potius extat, quod mirũ profecto est.* e. h.1.11.

[f] *Aracus res scabra & dura in lente nascitur.* f. h.8.10.

[g] *Arborem, quod ab radice, caudice simplici, ramosum, nodosum, surculosum aut facile dissolubile assurgat. ceu olea, ficus, uitis.* g. h.1.6.

[h] *Arbores ex quibus uestes conficiunt, folium moro simile habent, corpore autem toto rosis caninis proxime cernuntur, seruntur ordinatim quapropter è longinquo aspicienti uites apparent.* [i] *sunt & in Tylo Insula arbores lanigerae multae, & folia uitigena gerunt, uerum minora fructum nullum; id in quò lana continetur mali amplitudine cerni uerum nascens compressum, cum tempestiuae maturitatis sit, aperiri, & lanã excipi, qua telas texunt, alia uiles, alias preciosas, hoc idem & in India & Arabia fieri asseuerant.* h. h.4.5. i. h.4.9.

Arbuto

a. h.1.8. [a] *Arbuto cortex cadit ut portulacæ, & unedoni.*
b. h.1.15 [b] *eidem folia perpetuo uirent.* [c] *quæ pomum cibo ido-*
c. h.3.16 *neum ferat magnitudine non nimium præstat. Corti-
cem tenuem Tamarici similem habet, folium inter elicẽ
& laurum, floret mense Iulio, flores singulari appen-
dice, parte postrema racemati cohærent, specie quisq;
mirto ob longo similis, & magnitudine tantus non fo-
liatus concauus tanquam ouum exculptum ore aperto,
cum autem defloruerit retinaculum perforatur quodq;
defloruerit tenue sicut uerticillis circa fusum uel car-
nius doricus extare apparet fructus anno integro ma-
turescit ut simul hunc haberi & alterum flore spondc-
ri contingat.*

d. h.5.10 [d] *Arbuti spissima materies cum sit ut ariæ, &
roboris carbones optimos facit & solidissimos, & alijs
diuturniores, & idcirco qui metalla argentea deco-
quunt in prima decoctione his utuntur.*

e. h.4.8. [e] *Aria similis ex toto est lauro marinæ.* [f] *& ali-*
f. h.5.1. *quando post mensem, aliquando post uindemiam, &*
arcturum germinat. [g] *materies uerò huius durissima est,*
g. h.5.4. *ut roboris, & Carpini, antequam enim terebrent.*
h. h.5.5. *eam, madefaciunt, quo scilicet molliorem reddant.* [h] *&*
natura perpetua est. [i] *in opere autem difficillima, ut*
i. h.5.6. *pote quæ dura, nodosa, crispa, conuolutionibusq; per-*
k. h.5.10 *plexa sit.* [k] *carbones optimos eius spissima materies
facit, ut etiam arbutus, uide supra.*

Arus

[a] *Arus pro corporis sui ratione altius quàm arbores radicatur.* [b] *cuius radix carnosa est, ut betæ, & multo magis.* [c] *(Radices rustici alunt antequam germen ædere inceperint, redduntq; ampliores, dum germinandi impetum cohibent; & cætera.) Quamobrem dubitarunt nonnulli, an inter radices poni debeat. hoc idem, & de gladiolo, etenim, quod subter telluri cohæret, radix esse appareat, quod uerò cæteris è diuerso promitur, nihil obtinere radicis dixeris.* [d] *cæterum radice seritur, quæ diuturna est, & annicaulia consistit, & suo latere germinat.* [e] *æqualis, mollis, fungosaq; toto corpore est, & quasi corticis omnis exors.* [f] *folium cum latitudine cauum, atq; cucumeraceum habet.*

a. h.1.9.
b. h.1.10.
c. uide l. primũ c.8. et uide. 7.9.
d. h.7.2.
e. h.7.9.
f. h.7.12.

[g] *Arundo corticem habet macilentum, & neruosum, simplicem, ac geniculatum.* [h] *cui nulla est medulla.* [i] *radices geniculatas habet.* [k] *& grandes, & carnosas.* [l] *ei nodi ferè sunt undiq; pares, uel grandiores, quod craßiori adiacet parti, idq; pro ratione, geniculum enim ueluti nodus est.* [m] *folijs angularibus constat, medium ueluti carinam habet, unde & cæteris meatus medius amplus porrigitur.* [n] *pediculi ex neruo tantum constare uidentur.* [o] *fluuios, & loca aquosa amat.* [p] *arundinis duo genera tradunt, Tibialem, & reliquam; quippe unum genus reliquæ deprehendi, sed inter se inuicem firmitate, craßitate, tenuitate, exilitateq;*

g. h.1.8.
h. h.1.9.
i. h.1.10.
k. h.1.10.
l. h.1.13.
m. h.1.15
n. h.1.17.
o. h.4.9.
p. h.4.12

teq; crassam, & ualidam uallatoriam uocant, alteram autem texilem. nasci texilem super insulas fluitantes, uallatoriam in Comythibus, comythes uocant, ubi acervata arundo, implexaq; mutuo radicum raptu sit, quod fit locis stagnorum, ubi tellus pinguis, lætaq; est. nonnunquam etiam ubi tibialis, uallatoriam gigni, longiorem quidem, quàm reliqua uallatoria, sed uermibus erodendam, huius differentias eis tradunt. Tibialium quandam nono anno prouenire nonnulli uolunt; huuc quoq; ordinem generandi statuunt, quod error est; in totum enim aucto lacu enascitur, sed quoniam id superiori tempore nono anno potissimum euenire uideretur, ortū quoq; arundinis talem esse credidere, euentum fortuitum pro ordine certo capientes. gignitur uerò copiosior, meliorq;, cum post imbres frequentes biennio cum minimum aqua permansit, quod maximè posteriori tempore factum meminere, cum infaustum illud Cheroniæ accidit quippe ante hoc annis pluribus lacum altitudinem extendisse, post, ubi uehemens pestis inuasit impletum quidem affirmant: Sed cum inundatio non permansisset, Sed hyeme decreuisset, sic, & arundinem prouenisse; fertur enim, uidetúrque aucta altitudine lacus, duranteq; inundatione crassari arundinem, & fieri crassatam quidem armamentariam, bombyciam uerò cum non aqua permanserit, generationem itaq; talem tradidere. Distare autem à reliquis

quis

quis arundinibus armamentariam (ut uniuersum capiamus) præstantia quadam nutricationis naturalis confirmant: quippe pleniorem, carnosiorem, in totumq; faciem fœminæ lasciuiorem spectari: etenim folium amplius, candidiusq; habere, & minus lanuginis, quam cæteræ, quasdam etiam omnino nihil habere, quas & nomine spadonum appellant, hinc paria optima fieri quidam affirmant; sed pauca tamen in opere bene succedere, cædi tempestiue solitas usq; ad Antigenidem; cum adhuc simplicius tibia uterentur sub arcturo, mense Septembri; quippe sic cæsas plerisq; quidem post annis utiles esse incipere, multaq; interim exercitatione sonandi indigere. sed ora linguarum comprimi, quod erat illis Theatrorum moribus utilius; sed postquam uarietas, fictioq; accessit cæsura mutata est; Cædunt enim nostra ætate mense maio, & iunio, quasi paulo ante solstitium, uel sub ipso solstitio, & fieri utiles in trimatu referunt, & breui exercitatione egere, linguasq; disiectu deflecti, quod his necessarium est, qui sonos fingāt, & multifariam flectant: hæ armentariæ candidæ tempora tradunt præparatio & confectio hunc in modum fieri solet: cum collegerint hyeme sub dio exponunt suis uestitam tunicis, uere autem despoliatam, attrituq; expurgatam soli expandunt; æstate postbac concisam in internodia, rursus sub dio exponunt ad quoddam tēpus relicto internodijs superiori geniculo; his longitu-

 do

do palmo nunquam minor, optima ex internodijs ad papiriũ constructũ, media totius arundinis mollimina paria gerunt, quæ aduersum germina exeunt, durissima quæ proxima radice habentur, linguas eodem internodio exemptas congruere, cæteras esse discordes, proximam ab radice leuam poni, dextramq; germina uersus pateat, inciso duas in partes internodio: os linguæ utriusq; secundum calami incisuram faciunt, & si quo alio modo linguę conficiantur, non satis eas congruere, talis præparatio, atq; confectio est, nascitur plurima in Cephisum, & melanam, pelecania locus hic nominatur, huius quædam partes Chytri uocati, lacus altitudines sunt, quibus arundinem laudatissimam prouenire affirmant. Quin & quo probatio dicta fertur, is autem amnis est ex Lebadea profluens, sed omnium optima nasci creditur Oxeam campen uocitatam. Locus hic Cephisi bosti est uicinus ei campus pinguis, et hilaris quem Hippiam uocant. Est etiam alius locus aquilonius Oxeæ Campæ Boedrias nomiue, quo etiam ipso nobilem arundinem nasci asseuerant. In totumq; ubi crassum, lætum; fœcosumq; solum sit, Cephisusq; se permisceat, atq; etiam altitudo lacus amplietur, arundinem optimam oriri. nam circa Oxeam campen & Boedriam hæc omnia comperiuntur. Quod autem Cæphisus uim magnam ad faciendam arundinem laudabilem sortiatur, argumento capiunt, quod eo lo

co

co, ad quem melas, qui uocatur, influit. quamquam locus profundus, solumq; crassum, atq; faecosum, tamen ut omnino nulla aut uitiosa exurgit. Generationẽ arundinis Tibialis, naturam confectionem, quibusuẽ differentijs à reliquis distet, satis dixisse arbitramur. Genera non haec solum, sed plura arundinis etiam intelliguntur, quae differentijs, uel sensui manifestis discernuntur, quaedam enim densa tam carne, quàm geniculis, quaedam rara, paucisq; geniculis, & alia caua tota, quam fistulariã quidam appellant, (nihil enim ferè ligni, carnisuè habet) alia solida, et tota penè intus repleta. Item alia breuis alia procera excelsa, crassaq; & alia gracilis, foliosaq;, alia paucis folijs omnino: multae quaedam differentiae pro natura, usuq; intelliguntur, singula nanq; ad singula utiles. nominibus alij alijs appellant, sed Canna communissima quodam modo est, quam et fruticiam maximè omnium referunt, & apud flumina, lacusq; potissimo nasci; plurimum tamen inquoq; genere distare, inter sese aquaticas, & sicco nascentes perhibetur. Sagittaria quoq;, quam creticam quidam appellant: sui generis est, nodis paucis; geniculata, carnosior omnibus, maximeq; flexum recipiens, atq; omnino absequens, quo libeat flecti calefacta; magnas & folia differentias reddunt, quemadmodum diximus, non multitudine, magnitudineq; tantum; Sed etiam colore, quippe quae Laconica cognomi

natur, uersicolor est. Item positu ipso, atq; annexu, quædam enim ab ima parte foliorum plurima ferunt, ipsæq; perinde ac è frutice se attollunt. Quidam uel discernendum penè lacustrium esse uolunt, scilicet multa habere folia, & gladioli, phlei, Algæ, butomiq; folijs similia, uerum hoc amplius scrutari oportet. Genus autem quoddam arundinis uel terrenum emigrat, quod non erigit caulem, sed super terram spargitur graminis modo, atq; ita se ampliat, mascula solida est, fœmina inanis, quippe ad hanc marem, fœminamq; distingunt, proueniunt ex eodem fundo pluscula, non autem frutetant, folio non longo, sed salici simile, magnitudine præstantes, atq; robustæ, ut uicem hastarum præbeant. Hæc circa Acesinam amnem oriuntur. Omnis autem arundo uiuax est, atq; adusta melius resurgit. Itemq; stipe crassa, numerosaq; est, ob id mori peruicax, radix ipsa geniculata, quemadmodum graminis,
a. c. 1. 26 uerum non omnes simili modo informantur.[a] & cum aquatilis sit calidior est, & à gelu torpere minime potest.
b. c. 6. 16 [b] in Egypto barundo cibo idonea est, quæ in paludibus nascitur. dulcis enim cætera quoq; sua extrema parte sentitur, sed breui admodum: At illa propter copiam alimenti tenera, dulcisq; parte ampliori exurgit: radices etiam suam dulcedinem seruant, usq; quo resiccentur, resiccatæ statim eam amittit. siccitas enim neq; cibo idonea neq; sapida est quapropter caulium
quoq;

quoq; uigor certus statuitur.[a] *fissa fronte coit, atq; in corporatur.* a. c.5.23

[b] *Aspalax radices similes habet croco perdicio.* b. h.1.11.

[c] *Asparagus corruda ex toto aculeata est, & nullum iusta aculeum folium gerit.*[d] *& difficile ferme inueneris præter corrudam & Nepam, quæ post æquinoctium autumni florescant. propter aculeos pusillum quendam producit peciolum, ex quo flosculus tandem ipse erumpit, radice larga alta, numerosa, eademq; tā crebra innititur, ut pars superna radicū tota conexa, et continua reddatur, ex qua uel ipsorum caulium factitatur prouentus, exit caulis de corrudagine uere, ciboq; idoneus est, deinde durescit, florescitq; indies, flos nō solum ex hoc, uerum etiam de primoribus emergit caulibus. hæc annuo constat caule, Igitur quæ spinosa in totum sunt, naturam eiusmodi obtinuerunt.* c. h.6.1. d. h.6.3.

[e] *Atragena commodissimè capi ex atragena uocata existimant, hæc enim arbor uitis, & lambruscæ similis surgit, modo illarum arbores scandere solet, sed conceptaculum ex hac, terebrum uero ex lauro faciundum censent, non enim ex eodem quod agat, quodq; patiatur, sed è diuersis accipiantur, alterum efficiendi, alterum patiendi uim obtineat, natura exegit.* e. h.5.10

[f] *Atriplex, cacumine & latere fructum fert.*[g] *nascitur octauo die.*[h] *radix una alte descendit, aliæ uero ex ea se deprimunt,*[i] *& lignosa apparet.*[k] *semina ha* f. h.1.23. g. h.7.14 h. h.7.2. i. h.7.3.

bet k. h7.3.

bet longa, lata, & foliata, & ex utraq; parte racematim gerit.[a] & infirmiora ad perdurandum sunt.

a. h.7.3. b. h.8.4. c. h.8.7. d. h.8.8. e. h.8.11.

[b] Auenam multiplici folliculo natura operuit, [c] & pilosa est, [d] & magis in ordeo exire uidetur. [e] & ordeo similis constat, ceu semen, siluestris ea & immitis constat; terram quoq; uehementer extenua & multiplici tum radice tum calamo cōditur. cultis agris hæc melius erumpit, & nonnunquam quæ prius germinis infæcunda esset, si diligenter colatur, germinat in totum solum hæc frugale desiderat, peculiari uel illo à cæteris frumentaceis hæc discerni putatur.; quòd annis alternis utrunq; semen aptum sit prouenire, quamobrem qui eam deleri penitus uolunt (deleri enim per contumax est) segetes annos duos laxant à satu. cumq; plenè diffusa in herbam est, pecus sæpe impellunt, usq; dum penitus depascantur, idq; planißimum eius exitium fit, quòd simul & alternatim eius germinationem testatur.

f. c.4.6. [f] ex semine idest zea Auena mirandum sane fit, permutat enim naturam, & in formam alienigenam mutatur.

g. c.4.7. [g] simul uero non germinat eius semen, sed particulatim, aiunt enim eius radices germinare anno posteriori, uel semina posterioris anni delapsa erumpere uerum non infirma sed ualida est auena, ut plurima perficere ualeat, & simul quæ multa infirmiora sunt hoc possunt efficere, ordeum etiā multo antecedit auena, ut culmus staret inanis, indomita etiā permanet, & nō est

mirum

mirũ, praesertim cum tam multis tunicis integantur.[a] *interimit autem triticũ atq; ordeũ, quia pabulum tollit.* a c.5.22.

[b] *Auro maxime arbores interimit, est enim ualentior, atq; adeo ut etiam Cytisum ipsum interimat.* b. b.4.20.

[c] *Aurio & Edera nimio pabuli desiderio, salsugi neq; sibi ingenita arbores necant, sed aurio perniciosior est, quod plus habet salsuginis.* c. c.22.

[d] *Aurelia ex syluestribus est, & citissime floret* d. h.6.c. ultimo.
[e] *& qui eo coronantur unguento ex auro ignis experte inspersо, gloriam, atq; existimationem bonam consequitur. florem aurelia habet auro similem, folium candidum, fructum tenuem, durumq;, radicem per summa cespitum, atq; tenuem, usus eius ad serpentium morsus è uino, ualet etiam ad ambusta, cremata, & mista melli, sed quod superius dictum est mera hominum cõmenta sunt, ut magnificarent suas artes.*[f] *Ex eruca animali aurelia nascitur, ex aurelia mox papilio.* e. h.9.21. f. c.5.8.

B.

a. b.9.6. BAlsamum in ualle Syriæ prouenit, eius arbusta duo tantum affirmant, alterum uiginti iugerum, alterum multo minus arboris magnitudo, quæ malo punicæ magnæ, rami multi, foliũ rutæ simile, candidum tamen, perpetuo uirens, fructus similis terebintho tã magnitudine quàm colore. Is quoq; admodum odoratus est, & magis quàm lachryma. colligi lachrymam in caudice, & parte superna tradunt, facta incisura unguibus ferreis, sub sydere, cum æstus maximè angit, collectum uerò æstate fieri tota, sed quod manat multum non esse, uix enim in tota die concham posse impleri, odorem autem inferri eximium, & copiosum, adeo ut ex paruo spatium per longum odor ualeat permeare, uerum synceruṁ ad nos nullũ aduehi, sed quod mistum colligitur, pluribus enim mistionibus uitiari, quodq; Græciæ uenditur sæpè adulterari. Quin & uirgas eiusdem arboris odorem suauißimum præstare affirmant. & quidem eas quoq; amputari quotannis: partim ut reliqua ualentiora seruentur, partim ut emolumenti plus comparetur. Vendi nanq; uel eas magno pretio posse. Quin etiam ad imbrem cultus eiusmodi causam referunt, quem crebro incidere asseuerant: necnon & amputationem uirgarum causam nonnullam adijciunt, ne magnæ arbores fiant, sequi

enim

culm ex crebra tonsura, ut uirgæ tantummodo mittantur, nec intendi ad unum uires arboris possint. Syluestre Balsamum nullum usq; compertum accepimus. Impleri ex maiori orto uasa semichoea duodecim aiunt; ex altero uero duo tantum. uendi syncerum argento ad drachmam, reliquum pro modo adulterationis. Et Balsamum quidem præcipuam quandam in odore naturam protulit. [a] ad unguenta uero utuntur, [b] & cum in locis calidis nascatur maxime est odoratum. a h.9.7. b. c.6.27.

[c] Betula folio caryæ dictæ conditur, præterquam quod paulo angustiori, cortice autem uersicolore, & materie leui, non nisi ad baculos utili. c. h.3.14

[d] Beta tempore longiore exacto pro ratione magis incrementa capescit. [e] caudices lignosi. [f] radici cohæret singulari, & carnosæ. [g] folia carnosa sunt, & cara in latitudinem distenditur, non in rotunditatem crassatur. [h] seritur mense Iulio, ut lactuca, & eruca, & ex uetere semine celerius nascitur, æstate die sexta, hyeme decima, & hoc peculiare in beta inquiunt euenire, quod non semen omne continuo pullulat, sed longo tempore post, anno scilicet sequenti & tertio, qua de causa ex larga copia seminis exiguum prodire solere. [i] & cum non sit capitata diuturnior germinat. mittit enim radices, quibus folia, caulesq; proueniunt. [k] inter betas uero candida sapore, nigra præstantior, paucioruumq; seminum est, quam siculam quidam appella- d. h.1.5. e. h.1.8. f. h.1.10. g. h.1.16. h. h.7.1. & c.2.23 c.4.14.c. 4.3.c.4. 7. i. h.7.2. k. h.7.4.

F runt.

a. h.7.6. runt. [a] semina quoq; firmiora sunt ad perdurandū. [b] co
b. h.7.7. quitur autem, & est cibo idonea. [c] cum autem aquis sal
c. c.2.7.
d. c.6.16. sis rigatur, melior euadit. [d] radices dulces sunt; reliqua minime.

e. h.6.3. [e] Beta sylvestris in genere carduorum aculeatis folijs non constat.

f. h.7.10. [f] Bibinella similis est linguæ agninæ, ab aliquibus dictæ coturnicis.

g. h.1.23 [g] Blitum utraq; parte fructificat, ut etiam Atri-
h. h.7.2. plex. [h] celerius erumpit. [i] radicem habet unicam non in
i. h.7.3. rectum tendentem, & continuo ab extremo multas craſ
k. h.7.4. sas prolixiores, quam Atriplex agit. [k] minus tamen li
gnosas quam ocimus. semen cortice continetur, & ra-
l. h.h.1.9 cematim, ut Atriplici. [l] & plura sunt eius genera.

m. h.1.19 [m] Braßica inter olera est, radicem habens singu-
n. h.1.15. larem. [n] & perpetuo uiret. [o] polio quod contra uermi-
o. h.1.16
p. h.1.23. culos noxios uestimenti interpositum ualet. [p] & ex
q. h.4.20 utraq; parte fructificat. [q] uitem offendit & succi
et c.2.25. odororisq; uiribus reddit deteriorem, olfacere quippe eam, & attrahere dicunt, quamobrem germen cum illis propinquum fuerit, recedere, atq; auerti, ut pote inimicum fugiens odorem. Androcides exemplo hoc usus est de medela contra uinum confecta, ex braßica uidelicet temulentiam posse propulsare, quippe cum ui
r. h.7.1. tis etiam uiua odorem braßicæ fugiat. [r] nascitur cum
ſ. h.7.2. seritur decimo die. [s] & etiam auulsione, semper enim

aliquid

aliquid radicis accipitur.[a] *uerũ in Braßica cæteris esse suauiores caules regerminatos confessum habetur.*[b] *uerum plura sunt eius genera, trifariam enim illi datur digestio, aliam enim crispam, aliam leuem, aliam syluestrem notarunt: syluestri folium leue, sed paruum, atq; rotundum, & ramis, folijsq; permultis condita est; ad hæc succum asperum, & instar medicamenti habet, quamobrem medici eo ad aluum purgandum utun tur. Quin & illud differentiam facit: genus enim quod dam earum est, quod nullum aut prauum semen producat, in totum crispa succi bonitate, & folij amplitudine, leui præstantior est.*[c] *translata melior redditur, & grandior, auctuq; facilior, hoc etiam similiter euenit seminibus depositis, quàm fusim satis bestiolæ radicibus innascuntur, pulices, uermiculi, porricidæ appellatæ. has igitur humor collectus interimit, & fimus aceruatim iniectus: Industria enim bestiola condens, ut in stramento quiescit in stercore, quam obrem uenari facile est, aliter nulla uenãdi datur facultas. Radicibus contra pulices ne noceant remedium, interserere eruum, sed ne nascantur nullum medicamen compertum referunt.*[d] *Syluestris præter alia modo peculiari caules sortitur, rotundiores enim, leuioresq; gerit, quàm satiua, & foliorum appendicem illa latũ hæc habet rotundiorem, & folium minus angulatum, nam cætera quidem scabrior tum caulibus, tum folijs cõ*

a. h.7 2.
b. h 7.4.
d. h.7.5.
e. h.7.6.

a. c. 2.20 *ſtat.* [a] *Braßica diminuta melior reditur.* [b] *ſolum amat*
b. c. 2.22. *ſabuloſum.*

c. h. 8. 9. [c] *Bromus tritico ſimilis, & maximè terram extenuans, ſemen redditur, inter alias radice numerioſiore conſiſtit, multis enim diſpergitur culmis, ut etiam auena, & ſylueſtris, & immitis.*

d. h. 4. 7. [d] *Brium folium coloris herbidi, amplo, nec lactucis diſsimile, rigoſiori tamen, & ueluti contracto, caret caule, ſed ab uno initio plura folia huiuſmodi exeunt, & rurſus ab alio; naſcitur ſuper lapides, fictiliaq́; iuxta terram.*

e. h. 1. 10 [e] *Bulbus radices habet maximas in profundum tendentes, ſicut gethyum.* [f] *& caule omnino caret, & in*
f. h. 1. 16. *totum omnia, quæ natura diſtendi ſub terram uoluit, caulium expertia eſſe placuit, & totum radice conſu-*
g. h. 6. c. ultimo. *mari.* [g] *uere floret, & eo utuntur coronarij ad confi-*
h. h. 7. 2. *ciendas coronas.* [h] *radice ſeritur, & in capitatorum ge*
i. h. 7. 9. *nere reponitur, & facile regerminat.* [i] *continuo ab radice aliud, atq; aliud obducens. & multis tunicis con-*
k. h. 7. 12 *ſtat.* [k] *folium habet croco anguſtius, & caulis aſſur-*
l. h. 7. 12 *git bulbo, atq; omnibus bulboſis.* [l] *& ei hoc peculia-*
m. c. 4. 7. *re datur, quod non ſimul ex omnibus ſeminibus exit.* [m] *ſed partim anno primo, partim ſecundo, ut de Auena etiam dictum eſt.* [n] *Eius radix cibo idonea eſt, &*
n. 7. 9.
ut incrementum capiat cum folijs luxuriatur, quemadmodum ampla ſparguntur incidenda ſunt. [o] *Verum*
o. h. 7. 13

bulborum

bulborum plura sunt genera, differunt tamen inter se, magnitudine colore, figura, sapore, quippe cum adeo dulces quibusdam in locis exeăt, ut uel crudi mandi facile poßint, ut in Cherroneso taurica, sed maxima, peculiarisq; pręcipua differentia lanigenarum herbarum adnotatur. est enim genus quoddam eiusdem littoribus nascens, lanamq; sub primis tunicis habens, ut inter internum quod manditur, & externum media ista conculcetur. texuntur ex ea, & togę, & uestimenta alia, qua de causa lanatum id constare putaueris, non modo illius indici crinitum: quin & bulbosa plura, nec ijs pauciora notare licet, exempli gratia. Violam albă, bulbinam, et cętera. [a] *semen inter triticum, & alia semina nasci solet.* [b] *& tam sponte, quàm radice sata prouenit, ut omnia capitata, facile eius radix exiccatur, cum habeat plurimas tunicas, & lentitiam quandam.* [c] *partem superiorem radicis tenuem imbecillem, radices amplas, carnosasq; gerit.*

a. h.8.8.
b. c. 1.4.
c. 6.18.

[d] *Butomi caulis ęqualitatem quandam peculiarem cum gladiolo habet.* [e] *fluuios, & loca aquosa amat.* [f] *& in eis fructificat, fructum nigrum magnitudine sidę proximum, & tam in terra, quàm in aqua exit, sed maior in aqua, & insulis quoq; prouenit fluitantibus.* [g] *folia habet multa similia cannę.*

d. h. 1.8.
e. h.4. 9.
f. h.4.11.
g. h. 4. 12.

[h] *Buxus grauis est, ut etiam Ebenus, quę ne arefactę quidem leues redduntur.* [i]. *medullam paruam*

h. h. 1.8:
i. h.1.9.

habet.

habet, & incertiorem; sunt enim qui non in medio, sed per totum lignum esse dispersam affirmant, & nul
a. h. 1.13 *lus sit certus locus medullae.* [a] *propter autem nimiam spißitatem omnino enodis est, aut paucißimis nodis.*
b. h. 1.15. & 3.4. [b] *& perpetuo uiret.* [c] *& in montibus nascitur.* [d] *fructũ*
c. h. 3.4. *ingustabilem cunctis animalibus gignit.* [e] *facillimaq́;*
d. h. 3.6.
e. h. 7.3. *auctu est.* [f] *magnitudine non excellit, folio myrto simi-*
f. h. 3.15 *lis, nascitur locis algentibus atq; asperis. Quippe Cytora talis est, qua plurima prouenit. Olympus quoq; macedonicus frigidus est, nam & in eo gignitur, quam quam non magna, maxima autem, pulcherrimaq́; in Cyrena est. procera enim, crassitudineq́; caeteris longe*
g. h. 4.6. *praestantior, ideo uel insuaue est buxum olens.* [g] *quae cum loca frigida amat uersus Septentrionem cõmunius*
h. h. 5.5. *reperitur.* [h] *uermes fugiunt buxum, quia erodere ne-*
i. h. 5.8. *queunt.* [i] *ad carpentarium opus utilis, sed mediocriter, ad axem plaustris, & ad burem aratris. Est & eius usus ad nonnulla alia, quae tamen in monte Olympo prouenit, ob suam breuitatem, nodositateq́; extat inutilis.*
k. h. 6. 3. [k] *Buxus Asininus natura spinosus est.*

C.

CARDVI[a] *non solum illud peculiare notatur, quod radicem uescendam, tum decoctam, tum crudam obtinuit, sed etiam, quod eandem optimam habet cum florescit, quodq; radix durescens lacteum succum emittit, floris quoq; prouentum peculiarem putaueris etenim circa solstitiũ incipit: carnosam, ciboq; idoneam partem crescentem sortitur, ortus autem eius non spinosus, sed oblongus fieri assolet: quod proprium habent tantum in eorum genere, quæ folijs constant aculeatis, ė diuerso, quam uermilaginem habere uidemus. Carduus pinea haud multis prouenire in locis potest, est ab radice foligera, qua de media seminalis a canus, ueluti malum extuberat. folijs nimirum occultatus. Hic lachrymam iucundi saporis parte profert postrema, quam spinalem masticham uocant. Hæc igitur eiusmodi genera omnibus ferė terris possunt comperiri. Quæ autem cactus nuncupatur, in Sicilia, Græciæ nusquam habetur sui generis planta: hæc enim statim ab radice caules repentes in terram mittit, folio lato, atq; spinoso: caules hos cactos appellant: desquamati cibo idonei sunt, paulo amaricantes, & reseruare eos aqua salsa conditos cōsueuerunt; alium uerò caulem erectum producit, quē pternicem uocant, is quoq; cibo aptus excrescit,*

a h.6.4.
b. h.7.13.

scit, sed reseruari non patitur. fructus in quo semen
spinata specie est, uerum exemptis lanuginosis semini-
bus, is quoq; uescendus relinquitur, & cerebro palmæ
similis est, scaliam eum appellant.
a. h.3.9. [a] *Calamus odoratus in Syria circa lacum nascitur,*
b. h.9.7. *ubi etiam & Papirus.* [b] *Exit etiam trans libanum mō*
tem, & inter ipsum libanum, & alium quendam mon-
tem, sed non ut quidam dixerunt, inter libanum, &
Antilibanum, inter quos campus amplissimus, & pul
cherrimus est, quem fulonem appellant, qua uero Ca
lamus prouenit, lacus in amplum spaciatur, iuxta eum
palustribus siccatis iste assurgit, ut etiam iuncus, occu
pant enim isti locum plusquam triginta stadia, uirides
nequaquam esse uidentur, sed sicci, forma uero nihil ab
alijs differunt, locum ingredienti protinus odor spirat,
non tamen longius spirat, ut quidem referunt. ad un
c. c.6.22. *guenta uero idoneus est.* [c] *Virides nihil olent, ut ca-*
d. c.6.27. *lamus & iuncus.* [d] *Syriæ calamus inodoratus est, &*
etiam iuncus.
e. h.9.1. [e] *Chalbana lachrymam parit, ut Balsamum, &*
aliud simile.
f. h.9.7. [f] *Chalbanum grauius olet, & medicinæ potius conue*
nit. id in Syria nascitur ex paco uocato.
g. h.8.7. [g] *Camacia tritici species est, & depastum quidem*
quoties libeat, fructum nihilo mutat, retonsum uero etiā
semel degenerat, & longum sine ulla crassitudine sur-
git,

git, nec satum ad naturam priſtinam redire poſſe autumant, ſed hoc perquàm paucis euenire Theſſali aiũt. Apud Babyllonem ſemper & quaſi ordinate bis tondent, tertio pecus admittunt, ſic enim caulem mittit, alioquin folijs tantum laſciuit. & negligentius quidam colentibus quinquageſimo cum fœnore meſſes redduntur. diligentius uerò cum centeſſimo quinquageſimo. Cultus autem, cum quàm diutiſſimè aqua inter manſerit, quo ſcilicet multum materiæ producatur, cum enim ea terra craſſa, ſpiſſaq́; ſit, raram, atq́; ſolutam reddere opus eſt, sed materiem, herbamq́;, quam Aegyptus gignere nata eſt, illa minimè fundit.

[a] *Canaria primis imbribus poſt æquinoctium germinat.* a. h.7.8.

[b] *Chachrydias triticum ſic dictum, culmo craſſo conſiſtit.* b. h.8.4

[c] *Cadytas, syriaca herbula, uocata, arboribus, uepribus, atq; alijs quibusdam innaſcitur.* c. c.2.93.

[d] *Caninæ sentis fructum herbarij flatu auerſo colligendum cenſent, alioquì periculum oculis imminere.* d. h.9.92

[e] *Cantrubus fructum ſubrutilum parit, malo punico ſimilem. eſt inter fructicem, atq; arborem punicæ, non ab ſimilis folio amerinæ.* e. h.3.18.

[f] *Capparis cultum nullum patitur, sed deterior redditur cultu, ut natura syluestrem dixeris.* [g] *ramis aculeatis conſtat.* [h] *& non ſolum caule aculeato, ſed etiã* f. h.1.6.et h.3.3. g. h.6.12 h. h.6.3.

a. c. 3.1. *folio hispido constat*. [a] *in genere uerò est illorum, quæ in gustatu quandam uehementiam monstrant.*

b. h.7.8. [b] *Capillus Veneris perpetuo uiret.*

c. h.1.13. d. h.2.3. [c] *Caprificus fico urbana nodosior est.* [d] *& cum ex grano ficario nullum penitus genus procreetur, caprificus tantum erumpit.* [e] *item ex caprifico, ficum, & ex fico caprificum, sed de fico in caprificum deterius mutari uidemus.* [f] *Culices ficarii pomis caprifici egrediuntur. & ex putrescentibus eorum granis gignuntur, cuius inditium afferunt, quod postquam euolarunt grana ficubus nulla penitus insunt, euolant magna ex parte, pedem aut pennas relinquentes in pomo. Est & alterũ culicum genus, Centinæ uocatum, quod ociosè uiuit, quemadmodum fuci inter apes, & quos ex altero genere poma sua ingressos adspexerit, protinus necat, id uerò suis moritur operculis. laudantur caprifici potissimũ nigræ, ex locis ortæ saxosis, ob rationem, quod per multa ista grana contineant. Noscitur quæ aptæ culicibus emerserit, quòd rubræ, & uersicolores, & robustæ constant; contra quæ minus aptæ albæ, imbecillesq; cernuntur. Opponuntur ficis, quæ scilicet eam operam desiderant; cum pluerit, ubi uerò plurimus sit puluis, ibi plurimæ, ualidissimæq; caprificus exeunt.*

e. h.2.4. f. h.2.ultimo & c. 2.12.

g. h.3.4. h. h.4.14. i. h.4.16. [g] *in planis nasci nequeunt.* [h] *& longeuæ sunt magis, quàm urbanæ.* [i] *& neq; radicatione, neq; eradicatione uel scabie infestantur, neq; radicibus uermiculãtur,*

quædam

quædam nec suos grossos amittunt, etiam si fico inserãtur; scabies potissimo gignitur, cum aquæ parum post uergilias incesserit; nam si multum fuerit causa contrahendæ scabiei omnis abluitur, & accidit tunc, ut et caprificus, & grossi decidant. [a] *flecti facillimè possunt,* a. h.5.7. *& primatus tenet indubiè.* [b] *fumi accerbissimi sunt fi-* b. h.5.10. *ci, & caprifici, & cuiuscunq; lacteo succo humentis, & causa humor est, hæc tantũ decoraticata, & aqua superinfusa madefacta, deinde siccata, omnium maximè immunia fumo euadunt, flammamq; mollissimam faciunt, ut pote cum proprius quoq; innatusq; humor exemptus, quinetiam cinerem eius, lixiuiamq; acrem sentimus.* [c] *succus caprifici minime lac, aut prauè contra-* c. c.1.19. *hit.* ([d] *est enim acerbius fico urba nõ)* [e] *nunquam autem* d. c.5.11 e. c.1.22. *maturescit, neq; perfectionem ullam attingere potest.* [f] *tamen iuuante iam tempore aliquatenus maturari po-* f. c.5.1. *test, & abuerso folio generat.*

Cinnamomum uide Ammomum.

[g] *Cardamomum ex Media & India deportatur,* g. h.9.7. *& ad unguenta idoneum est.*

[h] *Carduus Pinea natura spinosa est, & pulchre,* h. h.6.4. *diuq; floret. & quæ in Creta insula exit, habere lachrymam dicitur et hirci spina appellata. Vide supra.*

[i] *Caprinus in montibus propriè nascitur, & in pla-* i. h.3.4. *no. Vide supra Acerem.*

[k] *Casia in Arabia, Syria, India nascitur, ubi etiã* k. h.4.6. et h.9.4.

a. h. 9.5. *& aliæ odoratæ, ut Thus, Mirrha, & cætera.*[a] *Sar*
mento craßiori constat, & eam neruosam esse uolunt,
nec ullo pacto posse decorticari, ac eius etiam corticem
esse utilem: cum itaq; uirgas secant, longitudine bi-
num digitorum, aut paulo ampliores abscindere, recen
teque bouis corio eas persuere, tunc ex eo lignis putre-
scentibus, uermiculos nasci, qui lignum erodant, corti
cem uerò nullatenus tangant, ob amaritudinem, acrimo
b. h. 9.7. *niamq; odoris.*[b] *ad unguenta ea utuntur medici.*[c] *&*
c. h. 6.2. *duo sunt eius genera, alia enim candida, alia nigra.*
Candidæ folium modo cutis oblongum, figura quodã-
modo oleagineo simile; nigræ quale Tamarici carno-
sum, candida magis se humi spargit, odorataq; est, ni
gra odore caret, radix ambabus, quæ altè descendit;
grandis, ramiq; permulti, craßi, surculosiq; ab ipsa
protinus tellure, atq; paulo superius sparsi lenti admo-
dum constant: quamobrem hisce ad colligandum modo
tunci utuntur: germinant, florentq; post æquinoctium
autumni, & multum deniq; temporis florent.

d. h. 9. 9. [d] *Casiam, quam alij dulcisidam uocant, noctu effo-*
diendam præcipiunt, nam si interdiu, & à pico mar-
tio uisus quispiam sit, fructum quidem legens, oculis
periclitabitur; radicem autem secans sedem procidet.

e. h. 7.10. [e] *Cauda uulpina spicosa est.*

f. h. 1.16. [f] *Cedria extremitate pungit.*

g. h. 1. 18 [g] *Cercis arbor est, & siliqua semina profert, ut fi-*

cus

cus Aegyptia idest siliqua.

[a] *Cedrus extremitate pungit.* [b] *uiret perpetuo.* [c] *folia habet rara.* [d] *& per summa innititur.* [e] *quidam binam affirmant; alteram lyciam, alteram punicam; alij simplicem dicunt, scilicet qui Idam incolunt est iunipero non absimilis, sed folio maximè distat: quippe cedro durum, acutum, spinosumque, Iunipero mollius: excelsior quoque iuniperus nasci uidetur: cæterum alij nominibus minimè diuidunt, sed ambas cedros appellant: cedrum tamen cum additione, cedrum acutũ nuncupant, ambo nodosæ alosæ, & materiæ tortuosæ: uel potius iunipero parua, spissaque materies, breuique putrescens, cum cæsa fuerit. Cedro maxima ex parte corde referta, & putredinem nullam sentiens, fructus cedro odoratus, pulcher, gustatuque suauis.* [f] *Cedrum Syria gignit, eaque ad triremes utuntur.* [g] *hæc detracta coma, decisoque cacumine, tota perit, nec quicquam germinat, sicut nec si adusta, aut tota, aut parte aliqua fuerit: reliqua autem omnia & præcisa germinant, & nonnulla meliora reddunt, ut olea.* [h] *ex cedro simulachra sculpere solent, ut etiam ex cupresso, olea, & alijs.* [i] *cedri materies nata humorem emittere, & in plenum omnes quibus oleosus est humor, quamobrem Deorum statuæ uisæ sunt aliquando sudasse. ex his enim condere eas consueuere. Quod autem Lucinam appellant, & sacrificijs obseruandum Aruspices iubent, concreto*

a. h.1.16.
b. h.1.15.
c. h.1.16.
d. h.3.7.
e. h.3.12.
f. h.4.6. et c.5.8.
g. h.4.19. et c.5.24
h. h.5.5.
i. h.5. ultimo. idem ferè dicit c.l. quinto. 4.

quodam

quodam humore extuberat, magnitudine piri, aut paulo maius, minusuè. Germen potissimo citat materies oleaginea, cum rudis, tum saepè laborata in opus, si quem humorem sentiat, locumq́ habeat humectum, ut iam cardo quidem ualuae prodatur germinasse, & po-
a. h.9.2. *culum limo iniectum.*[a] *Quidam cedrum picem germinare affirmant.*[b] *fructum serò perficit, sicut etiam*
b. c.1.21. *omnia, quae perpetuo uirent, unde quanuis non magni*
c. c.1.26. *confici tamen difficile possunt.*[c] *in locis algentibus cedrus perdurare ualet, super ea niuem minime posse du-*
d. c.6.21. *rare autumant, scilicet ratione caloris.*[d] *fructus gustu suaues sunt, & benè olent.*

e. h.1.6. [e] *Celastrus cultum nullum patitur, ut etiã Abies,*
f. h.1.15. *& Pinaster, immo deteriora redduntur.*[f] *folia nun-*
& h.3.4. *quam dimittit.*[g] *& in monte, & in plano nascitur.*[h] *et*
g. h.3.4.
h. h.3.6. *tardissimè fructũ perficit.*[i] *loca summa, gelidissimaq́*
i. h.4.1. *amat.*[k] *& ad baculos idonea est.*
k. h.5.8.

l. h.1.8. [l] *Celtis caules macilè habet.*[m] *medullam duram, et*
m. h.1.9. *spissam,*[n] *propter nimiam spissitatem enodis est, aut*
n. h.1.13
o. h.4.3. *paucissimis nodis constat.*[o] *in Africa celtis plurima,*
p. h.4.4. *optimaq́ gignitur.*[p] *Proprium genus praestat, magnitudine quanta pirus, aut paulo minore, incisuras folium habet, ac ilicis esse uideatur materies. genera eius plura, fructibus inter se discreta produntur, fructus magnitudine fabae, maturescit uuarum modo, uarie colores immutans: nascitur quemadmodum myrta aduer-*

sa inter se, densus super germina, gustatu inter lotophagos dictos prædulcis, suauis, innocuus, atq; etiam bonæ frugis, uentribus est suauior, qui sine ligno interiori est, nam uel genus huiusmodi redditur, & uinum eo exprimitur, multa hæc arbor, fructuq; copiosa est. Exercitum itaq; Opheli cum in Cartaginem proficisceretur, uel eo fructu diebus plurimis pastum commeatuum defectu, accepimus. Est igitur in insula Lotophagia Paride uocata larga copia, cæterum non minor in continenti, sed longè largior est, & plurima omnino in Africa nonnulli celtim arborem fructicosam, ramosamq; tradunt, caudice firmo, uel fideli, fructu nuce obducto, parte extrema minimè carnosa, sed potius pelliculari, cibo non tam dulci, quàm gustatu aliàs grato, & uinum, quòd ex eo exprimitur, non nisi binos, aut ternos dies durare, dein acescere, suauiorem itaq; fructū apud Lothophagos esse, materiem autem optimam in Cyrenea prouincia, tractumq; Lotophagorum feruidiorem confirmant: radicem quidem esse multo nigriorem, quàm lignum, sed minus spissam, & ad pauciora commodam, quippe tantum ad pugiones, glutinamentaq; usui est. lignum tibijs. alijs plerisq; expetitur. [a] *et longo tempore durat in operibus.* a. h. 5. 52

[b] *Centaurium in Elio agro fœcundum, quod montuosis infœcundum: quod planis flosculo tantum gaudens: quod concauis ne floret quidem, nisi improbe.* b. h. 3. 5.

Cæpæ

a. h.1.8. b. h.1.10. [a] *Cæpæ multiplicem tunicam habent,* [b] *& cortico- sæ porrigitur in totum quæ de capite per medium pen-*
c. h.1.16. *dent, radices esse uidentur, & coalescunt.* [c] *folia illico ab radice exeunt; uerum hoc peculiare, quod concaua*
d. h.7.11 et. h.7.5. *sunt, ut etiam Gethio.* [d] *quæ unicaulia sunt, & aquam*
e. h.7.2. *fimumq; cupiunt.* [e] *semine nascuntur, & etiam radice, sicut omnia capitata, facilè enim regerminare possunt.*
f. h.7.3. g. h.7.4. [f] *fœcundissimæ uerò sunt.* [g] *& continuo ab radice aliud atq; aliud obducunt, etsi non auellantur, plures indies*
h. h.7.4. *fiunt, & super fistula capitari posse affirmant.* [h] *Cæparum plura sunt genera, ut quæ à locis nomina accepere, gardiæ, cnidiæ, samothraciæ. item satanicæ, & fissiles, & ascaloniæ. Ex his setanicæ minimæ, sed largæ, dulces: fissiles uerò, & Ascaloniæ tum cultu, tum natura inter se differunt; fissiles etenim hyeme sua cum coma inertem relinquunt, uere externa folia detrahunt, & reliqua colunt, detractis his folijs, altero germinant, simulq; infertius finditur, unde fissiles appellatæ sunt. quidam uel omnibus detrahenda folia censent, ut uim suam imo contineant, neq; effusæ seminescant. Ascaloniarum peculiaris quædam natura notata est: etenim solæ fissiles, & quasi sterlles ab radice consistunt, nec ea parte crescere, ac proficere possunt: quamobrem non eas deponunt, sed semine serunt, cum deinde germinatum sit, transferunt, perficiuntur adeo celeriter, ut cum cæteris, aut etiam prius euelli pos-*

sint

sint plus temporis dimissæ in terram putrescunt. Plantatæ caulem edunt, semenq; tantummodo fundunt, tum exinaniuntur, atq; inarescunt. Harum igitur talis natura. Differunt & colore nonnullæ etenim apud Isum cætera quidem candidis similes constant, sed colore candidæ admodum proueniunt sardianisq; similiter ferè affirmant. Cretensium peculiaris maximè natura notatur, sed Ascalonijs quodam modo proxima, ni forte uel eadem dici debeant: Est enim in creta genus quoddam, quod semine quidem satum, in radice crassatur, depositum uerò in caulem, semenq; totum funditur, sine capite saporeq; dulce est. id enim quasi è contrario cæteris habet, omnes namq; depositæ melius, celeriusq; perficiuntur. Omnes post arcturum proueniunt, tepido adhuc solo, ut depositas imbres occupent, feruntur, & toto capite, & circuncis o, sed germinationes haud similes fieri solent, parte nanq; inferiori cæpæ nascuntur. superiori herba tantum erumpit, sectæ in rectum germinare omnino nequeunt.[a] *Tunicas eximunt, quoniam neq; uiuunt, neq; primatum causæ obtinent.*[b] *Sapor in radicibus suas uires habet.*[c] *Quamobrem iuxta coronarias plantas serere censent, id enim iuuare ad creandam odoris suauitatem affirmant, quod si uere narratur, alterum ex duobus illis causam dixerim, aut quod quantum mali odoris adsit, hæc detrahunt. alitur enim unumquodq; re sibi simili, quodq; sibi cognatum*

a. c. 1. 4.
b. c. 6. 17.
c. c. 6. 28.

sit, nimirum attrahit, itaq; parte aliena illa sublata, residuum purius, odoratiusq́; relinquitur: aut quod lo cum sua caliditate, edacitateq́; exiccent, siccis etenim locis omnia proueniunt odoratiora, sed hoc uelut suppositionem dictum accipies.

a. h.3.13. [a] *Cerasus natura peculiaris arbor est, magnitudine excellens, quippe quæ ad uiginti quatuor cubita crescat; recta, admodum crassa, ut & cubitalem ambitum è radice compleat, folium mespili, sed admodum durum, latiusq́; ut è longinquo arbos colore sit manifesta: corticis leuitate, colore, craßitudineq́; tiliæ similis, qua propter cunas ex eo conficiunt, sicut etiam è corticibus Tiliæ. hic neq; recto meatu ascendit, neq; gyro pariter obducit, sed mucronatim ambit, ab inferius sursum uersus se ad minusq́; contrahens, quemadmodum foliorum descriptio. Cumq; desquamatur, hoc eodem modo decorticatur, alioquin præscinditur, nec pars aliqua eodem filo detrahi potest: quin & per craßitudinem prætenuis modo folij scinditur, reliquumq́; durare, arboremq; tueri potest, simili modo ambiendo, reliquo autem cortice oblato, humor tunc quoq; defluit, & cum externa tunica tantum detracta sit reliqua pituitaceo quodam humore nigrescit, rursusq; anno secundo, alia, uice illius subnascitur, uerum tenuior. Materies in neruo cortici suo similis se in anfractum conuoluenti. Virgæ quoq; eodem modo illico enascuntur,*

tur,

tur, ramis crescentibus euenit, ut alij deorsum assidue perçant, alij sursum uersus increscant, omnino arbos minus ramosa est, sed multo enodior, quam populus, radice multiplici per quam summa, sed nō crassa inniti tur, & conuolutio eadem radicis, & corticis radicem tegentis est, flos candidus; piro et mespilo proximus, & paruulis floribus constans forma fabaceus, fructus rubet; figura Iouis flammæ persimilis, magnitudi ne fabæ, uerum Iouis flammæ nuceus durus, cerafo au tem mollis, nascitur ubi tilia, in plenum ubi amnes, et rigua.[a] *cortex detrahitur, sine necis periculo, ex quo funes fiunt, sed non uitalis, neq; princeps sed summus, qui plerunq; subnascente alio decidit.*[b] *humor in lachrymæ modum gignitur.* a. h.4.18 b. h.9.22

[c] *Cerrus inter genera roboris habetur, fructifera, & glandem amarissimam producit, rarissima excelsissima, leuissima, & materiæ per longitudinem robustissima; nunquā in cultis, aut rarenter nascens.*[d] *quā alij sterilem dicunt alij fructum uitiatum, adeo ferè, ut eum animalium nullum mandere possit, præterquam sues, & hos cum aliam nullam habent, magnaq; ex parte caput tentari, materies quoq; improba, & laborata quidem, omnino inutilis: rumpitur enim & cadit; rudis autem melior, ob id sic ea utuntur. Improba etiā ad cremandum, & ad carbonem faciendum: quippe cum carbo eius omnino inutilis, quod transilit, scintil-* c. h.3.9 d. h.3.10

letq; præterquàm in officinis ærarijs. *His enim utilior cæteris hic habetur, quòd enim flatu desinente protinus extinguatur, paucus absumi potest.*

a. h.2.5. [a] *Cicer, ut grandescat cum putaminibus madefactũ*
b. h. 8.1. c. h. 8.2. *obseritur.* [b] *& sero.* [c] *exit multis folijs, radicem habet lignosam sicut omnia legumina, uerum ramulis, prætenuibus modo capillamentorum fibratas, & omnium (ut ita dixerim) altissimam cicer agit, quod nonnunquã*
d. h.8.3. *uel ex latere mittit flores diuturnissimos producit.* [d] *Cicer paucissimis diebus perfici potest, siquidem post sementem diebus quadraginta absolui possit, ut quidam affirmant; nam in totum celerrime genus id leguminis*
e. h.8.5. *consumari nulli dubium est.* [e] *& siliquis rotundis semi-*
f. h.8.6.et h.8.10. *na continet, licet pauciora.* [f] *sed abluta salsigine radi-*
g. c.3.27.30. *ce tabescens interit.* [g] *et ab erucis eorũ protinus perit, cicer nigrum, atq; etiam ruffum, firmius est, quàm album*
h. h.8.7. *locis dilutioribus sero serendum id censent.* [h] *Cicer a cæteris leguminibus propria illa distinguit, quod de floris prouẽta retulimus, & quod fructum celerrime perficit, quoniam firmissimum lignosissimumq; constat, atq; in totum noualibus ineptum præ sua edacitate est. Herbam enecat omnem & maxime, ac celerrime tribulum ad summam, nec solum quodlibet ferre id legumẽ*
i. h.8.10. *potest, sed nigro quodam, crassoq; opus est* [i] *& licet*
k. c.4.7. *corruptis leguminibus animalia propria gignãtur,* [k] *Cicer solum nullũ animal gignere propter amaritudinem*

potest

potest. [a] *& hac de causa diutius durat.* [b] *solum lentum amat.* [c] *& breui id emacrat, hoc solum nouale non facit.* [d] *madefactum perit.* [e] *Incoctilitas uero in eo deprehenditur, uel propter terram, uel propter aquam, & aerem.* [f] *Cicer florens imbre, flatuq; intempestiuo obit.* [g] *calidum & siccum etiam est, & ingustabile.*

a. h.8.10. et.c.4.2.
b. c.3.26.
c. c.4.9.
d. c.4.11
e. c.4.14.
f. c.4.14.
g. b.7.9

[h] *Cichoracea omnia folio annuo, ab radice foliata consistunt. germinant post Virgilias, fraude excepta; sed caulibus, atq; radicibus differentias magnas sortiuntur, quippe cum caeterorum caules simpliciores, minoresq; exurgant: Cichoreae, idest Intubi magnis, multisq; ramulis brachiatus, lentus item, & diuidi cõtumax est, qua de causa pro uinculo eo utuntur, radice quoq; germen laterale mittere potest, & alioquin radice prolixum est, ideoq; emori contumax. decerptis enim quae ad usum ciborum capi soleant, reliquum generationis rursus capescit principiũ. Euenit autẽ ut pars eius alia, atq; alia floreat, idq; assidue fiat usq; ad autumnum: quamquam durus caulis esse uideatur. fert et siliquam, in qua semen circa postremas caulium partes.*

h. h.7.11

[i] *Cicuta in totum caules habet carnosos.* [k] *& optimà circa susam, & in totum locis praegelidis.* [l] *succus absq; ullo dolore obitum inferre potest, ut Thrasyas mantinensis comperisse aiebat, idq; admodum contractum, exiguumq; uidelicet ad drachmae pondus, & irremediabile penitus, & tam ualidum, ut quantum uis*

i. h.1.8. et h.6.2.
k. h.9.19.
l. h.9.17.

temporis perdurare posset, nec quicquam sentiret immutationis, sed sumendum is cicutam censebat, non unde libuerit, sed ex susis, & si qua alia loca prægelida, & opaca constant. Cij non hunc modum cicuta utebantur, sed trita, ut scilicet, uti cæteri solebant, at nunc terere nemo uelit, sed detracto tegmine, (id enim rem difficilem facit, quoniam confici contumax sit) pistam sub inde in mortario tundunt, & prætenui cribro transmissam aqua inspersam bibunt, atq; ita obitus celer, facilisq; occurrit.

a. h.3.18. [a] Clauiculæ plura sunt genera, sed quæ conspectiora, summaquè occurrant, tria sunt. Herbacea, ac uirens, quæ plurima est: Secunda candida: Tertia uersicolor, quam Thraciam quidem appellant, & harum quæq; distare uidetur, quippe herbaceæ quædam folio tenuiori, oblongiori, atq; etiam densiori; quædam minus hæc omnia habens, & in uersicoloris genere, alia folio ampliori, alia minori, macularumquè habitu diuersa, pari modo & magnitudine, coloreque distant, auctu per facilis herbacea, inquã plurimũ uenit: manifestam, quæ ederescat, affirmant, non tantum folijs, quæ maiora, latioraque habet uerum etiã germinibus, protinus enim erecta gerit, non inflexa gracilitate, & longitudine. Herbacea uerò crassiora, breuioraquè, ac edera ut semen proferre incipit, germen sublime, rectumque edit.[b] uerum amplexicaulis constat.

b. h.7.8.

Cnecum

[a] *Cnecum folijs aculeatis constat, ut Acanum, et Eringium.* [b] *& sylvestri, urbanaque discernitur. Sylvestris genera duo notantur, alterum urbanum admodum simile, recticaulius tamen, quamobrem ex eo mulierum Priscarum nonnullæ colu utebantur: fructum nigrum maiusculum, amarumque parit, alterum genus densum constat, caulesque sonceos profert, & quodammodo humicaule fit: nam propter foliorum mollitiam declinatur, procumbitq; ad arua, frustum amarum, frequentem, barbæq; modum hirsutum gignit: sunt ambo seminosa, uerum sylvestre copiosius fert: eius peculiare præ alijs sylvestribus est, quod illa duriora, spinosaq; urbanis proueniunt: hoc autem mollius, ac leuius constat.* a. h.6.1. b. h.6.3.4

[c] *Cnicum unà cum seminibus ipsis flores edit, singulis enim seminibus singulos flores annexos gerit.* c. h.1.22.

[d] *Colytea folio Salici uicina est, ramosa, foliosaq;, in totum ampla fructum in siliqua sicut legumina gignit, eaq; lata, non angusta; semen inclusum paruulũ, non magnum, durum modice non nimis, nec abunde pro magnitudine sua fructificat.* [e] *circa Idam prouenit, & genus est fruticosum, ramosum, alosum, inuentu rarum, non crebrum, folio laurino lauri lati foliæ, sed rotundiori, ampliorique, ut uel Vlmeo simile appareat, oblongius tamen, colore parte altera herbido, tergo autem albido, neruosoque, tum ibidem neruulis præte-* d. h.3.14 e. h.3.17.

nuibus

nuibus, fibrisq́;, tum inter eas propagines, quæ de medio callo, in costarumquè speciem adducuntur cortice non leui, sed quasi uitis uestitur, ligno duro, spissoq́; constat; radices per summa graciles, atq; solutas gerit, sed uibratas, flauasquè maiorem in modum, fructu, floreque carere putatur, amentum autem, surculum, gemmasq́; circa folia admodum leues, pingues, candidasq́; facie amentacea fundit, præcisa, uel igne de usta, ab imis subnascitur, atq; resurgit.

a. h.3.17. [a] *Colutea Liparæ proprie traditur, arbos magnitudine præstans, fructum in siliqua ferens magnitudine lentis, qui oues mirum in modum pingue facit, nascitur semine, & fimo præcipuè ouillo. Tempus serendi cum arcturus occidit, serendum semine pra made facto, cum iam in aqua pullulare inceperit. habet folium non absimile fœno græco; germinat primo unicaulis, triennio, quo quidem tempore baculos decidunt; tunc enim præstantiores esse uidentur, & si ita quis decurtauerit, mox arbor emorietur. haud enim latere plãtigera constat: spargitur deinde in ramos, quartoq́; anno arborescit.*

b. h.9.7. [b] *Comacum ex India, & Arabia deportatur, & ad unguenta idoneum est.*

c. h.4.16. [c] *Consecratix. in Illyride, & circa Atriam prouenit, & laudata quidem cæterisq́; longe præstantior, uerum in feruidis, meridianisq́; locis uelut opposito, copia*

to, copia odoratorum habetur. [a] *floret æstate, & lanaria dicta, flos aspectu pulcher, sed caret odore.* [b] *folium arundinaceum habet, & caulis assurgit.* [c] *& ad unguenta ea utuntur.*

a. h.6.ulti
b. me. h.7.12.
c. h.9.7.

[d] *Corchorus coquitur, & ob amaritudinem in prouerbio est, folium eius ocimum sane æmulatur.*

d. h.7.8.

[e] *Corianum prouentu contumax est, quippe quod si nouum sit nasci recuset, nisi conuoluatur, at ex uetere celerius nascitur.* [f] *radices habet lignosas, non prolixas, neq; fibris multis subnixas, semen nudum adhæret.* [g] *genera plura sunt.* [h] *ad perdurandum semen firmius constat.*

e. h.7.1. et c.4.3.
f. h.7.3.
g. h.4.7.
h. h.7.6.

[i] *Coriannisum inter olera est, & nudo semine prouenit.*

i. h.1.18.

[k] *Cornus medullā duriorem, et spissiorem abiete habet.* [l] *sed fœmina nodosior est.* [m] *syluestris maturior est, & suauior, culturam enim minime patitur.* [n] *& tam in monte, quàm in plano nascitur.* [o] *uerum tam mas, quam fœmina ante fauonium germinare incipit.* [p] *auctu difficilis est.* [q] *quædam mas; quædam fœmina, quam & fœminicornum uocant, folium habet amygdalæ, nisi quod pinguius, craßiusq; corticem neruosum, & tenuem, caudicem non nimis crassum: cæterum fœmina uirgas paruas, sicut amerina suo latere profert, & fructicosior est, nodos ambæ, perinde ac amerina tum geminatos, tum inuicem congruos habent; materies ma-*

k. h.1.9.
l. h.1.13.
m. h.3.3.
n. h.3.4.
o. h.3.6.
p. h.3.7.
q. h.3.12. et h.5.5.

ris excors, totaq; solida cornibus spissitate, firmitateq; similis, foemina uerò medullam continet, & mollior est, atq; cauatur ob id ad uenabulorum usum inutilis, maris longitudine duodenorum maximè cubitorum, quanta uenabulorum, macedonicorum, longissimorum est. Caudex enim totus nulla excellentia extat, Qui Idam Troianam incolunt, marem sterilem dicunt, foeminam autem fructuosam. Nucleum fructus oliuæ similem habet, gustu dulcis, odoratuq; gratus, flos oleæ, & floret, fructificatq; eodem modo, ut singulari pediculo plura proferat: tempore quoq; fermè conueniunt. At macedones ambas fructificare affirmant, sed foeminæ fructum ingustabilem esse. radices autem modo amerinarum habere ualidas, & nulli perniciei obnoxias: nascitur in humidis locis, nec tantum in siccis

a. h. 5. 8. *prouenit semine, atq; auulsione.*[a] *ualidissima uerò est*

b. c. 3. 1. *ad secandum, sicca enim difficile secatur.*[b] *eius fructus dulcescit, cum humescere, atq; succo abundare inceperit, mitescens enim deterior redditur, atq; in totum ar*

c. c. 4. 14. *bos ipsa humida, soluta, imbecillisq; fit.*[c] *at cornu contacta incoctilia fiunt.*

d. h. 6. 3. [d] *Corruda post æquinoctium autumni florescit, & propter aculeos pusillum producit peciolum, ex quo flosculus tandem ipse erumpit, radice large alta, numerosa, eademq; tam crebra innititur, ut pars superna radicum tota connexa, & continua reddatur, ex qua uel*

ipsorum

ipsorum caulium factitatur prouentus, exit caulis de corrudagine uere, ciboq; idoneus est, deinde durescit, florescitq; indies, flos non solum ex hoc, uerum etiam de primoribus emergit caulibus, & annuo constat caule cortex ex tribus illis constat, ut ex robore, piro, populo.

[a] *Costus ad unguenta aptum.* a. h.9.7.

[b] *Cotonea mala extruthea degenerant.* b. h.2.3.

[c] *Cratægus, quam alij Cratægonem uocant, folio mespilæ promisso scilicet est, uerum maiori, latiori, oblongiorique, nec serrato, quemadmodum illa sit, hæc nec admodum magna, neq; crassa materies ei uersicolor, ualida, flaua, cortex leuis, mespilo similis, radix singularis acta in profundum, magna ex parte fructus rotundus, qui maturescens siccatur, nigrescitque, gustu, & succo mespilaceus, qua propter uelut syluestris mespilus apparuerit, est specie simplex, & sine ullo discrimine.* c. h.3.15.

[d] *Crepis in caule foliata est tantum.* d. h.7.9.

[e] *Crocus radicem carnosam habet.* [f] *& natura herbaceus erumpit, folio augusto ferè, nanq; in capillamenti modum foliatur, serò floret, seroque germinat, aut præmature, utro scilicet modo tempus acceperis: floret quippe Vergiliarum occasu, paucisque diebus, confestim uerò cum folio, florem quoq; expellit, quinimo prius.* [g] *radix multa, licet rotunda, carnosa, in* e. h.1.10. f. h.6.6. g. h.7.9.

totum uiuax gaudet calcari, & melius ita euadit, radice attrita pede inferius, ideo iuxta semitas, fontesque pulcherrimum exit, satus radice fieri assolet.

a. h.7.10. [a] *erumpit ceu fremium, & senecio, & ferè in totum annum germinationem, & floris productionem uidebis.*

b. h.6.7. [b] *Crocum montanum exors odoris est, et autumno florere incipit.*

c. c.6.21. [c] *odor uerò Croci in flore est, & acris.*

d. c.6.27. 22. [d] *Verum quoniam paruo alimento contentum est, sicut etiam rosa odoratius creatur.*

e. h.4.28 [e] *Cuciofera Palmæ similis est, similitudinē in caudice, & folijs repræsentans: sed differt, quòd palma indiuidua, simplexq; assurgit. Hæc cum aliquatenus increuerit, scinditur, fitq; bifida, iterumq; horum utrunq; pari modo diuiditur. Item uirgas breues, nec multas profert, cortice sicuti palmæ ad utensilium nexus utuntur. fructum peculiarem profert, nam & magnitudine & figura, & succo singularem, quippe magnitudine fermē, qua manum impleat: rotundum, non oblongum, colore flauicantem, succo dulcem, & ori gratissimum, non congestum, ut palma, sed per singula discretum, nucleo magno, uehementerq; duro, ex quo annulos uersicolores detornant, quibus in stragularijs uinculis utuntur. materies à palma plurimum distat, altera enim rara corpore, neruosa, et uiridis: altera spissa, grauis, carnosaq;, & cæsa crispa admodum atq; dura. Persæ quidem maiorem in mo-*

dum

dum eam præferebant, sed lectorum pedes ea conficiebant.

[a] *Cucurbita semina discreta, atq; distantia habet.* [b] *cui succus aquosius inest.* [c] *& singulis seminibus singulos flores annexos gerit. flos enim in postremo fructus, & crescentibus fructibus, flos diu infixus seruatur.* [d] *seritur mense Martio, & ex recentiori maturius exit.* [e] *infirmius uerò semen est, & multum temporis perdurare non potest.* [f] *immatura uerò permanet, & incommutabilis est.* [g] *cum seritur die tertio exit.* [h] *percoquitur mollitia, & incremento.* [i] *parte superna ampliatur, luxuriaturq;.*

a. h.1.18.
b. h.1.19.
c. h.1.22.
d. h.7.1.
e. h.7.6.
f. c.2.10.
g. c.4.2.
h. h.5.5.
i. h.6.18.

[k] *Cucumis semina discreta, atq; distantia habet, sicut cucurbita, & succum aquosum. uide supra.* k. h.1.18.

[l] *Cucumeris atq; cucurbitæ partim genera esse existimant, partim negant, quemadmodum & in radicis, & rapæ generibus, sed in uno, eodemq; genere alias meliores, alias deteriores affirmant. Cucumeris genera tria notant. Laconicum, Scytalium, Bœotium: ex his Laconicum melius rigatum euadit, reliqua non rigata præstantiora sunt.* l. h.7.4.

[m] *Cucumis syluestris urbano penitus incomparabilis est, sed aspectus tantum similitudinem gerit.* [n] *& serotina tam germine, quam flore percipitur.* [o] *radix cucumeris syluestris uitiliginem, & scabiem pecudum tollit, semen uerò liquatum, medicamen elaterium uo-*

m. h.7.6.
n. h.7.10.
o. h.9.10.

catum,

catum, ideſt agitatorium facit. legitur autumno, tunc enim optimum eſt.

a. c.1.10. et c.2.16. [a] *Cucumer fragilis eſt, & arboris altitudinem capit, in ramoſque ſeſe modo uitis arbuſtiuæ diffundit.*
b. c.2.19. et c.3.12. [b] *ſeminibus in lacte, mulſoque maceratis, dulciores red duntur.*
c. c.3.22. [c] *Cucumeres puluere occultati, nutriri, teneriores q́; reddi creduntur.*
d. c.4.3. [d] *cũ ſeruntur die tertio exeũt,*
e. c.5.6. *& frigidæ, & ſiccæ ſunt.* [e] *radices ex pabuli facultate aſsidue mittunt, & diu durant, & cura adhibita uiuere diu poſſunt, quamobrem ſi quis poſtquam fructificarunt, germina decidat, & radices terra tute operiat, atq; conculcet, rurſus ex eiſdem radicibus cucumeres depromentur, & multo maturius, quàm qui ſemine ueniant, quoniam radix iam adeſt, & terra cõgeſta, conculcatam q́; tepefaciens ſatis germen celerius elicit. Nam & tepor ipſe non parum confert ad præcoquendam germinationem. Argumentum hoc quoq; euidentiſsimum, quod ſi quis hyberno tempore ſemina cucumeris ſerat in calathis, rigetq; aqua tepida, & ſoli exponat, & igni admoueat, ac poſtea cum tempus ſeminandi fuerit, totos cophinos demittat in terra præcoques admodum faciet.*

f. b.1.18. [f] *Cuminum ſemen nudum producit.*
g. h.7.3. et h.9.9. [g] *& fœcundiſsimum, & hoc peculiare de eo dicunt; imprecari namq; & maledicere ſerendo oportere affirmant, quo lætius,*
h. h.7.4. *& copioſius proueniat.* [h] *cuius plura ſunt genera.*

copioſius

[a] *copiosius fructificat inter olera.* [b] *aqua post satio-* a. h.8.3. b. h.8.6.
nem superueniens potius officit, cum alijs prosit. [c] *sca-* c. h.8.9.
bie, & salsugine perit. [d] *radicem uerò exiguam peni-* d. c.2.17.
tus habet, nec latescit, sed superiora uiribus omnibus
petit. [e] *& fertilissimum est, cum sit exiguum.* e. c.4.16.

[f] *Cupressus procera, & longo caudice constat, ta* f. h.1.8.
men macilento. [g] *& nullam penitus proferre sobolem* g. h.1.9.
potest, ut etiam abies, & pinus. [h] *mas nodosior est* h. h.1.13.
fœmina. [i] *Simpliciori assurgit caudice ad longitudinē,* i. h.1.14.
sed non multis radicibus, neq; ramis frequentibus pa-
tet. [k] *uiret perpetuo.* [l] *Cæteris in locis semine prouenit* k. h.1.15 l. h.2.2.
in Creta autem insula etiam trunco, ut montosa in Tar
ra. apud hos enim Cupressus cædua est, quæ ex cæsu
ra germinat, modis omnibus præcisa, nam & ab ter-
ra, & parte media, & superna, nusquam loci, uel ex
radicibus germinat, sed raro. [m] *plerumquè cupressum* m. h.2.3.
ex fœmina marem prouenire affirmant. [n] *uerum nullo* n. h.2.8. et 3.2.
pacto fimum, nec aquam concupiscit, [o] *immo emori dici* o. c.5.21.
tur, si copiosè nouella adaquetur. [p] *in Creta insula cir* p. h.3.3.
ca agrum Idæum cupressus extuberat. [q] *ubi nix nun-* q. h.4.1.
quam deest, tamen per summa affirmat comperiri. [r] *In* r. h.4.3.
Cyrenensi autem cupressus optimè prodit [s] *eam quoq;*
loca feruida magis habent, ut Creta, Lycia, Rho- s. h.4.6.
dus. [t] *cui si detrahatur coma, cacumenquè deciditur to* t. h.4.9 et c.5.24.
ta perit. [u] *Simulachra ex ea fiunt, quoniam rimas nō* u. h.5.5.
capit, & carnis æqualitate quodammodo constare ui

detur,

detur, uel quoniam natura perpetua, et diuturnior uide-
a. c.1.5. tur.[a] Huius fructus non id totũ est, quod pilæ speciem
gerit, sed quod cono innascitur prætenue, exile, et quasi
laricis semini proximum, quod pilula sua deiscente dila-
bitur. et legi proinde non nisi ab experto homine potest.
b. c.1.9. [b] auctu difficilis est, quamquam ex ea quædam meatuũ
rectitudinem habeat, uerum aut densitas, aut utrunque
impedimento est: facit enim & siccitas ne satis auge-
scere poßint. adhæc imbecillitas plerisq; in causa est,
nam quæ debilia sunt, difficile augeri, nutricariq; pos-
sunt, deuinci enim, aut impediri ramos à cælo ambien-
te haudquaquam oportet, nam & meatus, qui in dire-
ctum pertendant, uim tam conficiẽdi nutrimentum, quã
c. c.1.21. resistendi iniuriæ temporis exeunt. [c] uerum cum perpe-
d. c.1.23. tuo uireat, serò fructum perficit.[d] at conis pendentibus
semina exiliunt, uasaq; ipsa relinquunt inania.[e] Omnia
e. c.3.9. ferè quæ in altum extollunt, compescenda agricolæ cen-
f. c.5.4. sent, præterquam palma, pinus, & cupressus.[f] statuæ
confectæ ex cupresso cælo austrino humectoq; ex sudãt,
quæ quidẽ prodigia, & ostenta esse creduntur.

g. h.7.13 [g] Cyix ad Bulborum genus redigi desiderat.

h. h.1.9. et c.5.6. [h] Cytisus medullam duram, spissam, & nigram ha-
i. h.4.5. bet.[i] & fruticosa est ueluti hebenus.[k] uicinis alimen-
k. h.4.20. ti. rapina impedimento est, omnia enim adnascens ene-
cat.

Desiderim

D

DEsiderium[a] flos æstiuus est, ut Lucernula, Iouis flos, Cerinthus, Iphium, Sambucum, Phrigium; Eius genera duo sunt Vnum, cui flos hyacinto similis, alterum decolor, album, quo in sepulchris uti mos est, & diuturnius uero id ipsum est. a. h.6.ulti

[b] Dictamum Cretæ insulæ proprium est, ut mirabile, & ad plura perutile, sed ad partus mulierum potissimum pollet; folio glechoni simile constat, nec sapore absimile est: ramulis tenuioribus conditur: usus foliorum non ramorum, nec fructus est, ualent ad multa, sed præcipue ad difficiles partus mulierum, ut dictum est; aut enim facile posse parere faciunt, aut certe dolores penitus sedant, dantur bibenda ex aqua. Rara hæc herba, locus enim, qui fert, exiguus admodum est: cumq; Capræ depascunt capessendæ causa uoluptatis. Verum etiam quod de telis fertur, affirmãt. Capras enim sagitta transfixas, dictamo deuorato telum eijcere. Dictamum tale est, uiresq; eiusmodi possidet. Falsum dictamum folio quidem simile constat, sed ramulis minus, & uiribus longe inferius; quamquam enim eisdem in rebus prosit, tamen multo deterius, atq; debilius. Vis dictami in ore percipi continuo potest, excalescit enim ex paulo uehementer; b. h.9.16

menter; manipulos in ferula, aut canna intercludere solent, ne experiret, imbecillius enim cum expirauerit. Non desunt, qui naturam dictami, & falsi dictami eandem esse existiment, sed quod locis lætioribus exeat, degenerare, falsumq; cognominari, sicut etiã alijs pluribus euenit, ut uiribus deterioribus ex loco reddantur. Dictamum enim solum asperum uehementer amare inquiunt. Est etiam aliud Dictamum, uelu ti æquiuoce appellatum, nec enim speciem, nec uim habet eandem, quippe quod folio simili Sisymbrio constet, & ramis condatur maioribus. Vsus item, & uis non eisdem conueniunt. hoc igitur (ut dictum est) mirum, simulque proprium Cretæ insulæ datur.

a. h.7.11. [a] *Dracunculi radix (sunt enim, qui genus quodam dracunculi arum appellent, quòd eius caulis uarietatem habeat quandam) cibo inepta penitus est, & medicis*
b. h.9.22 *tantum commoda,* [b] *Item radix data ex melle, utilis quæ tusses sanare posit; caulem uersicolorem serpentis speciem repræsentantem gerit, eius semine nulla in re uti solent.*

c. h.5.7. [c] *Dolatilia ligna sunt, quorum partes exteras circum dolant.*

d. h.1.16. [d] *Dripis in genere spinoso est, loco enim folij spina oritur.*

e. h.4.17. [e] *Drupæ oleæ uermes generant, nascuntur enim in*

his,

bis, qui ad lacturam peiores certè deprehenduntur, & marcidi, putresq; omnino uidentur. Hinc & austrinis nascuntur, & riguis magis. Verum drupas putredine statuunt; oleum uerò non nisi ea ipsa succi mutatione creatur; quod quia difficilius sit, non temere dixerim, à calore confici ampliori: statimq; dum succus minus parti aquosæ, terrenæq; permistus est. Igitur ante arcturum ambo illa contingunt. Est enim & tempus feruentius, & succus purgatior. Contra autem post arcturum, pulpa enim tum augescit, atq; perficitur. copiam uerò olei non alimenti ubertate, neq; in pleno corpore oliuarum collocandam esse, multis rationibus constat. Imbres enim minus olei faciunt, & riguæ oliuæ deterius fundunt, quibus, quia caro multa, nucleus paruus. Hæ parcissime præstant oleum, ceu phauliæ, tanquam uires hac in parte naturæ deficiant, nec uerò in locis frigidis olei copiam largiuntur, sed carnis, quod quæstionem utiq; citat. a. c.6.11.

E

a. h.1.8. EBenus [a] grauis eſt, ut buxus, quæ ne are-
b. h. 1.9. 5.4. factæ quidem leues redduntur. [b] medullam duram, & ſpiſſam, & nigram habet, ſi-
c. h.5.5. cut Cytiſus, cornus, robur, & aliæ. [c] Verum Ebe-
d. h.9.22. nus natura perpetua eſt. [d] lignum Ebeni aſpecto buxo ſimile conſtat, ſed decorticatum nigerrimum redditur,
e. h.4 5. utile oculis ad cotem tritum. [e] naſcitur in Græcia, & duo eius genera conſtant, alterum materiæ laudatum, pulchrumq́; : alterum uile, uitiatumq; ; rarum quod præſtantius, reliquum permultum habetur, colorem commendatum, non re condita, ſed ſtatim ſua natura capeſcit. fructicoſa eſt Cytiſi modo.

f. h.6.2. [f] Elleborus in uere germinat, radice altè deſcendit, caule ueluti Mandragora, Cicuta, Albucum conſtat. [g] ſuccidi autem æſtate, aut autumno oportet. El-
g. h.9.8. lebori imas, atq; tenuiores, ſupernam enim in caput exuberantem inutilem aſſerunt, & canibus dandum, cũ
h. h.9.10 purgandum eſt. [h] Verum Elleborum non ſolum radice, ſed etiam fructu utile eſt. Siquidem in Anticyra (ut fertur) fructu eius purgantur, quem Seſamaceum fert.
i. h.9.11. [i] Elleborus uerò niger, & candidus, ueluti æquiuoce dici apparet, ſed de facie uaria ſententia eſt; alij enim ſimiles eſſe aiunt, præterquam quòd radices colore inter ſe differant: eſſe nanq; alterius candidam, alterius

nigram:

nigram: alij folium nigri laureum, candidi poraceũ reddunt, radices autem similes colore excepto. Qui similem dicunt formam huiusmodi tradunt. Caulem modo prope albuci, sed longe breuiorem; folia continuo radici annexa, sparsaq; humi radicem largè multiplicem quæ scilicet prætenues constent, atq; utiles sint: nigrum equos, boues, suesq; necare affirmant, & idcirco eum cauere: candidum pecudes nimirum uesci. atq; hinc primo uim deprehensam, cum illo pecudes purgarentur: Tempestiuus autumno, uere autem intempestiuus. Verum Oetæ montis incolæ prope Pileam eo tempore legunt, plurimus enim optimusq; eo prouenit loco, non tamen ubiq;, sed parte una tantummodo Oetæ, quam Pyram uocant: miscetur in potione, ut uomitio benè succedat Elleborinæ semen, hæc herbula quædam est. Niger ubiquè nascitur: nam & in Bæotia, et Euboea, & multis alijs locis, sed optimus Helicone, ac in totum is mons medicaminibus laudatur: at candidus locis paucissimis exit. Optimi uerò & usitatissimi quatuor sunt, Oetus, Ponticus, Eleaticus, Massalicticus: nasci eleaticum inter uites aiunt, & uinum usq; adeo reddere prouocans urinam, ut omnes, qui bibunt, graciles admodum uentre adducto efficiantur; omnium tamen eorum quàm reliquorum optimus est Oetæus, Parnassius uerò, & Aetolicus eo quoq; in loco proueniũt, & quidem multi & emunt, & uendunt, ignari duritatis,

tis, summæq; difficultatis eorum. Hæc igitur quamquam forma conueniant, uires tamen proprias sortiuntur, nigrum uerò ab eo qui comperit, & primo succidit, melampodium quidam appellant, quo & domos lustrant, & pecora purgant, quadam cum incantatio
a. h.9.14 *ne, atq; ad alia complura utuntur.*[a] *Anticyrenses fru ctum Sesamacei Ellebori dare solent, qui sesamæ simi-*
b. c.6.20. *lis est.*[b] *Elleborus nascens in Oeta monte melior Parnasico est, ualidius enim esse illud putatur, minusq; aptum medicamini: causa quamobrem ualidum ita sit, similis atq; in fructibus. Aeris enim duritiem, nutrimentiq; largitate grauitas in eo quoq; tractu sicut in Bœotia prouenit. Porrò alius ager ad alias uires idoneus est, quemadmodum in fructibus quoq; perficiendis animaduertimus. sunt etenim loca, quæ nec excoquere quidem ullo modo uires medicas ualeant, quippe multis in locis & niger Elleborus, & aliæ radices bebetes, imbecillesq; comperiuntur, unde credi haud temere poßit aere frigido, & solo aperto, atq; etiam alimento modico opus esse, & quidem uenena in montibus plurima nasci uidentur, & in ijs maximè, qui altißimi sunt, atq; amplißimi.*

c. h.6:1. [c] *Elium inter coronarias numeratur, sicut rosa, Viola, Iouis flos, samsucum & cætera, quæ omnia surculosa, minutisq; condita folijs constant, fructicesq; pro-*
d. h.6.7. *inde redduntur*[d] *flores semine exeunt.*

Ensis

[a] *Ensis radix dulcis de cocta est, & trita farinæ* a. h.7.11.
admista panem dulcem, atq; innoxium reddit, rotunda
hæc est, & sine cortice, Capillamentis Gethyi non fi
brata, per multas iuxta eam Scolopendras reperiunt,
gaudent enim ea herba, frequentesq; congregantur in
eam. [b] *Hæc Ensis, uel pugio (ut quidam uocarunt)* b. h.7.12.
ad ensis effigiem exit, unde & nomen herbæ impositum
est, germinat à semine.

[c] *Enthusicum inter olera reponitur.* c. h.7.7.

[d] *Epimetrum penitus flore caret.* d. h.7.8.

[e] *Ephemerum, uide Aconitum.* e. h.9.16.

[f] *Equapium perpetuo uiret, & amissis reliquis ca-* f. h.1.15.
cumine tamen perdurat, ut Apium, & Origanum.
[g] *generatio ex lachryma fit, ut etiam lilium exire uide-* g. h.2.2.9.
tur. [h] *Corticem Raphano proximum habet.* [i] *radicem* 1.ct.c.1. 5.
carnosam, ut Betæ, & Apij. [k] *equapium folijs uici* h. h.7.2.
num Paludapio est, sed hirsutum, & grandicaule i. h.7.3. k. h.7.6.
constat, & radicem crassam modo raphani agit, sed
nigram, fructum quoq; nigrum producit, magnitudi-
ne eruo ampliorem, utile ad difficultates urinæ, ex ui-
no dulci albo, & ad pellendos calculos, nascitur omni
bus locis, & lachryma ex eo myrrhæ similis defluit;
Quidam in totum myrrham id esse affirmant. [l] *uerum* l. h.9.1.
lachryma in radice est. fructum puniceum fert, quod
nigrum oritur. [m] *radices, & caules dulces sunt, &* m. c.6.16.
aptissimi cibo, folia non item. Causa in ea est,

quòd

quòd superiora humidiora sunt, atq; dilutiora, ut omnium palustrium: una enim & aquosa sunt, & tenuia, & excoctione carent, cui efficere saporem datum est, radix tamen & caulis, quia minus habent humoris dulcedinem obtinere aliquam possunt, aut è contrario, superiora nimium, ut graminis, & illorum, quæ Arundinacea sunt. Sapor uerò neq; in humiditate, neq; in siccitate nimia consistere. potest, ut in Apio, & Equapio animaduertitur, radices enim eorum carnosæ sunt, grataéq; palato, folia sicciora ueluti acriora, & sic de cæteris.

a. h.9.13. [a] *Equestris radix mederi ulceribus potest, in melle, sitim quoq; extinguit, si teneatur in ore, ut etiam scithica.*

b. h.6.2. [b] *Equifeniculum ferulaceum, & neruicaulium constat, ut fœniculum, ferulago, herba muralis & cætera.*

c. h.1.23 [c] *Erica fructum cacumine fert, sicut Piræa, & Amerina.*

d. h.1.9. [d] *Erucæ pro corporis sui ratione altius quàm arbo-*
idem.h.7.3
e. h.7.1. *res radicantur, & lignosæ sunt.* [e] *Seruntur cum hyberni principium post æstiuum solstitium sit, mense Iulio, quo braßica, radicula, & aliæ.*
f. h.7.4. [f] *Erucæ generis differentias omnino deeße uolunt.* [g] *semina firmiora*
g. h.7.6. *sunt ad perdurandum.*
h. c.2.7. [h] *Verum cum aquis salsis rigãtur, meliores euadunt, sicut etiã braßica, beta, & ruta.*

Eruum

[a] *Eruum ſiquis uere ſerat. (temporum enim ratione* a. b.2.5.
ſemina immutantur, ut leuiora, facilioraq́; reddan-
tur) facile, gratumq́; exit, non graue, quemadmodũ
ſi autumno ſeratur. [b] *ex leguminibus ſero, & ferè ſa-* b. h.8.1.
tu maturo, seruntur Eruum, & Cicer. [c] *flores diu-* lib.de.c.4 1 a.
turniſſimos producit; & pars infera floret, quæ cum c .8.2
deſierit proxima incipit, atq; ad ſupernam itur ſucceſ-
ſu aſsiduo, qua de cauſa multa ex eruis euulſa parte ima
defluxiſſe cernuntur, ſuperna uerò penitus eſſe uiridia.
[d] *Caulis in latus potius tendit.* [e] *uerum Cicer, lens, fa-* d. h.8.3.
ba, eruum, coloris, ſaporisq́; ratione differentiam fa- e. h.8.5.
ciunt, candida inter omnia dulcedine præſtant, ſicut
eruum, lens, cicer, & cætera. Verum eruum, & pi
ſum interſepta, & quaſi inuicem contingentia conſtat,
& ſiliquæ Cylindratæ potius apparent. [f] *Cicer, &* f. h 8.10.
Eruum omninm maxime durant. [g] *fructus rotundi mo-* et 11
do piperis. [h] *inter aliqua plurima innaſcuntur, & pro-* g. h.9 22 h. h.8.8.
pria eorum putantur, exempli gratia, Eriuanga Er-
ui, & lappa lentis, quòd altera Eruum potiſsimo uin-
cat cauſa imbecillitatis, altera inter lentem maximè
coaleſcat, quæ quidem Eriuãgæ proxima eſt. Etenim
parimodo aggreditur, & herbam totam, ueluti bra-
chijs capeſsit, nec ſecus angit, atq; obſtrangulat. [i] *er-* i. c.1.16.
ui fructus ligno conſtat, & difficile admodum confici
poteſt, flos celerius exit. [k] *Eruum ſerere inter radi-* k c.2.25.
ces conſueuerunt, contra papiliones, & quicquid eiuſ

a. 7c.3.1 5. *modi alijs præsidio adhibetur* [a] *inter braßicas etiam, ut ab erucis defendatur.*

b. h.1.6. [b] *Eringium folijs aculeatis constat; ut Acanum, & Enecum.*

c. h.1.18. [c] *Euboicum semine crusta obducto constat, ut glãs.*

d. h.3. ultimo. [d] *Euonimus arbor dicta nascitur cum alibi, tum in Lesbo Insula monte Orcynio, cui nomen Ordino, magnitudine mali punici, atq; folio eiusdem maiori, quàm Vincaperuinca: & molli, ut punica; germinare mense Septembri incipit, floret in uere; flos colore albæ uiolæ similis, odore infestus, uelut cruorem inferens. fructus cum putamine siliquæ sesamæ proximus, intus solidus, præterquàm quòd in uersus diuiditur quaternos. hic pecus enecat gustatus, quin etiam folium idem facit, & potißimo capras, nisi purgentur, interimit: Purgantur autem anocho.*

F.

FAba [a] diutius floret. [b] Quadraginta nãq; diebus florere prodita eſt, ſed alij ſubinde alio, & alio emergente, florere aſsignant, particulatim enim florere aiunt, alij ſimpliciter referunt, flos enim uniuerſim leguminibus omnibus particulatim emergit, at Faba, cæteraquè legumina non eodem modo mittere conſueuerunt, ſed eadem ex parte radicem fundunt, & caulem, qua etiam nexus ſiliquarum conſiſtit, inque ea ueluti principium quoddam germinandi haud quaquam obſcurum, quod in quibusdam uel ad mentulæ formam effigiatum ſanè inſpicere poßis, ceu in faba. Singulam habet radicem, ſicut & cætera legumina. [c] Ex leguminibus faba (ut ita loquar) maximè maturè ſeri expoſcit, hæc enim ſuæ debilitatis gratia radicationem hyeme anticipare deſiderat, uerum cum cætera legumina quarto die, aut quinto exeant, faba inter dies plures exit. [d] & inter legumina ſola potißimum erecto caule conſtat. [e] Verum ſiliquis eminet. [f] alijs moleſta minime eſt, tum etiam tellurem raritatis ſuæ, ac putredinis cauſa ſtercorare putatur. ob id qui circa Macedoniam, atq; Theſſaliam colunt, cum fabæ florent, arua inuertere conſueuerunt. [g] germinant non celeriter, & reſeruari poßunt. differt etiam rus à rure, & Cœlum à Cœlo ad ſemi-

a. h.7.3. et fere tuẽ c.4 11.
b. h.8.2.
c. h.8.1. et c.4.8. & h.8.6.
d. h.8.3.
e. h.8.5.
f. h.8.9.
g. h.8.10.

a. idem l. c. 4. 2. 17. num corruptionem, conseruationemq́;.[a] nã apud Apolloniam Maris Ionij faba nullo pacto corrodi aiunt, ideoq; reseruandam reponi.[b] si uerò faba, & aliud quicquam minus fructificet, imbecillitati certè tribuendum est: qua de causa maturius hæc serere solent, ut priusquam hyems sit, radice concipere ualeant. faba tamen adeo detrimentis multis, frequenterq́; obnoxia, ut quãuis mature prouenerit, tamen perfici plerunq́; non poßit imbecillitatem eius uel sensu percipere licet, est enim corpore solutò, eualido, nec radice numerosa subnititur: quas ob res à quauis causa offensa transigi facile potest.[c] interserere fabas, & ordeum uitibus, dum plantæ sunt, placet, quoniam hæc exiccare omnium præcipuè poßit.[d] solum leue faba amat.[e] quærendum nunc est, quamobrem semina coctilia, & incoctilia fiant, an ratione aeris, an agri, an certæ affectionis; fabis enim an lentibus id potißimum euenire uidemus. fit sæpè ut ager alias coctilia, alias incoctilia ferat, tametsi eodem modo colatur, & ex continuis segetibus sulco tantummodo arcente, altera coctilia, altera incoctilia. Hæc & plura in lib. de Causis i i i i. cap. x i i i.[f] narratur autem caulis eiusdem alias coctiles esse, alias incoctiles, necnon in eadem siliqua idem euenit, ut quidam referunt, si uerè aiunt, etenim fieri potest, ut alia ualida, alia inualida sit fabæ infirmitatis argumento, uel illud potest deduci, quòd sola mutare

b. c. 2. 18.
Idem c. 3. ultimo.
c. c. 3. 20.
d. c. 3. 26.
e. c. 4. 13.
f. c. 4. 14.

mutare suum colorem uidetur, ut nigra ex candidis efficiatur, concretionem uerò condensationem esse ui frigoris, quæ incoctilia reddat; testificare illud quoq; uidetur, quod apud Philippos euenire fabis solitum est. flatus enim in eo loco uehementer frigidus est, & fabæ incoctiles pleraq; afficiūtur, at si in paleis torrefactis in area relinquantur, nihil se mutant, sed incoctiles permanēt, cum enim à paleis, tum suo mutuo contactu teguntur, simulq; terræ calore conseruantur; contra si exaltentur, sublimesq; capiantur, flatus amplius ualet, nulloq; tegmine defendente facilè subit, atq; coagit, tū etiam despoliatæ tunc primis suis paleis, & calore circumplectente destitutæ infirmißimæ fiunt. magna autem commutatio mouere plurimum potest; sed si post quam tempus præterijt, & quasi firmius sibi iam constitere, diuentilentur, nullam offensam ex flatu capiūt. Iam enim, & putamen ambiens, id robustius factum est: incoctiles autem effici, si diutius relinquatur sub diuo (ut quidam aiunt) ratio est, plus enim quam modicum sit refrigescunt, simulq; indurantur. Huic proximum quodammodo est, ut pluuia, quæ protinus à satione secuta est, incoctilem reddat; quod enim in pullulando infirmum inuenit, rigere uehementißimè facit, quod quidem ad cocturam non ad exortū enoxat. Hæc & plura Theophrastus in lib. de Causis iiii. cap. xiiii. quæ poteris uidere, cum libet. [a] faba inter le- a. c.4.15

gumina

gumina magis eruginem sentit, tum quia folia multa undiq; gerit, tum quia densa obseritur, tum etiam quia humorem maxime ad se trahit sua raritudinis causa, ad de quia fructum terræ proximiorem gerit; putrescunt enim inferiora potissimum, quoniam minus perflantur.

a. c.4.17. *[a] tunditur celerrime. [b] fabarum putamina radici-*
b. c.5.21. *bus fabæ, aut germinibus opposita, uitam penitus tollunt, non tamen omnibus, sed ijs, quæ nuper prosiluere, ut pote imbecillioribus, quod ea de causa hæc facere possunt, quia sua duritia, siccitateq; alimentum partim trahendo, partim arcendo auferunt, alimento*
c. c.6.19. *etenim destituta protinus moriuntur. [c] cum autem uirides sunt mandi possunt, reddunt & saporis aliquam suauitatem, hoc est propter commistionem aquosi humoris: cum autem siccescunt humoris temperie sublata, ingustabiles relinquuntur sicut etiam & germina uitium, & stipitum, & ciceris, & aliquorum.*

d. h.4.2. *[d] Fabæ Græca materiem robustam, et uisu gerit decoram, atram, ut persea arbor.*

e. h.4.10. *[e] Faba Aegiptia in paludibus, stagnisq; exit, caulis eius qui longissimus quaterna cubita perficit: Crassitudo digitalis est, similis calamo molli, non geniculato, rimas intrinsecus habet tendentes per totum lilij modo, caput super hunc fauo orbiculato uesparum non absimile, inq; singulis cellis, singulæ fabæ continentur paululo super id eminentes, multitudine plurimum*

terdenæ;

terdenæ; flos duplex, quàm papaueris; color roſeus in plenum caput: ſuper aquam folia ad ſingulas fabas amploxa exeunt: fabam quamque conterenti amarum illud, ex quo pillula fit, inflexum pateſcit. fructus ita ſe habet; radix craſsiſsima harundine plenior, rimas ſimiliter atq; caulis habens: manditur & cruda, & elixa, & aſſa; eoq; cibo, qui incolunt paludes, utuntur. Naſcitur itaq; ſponte uel plurima: cæterum & ſeritur in limo, paleis large admiſtis, ut deſcendat, incorruptaq; maneat, ſicq; fabeta faciunt; ſin autem ſemel apprehenderit, perpetuo manet, radix enim ualida eſt, nec procul harundinum ſtirpibus, uerum ſpinis ſubhorrens: quamobrem Crocodilus eam refugit, nè occurrens oculo offendatur, quoniam acutè non uidet. Naſcitur hæc etiam in Syria, Ciliciaq;, ſed tractus ipſi non plenè conficiunt; & Circa Toranam agri calcidici quodam in lacu exit, magnitudine mediocri, ubi & percoquitur, & perficitur, & in plenum fructificat. Sic etiam & lotus, ut ſuo loco dicemus.

[a] Febrifuga loca algentia quærit, ut Abſinthium. a. h.4.6.
[b] Fellis terræ ſuccus amarus eſt, ut Abſinthij.[c] uerum decem, uel duodecim annis utilis eſt.[d] cultum nullum deſiderat, immo deterius redditur, & aquoſius, ut Abaſinthium, uerum omnino uis omnis medica, uel radice, uel fructu, uel ramo reſpondent ijs, quæ in guſtatu quandam uehementiam mōſtrant,[e] non perfe- b. h.1.19. c. h.9.14. d. c.3.1. e. c.6.4.

ctè fructificat, & minus amarum propter saporem ingenitum. Notandum est, quòd aliquando quæ sunt gustu suauia, aut certè facilia interimunt, contra. plerañ insuauia, & amara iuuant, ut fel terræ, & Absinthium, & quæ uenenosiores gustus important.

a. h.3.6. b. h.3.7. c. h.3 9. *[a] Fagus paulo ante æquinoctium germinat. [b] auctu facilis est. [c] fructus inter glandiferas dulcissimus est, quamquam syluestris, fagus scabra montosis nascitur. genera roboris alij quaterna, alij quina assignant. Cæterum nonnulla nomine discrepant; ut eam, quæ glandem dulcissimam fert, alij Quercum, alij placidam uocant. Quod idem etiam in cæteris faciunt. At ut Idæi diuidere consueuerunt, genera hæc roboris habentur. Placida, Cerrus, latifolia, fagus, salsi cortex, quam alij recti corticem uocant, Omnia fructifera, sed dulcissima glans fago, ut retulimus, secunda placidæ. Tertia latifoliæ, quarta Salsicortici. Vltima & amarissima Cerro: sed non singulis cuiusq; generis dulcis, sed etiam amara nonnullis, ut in genere fagi uidere licet. Distant etiam magnitudine, figura, colorèq; glandium, peculiare fago, & salsicortici, quod ambæ in genere dicto uirili, glandes parte postrema utrinq; lapidescunt, alijs imputamine, alijs in carne ipsa, adeoq; detractis lapillis, concaua perinde, atq; in animalibus relinquuntur: folio quoq;, caudice, materie, totaq; specie distant; nanq; placida, non*

recta,

erecta, nec leuis, nec excelsa est: quippe quae corpore in orbem comoso, contorto, sinuosoque stet, ut nodosa, alosaq; assurgat, materies robusta, uerum infirmior quàm fago. Haec enim robustissima, putredinique nulli obnoxia est, sed nec ipsa erecta, quam quam minus torta, quàm Quercus, caudice uero crassissimo constat, ut tota quoq; breuis species reddatur, nam eius etiam corpus in orbem comosum, minimeq; erectum est. [a] *fagus glandem rotundam producit.* [b] *uerum uita longior est, & durat maximè. referunt enim fagos Troiae super tumulum Ilii uetustissimas esse.* a. h.3.10. b. h.4.14.

[c] *Foeminifica herba, & marifica ad procreandum marem & foeminam ualere traduntur, unde nomen acceperunt, ambae inter se similes, & ocimi speciem gerentes. fructus foeminificae modo musci oleaginei, uerum pallidior, marificae uerò sicut oliua cum primum ex musco emergit, geminus modò testiculi hominis, ne semen foetificum sit, fructum haederae candidae facere aiunt, contra, ut prolificum sit, fructum cratei ex aqua notant; nascitur id lini modo ruffum, & fructum tanquam milium fert. Gignere nequaquam posse putatur, & qui semen uolucri collectum modo sextarij triginta assidue diebus portionibus aequis biberit ex uino albo, sic enim penitus sterilescere hominem aiunt.* c. h.9 19.

[d] *Foeniculum nudo semine constat, ut Anetum, Coriannum, & Cuminum.* [e] *succus suauem olentiam praestat.* d. h.1.18. e. 7.3. e. h...19.

a. h.6.1.2 *praestat.* [a] *& ferulaceum, & neruicaulium constat.*
b. c.6.13. [b] *sensum autem illum odoris, qui gustatu percipitur,*
non temere adiungi genus olerum indicat, quod agno-
men à gratia palati accepit, ceu Anetum fœniculum,
Iris, & reliqua generis eiusdem.
c. h.3.17. [c] *Fœnum græcum folium habet non absimile colu-*
d. h.8.8. *teæ.* [d] *Et unicaule constat, ut Cuminum, & Ane-*
tum, & non absimili caule surgit, uerum longe breuio
ri, & modo capitis superne quiddam gerente, radice
autẽ subrotunda innititur, nullum Fœno græco excepto
inarescit solo tenui, nec ullo pacto pingui hæc prodeũt.
e. c.5.22. [e] *Limodorum Fœnum græcum interimit protinus radi*
f. c.6.23. *ci adnascens.* [f] *euenit, ut inter herbacea, quæ uiridia*
sint, nihil oleant præter humorem, sicca autem oleant,
ut Fœnum græcum.
g. h.1.4. [g] *Ferula ex neruo, humore, & ex carne constat,*
cum enim durescit in lignum transit, ut etiam palma.
h. h.1.10. [h] *medullam carnosam Ferula habet, & solutior habe-*
i. h.61. *tur ut arundo.* [i] *uerũ nerui caulis constat, ut fœniculũ,*
k. h.6.2. *& ferulago.* [k] *Ferula grandis admodum surgit, feru-*
lago autem humilis, sed unicaules, ambæ geniculatæ
sunt; folia & caliculi quidam geniculis erumpunt, ac
alternatim exeunt, folia alternatim in quam, quòd non
ex eadem parte geniculorum, sed permutatim caulem
magna ex parte amplexa, sicut arundinea proueniunt,
nisi quòd deflexa hæc magis, molliue, magnitudinisq́;
causa:

causa: folium enim grande, molle, multifidum, ac capillamenti modo ferè inspectetur, maximaq; terræ proxima, & reliqua subinde ad portionem, flos mellinus, semen obscurum aneto simile, sed maius finditur cacumine, inq; stipites quosdam haud magnos dispergitur, quibus flos, semenq; insidit, nec flore, fructuue laterales caules carent, sed modo Aneti ferunt, annuo caule constat. & germinatio in uere primum foliorum, tum caulis, ut etiam in cæteris fieri solet. radice altè descendit, eademquè singulari innititur. Talis ferula est.

[a] *Ficus arbor est ab radice caudice simplici, ramosa.* a. h. 1. 5.
[b] *nodosa, surculosa, ut facilè dissolubilis assurgat,* b. h. 1. 13
sicut etiam olea, & uitis, uerum aliquando caudices multifidas ficus, & olea dimittere assolent. [c] *Circa* c. h. 1. 6. et
agrum Elephantium, neq; ficis, neq; uitibus folia decidere aiunt. c. 1. 12.
[d] *caudice breui fici contortiores sunt, &* d. h. 1. 8.
carnosi caudices, & medulam carnosam habent. [e] *radices multas, & longas, & obliquas, & hac de causa expedita, facilique semita carent.* e. h. 1 19. idem 1. 11.
[f] *Serotinæ fici antequam fructum percoquant, folia deperdunt, ut Piri Syluestres.* f. h. 1. 15.
[g] *Folia lancniiata, & (ut ita dixerim) cruciformia habent.* g. h. 1. 16
[h] *& ex neruo, & cortice, & carne constant, ut etiam uitis.* h. h. 1. 17
[i] *semina congesta putamine aliquo & tunica continentur granum uerò ficarium commune quasi omnibus est, sicut & uinaceum, & quæ his similia,* ex nouellis surculis fructificant fici, et k. h. 1. 23

a. h.1.19. *uites.*[a] *humor succo lacteo similis.*[b] *sunt & urbanæ,*
b. h.1.24 *& syluestres, sed syluestres plurimum nomine carent; urbanæ plurimum nomine suo noscuntur; Illud quoquè in utroq; genere proprium, Syluestres enim mare, & fœmina uel solis uel præcipuè discernuntur, sed urbanæ generibus pluribus constant, quorum alia inuentu, numeroq; facilia, alia difficilia scilicet causa uarie*
c. h.2.1. *tatis.*[c] *uerum ficus omnibus modis emergit, præter-*
d. h.2.3. *quàm ex ramo, & surculo.*[d] *degenerant autem, & ex grano ficario nullum penitus genus procreatur, sed ca*
e. h.2.4. *prificus tantum, aut ficus syluestris erumpit.*[e] *ex fico*
** c.2.12. *in caprificum fit mutatio, sicut etiam ex caprifico in ficum. Sed de fico in caprificum deterius fit, uerum poma auersa, ramulis fert.*[f] *in radicando præcipua, &*
f. h.2.7.
** c.2.9. *satione qualibet maximè inter omnes arbores est, & longe distantius serere uolunt: pro loci quoq; ratione interualla relinquendum, in montanis enim minora, quàm in campestribus: Omnium autem (ut sic dicam) maximum, ut solum commodum, conueniensq; cuiq; tribuatur, tunc enim præcipue quodq; uiget.*[g] *Ficus cum ri-*
g. h.2.8. *gatur, magis germine uiget, sed fructum deteriorem parit, præterquàm laconica, quæ riguis. uehementissimè gaudet. purgari omnia quærunt, melioraq; redduntur exemptis aridis, tanquam alienis, quæ tum incrementa, tum alimenta impediunt. ficorum non solum radices amputant, uerũ etiam abducto cinere obstruũt,*

&

& passim candicem scindunt, itaq; fructum copiosius dari affirmant. [a] ficus omnium maximè fructum antequam coquat, amittere potest. [b] fructus protinus ostẽdit, sicut una species Iuniperi, & uere germinat. [c] ad ortum arcturi post uernum, ex cacumine, & latere germinat, ut pirus, punica, myrtus. [d] ficus grossos præciduos, & caprificos, si quæ inter ficos caprificare consueuere, nisi forte pro genere fructuum hæc cæpisse oporteat. [e] Ficus fructificosa, nec excelsa, sed crassa, ut uel cubitali ambitu sit, ligno contorto, lento, inferius leui, nulloq; ramo superius, gyro comato, colore tam folij quàm corticis liuido figura, folijs tiliæ similis, mollia quoq;, lataq́; sunt, magnitudine similia: flos mespili, & cum mespilo floret: fructus, quem ficum appellant, ruffus, magnitudine oliuæ, sed rotundior, gustu mespilaceus crassas radices agit, ut ficus urbana, lentasq́;, nunquam hæc putret, & cor solidum, non mollem medullam continet. [f] in ponto fici multæ magnæquè, & punicæ amplæ opacitatis habentur, quin & piri, & mali permultæ, & uarij generis maiorem in modum, bonæq; frugis, & uernæ, præterquàm siquæ serotinæ, [g] Ficus etiam in mari traditur, folio caret, nec magnitudine præstat, color tritici punicecus. [h] uerum sylue stres ficus urbanis longiores uita sunt. [i] Sed morbi plures eueniunt urbanis quàm syluestribus, at commune uermiculatio, syderatio, radicatio:

a. h.2 9. c. 2. 11
b. h. 3. 6.
c. h. 3. 7.
d. h. 3. 8.
e. h. 3. 17.
f. h. 4. 6.
g. h. 4. 7.
h. h. 4. 14
i. h. 4. 16.

a. c.5.11. tio: omnes enim ferè. [a] uermes etiam gignunt, sed quædam pauciores; quædam plures, ut ficus, malus, pirus. minimè autem (ut simplici ratione dicam) acres, & succo uehementes lacteo uermiculantur, eodemq; modo syderantur. magis autē nouellis, quàm uigentibus id accidere solet, & omniū maxime Fico, & uiti: ficus maximè radicationē cradicationemq; sentit. Vocant radicationem, cum radices marescunt, marcescuntque; Cradicationem cum rami: Crados enim ramos ficulnos quidam uocant, unde & morbo nomen. [b] Ficus laborat, & si imbres nimij fuere, sic enim ad radicem quasi glabratur, quod quidem uitium aulam appellant. [c] Gignuntur & culices in fico, & ex arboribus præcipuè infestatur, [d] sed cortice detracto plus temporis, tamen interit. [e] rara etiam corpore est, ut Sambucus, malus, & Laurus. [f] ualida est etiam ad pondus sustinendum, sed in rectum pertendens. [g] Fumi acerbißimi sunt fici, uide Caprifi. in capitulo citato. [h] uerum nō modo auulsione, sed etiam summis ramulis pullulare facile queunt ficus, & uitis, [i] sed non solum auulsione, radice, & ramulo prouenit, ligno etiam prægrandiq; ramo exurgere potest, sicut etiam & uites, cuius generis partes mediæ, siccæ, lignosæq; sunt. [k] Punicam, & Ficum, quæq; bis sicciora protinus inserere solent. [l] ueruntamen, ut uidemus in animalibus, mares non ita cito crescere, ut fœminas, sic etiam in arboribus,

Vide Caprifi.
b. h.4.16
c. h.4.17
d. h.4.18.
e. h.5.4.
f. h.5.7.
g. h.5.10.
h. c.1.2.
i. c.1.3.
k. c.1.6.
l. c.1.9.

quas

quas quidem natura humidiore, solutioreq; creari nulli dubium est, ut puta, punica, Ficus, & uites auctu faciles, palma, & cupressus, & laurus, & pinus, et olea difficiles[a] inculta priusquam culta germinare incipiunt, ut ficus, uitis, malus, olea, & reliqua, quoniam calorem amplius ualeant retinere, cum non fodiantur, neq; radice mundentur; calor etenim est, qui ad generandum mouere arbores solet. adde quod nulla superioribus partibus plaga illata est, dum aut rami deputarentur, aut fructus decerperentur: acceptum etenim uulnus facit, ut arbos laboret, frigeat, contrahaturq; in exiguum.[b] succus ficorum lac contrahit, Caprifici minime, aut praue.[c] omnia fere, quibus fructus humidus, aut nudus, aut tenui intectus putamine celeriter suos fructus perficiunt, ut ficus, uitis, & praecipue morus.[d] Fici & uitis fructus seriores sunt, quoniam & putamine obteguntur, et succum ampliorem, crassioremq; gerant. Ad haec ficus mole ampliore consistunt, & summatim quodamodo maturescunt. deniq; omnia dulcia breuiori tempore maturescunt, non tamen cunctae arbores generis cuiusque praecoques sunt; Vites enim, & fici permultis inter se discriminibus distant, ita ut nonnullis fructus sero admodum maturescere queat, propter hanc causam, quia praecoques illae arbores sunt, quae non praehumidae, nec succo frigidae constant, quaeque fructum nudum, aut membranis in

a. c.1.17
b. c.1.19.
c. c.1.20.
d. c.1.21.

tectum

tectum prætenuibus gerunt, cocturamq́; succorum aquosam, non crassam conficiunt: Serotinæ uerò, quæ modo contrario se habent, hoc est, quæ præhumidæ frigidæ, & fructu, aut pulpa fructus lignosæ, præduræq́;, quibusq́; fructus lignoso septo, numerosoq́; continentur putamine. Ad hæc quibus succi pingues, & aliquam eiusmodi sortientes potentiam, aut quibus fructus sicci, parumq́; humoris habentes, idq; pingue, uel eiusmodi aliquid. hæc enim omnia coctionem uehementer impediunt, quod in singulis percipi licet. In Aegypto autem ficus nunquam nisi scalptis fructibus, oleoq́; perunctis concoquerere potest ex humorum scilicet ubertate, nimiaq́; alimentorum copia; nec solum fructum serò reddi, sed etiam sterilescere quædam nutrimenti copia facit, quin ficum resectis radicibus et trun
a. c.2.19. co.[a] præfixo fertilem, ex sterili, longeq; feraciorem
b. c.1.25. reddi affirmant.[b] Peculiare quod Fico, & uitibus euenire quidam enarrant; hæc enim cum egregie germinãt,
c. c.2.14. tum maximè fructificare dicuntur.[c] Ficus incrementum amplissimè capit, & se in altum attollit, & ra
d. c.2.15. moso admodum corpore aplissimum occupat locum[d]. & cum plurima pariat, celerrimè consenescit, ac perit. Nec ualet illa Democriti sententia, qui asserebat arbores, quæ prolixa, crassaq́; firmarentur radice perennes esse, cum nec ficus, nec cæteræ, quæ prolixa, crassaq́; innituntur uitam obtineant longam, neq; directæ

erectæq́;

erectaq; breuem habent uitam, ceu abies, Palma, Cupressus, & aliæ.[a] Hyems mox post sationem secuta, fici succum intestinum crassat, atq; coagit.[b] Ficus quo ad dici simplicius potest loca sitientia concupiscit, humida enim fructum putrefaciunt, aut non benè maturant, cum fructus etiam ipse humidus sit.[c] ad meridiem uerò disponunt, ut spectent solem, quoniam sol commodè arbores nutrit.[d] & hoc peculiare ficus habet, purgandum esse antequam germinet.[e] molestissima tam ficus, quam olea uiribus.[f] uerum fœmina minus ad perficiendum est.[g] & aliæ præquoques, aliæ serotinæ, ut ficus, malus, uitis, pirus.[h] Intempestiuè etiã germinat, hyeme placida, austroue sequente, aer enim mitis, tepidus, humidusq; sequutus mox germina euocat, uide Caprificum.[i] fructuum mutationes fiunt, ut ex candidis in nigros, uel ex dulcibus in acutos, & è contrario, ut fico, uiti, atq; punicæ euenire proditum est.[k] delapsis uerò folijs ficus poma diutius retinet.[l] morbum etiam quendam in radicibus, & paulo superius sentit, quem glabrationem appellant, qui certè ex nimio humore solet accidere, nec etiam libera est à scabie.[m] quæ cum pluuia lenta Vergilijs exorientibus fuerat, generatur, et quoties generatur, id uitiũperit.[n] propter aquæ pemiriã ficus fructus amittere solet.[o] & cum minus firma frigore aliquando minus laborat, ut ficus, & olea.[p] uerum maior pars fructuum acerba princi-

a. c.3.4.
b. c.3.7.
c. c.3.9.
d. c.3.10.
e. c.3.14.
f. c.3.25.
g. c.4.12.
h. c.5.1.
i. c.5.3.
k. c.5.4.
l. c.5.12.
m.
n. c.5.14.
o. c.5.17.
p. c.6.7.

pio esse solet, quoniam sicca est; sed omnium humidorum siccißima esse putantur, quorum succus lacteus est, ut ficus.

a. b. 4. 2. [a] Ficus Aegyptia idest siliqua (errore scilicet) nulla enim in Aegypto, sed in Syria nascitur, & in Ionia circa Cnidum, Rodumq; Vide siliquam.
b. c. 2. 4. [b] Ficus in Aegypto, & omnino tractibus illis frugis bonæ nõ sunt; æstus enim perurit, & fieri percoctio nequit, sed terra duntaxat suo alimento crudo, humefacit.
c. c. 2. 8. 5. 2. [c] fructus fici Aegiptiæ scalpti, & oleo illiti incipiunt maturescere.
d. c. 5. 2. [d] uerum fructum suo caudice fert, quoniam fertilis, ualidaq; sit ad fructificandum.

e. b. 1. 12. [e] Fico Indicæ radices sunt odoratæ; & à germinibus illa mittitur; quatenus se fico parenti coniunxerit, tellurique tuto inhærescit, fit itaq; circum arborem frequens radicum concursus, qui caudicem nequaquam attingit, sed ab eo paulo distat.
f. b. 4. 5. [f] uerum è ramis radices dimittit singulis annis, dimittit autem non ex nouellis, sed ex anniculis, atq; etiam uetustioribus illæ se terræ coniungentes, ceu sepem circum arborem faciunt, ita ut ueluti tabernaculnm condatur, quo etiam morari homines solent. Radices antem nascentes euidentißimè à ramis discernuntur, sunt enim albiores, hirtæ, tortuosæq; binaq; fronde foliatæ. Item arbos Comam supernam lasciuam gerit, totoq; fornicato ambitu pulchre orbiculat, & magnitudine uehementer excellit.

quippe

quippe umbram bino stadio facere fertur, & crassitudine caudicis, plerasq; ultra quàm sexaginta graduũ orbem colligere, magna uerò ex parte quadraginta folium pelta non minus habet, fructum admodum paruũ, magnitudine Ciceris ficui similem, quamobrem Græci ficum eam arborem appellabant. Parum mirum in modum fructificat, non tantum pro magnitudinis desiderio, uerum etiam omnibus rebus. Nascitur arbos hæc circa Acesinam amnem. Est & alia arbor & magnitudine insignis, & suauitate fructus, amplitudineq; mirum in modum præcellens. hoc sapientes indorum, qui nudi degunt, cibo utuntur. Alia, cui folium specie prælongum simile pennis Strutiorum, quæ super galeis imponuntur, longitudine duorum cubitorum. Alia, cui fructus longus nec rectus, sed contortus; cibo dulcis, sed morsus in aluo, difficultatesq; facit intestinorum: ob id Alexander, ne quis mandaret, interdixit. Alia, cui fructus similes cornis. Sunt & alia plura bis diuersa, quæ Græcia gignit, sed nomine carent, nec mirum quicquam ex eorum proprietate putandum. Nam (ut quidam referunt) nulla omnino arbor, nullus frutex, nulla herba similis ijs comperitur, quæ in Græcia proueniunt, paucis exceptis. [a] Omnes arbores, quæ ampliori magnitudine se attollũt, minorem generant fructum, ut ficus Indica uocitata. Hæc enim cum mira quadam magnitudine sit, fructum exi-

a. c. 2, 14

guum admodum, eundemq; paruum fert, ut quæ ad germinandum totum absumat alimentum. Etenim folio amplissimo est, & radicum ab eius folijs demissarum generatio nutrimenti copia uidetur accedere, sed fortè è diuerso, ut quoniam in ea quoq; pabulum dispensatur iccirco fructus exilius, atq; parcius proueniat.

a. b.4.2. [a] *Ficus Cypria, quæ sic in Creta nuncupatur natura proxima est moro Aegyptiæ, nam illa quoq; fructum caudice, ramisq; crassissimis fert, nisi quod germen quoddam sine ullo folio, tanquam radiculam mittit, cui fructus præpilatur; Caudex magnus, & populo albæ similis folium ulmo in fructus quaternos perficit, totiesq; germinat, sed nullum ad maturitatē producit, nisi pomo ipso immaturo inciso, emissoq; lacte, dulcedo ficubus non absimile, & interna grossis sane conueniunt, magnitudine autem pruni est.*

b. c.5.1. [b] *Ficus Bifera certo tenore temporis enasci solet, sicut & ficus Caprificorum, & ab auersis folijs enascuntur. non ab aduersis quemadmodum ficus erumpit.*

c. c.5.1. [c] *Ficus Laconica, & leucophalia præcoques gignunt, & plures aliæ, quæ quàm minimæ; nec earum, quæ gignunt differentia continuo, sed diuerso habitu est; aliàs enim gignunt, aliàs non gignunt: ferunt non modo apud folium ipsum, uerum etiam multo inferius, nonnullæ etiam ex parte admodum crassa: Euenit, ut aliquæ posteriores quoq; nonnullas ua-*

leant

leant maturare, non enim omnes simul, sed alias prius, alias paulo ante caprificus ferunt, quae certè proximiores germini, atq; ficubus sunt: sed prius deci dunt illae, minusq; concoquuntur. Verum praecoques imbecilliores sunt, & humidiores alijs.

[a] Fidicula hirsuta, & acetabulis carnosa ceu Polyporum cirri purgare inferius apta est, ubi quis eam contigerit Polypum innasci affirmant: folium filicis magnae proximum est. nascitur in petris. [b] & semper post imbres erumpit: semen nullum producit. [c] Fidicula uel ad distillationes urinae unice facit, ut quidam existimant. Caulem haec Capillo ueneris nigro similem gerit, folia admodum parua, densa, aduersa, inter se condita, radicem minimam, loca amat opaca. a. h.9.14 b. h.9.21 c. h.7.13. Tabulae Tricomenes.

[d] Filicis figura multifida, & quasi serrata, sicut Abietis [e] Stercoratio filici nocet: hanc enim fimo superiniecto interire affirmant, interit & pecore incumbente, [f] Filicis radix colliquata tantum in usum euenit, gustu astringit non sine aliqua dulcedine, lumbricum latum expellit, semen Filici nullum est, nec succum, quem ammittat; haec habet autumno succidi tempestiue affirmant. d. h.1.16 e. h.8.8. f. h.9.22

[g] Filix foemina utilis contra interaneorum animalia lata melle subacta: & contra tenuia in uino dulci, cum farina ordacea data: si mulieribus grauidis detur abortum facere, si caeteris steriles in totum reddere g. h.9.20

aiunt.

aiunt. Differt fœmina filix à mascula quòd folium unico artu porrectum hæc habeat, & radicem crassam, & longam, & nigram, harum igitur uires sterilitati addixisse natura putatur.

a. h.4.12 [a] *Fistularia canna caua tota est, nihil enim ferè ligni, carnisuè habet. Vide Arundinem.*

b. h.6.6. [b] *Flamæ flos usui est, & sine odore, ut Iouis flos,*

c. h.6.6. [c] *qui seminie exeunt, ut uiola, Iphium, Elium.*

d. h.3.18 [d] *Fluidarum aliam masculam, aliam fœminam dicunt. quòd alia sterilis, alia fructifera sit: nec uirgas longas gerit neq; crassas: folium ulmeo simile, nisi quòd parum oblongius, densumq; aliquantulum: ramulorum nouellorum folia paribus internodijs coniugatim condita adhærent, & planè à lateribus ordo uersus conspicitur. Inficiunt his coriarij alba coria, flos candidus, racematim enascens. hic ubi defluxit fructus cũ labrusca rubescit, fiuntq; ceu lentes tenues congestæ; figura his quoq; in modum uuæ. Medicamentum fluida dictum, osseum in his continetur radix per summa, & simplex, ut facilè auelli poßit radicitus. lignum sine medulla, & cæsum quoq; incorruptum perdurat. Nascitur omnibus locis.*

e. h.7.9. [e] *Fraus herba ab radice tantũ foliata est sicut silago.*

f. h.7.11. *Nigella, Anchusa, & reliqua.* [f] *Et inter Cicoracea numeratur, et annuo folio cõstat, et cũ cicoracea omnia post Virgilias germinant, sola fraus non germinat ita.*

Fraxinus

[a] *Fraxinus & in montibus & in planis nascitur.* a. h. 3.4.
[b] *auctu facillima est, ut taxus, Fagus, Iuniperus, &* b. h.3.7.
aliæ. uerum radicem numerosiorem, densam, altamq́; sortitur, [c] *Cuius duo sunt genera, quorum alterum ex-* c. h.3.11.
celsum, procerumq́; est; lignum candidum, crassiuenium, neruatum, mollius, enodius, crispiusq; habens. Alterum humilius, minus auctile, scabrius, durius, flauuis, folia laurinis lauri latifoliæ similia, in acutius tamen coacta; & ambitu leuiter serrata, ac subsidentia. Ramulus totus, quem folium unum putaueris, quoniam simul cuncta folia ferat, singulari pedicillo, & singulis folijs coniugatim, ueluti per genicula pendentibus constat. Amplo interuallo coniugationibus distinctis; similiter atq; in sorbo. sunt alijs breuiora internodia, coniugationesq́; pauciores: alijs ut puta candidis longæ, pluresq;, & singula folia oblongiora, angustiora, coloreq; porracea, cortice leui, spisso, tenui, coloreq; rubro integitur, radicibus crebris, crassis, sub limibusq; adhæret fructum Idei nullum hãc habere existimant, atq; etiam flore carere. fert tamen in siliquis fructum minutum nucis modo, qualis Amigdalæ, gustu sub amarum. fert & alia quædam, ueluti muscos, quemadmodum Laurus, uerum magis astringentia gustum, singulareq; per se in orbem circum acta, platani pilorum specie. Horum alia circa fructum, alia multo semota exeunt. Quin & implicamina quædam

eodem modo nascuntur. læuis illa locis potissimo concauis, madidisq; emigrat, scabra, siccis, atq; saxosis. Quidam alteram Fraxinum, alteram Bubulam fraxinum uocant, uidelicet Macedones; maior, & rarior corpore bubula est, ob id minus crispa. Est.n. omne cãpestre leue; montanum autẽ omne, scabrum. Quæ montibus nascitur colorata, leuis, robusta, lentaq; est. quæ in planis decolor, rara corpore, scabraq; assurgit. Ad summã arbores ferè omnes, quæ tã montibus, quàm planis eadem proueniunt, monte coloratæ ualde, candidæq; assurgunt; ut scissima, ulmus, reliquæq;: Plano autẽ rariores corpore, pallidioresq; præterquàm pirus, & Fraxinus, ut Olympi incolæ uolunt. Hæ nanq; in planis, cum fructu, tum materie præstant: quippe montibus Scabræ, spinosæ, nodosæq; proueniunt, planis autem leuiores, fructumq; dulciorem, carnosioremq; ferunt, uerum magnitudine campestres semper excellunt.

a. h.4.9. [a] *in Nilo Fraxinus, & quæ bubula Fraxinus cognominatur, plurima est.*

b. h.5.2. [b] *Verum Fraxinus, Aria, ulmus, acer, carpinus, Scissima, Tilia aliquando post mensem cæduntur, aliquando post uindemiam, & Arcturum.*

c. h.5.8. [c] *Humidissima uerò Fraxinus est, sicut & Scissima. Lectulos enim cædere aptos ex his conficiunt. tornatus nauibus rotundis ex Fraxino, moro, ulmo, plantano, lentitiam enim, firmitatemquẽ adesse oportet, sed deterrimus, qui ex platano fuerit, celeriter*

riter

riter enim putrescit. [a] ad instrumenta fabrilia etiam Fraxinus idonea est, ut ad malleos, & alia. perfectè uerò Fraxinus, & reliqua generis eiusdem pariunt, & excoquuntur. a. h.5.9

[b] Fremij genus, quod Limonium uocant, ineunte uere exit. [c] & non longè post germinationem florem emittit. [d] & ab radice tantum foliata est, ut Nigella, Anchusa, & reliquæ. uerùm per totum annum germinat, & floret: semper enim alterum alteri succedens tempora omnia occupat, ut Asphaca etiam, Crocum, fremium, & senecio. [e] germinat autem facilè suæ debilitatis causa, & ut plurimum uerno tempore floret. b. h.6.ultime. c. h.7.8. d. h.7.9. e. c.1.10.

[f] Frondiflora tantum ab radice foliata est. f. h.7.9.

[g] Frumentago, uide Triticum. g. h.8.11.

[h] Frumenta à leguminibus differunt, quoniam foliò arundinaceò constant; legumina non ita. Vide Legumen. [i] Frumenta pinguè solum amant. [k] tenuè arbores; quoniam solum rarum, & tenue, si altum siccumq; sit, arboribus commodum, frumentis incommodum, facit enim raritas, ut imbres hyberni poßint altè descendere. Itaq; Frumentum humorem attingere nequit, quoniam per summa suam agat radicem; Arbores uerò dimißis in profundum radicibus attingere, atq; attrahere poßunt. Sed abunde. Triticum uide. h. h.8.3. i. c.2.5. k. c.2.6.

[l] Fructus est, quod carne, & semine constat. l. h.1.3.

[m] Frutex est, quod ab radice, caudice multiplici, m. h.1.5.

ramosumq; se attollit, ut rubus, Paliurus.

a. h. 1. 8. [a] Fungus. Pediculum longè maiorem, æqualem,
b. h. 1. 9. quàm Gladiolus habet, [b] & radice penitus caret. [c] ue-
c. h. 3. 9. d. h. 4. 8. rum è radicibus roboris, & iuxta radices erumpit. [d] cũ autem aquæ plures incesserint, fungi iuxta mare rubrũ quodam in loco erumpũt, qui sole tacti in lapidem commutantur.

e. h. 6. 3. [e] Fusus agrestis spinosa est. [f] & Cneco, acarnaq;
f. h. 6. 4. candidior est; habetq; peculiare, quod in folijs euenit, decerpta enim, carniq; allata succum sanguineum effundint, qua de causa φόνος. idest cruor à quibusdam spina est hæc nominata, grauis etiam odore, cruoremq; representans, sero perficit fructum, Autumno enim, & quidem in totum (ut summatim proponam) uniuersa spinaceorum natura fructus serotina existit. hæc autem omnia tam semine, quàm radice prouenniunt, ita ut breue quoddam inter ortum, & seminum perfectio-
g. h. 9. 1. nem labatur spatium temporis. [g] Succus sanguineus est spinæ, quam fusum agrestem appellant.

G.

GAllica. [a] acer est. uide supra. a. h.3.4.

[b] Gallica etiam mespili genus est. Vide Mespilum. 3.11. b. h.3.12.

[c] Geminalis æstiuis seritur, quo milium seritur, & Panicum, & Sesamum, & trionum. [d] uerum animal nullum mandit propter amaritudinem, cucuminaceum uerò quoddam est, atq; nigrum, seritur cum Sesama. c. h.8.1. d. h.8.7.

[e] Gethyi radix, & bulbi caule omnino caret, & in totum omnia, quæ natura sub terram distendi uoluit, [f] folia concaua habet ceu Cæpa. [g] ex recentioribus seminibus maturius exit, ut porrum etiam, & Cucumis, & non solum anno fructificat, uerum etiam bimatu, & plus temporis durare potest, & unicaule constat. [h] uerum latere germinat. [i] & sine capite est. & quasi longa ceruice consistens, ob id germinatio tota in fronde, sæpiusq; retondetur, ut porrum, qua de causa semine seritur id nec deponitur. [k] aquam uerò diligit, ut cæpa, quamquam nonnulli negant, si principio bis, aut ter imber incesserit. [l] Semen ad perdurandum ualidum non est, durare enim nequit, [m] & multis tunicis constat, ut cæpa. [n] uerum cum calida sit difficile germinat, ut etiam satureia, & origanum. e. h.1.8. f. h.1.16. g. h.7.1. h. h.7.2. i. h.7.4. k. h.7.5. l. h.7.6. m. h.7.9. n. c.4.3.

[o] Gith cum seminibus ipsis flores edit, singulis enim seminibus singulos flores annexos gerit. o. h.1.22.

a. h. 1.8. [a] *Gladioli caulis quandam æqualitatem sortitus est*
b. h.1.10 *peculiarem, ut etiam Butomi caulis, [b] radix eui-*
dentissima Gladioli est, atq; ari, quippe cum altera
crassa, leuis, carnosa: altera tenuis, atq; neruosa sit.
Quamobrem dubitauerit sanè quispiam, an inter ra-
dices hæc poni debeant, etenim quod subter telluri co-
hæret radix esse appareat, quod uerò cæteris è diuer-
c. h.1.13 *so promitur, nihil obtinere radicis dixeris. [c] uerum eno*
dis est (sed ita enodes accipi uolo, ut nodos paucos na
d. h.1.16 *turæ ordine habeant) ut Iuncus, & Tipha. [d] folia*
e. h.4.9. *arundinis similia habet. [e] sed in fluuijs, locisq; eiusmo*
di nascitur, ceu arundo, fleum, Iuncus, & butomus.
f. h.4.11. *[f] in lacu orchomenio etiam prouenit, & radix eius plu-*
rimum inæqualitate à cæteris distat, quod pars quæ-
dam crassa, carnosaq; sit, quædam gracilis, atq; ligno
sa: Quin & germinatione, generationeq; refert. Na
scitur enim de ramaceo illo radix altera tenuis, iuxta
latus, deinde caro rursus in ea conglobatur, ex qua se
se caulis promit, in quo positum germen est, in profun
dum quoq; radices eodem modo dimittit, quamobrem
omnium maximè mori contumax est, euelliq; difficilis.
proximè ferè gramen è geniculis oritur: radices .n. geni
culatæ, atq; è singulis germen sursum, radix subtus erũ
pit, et terra, et aqua erũpit, necnon in insulis fluitãtibus
g. h.4.12. *prouenit. [g] folia permulta habet, sicut Alga, phleum,*
h. h.9.7.
i. c.1.26. *et butomus. [h] ad unguenta uerò ea utuntur. [i] calida uerò*

cum.

cum sit, à gelu torpere minimè potest.[a] *radices dulces* a. c.6.16.
sunt, & cibo idoneæ, sicut etiã illarum, quæ in palustri
bus exeunt, ut sunt gramẽ Gladiolus, beta, apium, et
equapium, quorum radices, & caules dulces sunt, folia
minime.[b] *Gladiolus quãuis odoratus, et suapte natura* b. c.6.17.
siccus sit, tamen minus redolet recens, & uiridis.

[c] *Glans semen roboris cute, & crusta obductũ est.* c. h.1.18
[d] *In Aegypto glans arbor quædam est* [e] *uerum glan-* d. h.4.2.
des robo. serò maturescere possunt propter frigiditatẽ e. c.1.21.
arboris. [f] *hæc suis munita teguminibus ad germinandi* f. c.1.23.
usq; tempore illesa seruari possunt, ut nuces scilicet, et
glandes.[g] *quæ maximè perdurare possunt.* [h] *& parte* g. c.2.10.
postrema utrinq; lapidescunt.[i] *Pica, & aliæ, quædam* h. c.3.9. i. c.2.24.
aues, glandes reponentes, obruunt terra.[k] *semina arbo* k. c.5. ulti
rũ, quæ mollia, carnosaq; sunt, ceu amigdala, nux, glãs, mo.
putamine ambiente seruantur.[l] *uerum glandibus extre* l. c.6.14.
mis amaritudo insidet.

[m] *Gongrus uocatus in arboribus nodis ẽ, ut in olea.* m. h.1.13.

[n] *Gramẽ radices geniculatas habet, sicut arundo, cau* n. h.1.8.
les parte superna breues, imbecillesq; sunt, inferæ autẽ
grandes, frequentes, & ualidæ, & carnosæ.[o] *caulibus* o. h.2.1.
concisis gramen exit, sicut lilium, & rosa.[p] *folia simi-* p. h.4.7.
lia Algæ gramen habet, sed magnitudine multo mino
ra.[q] *uerum difficile interire potest propter radices nu* q. h.4.11.
merosas, & in profundum tendentes, ut gladioli.[r] *ra-* r. c.6.16.
dices dulces sunt, reliquæ minimè, ratio est descri-

pta

pta in Equapio. Vide supra.

a. h.9.22 [a]*Granum cnidium, rotundum, colore rubrum, maiusq; pipere est, sed caliditate multo ualidius. Qua de causa cum deuorandum datur (dari enim contra alui solutionem solet) in pane, aut adipe obductum sumitur, aliter enim gulam adurit.*

b. h.9.1. [b]*Gummi & Amygdalæ lachryma sine odore sunt, quia pinguedine carent.* [c]*Gummi etiam spinæ Ae-*
c. c.6.17. *gyptiæ insipidæ, atq; inolidæ sunt.*

d. c.2.19. [d]*Granata dulciora, molliora'q; aquatio facit. Acerbitas enim, atq; duritia tale desiderant auxilium. Vi-*
e. c.5.15. *de Punica* [e]*Varia granata etiā sunt, si dimidiam partem superiorem contunderis, sicut etiam palmes, quæ idem uuam nigram, & candidam fert, & in eadē uua acina nigra, & candida coherent, cum utriusq; malleoli dimidiam partem superiorem contunderunt. deinde æqualiter compositos, arteq; colligatos, defixerunt, hæc eadem causa est, ut cum arbor uaria granata, malaq; ferat, uirgas etenim malleo uelut præmollientes, at parte contusa facilius inter se cohæreant, mox arctissimè colligatas deponunt: tum arbor una ex coitu compositarum uirgarum exurgit, sed singulæ genus suum conseruant, alimentaq; per se trahunt, atq; excoquunt, nec aliud commune inter se quàm mutuum illum complexum, coagmentationemq; gerunt.*

H

Astula[a] *regia radicem carnosam habet, & multo magis quàm beta.* [b] *inter olera numeratur, et folia illico ab radice exeũt, ut maiori ex parte oleribus exeunt.* [c] *Radices uescendæ non tantum bulborum sunt, sed etiam hastulæ regiæ.* [d] *cui caulis maximè assurgit.* [e] *& à semine etiam exit.* [f] *Hedera pro ratione, tempore longiore exacto, amplissimam magnitudinem capit, ut proculdubio arbor efficiatur. Cum frutescit, & sic etiam de Amerina, & paliuro dicimus.* [g] *folia longè diuersa habet à populo, & frondes leues parte superna habet.* [h] *flores hæderæ lanuginei sunt, ut uitis, & mori* [i] *Et modo quodam peculiari seruantur infixi florem enim in totis fructibus habet, ueluti morus.* [k] *Verum fructum ingustabilem habet, ut Iuniperus pirus, & cætera.* [l] *Multigena. quoq; hedera est; quæam enim humi repens, quædam se in excelsum attollens: & excelsarum genera plura, sed trina summa patescunt; Candida, nigra, tertiaq; Clauicula. Horum item species plures; quippe alia fructu tantum candida, alia etiam folijs; rursus fructum tantum cãdidum ferentium, alia maiusculum, densum, & uelut in globum circum actũ fructum peofert, quam corymbiam quidam uocarunt: Athenienses Acharnicam rigũam eam appellant:*

a. h.1.10. 7.9.
b. h.1.16
c. h.7.11
d. h.7.12
e. h.7.12.
f. h.1.5.
Idem.1.15.
g. h.1.16
h. h.1.21.
i. h.1.22.
k. h.3.6.
l. h.3.18.

alia

alia minorem, sparsioremq; modo nigræ. Habet nigra differentias, sed non hunc in modum conspicuas, sed clauicula differentijs maximis discernitur. etenim folijs plurimum distat, cum paruitate, tum quod angulata, concinnioraq; sint, cum hedera rotundiora, simplicioraq; habeat. Distant etiam internodiorum longitudine, atq; etiam sterilitate, quoniam fructum quedam non ferant; quòd non in hederam transfigurentur, ut quidam uolunt: At uerò si omnes hederescant, ut alijs placet, ætatis certè, dispositionisq;, non generis erit discrimen, quemadmodum piri ad pirastrum, tamē eius quoq; folium multum ab hedera distat, uerum id rarum; & in paucis euenit, ut uetustate permutetur, ceu in populo alba, & Crotone. Ergo Clauiculæ plura genera, sed quæ conspectiora, summaq; occurrant, tria sunt, herbacea, ac uirens, quæ plurima est, secunda candida, Tertia uersicolor, quam Thraciam quidam appellant. Et harum quæq; distare uidetur: Quippe herbaceæ quædam folio tenuiori, oblongiori, atq; etiam densiori: quædam minus hæc omnia habens & in uersicoloris genere, alia folio ampliori, alia minori, macularumq; habitu diuersa: pari modo, & magnitudine, coloreq; distant. Auctu perfacilis herbacea, itaq; plurimum uenit, manifestam, quæ hederescat affirmant, non tantum folijs, quæ maiora, latioraq; habet, uerum etiam germinibus; protinus enim erecta

gerit,

gerit, non inflexa gracilitate, & longitudine herbacea uerò crassiora, breuioraq́; ac hedera, ut semen proferre incepit, germen sublime, rectumq́; edit. Est quidem uniuersa hedera radice numerosa, densa, flexuosa, surculosa, crassa, nec nimis alta, sed præcipuè nigra, & inter candidas, quæ asperrima, immitissimaq́; habetur: Quamobrem eius amplexus arbores omnes infestat, omneis enim enecat, & exiccat, ablato alimento. Crassatur hæc maiorem in modum, atq; arborescit, in tantum, ut per se ipsa hederæ arbor fiat. At tamen ex maiore parte semper super aliud uitam degere solet, atq; ut ita dixerim, amplexi caulis est, ita pro suà natura, uel quiddam eiusmodi illico gerit. Nā è germinibus radiculas assidue inter folia mittit, quibus arboribus, murisq́; obrepit quasi de industria à natura exhibitis: atq; ita humore auferens, exhaurienſque arefacit. Et si inferius succidatur, nihilominus uiuere, durareq; potest. Habet uel illud discrimen non mediocre in fructu: nam alius dulcis, alius uehementer amarus, tam in candida, quàm in nigra, Indicium quod alium aues mandunt, alium minimè attingunt. Hedera ita se habet; a in Asia hederam, & abietem parte superiore Syriæ, itinere à mari quinq; dierum enasci negant, sed in India uisam in monte, cui Mero nomen affirmant, quo Liberum patrem ortum fabulæ aiunt. Qua de causa Alexander cum aliquan

Idem c. 25.

a. h. 4. 4.

do ex India descenderet, coronatus & ipse, & exerci tus ibat. Harpalus uerò in Media tantum locare eam contendit, serendo sæpe in ortis Babilonicis, & curiose colendo, sed nihil efficere potuit. Hæc enim nullo pacto uiuere ualebat, sicut reliqua, quæ aduecta de Græcia sunt, hospitari patiebantur. hoc igitur ob cœ

a. h. 4.20 idem fere c. 5.22. li conditionem regio recusat.[a] Hedera adnascens molesta uicinis est, immo necat.[b] & calida est.[c] & à

b. h. 5. 4. c. c. 1. 4. germinibus suis radices quàm primum dimittit, non secus ac serpyllum, & spissitate, acoreque suo aliquantum

d. c. 1 11. 26. lum temporis durare potest, uelutt abrotanum.[d] Viret autem perpetuo.

e. c. 2. 4. [e] & frigus potius amat, locis .n. feruidis peruenire non posse nullum dubium est, sicut

f. c. 2. 9. etiam pinus.[f] dissociata hedera locum tamen eundem petit, ut quæ aquis apposita est, quæ nemoribus gaudet facile suam rationem aperit hedera nanq; sicca, &

g. c 2. 23. calida est.[g] Hedera ad summam in multis creatur, & quod mirabilius, uisa est aliquando etiam in cornibus cerui.

h. h. 2. 1. i. h. 6. 1. [h] Helenium semine, & auulsione exit.[i] Surculosum quidem est, minutisq; folijs constat, sicut Ser-

k. h. 6. 6. pyllum, & sisymbrium.[k] odoratum autem est tum ramis, tum folijs, & ad summam in totum odoratum sentitur, sicut Serpyllum, & Sisymbrium.

l. h. 6. 7. [l] quæ lignosis

m. c. 6. 15 etiam constant radicibus, & torridis.[m] Et licet serpyllum, sisymbrium, & helenium odorata sint, flores

tamen

tamen nulli odorati creantur. [a] *Causa uerò odoris prouenit ex humiditate, siccitateq́ moderata, sed magna ex parte Serpyllum, & helenium, & reliqua generis eiusdem acres reddunt odores siccitatis causa.* a. c.6.29.

[b] *Hemodorum ab radice exit, & unicaule constat, nec absimili caule surgit, uerum longe breuiori, & modo capitis superne quiddam gerente, radice autem subrotunda innititur.* b. h.8.8.

[c] *Herba radicibus pluribus, & fixilibus non constat. ut ordeum, & triticum.* [d] *Et tantum ab radice foliata est.* c. h.1.9. d. h.7.9.

[e] *Herculana spinæ genus est, & ad medicamenta utilis.* e. h.9.15.

[f] *Hybiscum ad medicamenta utile est.* [g] *Et radicem hybisci aquam posse addensare aiunt si tritam inieceris, sub Diuoq́ humorem posueris. Constat hybiscum folio maluæ, maiori tamen, pilosioriq́, caule molli, flore mellino, fructu maluæ caulibus proxima, usus eius ad rupta, & tusses à uino dulci, & ad ulcera in oleo. Aliam si carinibus concoquas in idem aggregare, ac ueluti conglutinare posse affirmant, alias uim attractoriam possidere modo magnetis, lapidis, atq́ succini.* f. h.9.15. g. h.9.19

[h] *Hirci barbula inter olera est, cui radix longa, & dulcis, folia Croco similia, nisi quòd longiora: Caulis breuis, super quem calix ampla, & bar-* h. h.7.7.

ba de summo uertice cana pendens prolixa, unde nomen accepit.

a. h.9.1. b. h.8.9. [a] *Hircispina lachrymam gignit.* [b] *& succus sponte consistit, spissaturq; lachrymæ modo, quapropter*
c. h.9.15. *cedere hanc opus nequaquam est.* [c] *Hircispina large in Arcadia nascitur, nec deterior Cretica existimatur, sed etiam uisu pulchrior.*

d. h.7.14 [d] *Hirundinaria aduentu hirundinis suum excitat florem, & hæc partim naturalem, partim fortuitam habere causam apparet.*

e. h.3.18. [e] *Humirubus rubi species est. Vide Rubum.*

f. h.6.7. [f] *Hyacinthus exit cum Narcisus, & linum exeunt, & ad coronas conficiendas coronarij his utuntur.*

g. c.2.23. [g] *Hyphear in terra (mirandum) pullulare nequit, sicut stelis, & Viscum. uerum hyphear uocabulum Arcadum est, stelis Euboensium, Viscum commune, & inter se differre aiunt. Vide abunde Viscum.*

ICMA [a] in lacu Orchomenio nascitur. a. h.4.11.
[b] Iasione flos ex illis est, quæ folio uno b. h.1.21.
emergunt, descriptionem tantum plurium
ostendentes, in hac enim haud quaquam folium unum
quodq; discernitur, nec conceptaculo pars infima eget,
sed postremo in angulos exeunt, oleæ quoq; flos penè
talis esse uidetur.

[c] Idea Pinus picem producit. Vide pinum. c. h.9.2.

[d] Ilex medullam magnam, atq; perspicuam habet, d. h.1.9.
ueluti robur. [e] Et utret perpetuo. [f] folia cum extremo, idem.h.5.7
tum lateribus sinuata concidunt: ut roboris, smilacis, e. h.1.15. 3.4.
rubi, paliuri, & alterum: [g] in montibus propriè na- f. h.1.16
scitur, ut abies, pinastrũ, & aliæ. [h] fructum uerò sero g. h.3.4. h. h.3.6
perficit, immo nonnulli anno reddere uolunt, ut Iuni-
peri, & ilicis, germinationes in uere prouenunt. [i] ra i. h.3.7.
dicem altam ilex dimittit, ut omnia syluestria. [k] Ve- k. h.3.8.
rum cum quibusdam datum sit, ut plura producat, ilex
granum puniceum producit. [l] Ilex folio Roboris est, l. h.3.16.
uerum minori, aculeatoq; cortice leniori, quàm ro-
bur, arbor ipsa magna assurgit, modo roboris, si locũ,
solumq; adipiscatur idoneum, materies spissa, robu-
staq;, radix alta admodum, atq; multiplex, fructus
glandosus, sed glans ipsa pusilla est, ueterem nouus
occupat, nam sero maturescit, quam obrem hæc à non-

nullis

nullis bifera existimata est, fert præter glandem granum quoddam puniceum, & uiscum, atq; hiphear habet. Quapropter ut fructus quaternos habeat nonnunquam contingit binos proprios, binosq;, alienos, Vescet scilicet, atq; hyphearis. fert à Septentrione uiscum,
a. h.4.18 à meridie hyphear. [a] Ilici si detrahantur partes, potest
b. h.5.ultimo. interire, licet in eritus diuturnior sit. [b] Terebrum etiã ex ilice fit, ut ex rhamno, & Tilia.
c. h.7.7. [c] Intubus inter olera numeratur. [d] Et post Vergilias germinat, & ineunte uere tàm caulem, quàm florem
d. h.7.8. emittit, sicut omnia intubacea. [e] quæ ab radice tãtum
e. h.7.11 foliata sunt. [f] uerum Cicoreæ. [f] Intubi caulis ma
f. h.7.11. gnus, multisq; ramulis brachiatus, lentus item, & diuidi contumax est, qua de causa pro uinculo eo utuntur. radice quoq; germen laterale mittere potest, & alioqui radice prolixum est, ideoq; emori contumax est, decerptis enim quæ ad usum cibarium capi soleant, reliquum generationis rursus capescit principium: euenit autem, ut pars eius alia, atq; alia floreat, idq; assiduè fiat, usq; ad autumnum, quamquam durus caulis esse uideatur. Fert & siliquam, in qua semen circa postremas caulium partes, cuius plura sunt genera, ut Porcellia, Candralia, & Aphaca, quas uide suo lo-
g. h.7.9. co. [g] Intubus sine ampulla, utrinq; foliatus est. Cicho
h. h.1.16 rea etiam diutius floret, ut solaris. [h] Intubo erratico
i. c.2.7. folia illico ab radice exeunt, ut cæpæ, & allio. [i] uerum

rum

rum ad summam uniuersa genera intulorum amara sunt.

[a] *Indus herba, quam indus attulerat ad rem uenercam mirum in modum pollebat. Non enim solum edentibus, sed etiam tangentibus tantum genitalibus uim dixere uehementem adeo fieri, ut quoties uellet coire ualeret. Et quidem qui usi fuerunt, duodecies egisse dixerunt. Indum autem ipsum qui uel magno, atq; robusto corpore erat, septuagesies aliquando coiuisse fatentem licuit audire: uerum emißionem seminis guttatim fuisse, demumq; in sanguinem deuenisse. Mulieris uerò uehementius etiam citari libidinem, cum eo medicamine usæ fuerint, dicebatur. Hæc igitur uis si uerè narratur, mirificè omnes excedit naturas: tamen quasdam constare, quæ citationes ad coitum facerent, haud quaquam inepte putaueris, nam & alimentis ipsis tam siccis, quam humidis uires eiusmodi, atquè etiam aliarum plerarumq; affectionum efficaces manifestè sentimus, aquam enim nonnusquam esse, quæ prolem mulieribus largiatur, affirmant. ut apud Thespias. contra aliam apud Pyram esse, quæ sterilitatem eisdem inferre poßit. Causam enim sterilitatis mulierum loci illius talem medici reddiderunt. De Vino dicemus in litera, V, quibus in locis sterilitatem reddat.* a. h.9.20

[b] *Iouis flamma figura per similis est Ceraso, uerum Iouis flammæ nucleus durus, Cerasi mollis, nascitur* b. h.3.13

scitur

ſcitur ubi Tilia, in plenum ubi amnes, & rigua.

a. h.6.1. [a] *Iouis flos inter coronaria muneratur, & ſurculo eſt, minutiſque conditus folijs conſtat; frutexque redditur: ſicut roſa, Sampſucum, Serpyllum, & cæteræ eiuſmodi.*
b. h.6.6. [b] *Verum flos iouis, & flamma ſine odore eſt.*
c. h.6.7. [c] *Et omnes prædicti flores ſemine exeunt, nam & ipſæ, & eorum radices ligno conſtant.*
d. h.6.ultimo. [d] *Vere ſe oſtendit, & paulo poſt Lilium exit.*

e. h.4.11. [e] *Ipnum in lacu Orchomenio reperitur, ſicut Icma, & menſi flora.*

f. h.6.7. [f] *Iphij flos ſemine exit, ut Iouis flos, flammula, quorum radices (ut diximus) ligno conſtant.*
g. h.7.12 [g] *Iphium & alia quædam ex coronarijs ante foliorum, & caulium ortum flores emittunt, ut inter arbores amygdala.*

h. h.1.16. [h] *Iſirinchio folia ab radice exeunt, ſicut bulbo, & ſcyllæ, & in totum bulboſis, quorum non ſolum quod primum oritur, uerum etiam caulis omnino ſine folijs eſt.*

i. h.1.15. Idem 3.24. [i] *Iuniperus ex ſylueſtribus perpetuo uiret.*
k. h.3.24 [k] *Et in montibus propriè naſcitur.*
l. h.3.6. [l] *At Macedones incolæ Iuniperum florere non arbitrantur, nec etiam Sciſsimam agreſtem, nec ilicem; nonnulli binas Iuniperos eſſe dicunt, & alteram florere quidem, ſed fructum non ferre; alteram non florere, ſed protinus fructum oſtendere, ut ficus, poma præcidua, itaque penè fieri,*
m. h.3.6. *ut ſola hæc arbor fructum in biennium habeat.* [m] *Et tar*

diſsimè

dißime omnium fructus suos perficiunt Iuniperus, Celastrus, & Ilex. Iuniperus enim anniculum habere uidetur, quippe cum nouus anni exacti fructum occupet; utq; aliqui uolunt nec maturari solet; quapropter decerpitur, & aliquantum temporis reseruatur: quod si in arbore relinquatur marcescit. [a] *facillime uero augetur, & per summa innititur, ueluti Cedrus.* [b] *Idei dicunt Iuniperum similem esse Cedro, sed folio maxime distat, quippe cedro durum, acutum, spinosumq; Iunipero mollius, excelsior quoq; iuniperus nasci uidetur. Cæterum alij nominibus minime diuidunt, sed ambas Cedros appellant: Cedrum tamen cum additione Cedrum nuncupant. Vide Cedrum.* [c] *Iuniperus & abies excelsa quidem nascuntur, sed non in excelsum sicut etiã circa Cyllenium promontorium.* [d] *Tectis commoda, copiosior est, pinus, abies, Iuniperus.* [e] *Gummam uero Iuniperus fert, sicut abies, pinus. Terebinthus, & aliæ, sed non ex cortice, uerum in uase.* [f] *locis algentibus iuniperus perdurare ualet, & plus caloris sortitur, sicut abies, pinus, & Cedrus; super his enim nec niuem posse durare autumat, scilicet ratione caloris. Item tortuosa hæc eadem esse, peruertiq; ob calorem medullæ asserit* [g] *Verum cortex sponte detrahitur, sicut uiti, & Tiliæ; In his enim natura ipsa, quæ cõmoda sit, ostendere, cum corticem disgreget, & tanquam alienum reiiciat. damnosum autem est omne alienum;*

Idem fere dicit c. 1. 1; a. h. 3. 7. b. h. 3. 12. c. h. 4. 1. d. h. 5. 8. e. h. 9. 1. f. c. 1. 16. g. c. 3. 23.

num; sicut etiam quod aridum est.

a. h.4. 13 [a] Inguinalis herba semen nigrum non absimile semini iunci habet.

b. h.1.8. [b] Iuncus ex illis est, quæ in lacu, et paludibus nascun
Idem 4. 9. tur, & in septa pariter, atq; æqualia conspiciuntur.
c. h.1.13. [c] E nodis autem est Iuncus, ceu Tipha, & gladiolus; sed ita enodes accipi uolo, ut nodos paucos naturæ or-
d. h. 4.8. dine habeant. [d] Iunci quoq; lapides apud mare repe-
e. h.4.14. riuntur, quos nemo uisu à ueris potuit discernere. [e] tria uerò sunt eius genera, ut nonnulli distingunt. acutus, et sterilis, quem marem appellant: frugifer, quem atriferum uocitamus, quoniam semen nigrum ferat; crassior hic atq; carnosior. Tertius, magnitudine, crassitate, carnositateq; insignis, qui mariscus uocatus est. Ex his atrifer per se suo genere prouenit: acutus, atq; mariscus eodem cespite exeũt, quod absurdum apparet, uisuq; mirabile fuit, toto cespite iunci deportato quippe pars maior steriles erant eodem exorti frugiferi autem pauci. Igitur de hoc cogitandum. fructus omnino minor habetur: commodior autem ad texendum mariscus, quia mollis, carnosusq; est. Omnino frugifer in Callum de regulari surculo ipso tumescens, mox ueluti oua parit, circundantes enim spicatim pediculo iunco lineari affixos initio gerit, quorũ summitatibus paululo laterales orbes uasculorum leuiter biscentis inducit. His semen exiguum effigie cuspidis sagittarum ingerit:

gerit: nigrum non absimile herbæ inguinalis, uerum exilius, radice longa adhæret, multoq; crassiore, quam acutus. Hæc omnibus annis moritur, deinde altera rursus á iunci cacumine defigitur. Quod uel uisu percipi facile potest: quippe aliæ siccæ, aliæ uirides demissæ cernuntur. caput cæpis, & Gethyis simile, ut pote quod in unum ex pluribus conglobatum, prælatumq; inferius, tegumentisq; subrubris intectum constet. Ergo proprium his radicibus eueniat, si quidem per annos exarescant, ac desuper denuo generentur. Talis iuncorum natura intelligitur.

[a] *Iuncus odoratus trans libanum montem, inter ipsum libanum, & alium quendam montem paruum, ualle minima exit; ubi etiam & calamus odoratus, uerum ea parte qua calamus, & iuncus proueniunt, lacus in amplum spatiatur, iuxtaq; eum pallustribus siccatis isti assurgunt occupant locum plusquam triginta stadia. Virides nequaquam esse uidentur, sed sicci; forma uero nihil ab alijs differunt. locum ingredienti protinus odor aspirat, non tamen longius spirat, & ad unguenta his utuntur.* a. h.9.7.

[b] *Iuncus calidus est, sicut aquatilia omnia, ut arundo, & gladiolus, á gelu proinde torpere hæc eadem minime possunt.* [c] *radix Iunci, Iridis, arundinum, atq; omnino generis aquatilium, uiridis nihil olet, siccata autē redolet.* [d] *Calamus, et iuncus in Syria odorati sunt.* b. c.1.26. c. c.6.17. d. c.6.27

a. c.6.13 [a] *Iris odorata est, & à gratia palati agnomen acce-*
b. c.6.17. *pit, sicut Anethum, & fœniculum.*[b] *Verum radix.*
Idem 6.22. *Iridis uiridis nihil olet, siccata uerò redolet.* [c] *Iris in*
c. c.6.28. *Illyride odoratior est, propter locis tractus.*

L

a. h.3. ultimo. *LAmbruscæ* [a] *fructus cum fluuidarum fru-*
b. h.6.3. *ctu rubescit, & similis Smilaci est.* [b] *Sur*
git uerò similis atragenæ, & arbores scã
c. h.6.7. *dere solita est.* [c] *flos specie constat racemi, candi-*
dusq; est.
d. h.3.4. [d] *Lacara in plano etiam descendit.* [e] *& auctu fa-*
cillima est.
e. h.1.16. [e] *Lactucæ folia ab radice exeunt, & folijs iam per*
fectis caulis conuenienter assurgit, ut Ocymi, Apij,
& frumentorum, uerum caulem primo mitem, post
f. h.1.19. *horridum spinulis gerit.* [f] *succum aquosum habet,* [g] *se-*
g. h.7.1.
h. h.7.2. *men lactucæ quarto aut quinto die erumpit.* [h] *caule ue-*
rò reciso facile regerminant, immo regerminatos cau-
les suauiores affirmant, primos enim lactuosos esse, atq;
amaros, ut pote nimis concoctos. Alij è contrario uo
lunt secundos scilicet lacte refertiores constare, sed dul
i. c.2.20. *ciores sentiri, quandiu teneri sint* [i] *Lactuca diminuta*
teneritatis, alimentiq; probi ratione melior, sapidiorq;
euadit

euadit, sicut ocimum, & alia.[a] *breui radice illa constare notantur, lactuca, portulaca, breui in quantum ea recta, quam deorsum mittenda est, tum ijs, quæ in latus porrigi solent. lactuca ea ipsa multiplici radice quasi omnino caret, sed fibris tantum cohæret, quamobrem uni stirpem hanc (ut ita dixerim) maximè omnium esse putaueris. Lactuca translata radicis est breuioris, quàm sata, illa enim ex lateribus magis mittit; Breuior etiam syluestris quam urbana, & superne multicaulior est. Semen lactucæ lanugine obducitur.*[b] *plura sunt etiam eius genera, & candida dulcior, atq; tenior; & tria genera addunt; Laticaule; rotundicaule, & Laconicum; huic folium carduo simile, & recta, ampla, & à caule minime brachiata hæc est. Inter latas adeo quædam laticaules fiunt, ut pro ualuis hortorum hisce nonnulli utantur: Quæ uerò lactis admodum copiosa, & folio pusillò, & caule candidiorì consistit. Syluestris similis est.*[c] *Verum Erucæ, & uermiculi lactucis innascuntur.*[d] *fit autem lactisuccatio à caulibus lactucæ, & lactariæ, at plurimum succi per incisuram manent, quorum nonnullos statim in uasa colligunt, sicut lactariæ, siue lactucæ Caprinæ, uocatur enim hoc etiam nomine, atq; in totum quibus lactis copia sit, quibus minus, lana eorum succus excipitur, ut lactucæ.*[e] *Lactuca syluestris folio breuior, quàm satiua est, idq; consumatum aculeatur, & caule simili*

a. h. 7. 3.
b. h. 7. 4.
c. h. 7. 5.
d. h. 9. 8.
e. h. 7. 6.

mili modo breuiori perficitur, succum acrem, ac medicatum habet.

a. b.9.12 *[a] Lactariarum plura genera, & quod maritimum granum appellant, folio est rotundo, caule, totaq; magnitudine ad palmum, fructu candido, demetitur cum uua nigrescere incipit, siccatusq; fructus tritus potui datur acetabuli tertia parte, mascula autem uocitata, oleæ folio constat, & magnitudine cubitum æquat; huius lac cum uindemia incipit, exprimunt, & præparato utuntur, purgat inferius.*

b. c.4.7. *([b] Hæc loto fructum similem parit, & arbor non est, sed frutex terrenus est) Myrtaria uerò cognominata candida, lactaria est, folijs myrti condita, uerum aculeatis parte postrema, sarmentula in terram demittens longitudine palmi, quæ nõ simul, sed alternatis annis fructificant, alia hoc anno, alia postero, quamquam omnia eadem radice exorta, loca montuosa desiderat, fructus nux appellatur, demetitur cum hordeum turgesit. & exiccatus, purgatusq; datur elotus cum papaueris nigri duabus partibus, ita ut totum modo acetabuli sit. Trahit pituitam per aluum, at uerò si nucem ipsam placeat dare, trita dabitur ex uino dulci, aut cum sesema tosta, torrefactaq; commedenda. Ergo hæc foliis, succis, fructibusq; utilia constant.*

c. b.9.15 *[c] Lactaria ad medicamẽta utilis, ex qua Hippophaes, quod optimumconfici apud Tegeam nouimus, maximeq; haberi in pretio.*

Lanaria

[a] *Lanaria spinosa est.* [b] *Et æstate floret, sicut con secratrix, flos aspectu pulcher, sed caret odore.* a. h. 6. 3. b. h. 6. 7.

[c] *Lappa amplexi caulis constat, sed si non habet, quibus accumbat, humi serpit, & humicaulis dici potest ceu petina etiam.* [d] *notabile & hoc in lappa est quæ suæ asperitatis causa uestibus adhærescit, ut difficile aufferri poßit. Nascitur enim flos in eo ipso hirsuto, & aspero non exiens* [e] *neq; euidens, sed intus maturescens, & semen pariens, ut illis simile sit, quod in galeis, ac uiperis euenit, illa enim ubi intra se oua pepererunt, mox animalia gignunt, & hæc florem in se continens, concoquensq;, fructum deinde parit.* [e] *nonnullæ etiam sunt, quæ plus inter aliqua ualeant, propria eorum putantur, exempli gratia. Eriuanga Erui, & Lappa Lentis, quod altera eruum potißimo uincat causa imbecillitatis, altera inter lentem, maximè coalescat, quæ quidem Eruangæ proxima est, etenim pari modo aggreditur, & herbam totam, ueluti bracchijs capeßit, nec secus angit, atq; obstrangulat.* c. h. 7. 8. d. h. 7. 14 e. h. 8. 8. Idem ferè de Lappa Lentis. c. 5. 22.

[f] *Lappago folium iuxta aculeum gerit, ut phleum inturis, Ononis, Tribulus, Spinamuralis, & alia pleraque.* f. h. 6. 4.

[g] *Larix radicem lignosam habet ueluti abies, & pinus.* [h] *& folia cum extremo, tum lateribus sinuata concidunt, ut Cedri, & Cedriæ, quæ extremitate pungentia sunt.* [i] *Succi pingues.* [k] *& in lachrymæ modũ* g. h. 1. 9. h. h. 1. 16 i. h. 1. 19. k. h. 9. 1.

ut

a. h.2.2. *ut oleæ, lauri, nucis, amygdalæ, & cætera.* [a] *Ve-*
rum ex semine larix tantum nascitur, ut Abies, &
b. h.4.16. *pinus.* [b] *Si quis larici cacumen auferat, uel palmæ, ste*
idē c.5.24. *rilescere ambæ uidentur, nec penitus interire.* [c] *Cor-*
c. h.5.1. *tex uerò detrahitur, ut abieti, & uere istæ ceduntur.*
d. h.9.2. [d] *Picem larix producit, ut pinus.* [e] *& cum perpetuo*
e. c.1.21. *uireat, serò perficit fructum, sicut omnes semper uiren*
f. c.6.17. *tes.* [f] *Et hoc adnotandum in larice, abiete, pino, &*
cupresso: quòd diuersi in his odores, saporesq; sunt, et
in una, & eadem planta hoc patet.

g. h.1.1 [g] *Laserpitium natura radicibus tota constare uide*
h. h.3.2. *tur.* [h] *et aliquando ex pluuiis orta est, in locis enim ubi*
idem fere.c. 1.5. *nunquam uisa erat, extitisse aiunt.* [i] *Verum cum ur-*
i. h.3.3. *bana plus fructificant. solum ex syluestribus urbanis*
maturiora, suauioraq; tradunt, Sorbum & cornum
k. c.1.19. *scilicet, & ex minoribus.* [k] *quæ culturam non patiun-*
tur ut Laserpitium, & Capparis, & in leguminum ge
nere Lupinum, quæ quidem uel natura esse Syluestria
l. h.6.3. *dixeris* [l] *uerum nunc in totum de Laserpitio indicandū*
est, cui radix multa, crassaq;, caulis quantus ferulæ,
& crassitudine ferè proximus; folium quod maspetum
uocant, apio simile est: semen latum foliaceum, scili-
cet, quod folium appellatur; caulis annuus, sicut feru
læ. Ergo uere incunte maspetum hoc exit, & pecus eo
purgatur, pinguescitq; uehementer, & carnes mirabi
lem in modum suaues redduntur post hac caulem edit

hominum

hominum cibo idoneũ omnibus modis, elixum, assumiq́; corpora eo quoq; purgari ferunt. Quadraginta diebus succus capitur duplex, alter ex caule, alter ex radice. Qua de causa alterum Scaparium, alterum radicarium uocant. Radix nigro cortice tegitur, eumq; detrahere solent, sunt ueluti certæ mensuræ cedendæ radicis, quibus quantũ conferre putetur ad futuram cæsurã reseruantes, reliquum abscindunt. Nec .n. deuie, neq; plus constituto cædere licet: corrumpitur enim putrescitq́; si diu mansit, præparant id, conficiuntq́; in Pyræum portum aduectum hoc modo: Cum in uasis coniecerint, farinamq́; admiscuerint; quatiunt longo spatio temporis: hinc etiam colorem capessit, & conditum iã incorruptum perdurat. Præparatio, cæsuraq́; ita se habet: locum Africæ amplum occupat, ampliorem, quam quatuor stadiorum mulia in hortis Hesperidum ferunt: sed maiorem partem colligi apud Syrtes. Peculiare huius culta fugere loca proditur, quamobrem si colatur, mitescatq́; solũ; deuiat atq; omnino degenerat: ut pote natura culturæ aspernans, ferocitatisque constans ueneraculum. Cyrenenses annis septem prius, quàm ipsi urbem habitarent, Laserpitium extitisse affirmant. Habitabant uerò annos maximè trecentos, usq; ad Simonidæ Athenis magistratum. illi sic referunt. Alij radicem Laserpitij cubitalem fieri tradũt, aut paulo maiorem: Hanc in medio extuberare in ca-

put, quod sublime penitus extat, ut ferè super terram esse appareat: Vnde primum quod lac appellant erumpit, dein caulis assurgit, ex quo magydaris, & quod folium dicitur, exeunt: folium id semen est, quod cum Auster ingenue post caniculam flauerit, discutitur: atq; ita laserpitium nascitur, eodemq; anno radix consumatur, & caulis: Sed hoc haud quicquam peculiare notetur: nam alijs quoq; idem tribuitur, ni dixeris, quòd discussum id protinus nasci potest, ortum peculiarem sortiri, supradictisq; præterea diuersum accipi posse. Ad hæc circunfodiendum id annuum censent: Nam si relinquatur semen omne, caulemq; totum proferri, & deteriora tam hæc, quàm radicem reddi existimant: Defossa autem fieri meliora scilicet solo subacto, beneq; gluto. Sed huius contrarium illi uolunt, qui culta recusare id inquiunt. Mandi quoq; radices in aceto recens decisas referunt, folium colore aurum æmulatur. contrarium etiam quòd pecora folio esitato purgari minimè indicant; nam & uere, & hyeme pecus ad montem dimitti affirmant. Cibus non solum hoc, sed etiam altero quodam abrotano simili administratur Vim ambo calefactoriam sortiri planè uidentur, & purgare quidem nequaquam ualere, exiccare autem, & concoquere unice posse. Quod si qua pecus ægrescens, aut aliàs minus benè se habens ingressa sit, mox eam sanari, aut emori aiunt, sed magna ex parte posse seruari.

seruari. hæc igitur utra tandem sint modo quærendum. Quod uerò magidarim uocant, nimirum à Laserpitio differt; tenerius enim, minusq; uehemens. Id sentire, & sine lasere est· necnon & aspectu manifesta exper ta homini constat. Nascitur in Siria, nam apud Cyrenam & monte Parnaso largè prouenire eandem affirmant, sed quidam Laserpitium, id appellant; An culta id quoq;, modo Laserpitij fugiat quærendum. [a] *Verum apud montuosa nascitur.* [b] *Et lachrymam tum in radice, tum in caule habet, & gustu lachryma Laserpitij uehemens est, modo ipsius Laserpitij. Quod enim Laser uocant, lachryma est.* [c] *Quorum autem & caulis, & radix inciditur, horum caulis antea ferrum recipit, ceu Laseris. Eorum deniq; succum alterum cauliam, alterum radiciam uocant præstantior radicias est; purus enim, translucidus, & siccior, caulias uerò humidior, & ideo farinam ei inspergunt, ut satis coagulari possit. Incisuræ tẽpus idoneũ Pœni nouere. Laser enim illis legendum natura largita est.* [d] *Verũ uis omnis medica uel in radice, uel fructu, uel ramo, respondent his, quæ in gustatu quandã uehementiã monstrãt, ut Laser, Capparis, Rumex, Satureia, et Cunila, & Thymũ. Sed de lasere, et lupino eadẽ ratio est. Laser enim non æquè uehemens est, quia copiosiori, humidiorq; alimento uescatur, Lupinum syluescens; atq; luxurians redditur infœcundum* [e] *folium laseris sua*

a. h. 6. 5.
b. h. 9. 1.
c. h. 9. 22 idem fere. c. 6. 17.
d. c. 3. 1.
e. c. 6. 19.

ue, fructus mollis est propter humorem.

a. h. 1. 8. [a] *Laurus cortice tenui est, ut etiam Tilia.* [b] *Et*
b. h. 1. 9. *radices craßiores, æqualiores alijs habet; sicut olea.*
c. h. 1. 13 Idem. 5. 4 [c] *uerum enodis est, sicut Iuncus, & aliæ; quæ corti-*
d. h. 1. 15 *ce leui, & corpore concauo, lassoq; surgunt.* [d] *Viret & Laurus ex urbanis perpetuo, sicut palma, Myrtus,*
e. h 1 18. *& alia.* [e] *sed lauro caro in nucleo est, sicut oliuæ, &*
f. h. 1. 19. *alijs.* [f] *succus pinguis est.* [g] *& arbor hæc inter urbanas*
g. h. 1. 24. h. h. 2. 3. *reponitur.* [h] *Aliquando Laurus, & myrtus degenerant, nec colorem quidem seruant, sed ex fructu rubro*
i. h. 2. 7. *fieri nigrum inquiunt, ut in Antandro.* [i] *uerum serere crebras lauros, punicas, & myrtos præcipiunt, & nõ*
k. h. 3. 4. *plus, quam quingentos pedes distantes.* [k] *Et ex sylueſtribus perpetuo uirent.* [l] *Et ante fauonium, uel statim*
l. h. 3. 6. *post fauonium germinat, sicuti alnus.*
m. h. 3. 8. [m] *Laurus uuam producit, et fructifera est, quanquam non omnis, sed genus quoddam, uerum sterilis*
n. h. 4. 6. *copiosius, quàm masculam nonnulli appellant.* [n] *Sed loca feruida amant Laurus & mirtus, & minime in frigidis durare affirmant, minusq; myrtũ, argumentoq; capiunt. Quod in Olympo Laurus multa, Myrtus nulla omnino. in Ponto autem toto neutra est, quanquam summo studio, omniq; solertia serere conãtur ad usus religionis. In Propontide uerò Myrtus, & Laurus montibus, multis in locis prouenit, sed fortasse sunt*
o. h. 4. 8. *etiam, quæ locorum propriam poni debeant.* [o] *In mari*

rubro

rubro Laurus exit, & ex toto similis est Afric.[a] *sed sunt quædam, quæ senescunt quidem, putrescuntq; uelocius, sed ex ijsdem latere suo germinant, ut Lauri, mali, punicæ, & auidarum aquæ pars maior.*[b] *Laurus & brassica uitem offendunt, olfacere quippe eam, & attrahere dicunt; quamobrem germen cum illis propinquum fuerit recedere, atq; auerti; ut pote inimicũ fugiens odorem.*[c] *Ex Lauro seniles, & pulchros, & præleues baculos faciunt.*[d] *Latinus ager aquis totus abundat, & plana laurum, myrtumq; habet.*[e] *Et ex ea terebrum faciendum censent.*

a. h.4.14.
b. h.4.20
c. h.8.5.
d. h.5.9.
e. h.5.ultimo.

[f] *Laurus tenuifolia figura similis est Sorbis.*[g] *Laurus latifolia folium molle, atq; oblongum habet, sicut Sambucus. Vide sambucum.*[h] *laurus etiam propter tenuitatem auulsione germinare nequit, nisi difficile, causaq; eius quoq; siccitas est, atq; raritas. Quod.n. raro, lassoq; corpore constat, infirmius est, quam ut humorem, caloremq; seruare diutius possit. Verum propter regerminationem à radice robustior est, & mori contumax.*[i] *Sed fœminæ arbores facilius augeri possunt, quàm mares (ut etiam in nomine præcipue uideri potest) quoniam natura humidiores, solutioresq; creauerit; punica enim, & ficus, & uitis auctu faciles sunt, cupressus, laurus, pinus, & olea difficiles. quanquam ex his quædam meatuum rectitudinem habeant, uerum aut densitas, aut utrunq; impedimento est,*

f. h.3.12.
g. h.3.13
h. c.1.3.
i. c.1.9.

est, facit enim & siccitas ne satis augeri poßint. Ad haec imbecillitas plerisq; in causa est; namque quae debilia
a. c.2.15. sunt, difficile augeri, nutricariq; possunt. [a] Laurus facile perit, quamuis non copiose fructificat (uitam enim longiorem habent arbores infoecundae) sed in lau-
b. c.2.23: ro ob raritatem, infirmitatemq; hoc patet. [b] hoc etiam
item c.5.4. ostentum narrant, aliquando laurum in Platano ortam esse. [c] uitibus laurus nocet, sicut braßica. [d] Et
c. c.2.26.
d. c.3.8. umbram amat, sicut pirus, & punica. [e] Et aliquan-
e. c.5.4.
f. c.5.11. do sponte nascitur, & fructu suo creatur. [f] Et licet
g. c.5.18 breui putrescat, tamen non breui uermiculatur. [g] a gelu non facile corrumpitur, quamuis rara, sed resistit,
h. c.6.22. perduratq; sui caloris potentia. [h] fructus lauri pinguis sentitur, sicut etiam abietis, pini, & piceae.

i. h.1.16. idem 3.17. [i] Laurus Alexandrina fructum super folijs gignit.

k. h.8.3. [k] Leguminum alia folia rotundo constant, ut faba, maxima ferè pars, alia oblongiori, ut Pisum, Cicer, Cicera, & reliqua huiusmodi. alia item neruata, alia sine neruo, uena. sed omnia uide suo loco.

l. h.3.11. [l] Lecticrotaria Aceris species est.

m. h.2.5. [m] Lens ut crassescat paxillo dimittitur. [n] & plura
n. h.6.2.
o. h.8.1. sunt eius genera. [o] & serò seritur, sicut aphaca, & pi-
p. h.8.3. idē c.4.16. sum. [p] Caulis lentis in latus potius tendit, ut Ciceris, & Erui, & maximè inter Legumina fertilis est. & summatim quae semen ferunt pußillum, copiosius fermè fructificant, ut etiam inter olera Cuminum. [q] Se-
q. h.8.5.

men

men profert leuiter latum, ut aphaca. [a] *uerum legumẽ* a. h.8.9.
hoc secundum loca coctibile, & incoctibile fit, sicut idē c.4.13.
faba, sunt enim loca permulta; quæ semper legumina
coctibilia ferant, & alia, quæ incoctibilia. [b] *lens suo hu* b. c.4.16.
more animal creat, sicut lenticula, & pisum, & alia.
[c] *uerum lappa, quæ simul prouenit, lentẽ interimit, &* c. c.5.22.
hoc euenit, quia pabulum tollit, tam quod terra mini-
strat, quam quod à sole, & aere ueniat. [d] *Et cum præ* d. c.6.13.
arida lens sit, sine ullo odore est. Lens ampla efficitur.
si semen stercore bubulo in uolutum seratur.

[e] *Lentiscus lachrymam gignit, quæ masticam red-* e. h.9.1.
dit. [f] *Et omnia, quæ lentisco, aut scyllæ inserta terræ* f. c.5.7.
mandantur, meliora euadunt; etenim utraq; humorem,
caloremque aliquem habet, & fit ueluti in sitio quæ-
dam. [g] *Adde etiam, quod minus uermiculationem sen* g. c.5.11.
tiunt, odoris, serui orisq; causa.

[h] *Ligusticum ad unguenta idoneum est.* h. h.9.7.

[i] *Lignum illud dicitur, quod fissile est.* i. h.1.4.

[k] *Lilium & rosa caulibus concisis, ut etiam gramen* k. h.2.2.
exeunt. [l] *flos lilij uariari liquido patet, & purpureus* l. h.6.6.
est, uerum omnia unicaulia ferè assurgunt. bicaulia
rarò, quod Cæli terræq; rationi attribuẽdum est. Sin
gulis caulibus aliàs unum lilium, alias plura exeunt:
pars enim postrema effundit; sed hæc rariora, radice
copiosa, carnosa, orbiculataq; adhæret, fructus de-
tractus germinat, & lilium reddit, uerum minus; fa

cit

a. idem h. 9.12. *cit & [a] lacryma caecum quoddam confluitum, quod*
b. h.6.7. *etiam serunt, ut dictum est. [b] Exit autem nonnunquã*
uere cum uiola alba, aut paulo post.

c. h.8.7. *[c] Linum lolium gignit. [d] fit enim mutatio, & linum*
d. c.3.21. idem 4.6. *lolij speciem capessit. haec ergo mutatio, si uere aiunt,*
corruptio quaedam propter humoris nimietatem esse ap
pareat, fit enim cum imbres incesserunt, mutato autem
principio diuersum sit, quod inde erumpit, necesse est:
lolium uerò aquam uehementissimè amat.

e. h.1.8. *[e] Linogemstae cortex multiplex tunicis cadit.*

f. h.5.22. *[f] Limodorum foenum graecum interimit protinus ra*
dici adnascens.

g. h.6. ultimo. *[g] Lirium quod sine odore est, autumno florere in-*
h. h.7.12 *cipit. sicut Crocum montanum. [h] semine uerò exit, si-*
i. c.1.4. *cut astula regia, pugio, & bulbus, [i] lirium carnis,*
succiq; bonitate uacare minimè debet, ceu amaracum
recens, & caetera generis eiusdem, has enim tantum
k. c.1.10. *modo radices seri, transferriq; posse uidetur. [k] Verum*
aculeis constat, & radice in caput excrescit, ceu ne-
l. c.6.21. *pa, Tiphyum, & spina regia. [l] Excoctio in flore est,*
& odoris grauitatem suis quandam praesentat, ut Li-
lium, & eiusmodi.

m. h.1.8. Idẽ c.2.21. *[m] Lolium ex lino gignitur. uide Linum. [n] necnon tri*
n. h.2.5. *ticum in lolium transit. [o] uerum cum arandi tempora*
o. h.8.5. *uniuersi frumenti duo uidentur statuere, alterum hyber*
num, alterum uernum, quo etiam legumina serunt.

Ad haec ingenere frumeotorum aliud purum lolij nascitur, ut Ponticum, & Aegyptium: purum & siculum satis, & praecipuè agrigentinum sine lolio exit, [a] *Lolium uernum nequaquam esse, quemadmodum reli qua herba, quod quidem affirmare conantur, rationibus illis constat. Confestim enim hyeme ineunte id ex ortum patescit, multisq; differt. habet namq; angustum folium, & pilosum, & pingue, eiusq; peculiare pinguitudo notatur, pilositas enim Auenae etiam datur. Hoc igitur proprium eorum animaduersum est, atq; etiam lini; nam uel ex hoc ipso lolium fieri uolunt.* [b] *nascitur etiam ex hordeo, & tritico corruptis, uel si id minus, nasci quidem inter triticum solitum esse nulli du bio est. & Syluestre penitus est.* [c] *licet inter triticũ, & ordeum proueniat, sicut auena.* [d] *uerum non solum ex tritico lolium fit, sed etiam ex lolio fit triticum, & mirandum sanè est. quamorbem his ipsis ut ratione ua cantibus persuasum quibusdam est, nullam mutationẽ eiusmodi fieri posse, sed frequentia imbrium lolium pro uenire, atq; consistere, quod etiam per se facere ipsum, patescit locis admodum pluuiis. (* [e] *ut sponte nascatur) nullo penitus tritico, ordeoq; disperso: Sed obie ctiones istae conuinci à rebus ipsis plane uidentur. permulti enim (ut aiunt) cum triticum, uel hordeum seruissent, lolium messuerunt; Ergo generis illam mutationem ratione utraq; fieri posse, id est seminis alteratio,*

a. h. 8. 7.
b. h. 8. 8. idem c. 4. 1.
c. c. 5. 22.
d. c. 4. 6. idem c. 5. 3
e. c. 4. 17.

atq; radicis debemus statuere. Ad hæc homines experti rem rusticam, folium protinus nascens lolij esse affirmant, quod sit pinguius, & uiridius, & angustius, nec postmodum in eiusmodi formam transire.

a. h.7.9. [a] *Lotus herba in caule tantum foliata est, sicut crepis, nigella, foliosa, & uiola alba.* [b] *Et licet nomen unum habeat, tamen plura sunt eius genera, ut fermè æquiuoca sint, folio, caule, flore, fructuq; discreta.*

b. h.7.14

c. h.9.7. [c] *ad unguenta loto utuntur, sicut Cassia, Cinamomo, & alijs.* [d] *Ex loto arbore simulachra sculpere solent, ut ex Cedro, Cupresso, & Buxo.* [e] *lotus Aegyptia in planis parte maxima prouenit, cum rura inundantur huic natura caulis similis fabæ, & fructus eodem modo, uerum minores, graciliores&q;. Nascitur fructus in capite modo quo in faba, flos candidis lilijs foliorum angustia proximus; multi, ac densi promiscui exeunt, sole occidente se comprimunt, caputq; integunt, ad ortum aperiuntur, & super aquam assurgunt, idq; facit, dum caput perficiatur, floresq; defluant: Capitis magnitudo quanta papaueris maximi, & percingitur incisuris, non alio modo, quàm papauer, nisi quod in his fructus frequentior habetur, qui milio non absimilis est. In* [f] *Euphrate caput, floresq; mergi referunt, atq; descendere usq; in medias noctes, tantumque abire in altum, ut ne demissa quidem manu capere sit: diluculo deinde redire, & ad diem magis, Sole Oriente*

d. h.5.5.

e. h.4.10.

f. c.2.26. idem.

te iam extra undas emergere, floremq; patescere, quo patefacto amplius insurgere, ut plane ab aqua absit alte. Aegiptij capita ipsa acerius putrefaciunt, cumq; tegumenta putreuerint, in flumine lauando separant fructum, & siccantes pinsentesque panem faciunt, eoq; cibo utuntur. Radix loti Corsium appellata rotunda est, cotonei mali amplitudine. Cortice nigro quali nux castanea tegitur, corpus internum, candidum, elixum, assumq; in specimen albumenis uertitur, gratum cibis, manditur etiam crudum sed gratius decoctum seu aqua, seu pruna. Quae non nisi in aquis comperiri queant, tot fere explorata habentur; locis autem arenosis haud procul a fluuio nascitur terrenum, quod mali nathallam appellant figura rotundum, magnitudine Mespili, sine nucleo, sine cortice: folia ut gladiolus mittit, haec incolae legentes in brito hordeaceo decoquunt, dulcia admodum efficiuntur, hisq; pro bellarijs utuntur. Omnia nascentia ibi bobus, pecoriq; cibo idonea sunt. Sed inter omnia genus quoddam praestantius stagnis, paludibusque exoritur, quod & uiride pascit, & siccatum bobus hyeme praebetur. Est etiam aliud frumentis sponte internascens, quod cum sincerum a frumento secreuerint leuites pinsentes, hyeme solo humescente serunt: editum metunt, & siccant, atq; ita bobus, equis, iumetisque, id quoq; cum fructu subnascete, pabulo praebent, fructus magnitudine sesamae, ro-

tundus, colore uiridis, bonæ frugis maiorem in modum
a. c.4.7. *hæc ferè in Aegipto superuacua notari possunt.* [a] *uerum loti semen non simul nascitur, sed particulatim, ut bulbi, & auenæ, & tale est, quod uel certè fructum complectitur, ut facile absolui non poßit, neq; parem capere craßitudinem: sed lotus arbor fructum proximum loto herbæ parit.*

b. h.6.7. [b] *Lucernula florem æstate mittit, ut Iouis flos, Cerinthus, iphium, sansucum, & phrigium.*

c. h.1.7.
d. d.1.13 [c] *Lupinum loca frigida, & niuosa amat.* [d] *Et mandi difficile potest, & si sub alta seratur materia, radices obsistentes summum uersus terræ perscindit, ualen-*
e. h.3.3. *terq; germina edit* [e] *uerum culturam non patitur, & in-*
f. h.8.1. *ter syluestria potius est reponendum.* [f] *maturè uero se-*
idem ferè c. 4.6. *ritur, post aream enim serendum protinus censent.* [g] *et*
g. h.8.2. *ex eadem parte radicem fundit, & caulem, qua etiam nexus siliquarum consistit, inq; ea ueluti principium quoddam germinandi haut quaquam obscurum, quod in quibusdam uel ad mentulæ formam effigiatum sanè inspicere poßis, ceu in faba, & Cicere, sed maximè in lupino, his enim radix deorsum uersus, folium uerò*
h. h.8.5. *& caulis sursum tendunt.* [h] *siliquas uerò magnopere cir-*
i. h.8.10 *cumseptas habet, & concauas.* [i] *Et cum cicer & eruũ omnium maximè durat, Lupinum longe his diuturnius est, atq; etiam in siliquis nondum messum maximè dura-*
k. h.8.11 *re potest, sicut in spica nondum messum triticum.* [k] *Et*

licet

licet robustissimum sit, tamen nisi protinus, [a] *ab area terræ mandaueris, male proueniet, quemadmodum dictum est, atq; in totum condi hoc legumen subter terram recusat: Qua de causa ne subarantes quidem id serunt; & sæpè si in materiem, aut herbam prædensam quampiam incidat, eam ui summa impellendo diducit, radiceque terram contingit, & germinat: solum arenosum, & uitiosum potius poscit, atq; in totum cultis prouenire non uult.* [b] *uiribus enim ualet terram disiungere, & sese abscondit.* [c] *uerum cum leui, gracilique corpore constet, facile arbores scandit, & offendit, ut Volucrum, & siliqua.* [d] *Lupinum uerò syluescens, atq; luxurians redditur infæcundum.* [e] *Et incoctile, qua si toto est.* [f] *Lupinum propter amaritudinem, acritudinemuè longo tempore durat.* [g] *Verum post dies feruentes aere humefacto mane demetitur, quoniã si prius tangatur decidit, & capi non potest.* [h] *& nunquam sponte sua tunditur, sicut milium, Auena, lolium, sesema, & cicer.*

a c.4.8.
b. c.2.23
c. c.2.25.
d. c.5.1.
e. c.4.1.
f. c 4.2.
idē c.4.16.
g. c.4.14.
h. c.4.17

M

a. h.9.13 *MAdonia[a] radix Nymphææ est. uide Nym*
phæam.
b. h.1.11. *[b] Magidaris radice tota constare uide-*
tur non aliter ac Laserpitium.[c] licet à laserpitio dif-
c. h.6.3. *ferat. Vide Laserpitum.*
d. h.1.5. *[d] Malua ob culturã diuersa efficitur, atq; à sua natu*
ra discedit, in altum enim se attollit, atq; in arborem
transit. Quippe ita fit neq; tempore longo, sed mensi
bus senis, aut septenis, ita ut longitudine, craßitudi-
niq; instar hastæ poßit grandescere; quapropter com
modè ad usum baculi uenit, tempore uerò longiore exa
ctò pro ratione magis quoq; incrementa capeßit, & si
mili modo de Beta.[e] quæ uel arboris figuram capeßit.
e. h.1.14.
f. h.7.7. *[f] coquitur malua, & cibo idonea est, ut Beta, Ru-*
g. h.7.8. *mex, Vrtica, & aliæ.[g] Verum annicaulis est, ut*
Scandix, cucumis syluestris, & solaris.[h] folia mal-
h. c.2.26. *uæ aßiduæ circumaguntur cum sole, seq; eodem incli-*
nant, quò sol perferatur, ut etiam alia multa.
i. h.9.13. *[i] Malum Terræ olfatu, odoratum, gustatu uehe-*
idem.9.22. *menter amarum est: colore nigrum, nascitur montibus*
optimum quoq;; folio constat muris auriculæ simili,
tamen rotundiori; perutile ad caput, & reliqua ulce
ra, & ad serpentes, & ad somnum, & ad alia multa;
Vlceribus capitis adhibere præcipiunt in aqua suba-

ctum, reliquis rasum in melle, & oleo: contra ictus serpentium ex uino acido bibi debet, atq; inspergi morsui; ad somnum in uino nigro austero pertritum datus. Si uulua prociderit, decocto abluisse iuuabit; [a] *uerum utile est quinq; aut sex annis.* [b] *Et apud Archades etiam nascitur, & medici eo utuntur.* a. h.9.14 b. h.9.15

[c] *Maspetum. uide Laserpitium.* c. h.6.3.

[d] *Malus nisi sæpius purgetur deterius fructificat.* d. h.1.5. [e] *Verum cortice leui constat, ueluti ficus.* [f] *radices uerò paucas habet, ut punica; & summæ terræ adhærentes.* [g] *malo profecto nodi peculiares sunt, faciebus.n. belluarum similes extant, unus prægrandis, alij circa eum parui complures.* [h] *cuius uerò caudex simplex, & illico in ramos spargitur.* [i] *folia carnosa sunt, quia pulpa constant* [k] *semina distantia, atq; discreta, tamen putamine aliquo, aut tunica continentur, sicut semina punicæ, piri, uitis, mali, & fici* [l] *succus uerò quorundam malorum acidi sunt, ut punicorum, licet omnes, qui uel huic generi contribuantur uinosos putãdum, ut etiã aquosos, ut uitis, piri, mali, & aliorum.* [m] *flores uerò foliati sunt, ut amygdalæ, piri, & pruni.* [n] *uerum eos flores super fructum ipsum insidentes emittit, ut punica, myrtus, prunus, & amerina. Sed inter flores mali medicæ, qui ueluti colum quandam erectam in medio habent, fœcundos hos fere affirmant, qui uerò non habent; hos fore infœcundos.* [o] *malus, & pirus ra-* e. h.1.8. f. h.1.9. g. h.1.13 h. h.1.14 i. h.1.16 k. h.8.18. l. h.1.19. m. h.1.21 n. h.1.22 o. h.2.1. Idem. c.1.3

rò

a. h.2.3. rò ex ramis exurgit[a] Quædam uerò interim sata degenerant,
b. h.2.7. nerant, ut uitis, malus, ficus, punica, & pirus.[b] Verum malos paulo distantiores Lauro, & myrto, serere debet.[c] fructũ uerò antequã coquãt amittere possunt,
c. h.2.9.
d. h.3.6. Amygdala, malus, punica, & pirus[d] et primis frigo-
e. h.4.6. ribus sua perficit poma.[e] Et in monte Olimpo permul
f. h.4.14. tæ habentur.[f] Sed breui profectò uiuit malus punica,
idem h.4.16. & ficus, & præcipue uerna, & dulcis minus, quam acida, ut inter punicas quæ nucleo caret anteriori.
g. h.4.17 [g] Sed non ita facili infestantur malus, amygdala, & pi
h. h.4.19. rus, ueluti ficus, quæ facilè infestatur.[h] licet caudice
i. h.5.4. fisso intereant, immo ab ulcere ampliori, altiorique.[i] cum
k. c.1.10. raræ corpore sint.[k] Et facilè floret.[l] Verum inculta
l. c.1.17. priusquam culta germinare incipiunt, ut malus, uitis, olea, ficus, & reliqua.[m] Quæ quidem omnia pruden
m. c.3.2. tes agricolæ, generatim distingunt, sicut & in ratione purgandi alia ferro, alia manu, alia quibusdam adũcis detrahenda præcipiunt, ut oleæ, piri, mali, ne laborent ulceribus propter ramorum gracilitatem, & siccitatem, his enim præ arida, & tenella detrahi tantummodo iuuat.[n] Autumno uerò ea haud serenda sunt,
n. c.3.3.
quippe cum sicca natura consistant, hyemen ob debilita
o. c.3.10. tem sufferre non ualent.[o] minus uero recidi desiderant, quoniam plagis infirmantur, ut malus, & pirus, & quicquid, siccum, & cortice tenui uestitum est.[p] sunt
p. 4.12. autem in singulis generibus aliæ præcoques, aliæ sero-

tinæ,

tinæ, ut uitis, ficus, malus, & pirus. [a] *fructuum magnitudo, quos ramis suis annexos, ollis inclusos flexu sequaci deductos in terram obruunt, ceu punicarum, aut malorum ratione contingit. quantum enim humoris à sole, aereq; detrahitur olla coercendo utiq; seruat, & simul uaporem ex humo attrahit fructus, quo se alere potest.* [b] *Verum cum nulla sint ferè, quæ à uermibus non infestentur; alia tamen pluribus, celeriusque intereunt; ut malus, ficus, & pirus.* [c] *sed ad summam uitis, punica, amygdala, olea, & malus non solum discissionem tolerant, sed etiam fissionem Caudicis. cætera omnia fixo caudice intereunt.*

a. c. 5. 5.

b. c. 5. 11. idem ferè c. 5. 13. & addit fructus uermiculos sentire.

c. c. 2. 23.

[d] *Malum persicum in Persia prouincia nascitur, et hæc arbor folium simile, & penè æquale atq; Portulaca, aculeos quales pirus, aut spina acuta, sed leues acutosq; uehementer, & ualidos. Pomum eius non manditur, sed odore præcellit, necnon & folium arboris odoratissimum est. Et si inter uestes pomum ponatur, in offensas conseruat. Utile & cum medicinam mortiferam quis biberit, uel ad oris suauem olentiam; quippe si quis interna pomi in iure, aut aliquo humore concocta in os expresserit, digesseritq; suauem halitum reddet, semen detractum uere sulcis seritur, diligentissimè cultis; rigatur deinde quarto, aut quinto die, cum autem moiuscula fuerit, transfertur uerè iterũ ad molle riguumq; solum, nec ualde tenue, tale enim deside-*

d. b. 4. 4.

rat, fert poma omnibus horis, alijs decidentibus: alijs
subnascentibus, alijs maturescentibus: floribus his tan
a. h.1.22. *tum fructus enascitur, qui (ut[a] diximus) ueluti colum*
quandam extantem in suo medio gerunt, qui enim ea ca
reant, infoecundi labuntur. Seritur etiam fictilibus in
uasis perforatis, quemadmodum palma.
b. c.1.11. [b] *Maloperfica omnibus temporibus germinat, & floret, & fructum parit; sed uide etiam Persicum.*
c. h.4.16. idem.c.2.17 [c] *Malus uerna ex omnibus infirmissima est, & earum potissimo dulcis.* [d] *Verum haec si rigetur meliorescit.*
d. c.3.23.

e. h.4.4. [e] *Malus medica peculiaris in prouincia Media nascitur, ut Malapersica in Persia.* [f] *Verū haec percoquere, germinare, florereq́; simul potest, & alijs, atq; alijs partibus ualet. Malus enim medica pleniorem quādam, & peculiarem certè sortitur potentiam; siquidē haec agere potest perpetuo.*
f. c.1.22.

g. c.2.11. [g] *Malus saepissimè fructus deperdit.* [h] *& ex toto penè fructus, qui gustu suaues sunt, bene olent, nam*
h. c.6.21.
i. c.6.22. *& malum, & pirum, & Mespilum tale est.* [i] *Sed cum aliquid concoctionis per se ipsa recipiant, fit, ut à suis decerpta arboribus odoratiora reddantur, sicut ma*
k. c.6.24 *la, & alia.* [k] *fructus autem agrestes odoratiores urbanis sui generis sunt, ut mala, pira, sorba, mespila, & reliqua, & ipsorum malorum tam syluestrium, quam urbanorum, quae acerbissima sunt, suauissimè olent.*

At qui

Atqui cum odor per concoctionem acquiratur, quae maxime cocta sint, haec olere melius putaueris oportere.[a] *ex dulcibus nullus fere bene olet, nã & mala dulcia minime omnium odorẽ reddunt, & eò minus, quò dulciora sunt. Ratio, quod succus dulcis craßior, atq; terrestrior est, praesertim cum mistus fuerit in fructu, odor autem humoris tenuioris, siccioris, aptiq; difflari potius est.*[b] *Mala syluestria humorem, saporemque suum serò recipiunt; & ideo non ita maturescunt, sed decerpta arboribus maturescere possunt, ut pirum agreste & sorbum, & si non eadem maturitate, quàm arbore, tamen ita aliquid dulcedinis capiant, ciboq; reddantur idonea, siue putredinẽ genus hoc maturitatis deceat appellare, ut iu drupis oliuis, seu etiã alium quempiam habitũ naturalem.*[c] *Verum mali raritas prohibet congelationem, facit enim raritas arboris, ut frigus transeat, nec aliqua parte arceatur.*

a. c.6.22.
b. c.2.10
c. c.5.17.

[d] *Mandragora caule proximiori ferulae constat, et fructus peculiaris, quod niger, racematus, uinosusq; sapore sentiatur.*[e] *Verum eam antequam effodienda sit, ter ense circunscribere iubent, & alterum succidere ad occasum spectando, alterum circumsaltare, plurimaq; de re uenerea dicere, quod maledictis, & execrationibus sanè proximum est, quas satui cumini necessarias putant,*[f] *sapores mandragorae somnum conciliant, & si copiosius dantur, mortem afferunt.*

d. h.6.2.
e. h.9.9.
f. c.6.4.

a. h.3.9. [a] *Melleus humor cœlo cadens alijs magis nõ insidet frontibus, quam roboris.*

b. h.4.13 [b] *Mariscus genus est Iunci. Vide Iuncum.*

c. h.9.19 [c] *Marisica herba. Vide Fœminificam.*

d. h.9.12 [d] *Maritimum Granum genus Lactariarum est. Vide Lactariam.*

e. h.6.1. & 2. [e] *Marrubij duo sunt genera, aliud folio herbido, serratiori, incisurisq; profundioribus, & proinde conspectioribus discreto constat, quo unguentarij uti ad non nulla consueuerunt. Alterum rotundius, squallensq; uehementer, sicut Sphaceli, incisurasq; habens obscuriores, minusq; serratum.*

f. h.1.4. [f] *Matrix est, quod in medio ligni tertium à cortice continetur, ueluti medulla in ossibus.*

g. h.8.8. [g] *Medica herba uocata Stercoris, & urinæ causa perit.* h. c.2.20. [h] *uerum diminuta & tonsa, melior redditur, ut porrum, brassica, lactuca, & ocimum, hæc enim omnia teneritatis, alimentiq; probi ratione meliora, sapidioraq; euadunt.*

i. h.9.11 [i] *Melampodium Ellebori species est. Vide Elleborum.*

k. h.8.5. [k] *Melampirum propriè siculo agro datur, & res innocens est, nec sicut lolium graue, & caput tentans.*

l. h.7.14 [l] *Melfrugum loti species est.*

m. h.3.18 n. h.6.1. [m] *Melorum fructus similes smilaci habet.* [n] *Et*

eius plura sunt genera.

[a] *Mēsiflora in Lacu Orchomenio nascitur, ut Icma, & quod ipnum appellant.* a. h.4.11

[b] *Mentam fructu carere omnino affirmant, ut serpillum, belenium, & sysimbrium; saepe enim haec exiccata tritaq; seruisse se inquiunt, sed nunquam germen erupisse.* [c] *uerum ex Sysimbrio fit mutatio in mentam, nisi cultu retineatur.* [d] *licet illud quoq; naturae aduersum sit, menta enim radice alta firmatur, Sysimbrium per summa Cespitum innititur, nec tam numerosam radicem sortitur.* b. h. 6.7. c. c.5.81 c.2.21. c.4.6. d. c2.22.

[e] *Mentastrum inter olera reponitur, & cibo idoneum est.* e. h.7.7.

[f] *Mespili tria sunt genera, Anthedon, Setanea, Gallica, ut Idaei diuidere consueuere. fert Setanea fructum grandiorem, candidiorem, solutiorem, lignumq; intus mollius habentem. Reliquae minorem, sed odore praestantiorem, magisq; gustu astringentem, ita ut seruari diutius possit.* [g] *Verum fructus Mespili uermiculationem sentit, sicut oleae, piri, mali, & punicae.* [h] *tamen quia acerbus est, diutius seruari potest decerptus.* [i] *bene uerò olet, quia gustu suauis est.* [k] *Sed syluestris fructus mespili odoratior urbano est.* f. h.3.12 g. h.4.17 h. c.2.10. i. c.6.21 k. c.6.24.

[l] *Milium in folliculo ex annuis durat, ueluti Triticum.* [m] *& in aestiuis seritur* [n] *Caulis milio & panico arundinaceus est, & inter Legumina milium fertilissimum* l. h.1.18. m. h.8.1. n. h.8.3.

a. h.8.7. *mum est.* [a] *Panicum & milium minus aquarum indiget, nam cum plus habent, folia dimittunt; sed ualidius milium, dulcius panicum: quanquam infirmius*
b. h.8.10 *est.* [b] *radicem numerosam habet, & facile germinat, & celerrimé consumitur, & reseruari egregié potest,*
c. h.8.11. *& etiam panicum.* [c] *fertur uerò in Media, Cicer, Lupinum, Eruum, milium, & reliqua id genus longé diutius durare posse, quod etiam locis Græciæ fieri*
d. c.2.17 *potest.* [d] *Verum cum milium paruum sit, feracius inuenitur, radicem enim ualidam habet, & multiplicem, et sic etiã de panico: quæ cum à principio exigua sint, multi proueniunt Caules, fructum quoq; abundé producunt, ratio autem est, quia facilius augeri possunt,*
e. c.4.2. *celeriusq; aeris qualitati obtemperent.* [e] *durat autem*
f. c.4.16. *plurimum, quia pluribus tunicis uestitur.* [f] *& Siccum*
Idem fere.5 *est.* [g] *Verum aliquando sponte suæ naturæ traditur,*
g. c.4.17 *sicut Lupinum, auena, lolium, & reliqua.*

h. h.4.9. [h] *Mnasium in Aegypto nascitur, & cibo idoneum est, præstat enim dulcedine, copiaq; alimoniæ: sicut papyrus, & sari.*

i. h.9.15 [i] *Moly apud fucum exit, atq; apud Cyllenam esse, (quemadmodum Homerus dixit) affirmant, radice rotunda non absimili cæpa; folio Scyllæ. Vsus eius contra Veneficia summa, non tamen effodi difficulter, ut ait Homerus.*

k h.7.6. [k] *Montapium plurimum distat ab Equapio, & paludapio;*

paludapio; folio nanq; Cicutæ ſimile conſtat, radi- ce tenui, caule anethi; minutiori tamen, datur in uino auſtero gratia menſtruorum.

[a] *Morbi communes arborum tales ſunt. Vermicu- latio, Syderatio, radicatio, licet etiam ſint priuati, ſed uide locum citatum.* a. h.4.16

[b] *Morbi frugum communes rubigo eſt, licet quædã propria dentur quibusdam, ut Tabitudo radicis Cice ri, & uricarum infeſtatio, alijs etiam pulicum be- ſtiolarum eroſio; nonnulla etiam ſcabiæ, atq; ſalſugi- ne pereunt, ut Cuminum, ſed abunde uide in loco præ dicto, & de Cauſis lib. iii. cap. xxvii. & libro v. cap. ix.* b. h.8.10

[c] *Morus ſerotina germine eſſe ſolet, ſed nihilo (ut ita dixerim) tardius, quàm aliæ folia de perdit.* [d] *fru- ctus eius ex humore, & uite conſtat.* [e] *Succus uerò ui noſus eſt* [f] *flores ſunt lanuginei, ut uitis, & hæderæ.* [g] *Morus (ut Meneſter uult) calida eſt.* [h] *& æterna potiſſimum arbitratur, ſimulq; ualida, & in operibus facilis, atq; uetuſtate nigreſcit, modo celtis.* [i] *Torna tus nauibus rotundis ex moro fit, ſicut ex fraxino, ul- mo, & platano, teſtudo etiam, & auriculæ ex his fabricantur propter firmitatem.* c. h.1.15. d. h.1.18 e. h.1.19. f. h.1.21. g. h. 5.4. h. h.5.5. idem 8. i. h.5.8.

[k] *Morus Aegyptia caudice fructum gerit.* [l] *& ſi- milis quodammodo moro noſtrati eſt, quippe folio ma- gnitudine, aſpectuq; proxima. Pomum eſt magnitu-* k. h. 1.1. idem 23. l. h.4.2.

dine ficus, succo, atq; sapore caprificus sane simile, uerum longe dulcius, granisq; internis omnino carens, multitudine numerosior maturescere nequit, nisi scalptum, quod unguibus ferreis scalpitur. quae cum scalpta sint, ad quartum diem maturescunt: hisce ablatis, alia sub eodem loco subnascuntur nullo diuersa, idq; alij ter, alii saepius factitare affirmant: Lactucosa arbor admodum est, & ligno ad multa percommodo. Proprium id praeter caetera habere uidetur, quod caesum continuo uiride est. Siccatur autem in profundo aquae. mergitur enim in profundas fodinas stagnaq; protinus, atq; conditur, madefactumq; in profundo siccatur; cumq; siccum omnino fuerit, superfluitat, atq; innatat, itaq; probe conditum esse uideatur, sit enim leue, atq; solutum, morus proprietates has sortita est.

a. c.1.20. *[a] Morus non summatim, sed particulatim fructum per coquere solet, unde diutissime perseuerat, nec hu-*
b. c.1.21. *moris tenuitas, atq; aquositas amittenda est. [b] & his de causis uelociter maturescere potest, sed ut Menestor autor est germinat sero haec arbor propter loci frigiditatem, excoquit cito propter suam debilitatem.*
c. *[c] creat autem fructum quendam leuem, dilutumq;, &*
d. c.6.7. *minime pro sua magnitudine amplum. [d] Verum morum acutum ex acerbo, & dulce ex acuto efficitur, quippe uinosae dulcedini proxime adiacet sapor acutus, quamobrem qui quaerunt, cur morum cum rubet, acutius est,*

quam

quàm cum albeſcit, cum proprius tunc ad finem excoctionis ſit, non rectè quærunt, tunc enim ueluti generatio ipſius deſtinati ſaporis obtingit, prius autem cum albeſcit acerbitas remotior à dulcedine, atq; communior eſt: qua de cauſa & ſiccius albeſcens, humectius eſt cum rubeſcit, ceu iam ſuccum, ſaporemq; ſuum adipiſci accipiat. omnino quiſque fructus primum ſiccus conſiſtit, mox humeſcit: & hæc generatio eſt ſaporum, humore ſcilicet plenius influente, ac uelut articulato perfectius, & aßiduè maiorem in modum augente. Quo fit, ut non temere maior pars fructuum acerba principio eſſe ſoleat, quoniam ſicca eſt.

[a] *Mulæ herbæ folium ſic uocatæ ſterilitatem mulieribus facere uolunt, & aliquid ungulæ, ac feminis muli animalis miſcendum præcipiunt; conſtat hæc folio linguæ ceruinæ appellatæ; radice numeroſa, & tenui, mõtanas planicies, & ſaxoſas amat, mulas hac herba plurimum delectari affirmant. Vſus eius uel ad lienes quẽadmodum uolucri.* a. h.9.19

[b] *Muricida. hæc herba muralis eſt.* [c] *Et neruicaulis eſt, ueluti fœniculum.* b. h.6.1. c. h.6.2.

[d] *Myrra in Arabia, Syria, & India naſcitur, ſicut aliæ plantæ odoratæ, ut Thus, Caßia, Laſer, et Cinnamomum.* [e] *Sed ſunt nõnullæ arbores, quæ Thus, quæ Myrram præſtant, lachrymis enim hæc quoque annumerantur.* [f] *Et ſub cane Thus, & Myrram fer-* d. h.4.6. e. h.9.1. f. h.9.2.

a. h. 9. 3. uentissimisq; diebus incidi referunt.[a] Et tam sponte,
b. h. 9. 4. quam incisura prodire possunt.[b] Myrra arbor minor est altitudine arbore Thuris, & fructicosior est. caudice duro, contortoq; iuxta terram crassiorique sura hominis, cortice leui, similiq; protulacæ: Alij uerò, qui se uidisse affirmant, de magnitudine ferè consentiunt: neutrum earum arborum magnam referunt, & minorem Myrræ, humilioremq;. Sed Thuris folium Lauri num, leueq;: Myrræ aculeatum non leue, ulmeo simile. Crispum tamen, extremo spina horridulum ilignei modo. Iidem ea nauigatione, qua ex sinu heroum uehementer egressos sese aquam in monte quæsisse dixere, atq; ita uidisse has arbores, & lectionem notasse hoc modo ambarum: & caudices, & ramos incisos quidem, sed alios ueluti securi percussos uideri, alios tenuiores incisuras habere: & lachrymam aliam decidere, aliam arbori in hærere, nonnusquam etiam subiectas tegetes ex palmis contextas, alibi solum tantummodo circumpauimentatum. Et purum thus, quod tegete exciperetur purum esse, atq; perlucidum, quod terra minus, quod arboribus inhæret ferro depecti, et corticem ideo nonnullis adiungi. Montem autem uniuersum Sabeis diuisum dixere. hos enim loci illius dominos esse, iustitiaq; mutua degere, quamobrem nullum suas arbores custodire: unde & thus & myrram sese largè ad naues solitudine deportasse narrarunt: Illud quoq; ijdem se audiuisse

uisse

uisse dixere; myrram & thus collectum undiq; ad solis delubrum conuehi, quod Sabeorum esse sanctissimum inter omnia regionis illius, custodesq; Arabes armatos habere, quibus singulos suum Thus aceruatim, & myrrham eodem modo relinquere, posita super aceruũ tabella literis significante numerum mensurarum, & pretium, quod pro singulis mensuris ponendum sit. Mercatores uerò, qui uenerint, tabellas aduertere, eiusquè quod placuerit acta mensura precium in eodem ponere loco, unde merces acceperint: Sacerdotem deinde uenire, parteq; tertia precij Deo accepta, reliquum ibidem relinquere, idq; seruari tutissimè dominis donec acceptum uenerint. Alij Thuris arborem lentisco similem prodidere, & fructum quoq; lentisci, folium subrutilum. Thus recentium arborum candidius esse, minusq; odoratum, ueterum flauius, odoratiusq;. Myrrhæ autem arborem Terebintho similem reddidere, sed scabriorem, spinosioremq;, folium paulo rotundius, gustatu proximum Terebintho. Earum quoq; ueteres præstantiores haberi. ambas uerò nasci in eodem loco terra subargilia, & sabulosa, & aquas fontefluentes raras admodum comperiri, hæc ergo illis repugnant, uidelicet ningi, & imbribus perlui, & amnibus locum illum exhilarari; arborum tamen istam similem Terebintho constare quidam alij tradunt, nec desunt, qui Terebithum eam esse omnino putent. Ara

bes enim, qui thus aduexere, ligna huius arboris Antigono attulisse aiunt, quæ nihil à Terebintho differrent. Sed hi quidem altera quoq; ignorantia quidē longè maiore laborarunt, Thus enim, & myrrham nasci ex eadem arbore putauerunt. Quamobrem uerisimilius illi narrarunt, quos ex heroum oppido profectos naui retulimus. nam & arbos Thuris, quæ super Sardes apud delubrum quoddam surrexit fronde Lauri cōstat. Siquidem ex eadem ducere argumentum conueniat. quoniam eius Thus tam quod caudice, quàm quod ramis excerpitur proximum, & uisu, & odoratu cum ardet aducto thuri percipitur. sola hæc arbos omnem penitus cultum apta est aspernari, ac suauius quidem Thus in Arabia nasci referunt, sed melius in uicinis insulis: in his.n. & figurari in arbore posse, quà forma uolucris, & fortasse id quidem haud quicquam incredibile sit, siquidem pro incisura facta, figura Thuris sequatur necesse est. Quoddam adeo magna gleba consistit, ut mole sua manum implere, pondere uerò plusquam tertiam partem minæ æquare possit. Thus omne iners aduebitur, & aspectu cortici simile est. Myrrhæ aliud stillatitium, aliud fictitium constat. probatur melior gustu, eiusq; norma concolorem accipiunt.

a. h.9. 7. [a] *Verum ad unguenta ea utuntur, sicut Cinnamomo,*
b. c.6.17. *& alijs.* [b] *Thus uerò & myrrhæ arbores insecant, quò solis, ac aeris uis coagere melius possint.*

Myrica

[a] *Myrica perpetuo uiret.* [b] *Et folia carnosa sunt, ut* a. h.1.15 idem. 3.4.
Cupressi, & inter frutices numeratur [c] *Et in planis* b. h.1.16
etiam descendit. [d] *Verum in Tylo Arabiæ insula fe-* c. h.3.4. d. h.5.6.
runt Tamaricis lignum, non ut apud nos, imbecillum es-
se, sed ualidum, sicut Iligneum, aut aliquid fermè ma-
teriæ huiusmodi ibidem comperiri.

[e] *Myrtus nisi sæpius purgetur, in fruticem transit.* e. h.1.5.
[f] *& melius fructificat, & germinat.* [g] *& communis est* idem.2.8. f. c.3.10.
nam & terrestris est, & in mari nonnunquam uiuit, g. h.1.7.
sicut etiam salix, & alnus. [h] *Verum ex urbanis uiret* h. h.1.15
perpetuo, ut pinus, & laurus. [i] *& folia angustiora* i. h.1.16.
habet, ut olea, & punica, sed tamen ordinata myrtus.
[k] *Cuius succus uinosus est, ceu uitis, & mori.* [l] *florem* k. h.1.19 idem.c.6.9
uerò insidentem super fructum ipsum emittit. [m] *Et ex* l h.1.22.
annotinis surculis fructum gignit. [n] *Nascitur sicut olea* m. h.1.23.
ferè, nam & ligno, & ramo prouenit. [o] *licet aliquan-* n. h.2.1. idem c.1.3
do degeneret. [p] *serere uerò præcipiunt crebras, lauros* o. h.2.32
& myrtos, & non plus, quàm nouenos pedes distan- p. h.2.7.
tes. [q] *Myrtus punica & ficus tam latere, quàm cacumi-* q. h.3.7.
ne germinant. [r] *uerum affirmant myrtum & laurum in* r. h.4.6.
frigidis minime durare posse, ut in lauro diximus. [s] *Sed* s. h.5.9.
in agro latino plurima est myrtus, tamen in planis.
[t] *Myrti Aegypti mirandum in modum odoratæ assur-* t. h.6.ultimo
gunt. licet cæteræ omnes sine odore sint. [u] *Myrti, ac* idē.c.2.18
oleæ corticem detrahendum nequaquam existimant, ob u. c.1.4.
sepit enim, conseruatque arboris uitam. [x] *Sed myrtus et* x. c.1.15.

punica

punica fructum secundum etiam ostendunt, sed augere nullateuus possunt.[a] Verum maximè simul conseruantur, nam myrtus sicca, & spissa est, punica raro, nec sicco corpore constat, fructum enim utraque nucleo sum, nec humidum gerit, itaque soli expositus mox obarescit: in Vmbra autē coalescens, & solem modice sentiens, humorem suum seruare, atque coquere nimirum potest, quamobrem, & punicas & myrtos breui interuallo conserere solent, ut se contectu operiant mutuo, atque solis nimios æstus aufugere possint, tum etiam quod radice numerosa non sint, nullo alimenti raptu mutuo se infestantur.[b] Addit oleam, quæ etiam mutuo amore coniuncta cum myrto sit: has enim mutuo complexu radicum degere Androtion refert, uirgasque myrti per brachia oleæ prorepere, atque dispergi, & fructu olea protectum, ut nullam uim solis, flatusque pateretur, tenerum, ac dulcem euadere, sed minorem, quàm locis expositis, aliud non est, quod seri uelit iuxta oleam.[c] uerum cum Nyrtus fructum pariat sicciorem (nam serò perficit fructum) leuiorem frigiditatem requirit.[d] & cum ampliorem maguitudinem capiat, plagas alleuatas contegit, ne intrudatur sol; aut imber, & sic etiam olea.[e] stercus myrtis uehementer congerendum præcipiunt, uidelicet spurcitias pellium, urinamque adhiberi, cum germina prosiluerint, quasi fructus ita reddi sine interiori nucleo possit.[f] à gelu facilè corrumpitur myrtus,

Idem c. 3. 8

b. c. 3. 15

c. c. 2. 10.

d. c. 3. 6.

e. c. 3. 2.

f. c. 5. 18.

tus, hæc enim celerrimè uritur, quia & ipsi ramuli te nues, tenelliq; sunt, & tota arbor minus calida est, & proinde ad gelu facillima. [a] *fructus myrti odoratus propter acrimoniam, nam ex dulcibus nullus ferè benè olet.* [b] *Myrtus etiam Aegypti (ut diximus) odorata est, quanquam cæteræ inodoratæ sint, uerum hoc euenit propter loca feruida.*

a. c.6.22.
b. c.6.27.

[c] *Myrtaria arbor non est, sed frutex terrenus.* c. c.4.7.

N

NArcissus. [a] *uel Lirium (alij enim hoc, alij illo nomine uocant) folium Albuci terræ proximum gerit, sed longè latius, modo lilij habet caulem sine folio herbaceum, flore suo florentem cacumine, in membrana ueluti uasculo inclusum largè amplum, coloreq; nigrum, figura oblongum. Hic decidens sponte germinat: Cæterum & qui legunt defigere eum solent. Quin & radicem ferunt, quæ carnosa, rotunda, amplaq; constat. Serotinus admodum, post arcturum enim et circa æquinoctium floret.* [b] *Nã statim post lilium, & Violam flammeam exit.*

a. h.6.6.
idem. h.7. 12.
b. h.6.7.

[c] *Nardus ad unguenta utilis est, & etiam Narta.* c. h.9.7.

[d] *Nasturtium post æstiuum solstitium seritur, ut betæ, lactucæ et aliæ: et ex uetere semine celerius exit.* d. h.7.1.

a. h.4.7. [a] *Et eius plura sunt genera.*

b. h.6.1. [b] *Nepa ex toto aculeata est, sicut corruda.* [c] *& difficile quidem quicquam ferme inueneris praeter Nepam, & Corrudam, quae post aequinoctium Autumni florescunt. Nepa enim florem in carne extuberante sub extremo aculei profert initio candidum, postea leuiter accedentem ad purpuram. Corruda propter aculeos pusillum quendam producit peciolum, ex quo flosculus ipse tandem erumpit. Nepa radice singulari, eademq; breui adhaeret.* [d] *Et speciem Scorpionis repraesentat radix, & utilis ad eius ictum, & ad alia quaedam habetur.* [e] *Et in caput extuberat.*

c. h.6.3.

d. h.9.14.

e. c.1.10.

f. c.2.22. [f] *Nepita, uide Sysimbrium.*

g. h.9.7. [g] *Nerium ad unguenta utile est, ut nardus, & alia.*

h. h.7.9. [h] *Nigella ab radice tantum foliata est, ut Silago, Anchusa, & aliae; & in caule etiam tantum.*

i. h.1.2. [i] *Nodus idem quod ramus. Vide Ramum.*

k. h.1.18 [k] *Nux semen habet protinus post tegmen ambiens, & carnosum est.* [l] *Succus pinguis.* [m] *Thmolus, Olympusq; mysius, nucem & castaneam plurimam ferunt.* [n] *fomites tametsi ex multis fieri possint, tamen optimi, qui ex nuce, ut Mnesthor est autor, Celerrime nanq; largissimeq; respirant.* [o] *semina putamine ligneo, aut pelliculari copia ambiuntur, ut nuces, & glandes, quae suis munita tegminibus ad germinandi usq; tempora illaesa*

l. h.1.19.

m. h.4.6.

n. h.5.10.

o. c.1.23.

fere idem h.5. ultimo.

ra illaesa

ra illæsa seruari nimirum possunt. [a] *Oleum ex nuce fit expressis seminibus.* a. c.6.9.et 15.

[b] *Nux Auellana nisi sæpius purgetur, ueluti myrtus, in fruticem transit, quæ quidem & fructum meliorem, copiosioremq; fert; si quis plures uirgas reliquerit, scilicet & quæ sua natura potius fructico, sa sit.* [c] *folia in secta habet, ut ulmus, & robur,* [d] *Verum quidam florere existimant nucem auellanam, robur, & castaneam.* [e] *Sed nuci Auellanæ postquam fructus decidit, racematum quiddam, uermis prægrandis magnitudine singulari, pediculo pingue emergit, quod nonnulli* [f] *iulum appellant. Hoc ex minutulis squāmis innumeris ordine nucis pineæ constat, ut speciem non absimilem nuci pineæ nouellæ, ac uiridi gerat, si quod oblongius, & per totum ferè pariter crassum tendat.. Hyeme hoc augetur, in eunte uere dehiscit, et squammata illa flauescunt, & in longitudinem trippollicarem increscunt. cum autem uere folium existit, ista decidunt, & nucis caliculacea tegmina totidem quot flores super pediculum contracta gignuntur, eorumq; singulis nuces singulæ insunt: germinat latere tantum, sicut fit in nuce iuglande, & auellana, & quibusdam alijs; Quarum omnium germina in folium unum finiuntur. Arcades, & Idæi nucem Auellanam radicem altissimam habere inquiunt, sed tenuem, atq; robustā.* [g] *Verum natura quoq; syluestris hæc est quoniā sylue*

b. h 1.5. Idem fere c. 2.18.

c. h.1.16.

d. h.3.6.

e. h.3.7.

f. h.3.8.

g. h.3.15

ſtris nullo, aut multo deterius, quam urbana fructifi-cet, & hyemes quaſcunq; perpeti poßit, montibusquè magna ex parte proueniat, & quidem fœcundißima temporia ubertate. Ad hæc quòd non caudicoſa, ſed fruticoſa, uirgis ſine alis enodibus, uerum breuibus, craßisq; nonnullis aſſurgit. Cæterum & manſueſcere poteſt. differt tamen, quòd fructum meliorem, foliumq; amplius habeat, circunſerratum folium ambabus ſimil limum alno, ſed latius, atq; arbos ipſa amplior, fœcundior aßiduè redditur uirgis præciſis. Ambæ bino genere conſtant. Quædam enim rotundam, Quædam oblongam nucem largiuntur: ſed urbanarum fructus candidior eſt, locis aquoſis potißimo fructificat melius. Syluestres translatæ manſueſcunt, corticem ſummum habent tenuem, maculis albidis peculiariter uariatum. Materies admodũ lenta, ut prægraciles uirgæ, deſquamatæ, craſſæ, deraſæ, renouentur habent medullam tenuem, flauam, qua concauantur; peculiare his iulus

a. c. 4. 2. *callo compactus, ut retulimus.*[a] *ſemina maximè perdurãt, cum denſo putamine ſint, ipſa què pinguiuſcula conſtent; tamen iſta efficiuntur amara.*

b. h. 3. 3. 4 [b] *Nux caſtanea ſylueſtris eſt, ut iuglans nux, quæ*
c. h. 3. 6. *cupidæ frigoris, montanæq; potius ſunt.*[c] *maturè uerò*
d. h. 3. 7. *germinant, & ineunte uere.*[d] *habent autem quod amen*
e. h. 4. 6. *tum uocant.*[e] *& plurimam nucem, & caſtaneam habent Tmolus, Olympusq; myſius.*

Nux

[f] *Nux Euboica natura perpetuo est, ut Cedrus,* f. h.5.5.
Ebenus, & Cupressus, & in aqua nequaquam putrescit. [a] *& ei solum opacum, atq; roscidum conuenit,* a. c.3.7.
uerum fructum perficere haud potest, sed ad florem tantum proficiscitur. [b] *fossio omnibus prodest, sed maxime Amygdalae, & nuci Euboicae, quae meliores fructus producunt, tegmina enim tenuiora, intestina uerò ampliora fiunt.* b. c.3.14.

[c] *Nux Iuglans syluestris est, & loca mōtana amat,* c. h.3.3.4
[d] *& ineunte uere germinat.* [e] *nec caret amento, ut in nu* d. h.3.6.
ce castanea diximus. [f] *Verum frangi se sonitu pronun* e. h.3.7. f. c.5.7.
ciat; est enim uel eius materies ampla, usq; ad opus Idem c.5.8
tectorium, ita ut praesentire homines possint, quod & in Antandro accidisse omnesq; è balneis terrefactos profugisse traditum est. [g] *Carbones optimi sunt, et expeti sollent ferreis mettalis, & cum exarserint, argen* g. h.5.10
teis, qui confecti ex picea sunt, nam artes carbones suos desiderant. [h] *semina nucis iuglandis minimum perdu-* h. c.4.2.
rant: quia prae raro, minimeq; continuo putamine obteguntur.

[i] *Nymphaeae radix dulcis est, quae nasci in lacustri-* i. h.9.13.
bus solet, ut in Orchomeniensi agro, & Marathone, & in Creta insula. Boeoti madoniam hanc appellant, fructumq; mandunt gerit folia super aquam amplam: plagae trita imposita sanguinem sistere traditur, utilis & ad difficultates intestinorum pota.

O

a. h.6.7. OENANTHA [a] semine quoq; obsc
rendae st, nec enim haec excludi à flori-
bus debet.

b. h.7.8. [b] Oculus caninus, spicosa est, ut cauda uulpina,
& plantago, dicta agnina lingua, uel conturnix.

c. h.9:21. [c] Oenethera folio amygdalae constat uerum maiori
flore rosaceo; loca amat montuosa, id tamen absurdum
nequaquam appareat; fit enim quasi recreatio quaedam
ex uiribus, quas radix ista uinaceas possidet, sed potius
illa absurda putentur, quae alligata, & ueneficiorum
aduersantia uocitantur, & tum corporibus, tum domi
bus unicè opitulari creduntur.

d. h. 1.9. & 10. [d] Ocimum radices lignosas habet. [e] & folijs tam per
idem h.7.3. fectis caulis cõuenienter talis assurgit, ut lactucae, apij,
e. h.1.16. & frumentorum. [f] Seritur mense Martio, ut blitum,
f. h.7.1.
g. h.7.2. cucurbitae, & aliae. [g] Et non solum semine prouenit,
h. idem fere sed etiam germine: caule uerò [h] reciso facile regermi-
c. 1.4. nat. [i] (& melius redditur) & ei unica quoq; radix da
i: c.2.20. ta est, quae crassa esset, alteq; descenderet. Caeterae
uerò, quae de latere praetenues orirentur admodum pro
k: h.7:3. lixe adhaerent. [k] difficilè uerò siccatur, & faecundissi
l. h.7.4. mum est. [l] Et plura sunt eius genera. [m] Rigantur cae-
m. h.7.5. tera quidẽ hora matutina, aut ad uesperam, ne aqua fer
uens sole afficiatur. Ocimo etiam meridie aqua datur,

germinare

germinare nanq; celerius id existimant, si inter initia feruenti aqua rigetur. Aqua admodum multa confer re creditur, præsertim si fimus non adsit, sæpè enim ole ra exurire dicuntur, idq; olitores peritos haud difficile posse intelligere. Ocimum etiam *sub canis ortum palle scit, & corianum salescit.* [a] *Semina ocimi durare nõ possunt, ut atriplicis, & cucurbitæ.* [b] *Verum ligno-sum est, & siccum attamen hoc ante feruentes dies ger minare ita, ut perdurare, atq; perfici possit, minimè ualet.* [c] *uerum cum seritur tertio die exit & cum siccum sit, hyemem nequit tolerare.* [d] *loco autem soli expositum transit in* Serpyllum, *quia uehementer siccatur, folio nanq; minus, odoreq; uehemẽtius redditur, quippe cum alimenti minus habeant, quæ sicca sunt.*

a. b. 7. 6.
b. c. 1. 10.
c. c 4. 3.
d.

[e] *Olea arbor est, & multifida.* [f] *& frangi celerior potest.* [g] Medullam *paruam, & incertam gerit, ut bu-xus, radicem etiam illam paruam habet, cæteras gran diores, contortioresq; ueluti nodosas, uillosasq; gerit.* [h] *Et non solum olea nodosa est, sed etiam pinaster, & oleaster, gongros uerò à quibusdam uocatos habet, uel quod pro arboris natura respondeat; quippe cum no-men id maximè oleæ conueniat, eoq; morbo plus quàm cætere laborare uideatur. premnum id nonnulli appel-lant. alij crotonam, alij alio nomine utuntur, rectis uni-stirpibus, minusq; ab imis plantigeris, id aut nullo pa-cto, aut minus accidere solet: Olea, & oleaster, uel*

e. b. 1. 5.
f. b. 1. 8. c. 1. 24.
g. b. 1. 9.
h. b. 1. 13

caudicum conçauitates peculiarem in modum habere ui
a. h.1.15 *dentur.*[a] *uiret uerò perpetuò ex urbanis olea, sed non non semper eadem durant folia, sed alia proueniunt, alia exarescunt, idq; circa æstiuum solstitium factitari*
b. h.1.16 *maximè uidetur.*[b] *Et angusta sunt*[c] *Verum olea pe-*
c. h.1.16. *diculum breuem habet.*[d] *semen carnosum, et nucleus in*
d. h.1.8.
e. h.1.19. *teriacet, caro enim in nucleo est.*[e] *succus pinguis.*[f] *flores*
f. h.1.21 *uerò oleaginei foliati quidem, sed pusilli.*[g] *et circa fru*
g. h.1.2. *ctũ ipsum producuntur, et prostrati perforati spectantur, idq; argumento capitur propè arborẽ defloruisse: nã si exaruerint, aut madefacti fuerint unà cum fructi*
h. h.1.23 *bus defluent, atq; ita nullatenus perforabũtur.*[h] *fructũ*
i. h.2.1. *uerò olea ex annotinis producit.*[i] *Et omnibus rationibus prouenit, præter quàm surculo, defixa enim nequit germen citare, uenit autem omnibus modis, sed ex trunco, ramo con ciso radice ligno uirga, & adminiculo.*
k. c.5.1. [k]*Interdum etiam non defixa germinat, ut ligna oleæ.*
l. h.2.3. [l]*nonnunquam etiam nucleo, & etiam syluestris olea,*
m. h.2.4. *nec ex oleastro fit olea.*[m] *Verum folijs amissis fructi-*
n. h.5.4. *ficauit.* (*[n]folium enim ut pote imbecillius frigori magis obnoxium est, uel alicui euentui factum est. quippe fructus maturi sponte ruunt, sed antequam sint maturi ualenter adhærẽt, quamobrem perticis oleas percutiunt.*) *quod & Thessalo Pisistrati filio accidisse proditum est, nonnunquam ratione hyemis, aut alias ob causas quædam accidunt, quæ normæ naturali in congrua iu-*

dicantur,

dicantur, cum tamen non ita sit, ut olea penitus aliquā
do.[a] adusta regerminauerit tota. Bœotiæ uerò germi a. c.5.18.
nibus à locustis derosis iterum germinauit, Sed hæc
haud quamquam pro absurdis animaduerti forsitan de
bent, quippe cum ad manifestas causas redigi possint.
[b] sed ut facilius aduersa pati possit, uiui radices facien b. h.2.7.
dum apud arbores ipsas, feruntur ex olea, & myrto ra
mi, quibus geminantibus terram semper assidue accumu
landum, quoad satis corroborentur.[c] licet sint, qui du- c. h.2.8.
rissimam, & ualidissimam oleam, & myrtum esse af-
firment.[d] At in Cyrenensi agro olea optimè proue- d. h.4.4.
nit.[e] In mari nimirum exeunt laurus, & olea, & fo- e. h.4.8.
lia tantum similia Ariæ habet, fructum proximum
his nostris oliuis parit, & lachrymam emittit, ex qua
medici sistendo sanguini medicamentum conponunt.
quod fieri laudatissimum solet.[f] durat longo tempore f. h.4.14
olea, sed magis oleaster (sunt enim syluestres arbores & 15.
robustiores urbanis) tamen oleam Athenis referunt
(ut fabulantur) longo tēpore durasse.[g] durat enim per- g. h.5.5.
petuo.[h] Verum præter uermes, qui & ficum interi- h. h.4.16
munt fœtificantes in ea clauum patitur, quod fungum
appellant, alij ollam, hoc est ueluti solis exustio: non
nunquam etiam nouellæ propter nimiam fertilitatem in
tereunt. in Myleto oleas cum florent, erucæ erodunt,
aliæ frondes, aliæ florem: genere diuersæ arbores di-
spoliant. Nascuntur tempore austrino: & uento si

sol

a. c.5.13 *sol acrior insecutus fuerit rumpuntur.(a uel pluuia, quæ maxime oleæ nocet) Circa tarentum fructum uberem oleæ semper præmonstrant, sed sub flore pars magna*
b. c.3.27. *perditur.* [b] *Carpæ etiam creantur in oleis.* [c] *& magna*
c. c 5.12. d. h.4.17. *ex parte ei impetigo accidit.* [d] *Oritur & alius morbus*
idem c.5.13. *oleis, qui Arachnium appellatur: Nascitur enim hoc, & fructum absumit. Adurunt & æstus quidem & oliuas & uuas, & alios fructus: Sentiunt & uermiculationem fructus quorundam, ut oleæ, piri, mali, mespili, punicæ, uermis oleæ natus sub cutæ fructum ademit; at si in ipso nucleo erodens, prodest, sub cute gigni prohibentur pluuijs, quæ post arcturum sequantur. Et in drupis quoq; oleis uermes nascuntur, qui ad lacturam priores certe deprehenduntur, & marcidi, putresq; omnino uidentur hinc & austrinis nascuntur, & riguis magis. uerum ex arboribus ficus præcipue, secundo loco olea infestatur, oleaster magis laborauit quamquã*
e. h.4.18. *robustior, quod mirum fuit.* [e] *præcisa uero olea melior*
f. h.5.5. *redditur.* [f] *& teredinem minime sentit, nec oleaster, quas amaritudinis causa neq; teredo, neq; tinea rodit.*
g. h.4.20. [g] *Oleum (& pix) omnia necat, qua de causa radicum*
c.5.22. ubi idem. *extirpandarum reliquijs oleum infundunt, ualet oleum magis in nouellis, & in præsens nascentibus, sunt nãq; debiliores. qua propter & tangi eas agricolæ prohi-*
h. c.1.6. *bent.* [h] *oleæ plus temporis destinatum, cum diutius suos*
i. c.1.9. *parturiat oculos.* [i] *difficiliq; augetur sicut cupressus, et laurus.*

Laurus. [a] inculta prius germinat quam culta, quoniam calorem amplius retinere ualet, cũ non fodiatur. [b] Euenit autem ut cum benè germinet, male fructificet, tanquam natura utriq; satisfacere parti non ualeat. [c] Oliuæ autem germinibus omnino intereunt, cum alimentum deducatur ad germen, cui fructus diuturniores, plusq; alimenti, concoctionisq; desiderantes hi sertores etiam imbres intempestiui accedunt, ut uiti, punicæ, et oleæ. [d] Quæ in locis frigidis germinare nequit, nõ modo propter debilitatem uel hiatum, sed etiam alijs quibusdam de causis, quia per summa terræ radice cohæreat, frigiditas enim partim tollit humorem, partim ad conuenientem coctiurã perducere nequit, quod porrò in oleis patescit. hinc etiam aliæ fructum nulla carne, sed oleo refertum profundunt, aliæ carnosum sine oleo præstãt, plus enim caloris ad oleum concoquendum requiritur. [e] olea, Tilia, & ulmus sua folia æstiuis solstitiis uertunt. [f] & uerno tempore serenda olea est, ut etiam omnes arbores, & plantæ. [g] Scrobes autem non pari altitudine faciunt his, quæ per summa cohærent, ut oleæ, & fico. [h] solum solidum, & sitiens olea, & ficus amãt. [i] Argillaceum, & magis candidum addit. [k] Et ad meridiem spectare debent. [l] recisio maximè conuenit oleæ, & Myrto. [m] quæ maximè ablaqueantur, ne siccentur, cum radix prima partem terræ natatæ soleat. [n] Stercoratio oleæ etiam prodest, ad lætè fructificandum. [o] Et

a. c.1.17. b. c.1.25. c. c.2.3. d. c.2.4. e. c.2.26. f. c.3.4. g. c.3.5. h. c.3.7. i. c.2.5. k. c.3.9. l. c.3.10. m. c.3.11. n. c.3.12. o. c.3.15.

cum myrto mutuo amore coniuncta uiuit, sed uiti, & alijs molestissima est. [a] *cuius semen ligno natura operuit.* [b] *Et longo tempore perdurat.* [c] *Verum olea non solum discissionem tolerat, sed etiam fissionem caudicis.* [d] *Et hoc peculiare de olea notatur si uerum est. Nihil enim plus olei post arcturũ fieri posse autumat, simulq; nucleus tum obdurescere, quo facto non amplius humorem posse in oleum conuerti, sed oleum sincerius. est ex oliuis priusquã nigrescat, quoniam albius, quod ex phaulijs promitur, nec mirum, si quam in eo, quod albis exprimitur, sentimus amaritudinem, quæ postea excocto fructu aboleatur, hæc & plura Theophrastus in loco citato.* [e] *odore autem caret oliua in locis frigidis. Genus olearum, quod Aegyptium appellamus, ubertate, ac magnitudine fructus excellit, reliquum abunde oleũ fert.*

a. c.4.1.
b. c.4.2.et 5.25.
c. c.5.23.
d. c.6.9.
e.

[f] *Oleaster plura fert quàm urbana, sed urbana meliora.* [g] *uerum nodosa est, sed nodi inuicem respondent, & concauitatem peculiarem in modum habere uidetur.* [h] *& nec obleaster olea, nec pirafter pirus, nec caprificus ficus fieri potest.* [i] *tamen uita syluestribus longior, quàm urbanis.* [k] *sed ut diximus in olea, aliquando oleaster magis infestatur.* [l] *cum spississima sit.* [m] *in oleastro, qui Megaris in foro stabat, hoc euenisse accepimus, quo succiso Vrbem capi, ac diripi oraculum erat, sicuti actum est, in hoc enim præscisso, repertæ ocreæ sunt,*

f. h.1.7. Itẽ fere 3.3
g. h.1.13
h. h.2.3.
i. h.4.14
k h.4.17. Idem fere dicit c.5.17
l.
m. h.5.3.

ſunt & alia quædam Atticiritus, parte qua primum affixa fuere, ad ramorum ambitum concauata. Huius oleaſtri quod adhuc supereſt parum admodum extat. Alijs quoq; locis permultis complura eiuſmodi facta produntur, & pluribus publica habentur. [a] nam perpetua habetur, ut cupreſſus, & pinus. [b] ligno autem cõualeſcere, & germinare pollet, ut myrtus, & olea. [c] Et ſi urbana ſylueſtribus inſerueris, plus alimenti uires ſubditæ arboris ſubminiſtrant. Quamobrem ſatis oleaſtris inſerere poſtmodum, uel inoculare præcipiunt. Coeunt enim & apprehẽdunt ualidius, & radix plus attrahens nutrimenti, probe fructificare arborem facit. Nam ſi è contrario ſylueſtre in urbano ſerueris, tametſi differentia quædam erit, tamen bonę frugis arbor nunquam profectò reddetur.

a. h.5.5.
b. c.1.3.
c. c.1.7.

[d] Oleagnus in Laco Orchomenio naſcitur, & natura fructicoſa eſt, nec cæteris amerinis abſimilis folio, figura quidem proximo cæteris, ſed molli, ut malus, lanuginoſoq́ꝫ, flore populi albæ, uerum minori, fructu nullo. Naſcitur plurima ſuper inſulas fluitantes. ſunt enim & in eo quædam fluitantes, ut in Aegypto circa paludes, & in Theſprotide, alijs què ſtagnis, ſed illæ minus aquæ implentur, talis eſt oleagnus.

d. h 4.9.

[e] Olera uocitamus, quæ nobis uſui cibario ſint, quæ quidem in ſumma uniuerſorum contineantur neceſſe eſt. Quamobrem nec ea dimittamus oportet. Ergo olera

e. h.7.7.

appellantur. Intubum, Aphaca, Andryala, porcellia, senecio, atq; in totum quaecunq; intubacea sunt.
a. c. 1.7. [a] & in omnibus seminibus olerum aliquid alimenti continetur. [b] Verum folijs, & radicibus utimur, ut
b. c.1.19. olerum ea ipsa excoctio perfectior est, quamquam eorum finis in seminibus sit, quibus ad pastum nonnunquam utimur. [c] Verum cum parti maiori, solum pin-
c. c.2.6. gue incommodum sit, exiccat enim supra modum, et hac de causa plantas offendi, atq; aegrescere creditur, tamē prodest ijs, quae macilenta, tristi, ieiunaq; constant natura, Argumentum quod olera, frugesq; solo tali exuberent, quae quidem naturae eiusmodi sunt. Ieiuna enim plus cibi desiderant.

d. h. 6.1. & 4. [d] Ononis iuxta folium aculeata est, altero quoq; folio conditur, ut Tribulus, & phleus, quam nonnulli
e. h.6.5. stebam appellant. [e] uerum ramis aculeigerum est, anno tantum perdurans. folio rutae similis, sed per totum apposito caulem, ut ueluti coronam ex interuallis totā spetiem representet. florem minutulum, & in siliqua non undiquè septum edit. Nascitur lento, plenoquè solo, & praecipuè in segetibus, atq; cultis: Qua de causa agricolis inimica est. Viuax admodum est: cum .n. altam nactam tellurem fuerit, protinus sua infima pellit, & singulis annis, surculis in latus emißis, rursus anno postero, deorsum uersus pellere solita est. Effodienda tota, extirpandaq; penitus est, quod solo madefacto

facto agendum, sic enim facilius interit, nam si uel paruulum relinquatur, ex hoc assurgere iterum potest. Incipit germinare æstate; perficitur autumno. Ergo syluestre genus suffruticum intelligere ex his licet.

[a] *Opitio bulbosa est, ut Cyix, & sisyrinchium.* a. h. 7.13

[b] *Orbes ligni uocant, cum facta conuolutatio quædam ampla, circulis pluribus circum acta sit, quam neque nodum omnino dixerim, neq; ipsius crassitudinem ligni, hæc enim per totum ferè, atq; æqualiter ampliatur, longe id iniquius, tractuq; difficilius, quam nodus artifici obstat, proximè, atq; in lapidem, qui stimulus uocitatur, nasci omnino uidetur.* b. h. 5.3

[c] *Ordeum radicem numerosam habet, ueluti triticum.* [d] *& semen membrana quadam obtegitur, quam caro fructus obducit.* [e] *Quidam ex ordeo Triticum, & ex tritico ordeum gigni, eodemq; fundo fieri aiunt, sed hæc profabulosis quibusdam accipies.* [f] *mutatur tamen triticum syluestre, & ordeum cultura, & loci mutatione.* [g] *uerum frumentaceum ordeum est, & mature seritur, & plurimum septimo die exit.* [h] *& tantum uno folio, permultisq; radicibus innititur, qua de causa numeroso ramo, numerosoq; caule se attollit, tamen frumentago, & ordeago (ut uocant) brachiari omnino possunt; Hyeme in berba frumentacea manent. Omnia tempore mitescente, caulem de medio mittunt, atq; geniculantur, euenit, ut protinus intertio genu,*

c. h. 1.9. d. h. 1.18 e. h. 2.3. f. h. 2.5. g. h. 8.1. idem. c. 4.8 h.

quædam

quædam in quarto gerere spicam incipiant, sed nondũ aliqua mole conspicuam. Equidem per totum culmum spica digeritur, & fermè cum culmari inceperint, mox eam conspici fit, sed latet antequam adulta in folliculo fuerit: tum enim fœtus suæ crassitudine molis euidens extat, mox folliculo absoluto, quarto, aut quinto die florere tam tritici quam ordei incipit, totidemq; diebus fere floret, qui uerò plus temporis referunt, septimo die a. h. 8. 3. *deflorere notant.* [a] *Postquam uerò defloruere crassantur, perficiunturq;, cum plurimum intra dies quadraginta. differt terra à terra, & cœlum à cœlo ad fructuum perfectionem. quædam etenim loca proferre intra pauciores dies uidentur, ut cum alia, tum & maiorem in modum conspicue Aegyptus: illic enim ordeũ sexto à satu mense, triticũ septimo metitur, quod apud plurimos octauo. Cæterum nec illo tractu sic multitudine tota fieri solet, sed quo ad religionis primitijs tantum statutum est, portatur enim ad sacrorum quorundam usum farina noua sexto mense, & hæc à locis superioribus super memphim. Quin & Sicilia apud Milas uocatas agri messam celerem quandam fieri consumationem serorum affirmant: esse nanq; sementem eorum menses sex, sed tamen cum primis unà metere posse, qui mense nouissimo seuerit. Regionem istam adeò fertilem produnt, ut triginta choes reddere ualeat, pascua mirificè habeat ubiq;, sed mirabilius quod in Me-*

lio

lio fieri aiunt. sata enim intra triginta, aut quadraginta dies metere incipiunt. Quamobrem eius loci incolas fari consueuisse. Eatenus serendum, quatenus manipulum uideris, sed hæc nec coctu facilia, nec multa apud eos fieri traditur. locum istum in exibendis alimentis mancum affirmant. Frumenta enim oleasq; ingenuè ferre, uites autem modice. sed omnibus mirabilius, quod in chalcia Rodiorum insula fieri solet, illic enim locum quendam præcoquem, fertilemq; adeò narrant, ut ordeum satum in eo, cum cæteris sereretur in locis metere, iterumq; serere, atq; cum reliquis una frugibus rursus metere poßint. Maximam igitur hanc differentiam, si uera sit, arbitrari debemus.[a] *Triticum angustiori folio quàm ordeum conditur, & caulem leuiorem, ruptuq; difficiliorem id habet: ad hæc triticum tunicis integitur multis. Ordeum nudum consistit, id enim omnium maximê caret tegumento.*[b] *Solum siccum amat Ordeũ & triticum, ut pote quæ maximè ualeant perdurare, ubi non auibus, aut alijs bestijs tellus obnoxia sit, sed triticum frequentiam imbrium magis tolerat, quàm ordeum, tamen aqua cum omnibus prosit, ordeo, & tritico, reliquisq; frumentaceis florentibus obest, & nullum ex seminibus corruptis mutari in aliud aptum est, præterquam triticum, atq; ordeum, quæ mutari in lolium asserunt, magisq; triticum, idq; imbribus frequentibus fieri, & præcipuè locis humidis & imbre longe dilutis.*

a. h.8.4.

idem c.4.2.
b. h.8.6.

a. h.8.8. *dilutis.*[a] *Athenis itaq; ordeum, quod farinæ partem maiorem conficit (is enim ager Ordeum eximie fert) non cum plurimum fuerit, sed cum quandam temperiem obtinuerit commendandum euadit. In Phocide uerò circa elatiam non solum ordeum, sed etiam triticum optimè redditur, Ergo semina meliora, deterioraq; tum cul*
b. h.8.9. *tura, tum terræ natura fieri possunt.*[b] *fruitur potissimum terra triticum, tum ordeum, quamobrem*
c. h.8.10 *triticum terram bonæ frugis exposcit; Ordeum uel in graciliori solo proficere satis potest.*[c] *Verum ordeum rubiginem magis sentit, quam triticum, & inter ordea aliud plus, aliud minus, sed præcipue dixe*
d. c.3.27. Idem ferè c. 4.14. *rim.*[d] *Achilleis. intereunt etiam maximè uel flatibus triticum, & ordeum, cum aut florentia perflantur, aut flore dimisso protinus infirma concutiuntur; sed ordeũ magis ita perire certum est. Triticum uerò, & quod dam ordei genus non penitus exiccari patiuntur, quod ad redẽdam farinam meliora minus arefacta putantur; qua de causa in aceruos tam triticum quàm ordeum cõ*
e. h.8.9. *ponere assolent: uidetur enim in aceruo crassescere potius, quàm attenuari.*[e] *apud Babylonem sunt, qui ordeũ, & triticum resilire in area narrent, modo eorum quæ*
f. h.8.4. *friguntur.*[f] *Indicum magnam differentiam facit, quandoquidem ramis natum sit brachiari, ut proposui, & spice uerò alijs grandiores, rarioresq; constant, alijs minores, frequentioresq;, & alijs distantiores à fo-*

lijs,

lijs, alijs proximiores, ut Achilleis cognomine. Et ordeorum ipsorum aliud rotondius, minusq́ʒ, aliud ob longius, maiusq́ʒ, atq; spica rarius. Item aliud candidum, aliud accedens ad purpuram, quod & farinam reddere copiosius creditur, & contra hyemem, & flatus, & in totum contra Cœli mutationes candido ualidius esse uidetur. [a] *Verum cum ex uno plures culmi* a. c.2.17.
prodierint, sic enim plures spicas emergi necesse est.
[b] *Verum ordeum uitibus amicum est.* [c] *& solo pluuio,* b. c.3.15.
atq; frigido ad tritici, & ordei fructificationem conue c. c.3.26.
niunt, sed magis solum gracile ordeum præstat. [d] *So-* d. c.4.9.
la autem de radicibus enascuntur anno sequenti triticum, atq; ordeum; quin & anno primo hæc prætunsa, regerminant culmo è latere subnascente, ratio quòd hæc sola radicis copiam, uimq; obtinent.

[e] *Origanum cacumine perdurat, & uiret.* [f] *Succus* e. h.1.15 f. h.1.19
acris est, ut Satureiæ. [g] *Verum plura sunt genera.* g. h.6.1.
[h] *nam nigrum sterile constat; candidum fructuosum* h. h.6.2.
est. [i] *Nascitur uerò Origanum, & Satureia spatio* i. h.7.1.
triginta dierum, & ex uetere semine celerius exit. [k] *li-* k. h.7.2.
cet etiam germine defigatur. [l] *Syluestre Origanum et* l. h.7.6.
satureia aspectu uicina urbanis sunt præterquam quod folijs ista minoribus, caulisq́ʒ Scabrioribus constant, & succo potissimum acriori uehementiori conduntur.
[m] *Verum difficile germinat in totum.* m. c.4.2.

[n] *Oriza (ut uocant) seritur, & semini nuncupato si* n. h.4.5.

mile est, pistumq; tanquam alica, redditur concoctu perfacile, aspectu Lolijs simile: statq; magna parte temporis in aqua, effundit non spicam, sed ueluti iubam modo milij, atq; panici.

a. h.1.13. [a] Ostrys cornus nodosa est, & tam mas quàm fœmina, licet mas nodosior sit. [b] Verum & in montibus,
b. h.3.4.
c. h.3.6. & in planis nascitur. [c] & auctu facillima est. [d] &
d. h.3.10 species simplex Ostrys, quam nonnulli Ostriam uocant, tam corpore, quàm cortice Scißimæ uicina, folio piri, præterquam quod id multo oblongius, inq; acutum depreßius, atq; maius, neruo multiplici de medio constans. Reliquis autem rectis in modum costarum tum prolixius, tum craßius porrectis: item per neruos rugatum, & ambitu leuiter serratum; materies dura, decolor, exalbida, fructus pusillus, oblongus, ordeo similis, colore flauus, radices sublimes, aquas, conuallesq; arbor hæc gestit; domum inferri minimè idoneam tradunt; quippe mortiferam esse, & partus quacunq; fuerit, difficiles reddere. [e] Et à gelu minimè comprimitur.
e. c.5.17.
cum robustißima sit.

f. c.5.22. [f] Orobancha uocata eruum necat amplexu, compressuq; suo.

g. c.1.7. [g] Ouũ inter semina est, et aliquid in se alimẽti cõtinet, quod unà cũ generãdi principio natura profundit, qua
h. c.4.3. de causa non ineptè [h] Empedocles, oua solẽt excelsis gi
4.7. gnere ramis, inquit. n. uerò natura seminũ ouis proxima est.

P

P*Aliurus*[a] *frutex est.*[b] *& spinosa.*[c] *folia* a. h.1.5 b. h.1.8.
cum extremo, tum lateribus sinuata conci- c. h.1.16.
dunt.[d] *Verum & in montibus, & in pla-* d. h.1.4.
nis nascitur.[e] *& post occasum Vergiliarum fructum* e. h.3.6.
reddit.[f] *habet quoq; nonnullas differentias: omnes au* f. h.3.17.
tem fructiferæ. Et paliurus quidem in siliqua fert, in qua terna, aut quaterna semina gignit, quibus medici contra tussim contusis utuntur; habent enim lentitiam quandam, atq; pinguedinem, ut semen lini. nascitur locis dilutis, & aridis, sicut rubus, sed non minus diluta quærit, folijs decidius est, non perpetuis, quemadmodum Ramnus.[g] *In Africa plurima est, quippe* g. h.4.4.
apud Hesperides hisce urendum utuntur, & fructicosior est, folio huic nostrati simile fructu diuerso, non.n. lato, sed rotundo, rubroq; magnitudine qua cedri, aut paulo minore: nucleum non mandendum, modo acinorum punici habet, fructum uerò iucundum per se, atq; si quis uinum infundat, tum ipsum suauiorem, tum uinum suauis reddi asseuerant.[h] *nonnunquam uerò &* h. h.4.9.
paliurus, & rubus in fluuiis, & locis aquosis prouenit. 4.13.

[i] *Palmæ lignum ex neruo, & carne constat, sed* i. h.1.4.
cum indurescit transit in lignum, ut ferula, & quicquid lignescat.[k] *Verum cum terrestris sit, mari non-* k. h.1.7.
nunquam uiuit.[l] Cortice *uerò scabro constat.*[m] *medul-* l. h.1.8. m. h.1.9.

lam omnino nullam habere uidetur, nam palmæ nullum
a. h.1.14. *penitus discrimen colligi potest.* [a] *Tamen ad longitudinem tantum apta palma augeri, ut etiam Abies,*
b. h.1.15. *& cupressus.* [b] *quæ perpetuo uirent.* [c] *folia palma*
c. h. 1.6. d. h.1.18. *arundinacea habet.* [d] *Semina protinus post tegmen ambientia subeunt, ut nucis, & amygdalæ, sed cauitatem nullam habent, sed tota plena, atq; persolida sunt,*
e. h. 1.22. *tamen his quoq; humor quidam, calorq; inest.* [e] *Palmarum mas quidem floret, fœmina minime, sed proti-*
f. h.1.23. *nus fructum promit.* [f] *& quodammodo cacumine gi-*
g. h. 2.3. *gnit.* [g] *Palma inter ea, quæ semine exeunt, & pinus conifera, & picea, tineosa maximè (ut ita loquar) persistere in totum uidentur. uerum palma in Græcia*
h. h. 2.8. *sterilescit.* [h] *Palmarum autem satus, cultusq; sequens præter cæteros peculiaris esse uidetur. serunt enim ligna, quæ in fructibus insunt, bina iuxta, composita subter, binaq; supernè colligantes. omnia prona, germen, enim non de supinis, cauisq; partibus mittunt, ut quidam uolunt, sed de supernis, quapropter in eorum coniunctione, quæ superponuntur, minimè est operiendum principia, unde germen. plura autem simul seruntur, quoniam satio unius infirma est, horum radices amplexu mutuo connectuntur; At illico primi ortus*
i. c.1.2. fere idem, sed uide locum. *promiscui coalescunt, ut unus ex cunctis caudex conficiatur. Satus ex seminibus talis fieri solet, Ex trunco autem palmæ ipsius cum partem abstulerunt supernā,*

qua

*qua cerebrum includitur, (auferunt autem cubitorum
duorum longitudine) quam fissuris humore ipso detra-
cto defodiunt. Solum arenosum, salsuginosumq; con-
cupiscit.* [a] *Idcirco ubi tale non sit agricolæ salem asper* a. c. 2. 7.
gunt, quod quidem circum radices facere haud quaquã Idẽ c. 3. 22.
oportet, sed longius mandando accumulare quantum 23.
*semisextarius. Quod talem appetat locum, illud quoq;
argumento capiunt: nam ubi palmarum copia sit, hu-
mus arenosa concernitur, quippe apud Babylonem,
qua palmæ nascuntur, sic esse aiunt, quin & in Afri
ca, & Aegypto, & Phœnice, Syriæ quoq; cauæ co
gnominatæ, tribus tantum in locis arenaceis eas gigni,
quæ condi, reseruariq; possint; reliquas autem, quæ
cæteris in locis proueniunt, minimè durare, sed proti
nus putrescere. Virides tamen suaues esse, gustu gra
tas, atq; ita consumi amat, & crebram rigationem.
De fimo diuersa sententia est, quidam enim has fimo
delectari negant, sed abhorrere omnino statuunt: alij
usum fimi cõcedunt, crementumq; magnum capere eo af
firmãt, riuis tamen misceri fimũ oportere inquiunt, quẽ
admodũ Rhodij facere solent. Sed abunde uide totum
caput.* [b] *Fructũ autẽ ante quã coquant, maximè amit-* b. h. 2. 9.
tere possunt palma, & ficus. [c] *Sed apud Babylonem* Idẽ c. 2. 11. c. h. 3. 5.
fructum mirum in modum largitur, in Græcia uerò ne Idem fere 4.
fructum quidem maturat, apudq; nonnullos nec fructũ 1. & c. 2. 4.
ullum ostendit. [d] *parte autem Africæ, qua nunquam* d. h. 4. 4.

pluit,

pluit, pleraq; alia, & palmas magnas, atq; optimas prouenire aiunt. Cæterum ubi palma Salsiginem, & riguum esse locum, nec admodum in profundo aquam comperiri, & dulcem, & ibi salsam inuicem propin-
a. h.4.7. *quas.* [a] *Palma pelagica, est caudice admodum breui, uirgis rectis ferè, quæ subtus exeunt: nec in ambitu sicut rami uirgarum, sed uelut in latitudinem sigillatim continuatæ, nonnunquam etiam inter se differentes. Virgarum autem, seu surculorum ipsorum similis natura quodammodo est, folijs spinarum acanicarum, ut soncis, atq; similibus. Hi tamen erecti, nec quemadmodum illa circunflexi, & folijs à mari corrosis: nā eo, quod medius caulis transmeat per totum, reliquū quoq; aspectus proximum est: color his & caulibus, atq;*
b. h.4.16. *uniuersæ plantæ ruber intense, atq; puniceus.* [b] *Ve-*
4.19. *rum palmæ siquis cacumen auferat, non interire peni-*
c. h.5.4. *tus aiunt, sed sterilescere.* [c] *quoniam leuis est, tractu*
d. h.5.7. *facilis, mollisq; est, quemadmodum suber.* [d] *tamen præ*
e. c.1.7.9. *ualida.* [e] *(Durat enim longo tempore) & in diuersum*
& c.2.16 *quàm cæteræ incuruatur, quippe cum reliquæ omnes in inferiora flectantur, palma è contrario fornicatim*
f. h.5.16. *se flectit.* [f] *& suapte natura fumosa est, ex quo illud Cheremonis carmen, palmeq; uenas usq; fumosissimæ*
g. h.1.24 *radice natas.* [g] *Semina ligno constant* [h] *(Et diuturnis-*
h. c.4.2. *sima sunt, cum siccissima sint) non enim annotinis quibusdam, aut nouellis hæc ferre solet, sed ijs, quæ præ*

gnans

gnans gestat modo spicati seminis fructum condit. Virga enim, quae fructum gerit, quemadmodum spica erumpit: Causam uerò siccitatem, formamq́ uniuersam arboris dixerim. Cum enim custodiam fructus desiderent siue extra cōsistant, siue intus formati demum erumpat: caeteris custodiam illam folia praestant, palmae quoniam fructus non apud folium haereant, concrescat intra arborem necesse est. ut ualidi, formatiq́ tandem reddantur aeri, quapropter in utero parentis natura partum seruauit, quòd similiter atq; frugibus inspicandis agatur. [a] *Omnia ferè, quae se in altum extollunt, compescenda agricolae censent, praeter quàm illa, quae apta sint excelsa consistere, ceu palma, pinus, & cupressus.* [b] *pereunt decacuminatae.* [c] *immo palma uulnerata quoq; in cerebro perit.* [d] *Verum picea, & palma dimutilatione animalium non intereunt, sed sterilescunt: Animalium enim depastio damnosa est, quod dum germen aedit, ac detrahit, simul quoq; adurit, fit enim hinc, ut plantae grauius infestentur.* a. c.3.91 b. c.5.24. c. c.5.23. d.

[e] *Paludapium differt ab Equapio, & Montapio, apud enim aquaeductus, & in paludibus prouenit, folio raro, nec hirsuto consistit, sed simile quodammodo apio est, odore, sapore, figuraq́.* e. h.7.6.

[f] *Panacis pleraq́ assignantur commoda, nec omnia ad idem fructus, sed ad abortus, & distentiones, & eiusmodi genera dolorum. Item ad aures, & uocis lan* f. h.9.10.

gorem,

gorem, radix ad partus, & mulierum profluuia, & ad iumentorum morbos, nec non ad irinum unguentum utilis, addit enim suauem olentiam, sed fructus radice ualidior est. Nascitur circa Syriam, secatur per messem tritici.[a] uerum plura sunt panacis genera. panacem enim appellant primam, quæ in Syria nascitur, de qua supra retulimus. Secundam Chironiam. Tertiam Aesculapicam. Quartam Herculanam. Chironia folium habet simile rumici, florem auri specie, radicem longam amat loca pinguia, utuntur ea aduersus uiperas, & phalangia, & tineas uestium, & cætera reptilia data ex uino, & uncta oleo: Viperæ autem morsui aspergitur ex acido, & potui datur, ualere aiunt, et ad ulcera ex uino & oleo, & ad nascentia ex melle. Aesculapicum radice constat magnitudine palmi, candida, & crassa uehementer cortice crasso, & salso, & caule geniculato undiq; folio thapsiæ simili, sed crassiori. ualere aiunt aduersus serpentes, si bibatur crassum, & ad lienem, cum sanguis circa eam constiterit ex mulso, & capiti trito ex oleo, & unctum, & si qua alia parte obscura laboret quis, & uentris doloribus ex uino rasum, posse etiam & longas ægritudines depelli. Insuper & ulcerosis humidis quidem siccum aspersum, prælotumq; uino calido; siccis autem ex uino subactum, & aspersum. Herculana uerò constat folio magno, et amplo, ut quoquo uersus tres palmos perficiat

ficiat, radice crassitudine prope digiti, bifida, aut trifida, gustu subamara, odoratu sincerum Thus redolente, utili contra morbum comitialem pota, coagulo uituli marini admisto ad quartam partem, & contra tormina e uino dulci, commoda etiam ad uulnera sicca, ex melle admadida. Igitur hæc differentias illas sortiuntur. Sunt uel aliæ quædam panaces, una folio tenui, altera non tenui, sed uires hisce ambabus eædem ad mulierum profluuia, & ulcera, tam cætera, quam putrida, & pascentia, [a] *Panacea circa clitoriam nascitur.* a. h.9.11
[b] *Panacem æsculapicam cognominatam effodientes uarium genus frugum uicissim terræ inijcere aiunt, &* b. h.9.9.
placentam ueluti mercedem quandam exoluere, & ense bina adacto acie ter circunscribentes succidere. Quodque primum inciderint, sublime tenere, deinde alterum cedere, & eiusmodi alia complura narrant.

[c] *Panicum æstiuis seritur, ut Milium, & Sesamum, & horum generatio simplex, & una est, quippe semine tantum omnia exeunt, nisi quid rarenter parceque radice prosiliat.* [d] *Caulis arundinaceus, flos lanugineus.* [e] *& minus aquarum indiget.* [f] *Verum facile germinat, consumaturque celerrime, & reseruari egregie potest, ut etiam de milio diximus.* [g] *Semina uero quo minora eo fertiliora sunt, ut milij, & panici, & papaueris, quæ etiam radicem ualidam agunt, & pro*

c. h.8.1.
d. h.8.3.
e. h.8.7.
f. h.8.10.
g. c.2.17. c.4.16.

suæ radicis modo caules reddunt, uidelicet à ualidis ualidos, atq; multiplices; Quapropter cum à principio exiguo, multi prouenerint caules, fructum quoq; abundè profundi ratio est.

a. h.1.15 b. h.1.18. c. h.1.19. d. h.9.8. e. h.9.13 *[a] Papauer suffrutex est, & semper uiret. [b] Semina uasculo inclusa habet. [c] & succus lacteus est. [d] & à tertio capite lactisuccatio fieri solet. [e] Verum syluestris papaueris genera plura notantur, quoddam enim corniculatum appellatum, quoddam autem nigrum est, folio constans uerbasci nigri, sed minus nigro: cauli altitudo cubitalis, radix breuis, per summaq; cespitum*

f. c.2.17. 4. 16. *fructus inflexi, ut cornicula figurantur. [f] (uerum cum exiguum fructum ferat, fertilissimum est) Legitur circa messes, & aluum purgare potest, folium albuginē ouibus aufert: nascitur iuxta mare locis saxosis. Aliud Erraticum uocatum non absimile intubo erratico constat: quamobrem in usum uenit cibarium: nascitur in aruis, potissimum inter ordea, florem ruffum producit: caput unguis pollicalis magnitudine auget, legitur ante ordei messem, atq; uiridius etiam purgat inferius. Aliud Herculanum nuncupatum, folio constat struthi, quo splendorem linteis tribuunt, radice in summa terræ eunte, fructu albo; Huius radix purgare superius nata est. Non desunt, qui contra comitialem morbum ea utuntur in uino mulso, hæc igitur uelut æquiuoca quædam subiungere placuit.*

Papyrus,

[a] Papyrus, sari, & mnasium dulcedinē, copiaq; ali- monia praestare uidentur. Sed Papyrus nascitur non in altitudine gurgitum, sed prope intra duo cubita non nusquam etiam minus. [b] (in Aegypto papyrus ferulaceus constat, ut etiā laserpitium.) Craßitudine radicis, qua uola uiri robusti, longitudine super dena cubita prouenit: super terram ipsam radices obliquas, tenues, densasq; in limen demittens sursum, quos papyros dixere, profert, triquetros, angulatos, magnitudine quaternorum fermè cubitorum, coma inutili, exiliq; fastigiatos, fructus nullius faecundos, hosque ex multis partibus mittit, radicibus pro ligno utuntur, non tantum ignis gratia, sed ad uasa quoq; plurifariam facienda. Quippe materiem amplam probamq; praestāt. Papyrus ipse ad plurima utilis, etenim ex eo nauigia faciunt, & e libro uela, tegetesq; texunt, & uestem quandam, atq; stragula, ac funes, aliaq; plura. Et quidem externis hominibus Chartae euidentißimae habentur: sed summam, frequentißimamq; opem, & in re cibaria praestat. Omnes enim incolae & crudum, & elixum, & assum manducant, & succum deuorant: manducamentum autem expuunt. Talis papyrus est, talesq; usus praebet. Nascitur & in Syria circa Lacum, quo & calamus odoratus, unde & Antigonus in re nauali funes fecisse proditur.

a. h. 4.9.
b. h.6.2.

[c] Pastinaca specie lauri colore croci apud Archa- c. h.9.15.

a. h. 9.22. *des nascitur.* [a] *Sed agro Spartensi Achaiæ pastinacā laudatissimam referunt: natura calefactoriam, radice nigram.*

b. h. 3.15. [b] *Phellodris (ut Archades uocant) semper uiret.*

c. h. 3.16. *& natura huiusmodi est, ut simplici quidem ratione inter ilicem, & robur hanc esse putaueris: Et quidem fœminam ilicem esse putarunt, ideoq; ubi ilex non prouenit, hac ad palustria similiaq; utuntur opera. ut Lacedemonij, & Elij Dores quidem uel agrestem eam appellant: Est mollior, ac subtilior ilice, durior, ac spissior quercu, colore ligni decorticati, candidior ilice, fuluior quercu, folio similis ambabus, uerum maiori quàm ilex, minori quàm Quercus, & fructum pro magnitudine minorem quàm ilex habet, maiorem quàm quercus: fructum ilicis, huiusq; nonnulli Acylum uocant, roboris autem glandem, est & medulla manifestior, quàm ilex. Phellodrys natura huiusmodi est.*

d. h. 1.22. [d] *Pepo singulis seminibus singulos flores annexos gerit, quippe flos in postremo fructus, & crescentibus fru*

e. h. 7.3. *ctibus, flos diu infixus seruatur* [e] *Verum breuem radicem sortitur, sicut omnia æstiua.*

f. h. 1.11. [f] *Perdicium (quod uocant) quòd perdices se ad id uolitent, terramq; suffodiunt, radice eiusmodi continetur, ut aspalax, & Crocum.*

g. h. 2.13. [g] *Persicum Aegypti sterilescit.* [h] *Sed aliquando*

h. h. 3.5. c. 2.4. *ibi & locis proximis fructificat, quamquam in Rhodo*

usq; florem duntaxat deuenit. [a] est & in Aegypto alia quoq; arbor persea dicta aspectu magna, formosa p, folio, flore, ramo, totaq; figura potissimum piro uicina, nisi quod altera folio perpetuo, altera deciduo est, fructum abunde parit, omniq; tempore perficit, quippe nouus anniculum semper occupat. Maturitas anniuersariorum afflatu conficitur: reliquum crudiorem auferunt, atq; recondunt. Est magnitudine piri, figura oblongus amygdalae modo, colore herbidus, nucem intus, quemadmodum prunus continet, uerum longe minorem, molliorem q; carnem uehementer dulcem, suauem, concoctuq; facilem; nil enim eos, qui nimium comederint, tentat, radice arbor exuperat, tum longitudine, tum etiam crassitudine, multitudineq; materiem robustam, & uisu gerit decoram, atram, ut faba graeca. a. h. 4. 2.

[b] Pes gallinaceus inter olera numeratur. b. h. 7 7.

[c] Petrea circa Psophidem plurima, & optima prouenit. c. h. 9. 15.

[d] Peucedenum radicem crassam, & spissam habet, quae quinque, aut sex annis perdurat. [e] nascitur etiam apud Archades. [f] Verum radix uim calefactoriam habet: Quamobrem unguentum quidam uel ex ea subdatorium faciunt, datur & ad Lienes radix peucedani: Semen inutile est, nec succus ulla in re prodest. d. h. 9 14. e. h. 9. 15. f. h. 9. 22.

a. h. 4.9. [a] *Phleum in fluuijs, & paludibus nascitur.* [b] *& iuxta aculeum folium gerit, ut tribulus, & Capparis, quæ peculiare nimirum obtinent; ut non solum caulem*
b. h.6.1.3
c. h.4.11 *aculatum, sed etiam folium habeant hispidum.* [c] *in lacu Orchomenio phleum fructificare proditum est, et phlei antellam uocatam quod ad Lixiuium utuntur, id placentaceum quoddam est, molle, rubidum. & phlei uerò, & Butomi fœmina sterilis est, ad nexus utilis, mas inutilis, uerum non solum in aqua nascitur, sed etiam in terra. Radix sola pecudibus pabulo est: cum aut squallor uiget, nec humor qui perlueret, cacumina incesit.*
d. h.6.5. [d] *Verum folio constat carnoso. Phleum multifidum, multi stirpsq; est; non tamen altè descendit, germinat cum Vergilijs, primoquè aratro una, nec folia id dimittit, non enim annuum, sed diuturnius est.*

e. h.1.15. [e] *Philica ex syluestribus perpetuò uiret.* [f] *& in mõ*
f. h.3.4. *tibus propriè nascitur.* [g] *& ineunte uere germinat.* [h] *ue*
g. h.3.6.
h. h.5.7. *rum obedientissima Phylica est, candorq; ei celastri modo, sed non est admodum utilis, præterquam in alendo pecore, semper enim fronde abundat.*

i. h.1.15. [i] *Picea ex syluestribus perpetuo uiret.* [k] *& cum se-*
k. h. 2.3. 3.1. *mine exeat, tineosa maximè in totum esse uidetur, ut*
l. h.3.4. *pinus conifera, & palma.* [l] *Verum picea in montibus*
m. h.3.6. *propriè nascitur.* [m] *Et eam quidam florere minimè, sed nucamentũ piceæ proportione grossis præciduis respõdere existimant. sed germinat circiter quindecim die-*

bus

bus post Vergilias. [a] *& auctu faccillima est, & non caret amento(ut uocant.)* [b] *uerum picea à pino distare uidetur; quod pinguior, folio tenuior, magnitudine minor; erectaq; minus assurgit: præterea, quòd conum minorem; horridioremque nucleum, resina rosidiorem ferat. Ambabus folia capillata, & materies candidior; similiorque abieti, atq; in totum minus pinosa. Magnam et hanc ad pinum differentiam habet: pinum enim adustis radicibus nunquam regerminare, piceam regerminare quidem affirmant, ut in Lesbo accidit incenso monte Pyrrhæo, qui piceis scatet.* [c] *Verum piceæ detracta coma tota perit, ut pinus, & abies.* [d] *& domibus, & nauibus utilis est, sed putrescere celeriter incipit.* [e] *sed quæ robusta inter ea sunt, quæ seri semine possunt, hæc diutius permanent, ut palma, & Pinus conifera nuncupata, & picea pediculifera.* [f] *sero uerò fructum perficit, sicut omnia perpetuò uirentia.* [g] *Pinus procera, & longo caudice est, & nodosa.* [h] *medullam lignosam habens, unam uerò radicem pregrandem in ima descendentem, sed paruæ complures ab illa exeunt.* [i] *folia rara sunt, sicut abietis, & cedri;* *& extremitate pungentia;* [k] *succus resinaceus* [l] *& in lachrymæ modum) ut omnium coniferarum;* [m] *quæ omnes ex semine exeunt.* [n] *Quidam pinum florere existimant. omnium itaq; arborum germinationes conspicuæ, sed abietis, piniq; maximè; quoniam genicula inuer-*

a. h. 3.7.
b. h. 3.10.
c. h. 4.19.
d. h. 5.8.
e. c. 1.9.
f. c. 1.21.
g. h. 1.8.
h. h. 1.9. idem fere. h. 2.7.
i. h. 1.16.
k. h. 1.19.
l. h. 9.10.
m. h. 2.2.3 1.
n. h. 3.6.

sus

sus rectos porrigantur, ramiq; conditi ex æquo flectē
a. h.3.7. *tur.*[a] *habet autem amentum, & difficile augetur.*[b] *cau*
b. h.3.8. *dice uerò præciso pinus & abies radicitus omnino eo-*
c.3.9. *dem anno inarescunt, etiam deciso cacumine.*[c] *Si quis*
c. b 4.18. *corticem detraxerit statim moriuntur.*[d] *Et plura sunt*
d. h.3.10 *genera, aliam enim urbanam, aliam Syluestrem assignant, syluestris binum statuunt genus, quorum alterum Idæam, alterum Maritimam uocant. Harum rectior, celsior, materieq; crassior Idæa: folio tenuiori, imbecilliorique Maritima, & cortice leuiori, utilique ad coria, quod alteri minus. Nux maritimæ rotundæ, breuiq; dehiscens tanquam syluestrior: lignum maritimæ ualidius, nam eas quoq; terrenorum differentias sumi par est: haud enim incognitæ sunt usus causa, Idæa ramosior, crassiorque stat. Ad hæc picem ipsa omnino copiosius præbet, pix nigrior, dulcior, tenuior, odoratuque gratior sentitur, dum cruda est, decocta uerò deterior euadit: quoniam multum habeat serum. Sed quæ isti nominibus proprijs distingunt, alij mare, fœminaque diuidere solent. Macedones uerò etiam genus quoddam pini sterilem dicunt, & marem breuiorem, folioq; duriorem, fœminam proceriorem, folijs pinguem, mollem, procliuioremque. Mari lignum circuncincta medulla durum, & operi fabrili uersuale. fœminæ tractu omnino facile, atq; mollius, quod quidem omnium ferè marium, fœminarumq; publica*

differentia est, ut cæsores materiæ asseuerant. Quippe omnis mas securi breuior, & contortior, operiquè difficilior est, coloreq́; nigrior, fæmina procerior, atq; facilior: nam & quod ægidem apellant, pinus fœmina gignit, id autem est cor eius. Ratio, quod minus pinosa, minusq́; tedam ingerens, & leuior, cursuquè uenarum probior est. fit in arboribus magnis cum pro stratæ parte candida, & circinante putruerint: his enim detractis medullæ relictæ securis adigitur; est de color omnino, neruoquè tenui compacto, quam Idæi Tedarij ficum appellant. quod uerò pinis subnascitur, colore teda rubidius potius inest, odoris grauissimi, nec tedam redolens, nec flagrans, sed ab igne dissiliens. Igitur genera pini hæc assignant, urbanum, atq; syluestre, syluestrisq́; marem, & fœminam, ac tertiam sterilem, hæc, & plura uide in capite prædicto. [a] *uere istæ cæduntur, cum germinant, nam materies odoratior redditur.* [b] *distant uerò inter se pinus & abies. pinus enim carnosior, neruisquè paucis est, abies neruacior, atq; rigidior, ita ut utrunquè è contrario habeat neruos ualidos, carnem mollem, & raram. uide Abietem.* [c] *Verum pinus natura perpetua est, durat enim maximopere, sed dicunt plusquam abietem corrodi à teredine posse.* [d] *ambarum uerò nodus difficilimus constat.* [e] *at ad nauigia aptissimæ constant.* [f] *in agro Latino pini, & abietes, tum magnitudine, tum pulchritudine*

a. h. 5. 1. 9. 11.
b. h. 5. 2.
c. h. 5. 5.
d. h. 5. 6.
e. h. 5. 7.
f. h. 5. 9.

a. h.5.10. *tudine inter omnes italicas præstant.*[a] *Carbones pi-*
b. c.1.26. *neos excussores potius quærunt.*[b] *Verum inter reliqua, quæ locis algentibus ualeant perdurare plus caloris sortiuntur, ut abies. pinus, cedrus, hedera, & iuniperus, super his enim nec niuem posse durare autumant, scilicet*
c. c.2.4. *cet ratione caloris.*[c] *Sed pinus & hedera loca potius frigida amant, has enim locis feruidis peruenire non*
d. c.2.9. *posse nulli dubium est.*[d] *tamen locis apricis pinus gau-*
e. c.3.15. *det.*[e] *benigna uerò omnibus est, quod radice simplici, altaq; sit, seritur enim sub ea & myrtus, & laurus, et alia pleraq;: nec quicquam prohibet radix, quo minus hæc libere augere ualeant, ex quo intelligi potest radicem plus infestare, quàm umbram, quippe cum pinus*
f. c.5.15. *umbram amplissimam reddat.*[f] *Arborum autem genus etiam aliquod fortasse est, cui corruptio secundum naturam sponte, nec ullo pacto afflictato, sed benè uigen-*
Idem. c. 6. 15. *ti ueniat, ut pino cum radices mutatæ in tedam fuerint, ita enim ex nimietate nutritionis, atq; excessus, cumq; per tedam transmittere pabulum arbores nequeant, moriuntur. Quod proximum illi uidetur, quod animalibus euenit, quæ extra modum crassantur, atq; pinguescunt, cum enim auram attrahere nequeant, nec ullo pacto spiritu uti possint propter obesitatem, condensatio nemque, & illa strangulantur, & pinus. Quamobrē non ineptè rustici uocabulum istud de pinu usurpant. pinum enim strangulari aiunt obesitate, atq; pingue-*

dine:

dine: quippe omnia spiritum desiderant aliquem, uel
solutionem, uel meatuum libertatem. Ergo corruptio-
nes naturales tales sunt. [a] *Verum teda detractu serua* a. c.5.23.
ri potest, huic etiam pinguedo pro magno habetur. sed
hæc omnia, cæteraq́ non nisi benè adulta sufferre pos-
sunt, & hinc quamuis putruerint, seruari tamen, ac ui
uere queunt, nam & primum haud semper tedificare
consueuere, sed cum uiget, ætateq; maior est. caret
enim teda nouella, quæ humorem non excoquit, neq; ag
gregat; sed totum ad germina, incrementaq́; altitudi-
nis absumit. statim enim ac dilatari inceperit, uis illa,
& habitudo thedæ uidetur consequi. [b] *fructus omnino* b. c.6.21.
pinguis est, ut abietis, piceæ, & Lauri.

[c] *Piper fructus est, eius genera duo: unum enim ro* c. h.9.22
tundum erui modo, tegmine, carneque constans; sicu-
ti laurina baccha, subrutilum, alterum ob longum nigrũ
semina papaueris continens, longe hoc ualidius altero:
ambo uim calefactoriam obtinent. Quamobrem con-
tra cicutam auxiliantur, & etiam Thus.

[d] *Pirus natura fructificosa est, & sæpius purgan-* d. h.1.5.
da. [e] *folia orbiculata.* [f] *Semina congesta, & aliquo* e. h.1.16
putamine, & tunica continentur. [g] *Succus aquosus est.* f. h.1.18.
[h] *flores foliati.* [i] *& raro ex ramis prouenit.* [k] *Verum* g. h.1.19 h. h.1.21
cum nascitur ex eius fructu degenerat [l] *Verum inse-* i. h.2.1. k. h.2.3.
rendo maximè considerandum est positum, scilicet, quæ l. h.2.7.
in Aquilonem, in meridiem, & in orientem spectent.

Plantas etiam ipsas uiui radices faciendum, & apud
a. h.2.9. *arbores ipsas, ut piros, malos, & alias.*[a] *fructum uerò*
Idem. c. 2. 11. *amittere potest pirus, antequam coquat, sicut malus,*
b. h.3.4. *amygdala, & punica.*[b] *Verum piri & mali in planis præstantiores non solum fructu, sed & materie inspectantur, quippe cum montibus breues, nodosæ, spinosæq; assurgant.*[c] *mature germinat pirus, & serò perficit fructus, est enim serotina, quippe hyeme sua perficit poma.*[d] *auctu facillima est, & ex cacumine, & latere germinat.*[e] *genera plura sunt maiorem in modum, bonæq; frugis, & uernæ, præterquam si quæ serotinæ.*
c. h.3.6.
d. h.3.7.
e. h.4.6.
f. h.4.16. [f] *omnes uerò uermes gignit.*[g] *pirorum semina modo quo*
17. c. 5. 11. *dam deuincta sunt, & uasculo comuni circum obclusa,*
g. c.1.23. *uigore certe indomito permanent, hæc enim omnia ferè pulpis plenioribus includuntur, quo plus temporis ualeant perdurare.*[h] *Verum ex toto penè fructus, qui gustu suaues sunt, benè olent, nam & pirum, & malũ,*
h. c.6.21
i. c.6.24. *& mespilum tale est.*[i] *Tamen syluestris fructus odoratiores urbanis sunt.*[k] *& magis resistunt, & arboribus decerpta maturescere possunt.*[l] *Verum piri, & amygdalæ etiam si non pluat, dummodo aer austrinus nubilusq; sit: amittunt & flores & primos fructus, si continuo postquam defloruere illud accidit.*[m] *sed cum bene fructificent, non tamen breui tempore uiuunt, nec cito senescunt, ut pirus, amygdala, quercus, quæ uel*
k. c.2.10.
l. c.2.11.
m. c.2.17
n. c.3.3. *in grandiori ætate fœcundiora redduntur.*[n] *omnia ue-*

rò

*rò autumno serendum, sed pirus, & malus minime,
quippe cum sicca natura consistant, hyemẽ ob debilita-
tem sufferre non ualent.* [a] *minus uerò recidi ea deside-* a. c.3.10.
*rant, quæ plagis infirmitentur, ceu pirus, & malus,
& quicquid siccum, & cortice tenui uestitum est. hæc
enim resecta uehementer laborant.* [b] *at in singulis ge-* b. c.4.12.
*neribus aliæ præcoques, aliæ serotinæ sunt, ut uitis, fi-
cus, malus, pirus.* [c] *non desunt, quæ diminuta posse* c. c.2.20
melioreſcere dicant, ut de piro phocide Chij referunt.
[d] *pirus Syluestris locis feruidis germinare non potest,* d. c.2.4.
ut in Aegypto, ubi nequit germen emittere. [e] *nam in* e. c.1.17.
alijs locis protinus germinare incipit.

[f] *Piraster nodosior urbana est.* [g] *& antequam co-* f. h.1.13 g. h.1.15.
quat fructum folia deperdit. [h] *nec piraster unquam* h. h.2.3.
fit pirus [i] *tamen uita longior est, quam urbana,* [k] *&* i. h.4.14. k. h.6.1.
aculeata est.

[l] *Pinaster cultum nullum patitur.* [m] *& nodosa est.* l. h.1.7. m. h.1.13
[n] *& nunquam folia deperdit* [o] *Et ualidior sentitur, &* n. h.1.15
plus fructus demonstrat, & minus maturat. [p] *Et in* o. h.3.3.
montibus propriè nascitur [q] *& diebus circiter quinde-* p. h.3.4. q. h.3.6.
cim post Vergilias germinat. [r] *Pinastrum pulcher-* r. h.4.1.
*rimum, amplissimumq; apricis emigrat, umbrosis autem
nasci omnino nequit.*

[s] *Pisum legumen est, & serò seritur.* [t] *& multis fo-* s. h.8.1.
lijs exit. [u] *& oblongioribus.* [x] *semina inclusa siliquis,* t. h.8.2. u. h.8.3.
non intersepta, sed quasi inuicem contingentia con- x. h.8.4
stant.

a. c.3.27. idem fere.c. 4. 16. *stant.* [a] *Vermes generantur in ipso, & aliis leguminibus, ob alimenti, cœliquè intemperiem, uidelicet, cum plus, minusuè alimenti præbetur, aut aer immodice humidus, siccusuè est, uel etiam cum non tempestiuè humescit.* b. c.4 16. [b] *uerum pisum fragilissimum omnium est, quippe eruginem uehementißimè sentit, quia multifolium, terrenum, uagumq; est, implet enim locum totum, etiam si amplo interuallo positum sit, & frigoribus, atq; gelationibus id obnoxium maximè, quia radice imbecilla cohæret.*

c. h.3.10. d. h.5.9. [c] *Pix è pino gignitur. Vide Pinum.* [d] *Verum picem urere hunc in modum consueuere, cum locum æqualem præparauerint, & ueluti area facta cõcursum habente, in medium diligentèr pauimentarint, truncos perfixos componunt; proximè sanè compositioni carbonem facientium, præterquam quod sine fossa opus perficiunt, lignis erectis, & inter se cohærentibus, ita ut altitudinem aßiduè pro multitudine capiant. Quos fieri aiunt, cum compositionem descripserint, circuitu cẽtenorum octuagenorum cubitorum, altitudine uerò cũ plurimum sexagenorum, aut centenorum, & quinquagenorum ambabus, si thæda pinguißima sit; cum igitur Tedam ita construxerint, & materiem pertexerint aliqua terra super infusa undiq; summa cum diligẽtia occultant, ut ignis nulla ex parte emicare poßit, pix enim peribit, si id acciderit. succedunt autem per adi-*

tum

tum relictum, de in eam quoq; partem stipant materie, & obstruunt terra, reliquasq; omnes obseruant, & quacunq; fumum protrudi uiderint, scalis scandentes terram, assiduè infundunt, quo nullo pacto flamma erumpere possit. Canalis uerò per medium structus aceruum, picem fluentẽ infoueam ducit, cubitis circiter quindecim ab aceruo pix effluens tactu frigida fit: uritur duos dies, & totidem noctes cum plurimum. sæpè enim postridie ante solis occasum exusta iam est: rogusq; cessit, id enim euenit, cum nihil reliquum est, quod amplius fluat, totum autem tempus, quo teda uritur uigilantes obseruant, ne quid ignis erumpat, & sacrificant, atq; concelebrant, precantes, ut pix sibi copiosa, bonaq; benignitate fiat Deorum. Macedones hoc modo urere assolent. In Asia uerò Syrios non detrahere tedam aiunt, sed in arbore ipsa adurere instrumẽto inuento quodam industriè fabricato. Hoc enim partem unam accendi, qua liquefacta aliam, atq; aliam uice pari successionis ignem recipere, finis autem operis, & cessandi inditium, cum scilicet nihil defluit, Terebinthos illi uruut, Pinum enim nequaquam Syria fert, resina & pix modo fieri solent.[a] uerum picem, Tedam, & resinam nullam penitus arbores nouellæ habent.[b] Habet uerò maximam uim necandi plantas nouellas, sicut Oleum.

a. c.6.16.
b. c. 5.22

[c] *Placida quercus genus. uide Quercum.*

c. b.3.9.

Plantago

a. h.7.9. [a] *Plantago ab radice tantum foliata est.* [b] *& floret, quemadmodum aphaca, Turdaria, & Cicorea,*
b. h.7.10. *& spicosa est, ut oculus caninus, & cauda uulpina, sed uide oculum caninum.*

c. h.1.7. [c] *Plantanus in paludibus omnino spectatur, ut salix.* [d] *Et radices altas habet, quippe si locum expedi-*
d. h.1.9 *tum habeat, subire quantumuis facile possit.* [e] *quemad-*
idem 3.1.
e. h.1.11. *modum in Lycio apud aquaeductum nouella adhuc, circiter tria, ac triginta cubita misit, cum simul & copiã alimenti, & loci liberale spatium adepta fuisset.* [f] *cui*
f. h.1.3.
g. h.1.16 *nodi ueluti cradae gignuntur.* [g] *folia ampla* [h] *Semen ma-*
h. h.3.2. *nifestum producit, eoq; gignitur, quod tam alijs, quã*
idem c.4.5. *illo praecipue inditio constat, etenim in tripode aeneo aliquando platanus prouenisse narratur. Has igitur generationes Syluestrium statuendam, atq; etiam spõtaneas illas, quas uel naturae interpretes reddũt. Anaxagoras enim aerem semina omnium habere, quibus cum aqua una delatis, omnia gigni asseuerauit. Diogenes ex aqua putrescente, misturamq; quandam cum terra capessente plantas nasci existimat. Cleodemus ex eisdem quidem atq; animalia plantas quoq; constare putauit. Sed quanto à turbidioribus, algentioribusq; tãto amplius animalium priuari constantia, atq; natura. Quin & alij quidã de generatione referunt, sed haec*
i. h.1.15. *à sensu quodammodo remota esse uidentur.* [i] *In creta insula agro Cortinensi platanum apud fontem quendam*

stare asseuerant, quæ nunquam folia deperdit. Iouem sub ea cum Europa concubuisse fabulantur. [a] *Platanum in Andria esse negant, præterquam circa Diomedis delubrum, inque uniuersa Italia raram esse affirmant, quanquam multi, magniq; fluuij utrobiq; diluunt: sed locus plane recusare uidetur. Dionysius Tyrannus maior ambitiosus contendens in Rhegio conseuit in hortis eas, quæ nunc in Gymnasio stant, nec ullã magnitudinem capessere possunt. contra, loca alia platanum habent plurimam.* [b] *In Nilo etiam platanus prouenit, non tamen multa.* [c] *Durat uerò maximopere, sunt enim qui dicunt Delphicam platanum & alteram in Caphyis Arcadiæ stantem, satas Agamemnonis manu.* [d] *Securim ita tolerant platanus & salix, tam stantes, quàm à flatu prostratæ, ut resurgant, uiuant germinentq;. Quod in Antandro & Philippis euenerat, cum enim platanus procidisset ramis amputatis, truncoq; securi luxato, resurrexit noctu leuata onere, atq; reuixit, & cortex iterum circuntexit. Erat duobus lateribus circum dolata, longitudine decem cubitis maiori craßitudine, ut quatuor uiri non facile amplecterentur.* [e] *uerum lentore non caret, & natura humidior est, sicut ulmus, & populus.* [f] *& non solum plagam tolerat, sed etiam lignis detractis caudici in domita manet, & germinat.* [g] *Populum folium carnosum habet, ut semper uiua,*

a. h.4.7.
b. h.4.9.
c. h.4.14.
d. h 4.19.
idem.c.5.4
e. h.5.4.5.10
f. c.5.23.
g. h.1.16

quod contra uermiculos noxios ueſtimentis interpoſitũ
a. h.2. ultimo. *ualet.*[a] *Verum culices gignit, cum copiosè fructificat,*
b. h.7.17. [b] *& ſemper uiret, ut ſolaris, atq; Capillus Veneris.*
Vide Tripolium prope Thus.

c. h.3.6. c.1.3. [c] *Populus alba maturè germinat, cum lucoſa, ſte-*
d. h.4.9. *riliſq; ſit, ut ulmus & Salix.*[d] *uerum in amnibus, &*
Idem. 3.7. a.1. *paludibus exit.*[e] *& deciſa reſurgit, nam & ſlagiris*
e. h.4.19 *in muſeo procidua reſurrexit.*[f] *Populus nigra, quæ*
f. h.2.3. *in Creta inſula naſcitur, tranſlata non uiuere poteſt.*
d. h.3.5. [g] *Verum Arcades populum ſolam ſterilem putant,*
at uerò in Creta & populi nigræ complures fructifi-
g. h.3.1. *cant.*[h] *hæ enim ſatæ germinant, & celerrime, pulcher-*
h. h.3.4. *rimeq; ex auulſione.*[i] *& in planis præſtantiores ſunt.*
i. h.3.14.
k. h.4.14 [k] *Verum populus alba, nigraq; uniformes habentur,*
corpore ambæ erecto, ſed excelſior, leuiorq; nigra: fi-
gura foliorum ſimilis, & lignum cum cæditur, albedi
ne ſimile eſt, utranq; ne florem quidem habere exiſti-
mant. Alpina populo albæ non abſimilis eſt, cum ma
gnitudine, tum uerò, quòd ramis albicantibus ſpargi-
tur, folio hederæ, ſed parte altera ſine angulo, altera
oblongo: in que angulum exeunte acutum, colore par-
te reſupina, pronaq; fermè ſimile: pediculo prolixo, te
nuiq; annexo, quamobrem non erecto, ſed inflexo, cor
tice aſperiori, quàm populus alba, ſcabriorq;, ut pi-
nus ſylueſtris.[l] *uerum quæ in aqua ſunt, uita breuio-*
l. h.2.21. *res, quam quæ in terra.*[l] *Sed quædam totius arboris,*

plantæue

plantæue mutationes. exoriri uidentur, ut populum candidem transire in nigram, tum fronde, tum etiã tota specie aiunt.[a] *nam populus alba in totum nigræ dissimilis fronde, formaq; tota est. sed in senecta simillima efficitur, quia exsiccetur, & ieiunius nutriatur.* a. 2. 4. 6. 5. 8.

[b] *Polypodium uocitatum in quibusdam arboribus aliquando uisum est pulullare, & nasci.* b. c.3.23.

[c] *Porcellia inter olera numeratur*[d] *& leuior est in tubo, & aspectu mitior, & dulcior est.* c. h.7.7. d. h.7.11.

[e] *Porrum decimo nono, nonnunquam etiam uigesimo die prouenit, & ex recentioribus seminibus maturius exit, ut Gethyum, & Cucumis, uerum non anno tantum fructificat, sed etiam bimatu, & unicaule constat*[f] *uerum subtus suo latere promit, ueluti quoddam caput bulbaceum, ex quo foliorum ortus, caule tamen arefacto, semineq; sublato.*[g] *at fœcundissimum est, et si aceruatim seratur, melius nasci, augeriq; posse uidetur, sicut etiam apium, hæc enim serunt in lacinijs colligata, atq; ita ampliora redduntur,*[h] *& trãslata meliora reduntur, tamen non est immune à porricidis.*[i] *& semina firmiora sunt ad perdurandum.*[k] *tonsum porrum, & diminutum melius redditur, sicut cætera olera, & herbæ.*[l] *Verum calidum est, sicut omnia acria. & hac de causa aliquando non facile germinat.* e. h.7.1. f. h.7.2. g. h.7.3. idem c.5.7. h. h.7.5. i. h.7.6. k. c.2.10. idem 3.23. l. c.43.

[m] *Portulacæ arbori cortex cadit, ut unedoni, & ar-* m. h.1.8.

a. h.1.15 idem 3.4. *buto.* [a] *& ex syluestribus perpetuo uiret.* [b] *Quin &*
b. h.3.4. *in montibus propriè nascitur.* [c] *& serotina habetur.*
c. h.3.6. d. h.3.7. [d] *faciliquè augeri potest.* [e] *habet hautem hæc arbor fo-*
e. h.4.4. *lium simile, & penè æquale, atq; persica.* [f] *uerum om*
f. h.4.18. *nes ferè arbores detractis partibus moriuntur, portu-*
laca excepta, quæ tamen & ipsa siquis carnem uehe-
menter præsserit, germenq́; futurum laxauerit, morie-
g. h.5.8. *tur.* [g] *est uerò utilis mulieribus ad opus textorium.*
h. c.1.10 idem c.4.3. [h] *Portulaca & Cucumis in olerum genere, æstate germinant, sicut cætera humida, & frigida, nam omnia humida & frigida æstate germinant, sicut calida hyeme, ut utraq; natura conuenienter temperata utriq; tempori sit.*

i. h.1.18 idem c.4.1 [i] *Prunus semen habet carne & nucleo interiacente,*
k. h.1.19. *ut olea, & aliæ* [k] *succos dilutos.* [l] *flores foliatos, &*
l. h.1.22. m. h.2.7. *super fructum ipsum insidentes.* [m] *Verum serere præ-*
n. h.3.7. *cipiunt distantes prunos.* [n] *& radices numerosas.* [o] *(et*
o. c.1.3. p. h.3.16 *longas) habent.* [p] *& folia similia sunt arbuto, & por-*
tulacæ, corpore paruæ: peculiare in hac arbore, fru-
ctu lanugine pappo dicta, perire, id enim de nulla alia
q. h.4.3. *arbore accepimus.* [q] *Est & alia quædam arbos pru-*
nus insignis magnitudine mespilis proximum, nisi quod
rotundum nucleum habet: florere incipit mense Iulio,
fructum circa brumam perficit, nec folia dimittit.

r. h.6.4. [r] *Pternix.*
s. h.6.7. t. h.7.12. [s] *Pugio uere floret, ut Hyacinthus.* [t] *& semine*

prouenit,

prouenit, ut bulbus, Lirium, & aliæ.

[a] *Pulicariæ plura sunt genera.* [b] *Et eius mas, & fœmina, & distant. fœmina enim tenuiori folio conditur, & compreßior est, atq; in totum minor: mas amplior, craßioriq; caule, atq; ramosior, & folium amplius, pinguiusq; habens: necnon & flore splendidior est: ambo fructifera sunt, in totum serotina germine, floreq; constant; quippe cum circa arcturum incipiant, mari grauior odor: fœminæ acrior: ideoq; contra bestiarum morsus commodior est.* a. h.6.1. b. h.6.2.

[c] *Punicis uim magnam adeo esse, ut si in urceum bullientem eam inieceris, feruorem extingues non solum parte aliqua temporis, sed etiam ex toto, puniceam.n. exiccare uehementißime, atq; ad se spumam totam recipere uoluit, idq; extinguendi causam esse.* c. 9.18.

[d] *Punica caudices multos habet.* [e] *Sed contortiores, & breues.* [f] *medullam carnosam, radicem breuem, & per summa terræ adhærentem*[g]. *Verum in ramos spargitur, & molem superiorem, grandioremq; gestat.* [h] *folia angusta sunt.* [i] *fructus ex humore, & cute constat.* [k] *Et acinos habet.* [l] *Succus acidus est.* [m] *uerum super fructum ipsum florem insidentem emittit.* [n] *& ex annotinis fructus gignit.* [o] *nascitur auulsione, sed quod euellitur radicis, aut stipitis aliquid habeat oportet.* [p] *uerum aliquando mutatur, ut in Aegypto, Ciliciaq; euenire accepimus, nam in Aegypto acidam tum se*

d. h.1.5. e. h.1.8. idem. c.3. f 15. h.1.9. g. h.1.14. h. h.1.16. i. h.1.17. k. h.1.18. l. h.1.19. m. h.1.22 n. h.1.23 o. h.2.1. p. h.2.3.4. idem c.1.9.

mine

mine tum planta in dulcem quodammodo, aut uinolentam conuerti. Ciliciæ uerò circa ſalos iuxta amnē Pinarū, quà contra Darium dimicatum eſt, omnes ſine nucleo ſurgunt, neglecta uerò in ſyluestrem tranſit, &
a. h.2.7. è contra cultura enim maximè mutatur. [a] ſerere uero iu-
b. h.2. bent non plus quam nouenos pedes diſtantem. [b] & ma-
c. h.2.9. ximè aquam diligit. [c] fructum etiam amittere poteſt, antequam coquat, ſicut amygdala, malus, & pirus.
d. h.3.7. [d] germinat autem ad ortum arcturi poſt uernum, & nō ſolum cacumine, ſed etiam latere. [e] ſeneſcit quidem, pu-
e. h.4.14. treſcitq; uelocius, ſed ex eiſdem rurſus latere regermi-
f. h.4.17 nat. [f] uermiculationem ſentit, ut olea, malus, pirus, et
g. h.6.1. meſpilus. [g] ſed ramis aculeata eſt, [h] poteſt tamen fru-
h. h.7.12. ctus reſeruari detracto pediculo. [i] Verum protinus de-
i. c.1.6. tractam punicam ſtatim inſerere ſolent, quoniam ſicca
k. c.1.9. eſt, ut ficus. [k] at facilè augetur, & ſemine deterior
l. c.1.10 exurgit [l] germinat facile quoniam uiribus ualet, & ali-
m. c.1.15. mento abundat. [m] nonnunquam etiam fructum ſecundū
n. c.2.3. oſtendit. [n] imbres ei ſeriores tempeſtiui ſunt. [o] & myr-
o. c.2.10. to punica maximè amica. [p] flores facilè amittit, quia
p. c.2.11. nexus eorum debiliſſimus eſt; itaq; cum guttæ pluuiæ, aut rores in eos deciderint, ſubeuntes quoquo uerſus humectant, labefactantq;, qua de cauſa deducere arbores ſolent. nec in excelſum eas excurrere ſinunt, ne flores in erectum formati humorem ſuſcipiant. Quid. ī etiam uirgas è contraria ſeri præcipiunt ad rationem,

ut ſe

ut se subinde ualeat inclinare. [a] *remorderi uerò deside-* a. c.3.23.
rat punica, nam urinam infundunt, & pellium feces,
accumulat, & hac de causa melior euadit. [b] *uerum quæ* b. c.5.11.
dulcia sunt celerius putrescunt, nam punicæ dulces ma-
gis putrescunt, quam acidæ. [c] *aliqui amygdalas, & pu* c. c.5.12.
nicas castigare solent, uel cum arbor firmior, atq; ro-
bustior redditur: [d] *& non solum discißionem tolerant,* d. c.5.23.
sed etiam fißionem caudicis. [e] *dimutilata uerò durior* e. c.5.24.
efficitur. flores uerò quoniã aliqua mole corporis emer-
gunt, serius se ostendunt, & hæc de Punica.

Q

QVadratoria [a] *serotino germine constat, si-* a. h.3.6.
cut Thuia, & taxus.
[b] *Quercus in agro Thurio est, ubi Sy-* b. h.1.15
baris perspicua, quæ nunquam folia dimittit, eam non
una cum alijs germinare aiunt, sed post ortum Canicu-
læ. [c] *Verum sata aliquando degenerant; nam dete-* c. h.2.3.
rior exit, itaq; cumpleriq; ex ea, quæ in Epyro nasci-
tur, seruissent, nullo pacto prouenire similis potuit.
[d] *at maturè germinat* [e] *& terrena spectatur, nascitur* d. h.3.6. e. h.4.7.
uerò quercus, & abies super lapides, fictiliaq; carent
radicibus, sed modo patellarum adhærent. folium am
babus uelut carnosum, oblongius, crassumq;, & abie

ti crassius, frequens, nec leguminum siliquis absimile; concauum intus, nec quicquam intra se continens, Quercui tenue, ac potius tamaricis: color ambobus accedens ad purpuram: forma tota abietis erecta, quercus flexuosior, atq; in latitudinem magis ampliata: ambæ uel multicaules fiunt, sed simplicior abies: rami abieti longi, recti, solutiq;; Quercui breuiores, contortiores, spissioresq;: magnitudo tota ambabus cubitalis, parumue altior, uerum maior, (ut simpliciter dicam) abieti. Quercus uel ad lanas inficiendas utilis mulieribus, ramis adnexa pendent pleraq; animalium testigerorũ; subter alia quædam cauli ipsi aderent ad quedam tota obesa ingrediuntur millipide, & aliæ quædam generis eiusdem bestiolæ, quodq; Polypi specimen gerit. Hæc itaq; terrena comtemplatuque constant facilia. Quid autem uel alteram quercum nascentem in alto referunt, quæ etiam fructum fert, & glans eius commoda est. quin & alias magnitudine insignes quas-
a. b.5.8. *dam compertas homines nantes, seq; summergentes referre traditur.* [a] *Verum nec pino, nec abieti quercus*
b. c.2.16. *conglutinari ualet, altera enim spissa, altera rara, et altera similis, altera minus.* [b] *Sed cum ubere fructificet, non breui tempore uiuit, nec citò senescit, ut etiam*
c. c.2.23. *amygdala, & pinus, quæ in grandiori ætate fæcundiora redduntur.* [c] *nascitur & in ea Viscum, et aliquando etiam Laurus in ea uisa est.*

Quinquefolia

[a] *Quinquefolia, siue quinque peta (nam hoc etiam* a. l.9.14.
nomine appellatur) cum effoditur rubra est, inare-
scens uerò nigrescit, atq; quadratur; habet folium ui-
tis, sed pusillum, & colore simile uitigineo, & auge-
tur, & desinit cum uite, folia omnia quinq;, unde &
nomen. Caules prætenues mittit, & crebris interno-
dijs constat.

R

RAdix[a] caudice uno constat, & arboris qua a. l.1.5.
si naturam adipiscitur, ueluti ruta, quam-
obrem eiusmodi olera nonnulli oleri arbo-
res uocant, & quidem omnia olerum genera certe, aut
plurima cum permanserint quasi ramos quosdam capes-
sunt, totaq; in arboris figuram mutantur, diu tamen du-
rare nequeunt. [b] uerum radix mense Iulio sertitur, ut ra- b. l.7.1.
pa, & brassica, & die tertio erumpit, tam hyeme
quàm æstate, licet æstate celerius caulescat. [c] radices c. l.7.2.
plurimum certe perdurant, & aliæ regerminant, aliæ
non: radix & rapa si terra cooperiantur, usq; ad æsta-
tem durare, & crescere possunt, quod olitorum nonnul-
li de industria faciunt, non enim regerminant, neq; fo-
lium mittunt, nisi accumulatam humum semoueas; quod
in reliquis deprehendi facile potest. [d] uerum semen in

 siliquis

4. h.7.4. *siliquis est; ut sinapi, & fœcundissimum est.* [a] *Sed tamen plura sunt radicis genera, ut Corinthium, Cleonæum, Liothalassium Bæotium. Amplissime corinthia adolescit, quæ uel stirpe constat detecta; hæc.n. sursum uersus protruditur, non ut cæteræ in terram ampliari solita est. Liothalassia, quam traciam uocant, ualidissima aduersus frigora traditur. Bæotia dulcissima est, & figura rotunda, nec ut Cleonæa prælonga: quibus folia leuia, dulciores, suauioresque sunt; quibus autem scabra sunt, acriores, genus præterea redditur,*

b. h.7.5. idé.c.2.25. *quod folijs erucæ simile constat.* [b] *radicibus contra pulices ne noceant remedium: interserere eruum, sed ne*

c. c.6.17 *nascantur nullum medicamen compertum referunt.* [c] *sapor non in folijs, sed in radice est, ut alliorum, cæparum, & radicularum.*

d. c.6.4. [d] *Radix quædam carduo similis hominibus insaniã*

e. c.6.18. *importat.* [e] *Sed tamen radices herbarum semper sunt uenenosiores illis.*

f. h.1.2. [f] *Radix est id, quo alimentum attrahitur.*

g. c.1.13. [g] *Radices plantarum prius semper, quam germen producuntur, cum uero hyemes tempestiuæ, sereneque sunt, simul & supera, & infera incrementum capessunt.*

h. c.6.17. [h] *Sed quoniam de radicibus agimus hoc est animaduertendum, quod omnibus, quibus radices siccæ,*

i. h.9.13. *surculosæque sunt, nunquam stercus dissponunt.* [i] *Verũ radicum differentiæ tales sunt, aliæ acres, aliæ amaræ,*

aliæ

aliæ dulces, aliæ suàuis olentiæ, aliæ grauis. [a] *uerum radices tanquam uentres plantarum sunt. quoniam cibus in his aliquatenus alteratur.* a. h.6.15

[b] *Rami sunt, qui à caule fissi multiplices spargun-tur, quos nonnulli nodos appellant.* [c] *uerum tam parui quam grandes principia quædam uitalia, quæ tepefacta temporis indulgentia germina pariunt, etiam si nulla innitantur radice; quod præcipuè in plantis patescit quas detractas uitibus, alijsq́ue componunt in dolijs.* b. h.1.2. c.

[d] *Rhamnus frutex est, & perpetuo uiret.* [e] *& alia candida, alia nigra, fructusq́ue diuersus, ambæ uerò aculeigeræ.* [f] *peculiare racemis, quòd per latera caulium serpunt: postremoq́ue caulis racemus omniũ maximus pendet, sicut in Rhamno, & rubo: unde fit, ut extremo fructifera, latere largè fructufera ista spectentur.* [g] *Verum ex Rhamno Terebrum fieri solet, quæ quidẽ uel conceptaculum præbere idoneum est.* d. h.1.15. idē.c.1.10. e. h.1.17 f. h.3.18. g. h.5.10

[h] *Rapæ radix quasi ex carne, & cortice constat.* [i] *seritur uerò post æstiuum solstitium mense Iulio, & celerius diebus calidis caulescit, semenq́ue ocius reddit.* [k] *Verum si terra cooperiatur, usq́ue ad æstatem durare, & crescere potest, sicut in radice diximus.* [l] *Semen in siliquis producit, & fæcundissimum est.* [m] *uerum alij esse, alij non esse diuersitatem generis putant, sed marẽ tantum, fœminaq́ue differre, nasciq́ue ambas ex eodem semine, sed ut effeminentur raras deponere oportere, nã* h. h.1.10 i. h.7.1. k. h.7.2. l. h.7.3. m. h.7.4.

si densæ positæ sunt omnes masculescere aiunt. quod idem futurum etiam si in terra uitiosa seueris, qua de causa semine satas plantatim transferentes deponunt. Semen quoq; deterius, meliusuè uisu percipi potest; quod enim probum sit, tenue senties, quod uitiosum, crassum gaudet frigoribus & Rapa & Radix, & sic eas dulcescere putant simulquè incrementum in radicē non in folia uerti, austrinisquè atq; serenis temporibus celeriter caulescunt. [a] *Rapa syluestris radice longa, & modo raphani, breuiq; caule consistit.* [b] *Verū rapa ui temporis, quo seritur, diuersam speciem capit, siquis enim protinus ab area serit, ampla efficitur, quod ideo fit, quia plenius radicatur, dilataturquè amplius.*

a. b.17.6. b. c.5.7.

[c] Raphanorum radices cum indurescunt, in lignum transeunt. [d] *licet carnosæ sint.* [e] *Verum olitores percrassant earum folijs direptis per hyemem cum maxime nigent, terraq; aggregata, ut nec imbres possint admitti, sic.n. per æstatē mira crassitudine distenduntur.*

c. b.14. d. b.1.8. e. c.5.6.

[f] Resina hunc in modum fieri solet, in pino quidem ubi iam uulnerata arbore, theda detracta est, resinam hauriunt, sic enim in uulnus inuectum, humor copiosior confluit, in abiete uerò, & picea cum lignis degustatis uulnus intulerint, haud enim quamq; secretiorem modo eodem agi mos est, uulnerant enim & terebinthos parte utraq; caudice scilicet, & ramo, sed copiosior,

f. b.9.2.

ſior, & melior, quæ in caudicem defluit.[a] uerum pi- a. c.6.16.
cem, Tedam, & reſinam nullam penitus nouellæ ar-
bores habent.[b] Quamobrem præparare conſueuerunt, b. c.6.17
alia ſiccantes, atq; ſuccantes, alia inſecantes, quo ſo
lis, ac aeris uis coagere melius poſsit, ut reſinam, &
reliqua generis eiusdem, & Thus, & myrrham, &
Laſerpitium.

[c] Robur ramos inconditos habet.[d] & cortice carno c. h.1.1.
ſo conſtat. lignum graue eſt.[e] medulla nigra, & ra d. h.2.8.
dices altæ ſunt, & carnoſæ.[f] uerum in ramis nodi ue- e. h.1.9. f. h.1.13
luti cradæ gignuntur.[g] folia non ex eisdem partibus g. h.1.16.
pendent; ſed plurimis quidem è germine, nonnullis ue- h. h.2.2.
rò ex ramo, robori etiam ex caudice.[h] uerum aliqui ex
ſemine tantum eam produci ſtatuunt, alij ex radice
quoquè ſed lentè, nonnulli etiam ipſo caudice de-
truncato.[i] non deſunt, qui robur, & nucem auellanam i. h.3.6.
florere exiſtimant, & cum germinare incipit germi-
nationem intermittit, ter enim turget, ternaq; germi
na edit.[k] loca uerò robur frigida amat, ut pinus, abies, k. h.4.6.
buxus, caſtanea, & aliæ.[l] & cum germinat, ſi quis l. h.4.18.
aliquid detraxerit longo ſpatio temporis moritur.[m] ue- m. h.5.1.
rum cæſum robur tempeſtiuè neq; putredinem ſentit,
& prædurum, ſpiſſumq; ad ſimilitudinem cornu perdu
rat, totum enim cordis ſpecimen, gerit, tempeſtiuè
uerò cæditur poſt autumnum.[n] & ſimul durum, & n. h.5.5.
ſpiſſum robur eſt.[o] & in opere difficillimum eſt.[p] ta- o. h.5.6. p. h.5.8.

men

men pondus substinere ualidissimum potest, & magis nauibus, quam domibus commodum est.

a. h.1.15 [a] *Rosa inter suffrutices est, & perpetuo cacumine*

b. h.1.21. *uiret, alijs amissis.* [b] *flores bicolores sunt, quod in his alterum florem insidentem medium gerit.* [c] *Verum flos*

c. h.1.22. *ipse super fructum est: ut maior pars coronariarum.*

d. h.2.2. [d] *nascitur omnibus modis, immo caulibus concisis ut*

e. h.6.2. *gramen etiam exit.* [e] *rami aculeati sunt, ut rubi, & cap*

f. h.6.6. *paris..* [f] *rosarum autem differentiæ per multæ, foliorum multitudine, paucitate, asperitate, leuitate, colore, odore. Quippe cum plurimis quina folia sunt, quibusdam duodena, uicenaq́ʒ, alijs longè plura: sunt.n. quas centifolia uocant, quæ circa Philippos plurimæ exeunt, easq; incolæ ex Pangæo transferentes serunt; illic enim multæ eiusmodi fiunt, sed folia interna parua admodum sunt; ita enim oriuntur, ut alia intus, alia extra emicent, non tamen iucundi odoris, odoratiores inter amplas, quibus pars ima scabra. Ad summā (ut dictum est) & odoris & coloris præstantia ratione locorum contingit, nam & quæ in eadem tellure prouenniunt, diuersitatem bonæ, exilisuè olentiæ, nullam ostendunt. Odoratissimæ, quæ apud Cyrenam gignũtur, & proinde unguentum iucundissimum illic faciunt.*

g. c.6.27 [g] *(Rarsio quia non nisi ratione siccitatis odoratæ consistunt.) Ex semine etiam nascuntur, quod flori subditum suo in malo contentum croceum, uel acanaceum lanugine*

ne quadam obductum gerit, ut primis seminibus proximum sit. Cæterum quoniam tardè perficitur semine, sata caule conciso (ut dictum est) serunt. [a] *uerum serior pugione, & Hyacintho est, & nouissimè quidem erumpit: prima autem inter uernos desinit flores, parum enim temporis durat eius prouentus, uerum ad uigorem quinquennium perdurat; non adusta, neq; recisa, sed eius quoq; flores senescentis deteriores redduntur. Ad iucundam autem olentiam & rosarum, & uiolarum, & reliquorum florum solum Cœlum singulis accommodatum plurimum confert, nā in Aegypto cætera quidem omnia sine odore, floreq; etiam aromata dicta sentiuntur, myrti uerò mirum in modum odoratæ assurgunt, prouenire ante hæc nostra & rosas & uiolas, & reliquos flores tractus illius etiam binis mēsibus plusque durare haud hoc breuiori tempore aiunt. Videtur & annus (ut diximus) ad bonam olentiam referre; cum scilicet talis, aut talis incesserit, non imbriū, squallorumq; tantum ratione, sed etiam cum tempus certum & aquæ, & flatus, & in totum Cœli commodæ mutationes accessere. Montibus autem (ut simpliciter transigam ratione) & rosæ, & uiolæ, & reliqui omnes flores, odore longè deteriores emergunt: atq; coronariorum, & in totum suffruticei generis commentatio, hisce, similibusque absoluitur.* [b] *uerum si autumnus prolixior fuerit, rosa etiam erumpere potest.* [c] *rosas*

Item c.1.4.
a. h.6.7.
b. c.1.15.
c. c.3.24.

non

non solum precidunt, uerum etiam adurunt, desinunt enim florere, sylvescuntque pastus foecunditate, ni-
a. c.6.14. *si ita tractetur.* [a] *salsugine etiam rosa aegrotat.* [b] *& hoc*
b. c.6.16.
c. c.6.21. *mirandum, quòd alia pars benè olet, alia minimè.* [c] *causa autem cur rosae flos tantum olet, talis est, quia eius ex coctio in flore fit.* [d] *quae autem debilia sunt, celeriter*
d. c.6.23 *euanescunt, ut uiolae tam nigrae, quam candidae, amarae, maleque olidae in uetustate redduntur: nec sicuti rosae suum odorem etiam siccae conseruant, dum deficiant penitus: uirides tamen longè redolent, siccae non, nisi proximè admotae. Ratio, quod induratae quodamodo defectu proprij caloris halitum reddere nequeunt, nam ad usum quidem unguentarij eas quoque aliquatenus siccare consueuerunt, ut odorem sinceriorem relinquant.*
e. c.6.29. [e] *Vrbana rosa odoratior est sylvestre.* [f] *Verum Can*
f. c.6.5. *thari odore rosarum necantur.*

g. h.9.10 [g] *Radicis roris marini partem unam superius, alteram inferius purgare profectò mirabilius est, ut Tha*
h. h.9.12. *psiae, & caricae, quam alij pirum appellant.* [h] *uerum roris marini genera duo sunt, alterum sterile, alterum fertile, & alterum tam fructu, quam folio utile, alterum tantum radice: fructus Canchris uocatur. Habet id fructiferum genus folium palustri apio simile, sed multo maius: Caulem ad magnitudinem cubiti, aut maiorem: radicem magnam, crassam, candidam, & ueluti thus redolentem, fructum candidum, scabrum, ob-*

longum,

longum, nascitur potissimum solo squalido, atq; saxoso; radix medicamento ulcerum utilis, & mensibus pota in uino nigro austero: fructus ad urinæ stillicidia, & aures; & argemam, & ad oculorum morbum, lippitudinem nuncupatum; & lactis ubertatem mulieribus facit: sterile illud folio lactucæ amaræ cōstat, sed scabriori, cādidiorisq;, radice breui; nascitur id quoq; prædicto solo uberrime: radix partim superius, partim inferius purgat, quod enim germen uersus, cōsistit superius purgat, quod terrā uersus, inferius: probibet et uestibus interposita uermiculos noxios, colligitur per messē tritici.

[a] Rubiæ plura sunt genera [b] & radices rubicundæ sunt. [c] uerum folio hederæ constat, rotundiori tamen consistit. nascitur humi, caulis modo graminis; loca amat umbrosa, Cit urinam, qua de causa ad lumborū, & coxæ dolores ea utuntur. a. h. 6. 1. b. h. 7. 9. c. h. 9. 14.

[d] Rubus frutex est. [e] et perpetuo uiret. [f] folia cum extremo, tum lateribus sinuata concidunt, & spinosa cuncta redduntur. [g] immo etiam caulis, & rami. [h] peculiare racemis, quod per latera cauliū sepiunt, postremosq; caulis: racemus omniū maximus perpēdet, sicut in ramno, & rubo, nude fit, ut extremo fructifera, latere large fructifera iste spectetur. [i] uerū nonnunquam rubus in fluuijs, locis eiusmodi spectatur. [k] et plura sunt genera, sed maximo inter se discrimine distant, quod quædā erecta, excelsaq;, quædā prope e terra, protinusq; deor d. h. 1. 5. e. h. 1. 15. f. h. 1. 18. g. h. 6. 1. h. h. 3. 18. i. h. 4. 9. idem. 13. k. h. 3. 18

sum uergens, cumq; se terræ coniunxerit, radicans rursus, quem humirubum quidam appellant. Canirubus autem fructum subrutilum parit, malo punico similẽ, atq; arborem punicæ, non obsimilem folio amerinæ.

a. c.1.21 [a] *fructum uerum racematim rubus gerit, & non solum serò, sed etiam particulatim maturescit.*

b. h.1.9. [b] *Rumex inter olera numeratur, & radice singulari*

c. h.7.1. *cohæret, ut maior ferè pars olerum.* [c] *seritur quippe cum hyberni principium post æstiuum solstitium sit, mense Iulio, quo braßica, radicula; rapa, & aliæ.*

d. h.7.2. [d] *Sed omnium maximè unistirpem Rumicem esse putaueris: lateralis enim crassas nullas penitus agit, sed tantum prætenues, nititur altißima omnium radice maiore nanq; semipedibus termis, syluestris breuiorẽ agit: multicaulis, atq; ramosus consistit, & tota forma cũ perfecta est, betæ proxima sanè cernitur. Diuturnitate quoq; syluestrem, & in totum (ut ita loquar) omnia*

e. h.7.3. *olera uincit.* [e] *Radices carnosæ sunt.* [f] *& plura sunt*

f. h.7.4.

g. h.7.6. *Rumicis genera.* [g] *Sed syluestris quanquam gustatu gratior, quàm urbana, tamen succo acutior, quo præcipue differat, omnia autem uel ficciora urbanis sentiunt, & fortè ob id ipsum magna ex parte acriora, uehementioraq; sunt.*

h. c.3.1. [h] *uerum in totum Rumex cultura deterior redditur.*

i. h.1.5. [i] *Ruta caudice uno consistit, & arboris quasi natu*

k. h.1.15 *ram adipiscitur, ut radix.* [k] *& perpetuo uiret, & amis*

sis reliquis, tamen cacumine perdurat.[a] *Verum ex palmite exit, & auulsione*[b] *& plura sunt eius genera.* a. h. 2. 1. 7. 2. c. 1. 4.
[c] *Sed cum omnia olera aquas, fimumq; diligant, Ruta sola fimi aspernatrix est*[d] *syluestris aspectu uicina urbanæ est, præter quam quod folijs minoribus, caulibusq; scabrioribus constat, & succo potissimum acriori, uehementioriq; conditur, ut Satureia, origanum, & braßica.*[e] *Rutula (ut uocant) folia carnosa habet, sed caro in latitudinem distenditur, non in rotunditatem crassatur.*[f] *Ruta aquis salsis rigata melior euadit, sicut etiam braßica, beta, & eruca.*[g] *Cinis fico, & rutæ utilis est facit enim siccitate sua, ut radices neq; uermem, neq; putredinem sentiant.*[h] *Brasica, & ruta dimutilatæ, in ramos dispersæ, ampliores, meliores, sapidiores redduntur.*[i] *Viperæ cum aliquo noxio commisso, mox aliud, quod iuuet assumunt, ceu rutam, ubi allium commederunt.*[k] *Odor autem ex humiditate, siccitateq; moderatur, ex quibus odores omnes scilicet oriuntur.*[l] *omnino quicquid in alio seri poßit melius redditur, ceu Ruta in fico, sic enim optimam posse fieri creditur: cortici infixam serere, & terra occultare consueuere, euenit nanq;, ut humor lacteus ille fici super alimoniam auxiliari quoq; suo calore ualeat opportune, sicut & cinis congestus radicibus, ut supra diximus.*

b. h. 7. 4. c. h. 7. 5. d. h. 7. 6. e. h. 1. 16 f. c. 2. 7. g. c. 3. 22. h. c. 3. 24. i. c. 6. 4. k. c. 6. 29. l. c. 5. 7.

[m] *Rhutrum cacumine tantum ramos spargit.* m. h. 6 3.

do: uirgas pulchriores, & ad texendum commodiores nigra profert: candida spissiores. Est tam nigræ, quã cadidæ genus quoddam paruum, & incremento in excelsum orbatum sicut uel in cæteris arboribus idem intelligi potest; ut in cedro, & palma. Hoc Arcades non salicem, sed Hellicam uocant, existimantq; (ut retulimus) fructum fæcundum eam parere.[a] Verum spõtanea nascitur, & ignoratur quomodo, latitare enim naturas seminum omnino arbitrandum est.[b] & imperfecta quidem germinat. a. c.1.52 b. c.4.4.

[c] Saluiæ plura sunt genera.[d] Sed Sphacelus & saluia inter se distant, quasi alterum urbanum, alterum genus syluestre dixeris. Sphacelo folium leuius, contractius minusq; squallens: saluiæ scabrius. c. h.6.11 d. h.6.2.

[e] Salsicortex roboris species est, quæ caudice crasso, & fungoso, & cauato constat. Si crassus sit, magna ex parte cernitur; quapropter ædificijs minus hæc utilis habetur. Item breui putrescit, quod ex natura eius arboris accidit; Qua de causa concaua, & inanis redditur. Sunt qui & corde hanc solam carere uolunt, & fulmine solam iaci, quãuis non altitudine excellat: Aeolum quidam nec ad sacrificia lignis eorum utuntur. hæc pro materiæ uniuersæ speciei modo discrimina intelliguntur. gallas singula ferunt genera.[f] Salsicorticis materies ad axes, similitaquè tantum commoda est. e. h.3.9. f. h.3.10

Sansucum

a. h.1.15. b. h.6.1. [a] *Sansucum suffrutex perpetuo uiret.*[h] *& coronaria herba est, surculosa, minutisq; condita folijs, ut Serpyllum, sisymbrium, helenium, abrotanum, quae frutices proinde redduntur.* c. h.6.7. [c] *Verum samsucum utroq; modo emigrat. uidelicet & semine, & auulsione, praestat seminis copia, & iucundi odoris semen est, & quidem mollioris odoris, necnon & planta eius transferri potest: flos aestiuus est. Verum ad unguentum idoneum Samsucum est.* d. c.6.22. [d] *& odor maxime durat.*

e. h.1.9. [e] *Sambucum nonnulli medulla carere asseuerant.* f. h.1.13. Idem c.5.4. [f] *sed nodos paucos naturae ordine habet: cortex leuis est, & concauo, & laxo corpore surgit.* g. h.3.6. [g] *mature uero sambucus germinat.* h. h.3.13 [h] *& iuxta aquam potissimum, locisq; umbrosis emicat: Caeterum & in minas eiusmodi solo nasci non recusat: est fruticosa uirgis, quae anniculae donec folia decidant, in longitudinem crescunt, tum in crassitudinem se distendunt; uirgis excelsio non nimis magna, sed sena maxime cubita; Caudici crassitudo modo galeae, cortex leuis, tenuis, spissus, materies fungosa, & siccata, leuis, medulla praemolli constans, ut uirgae totae concauentur. Quamobrem ex his baculos faciunt praeleues; siccata ualida est, inoffensa aquis etiam disquamata si sit; disquamatur sua sponte, cum exaruerit. Radices per summa cespitum non multas, nec grandes agit, folium, quod particulatim exeat, molle, atq; oblongum, sicut lauro latifoliae, uerum maius,*

latius,

latius, rotundiusq; de medio subtusq; : extremo in acutum comprensius, ambitu serratum, totum autem circa unum pediculum, crassum, neruosumq; tanquam ramulus constat : & foliorum alia hinc, alia inde geniculatim, coniugatimq; adhaeret, ac inter sese spatio distāt, unumq; exit in cacumen : subrussa admodum folia fungosaq; sunt, defluit id totum simul, & hinc unum foliū totum esse putaueris. Rami quoq; nouelli quaedam ad geniculorum speciem habent; flos candidus e minutis permultis candidis constans; specie faut super fissuras pediculi. redolet lirium, grauiter enim : fructum uerum non secus singulo pediculo crasso annexum racematum profert. hic maturescens nigrescit, immaturus Omphaceus; magnitudine eruo paulo maior, humore: aspectu uinaceus, & interna uisu Sesamacea continet. [a] *Verum quae in aquis uita breuiores, quam quae in terra sunt, ut Sambucus, populus, & salix.* [b] *Quae omnes non solum auulsione, uerum etiam summis ramulis pullulare facile queunt.* a. h.4.14 b. c.1.1.

[c] *Sari dulcedine, copiaq; alimonia cibo idonea est, in aqua prouenit, circa paludes, planeq; ubi amnis recesserit : habet radicem praeduram, flexuosamq;, ex qua, quae saria uocant, exeunt : His longitudo duum cubitorum : Crassitudo pollicaris, triangulum id quoq; papiri modo, & comam similem gerit: qui manducant, eius quoq; manducamentum expuunt, radice fabri fer-* c. h.49.

rarij

rarij utuntur, carbonem enim optimum facit propter ligni duritiam.

a. c.6. [a] Sapores sunt septem, sicut & odorum, & colorum, hoc tamen ita erit, si salsum non alium quam amarum posueris, quemadmodum & si fuscum colorem nō alium quàm nigrum. At si secernes, octauum hunc esse necesse sit. Quippe dulcis, pinguis, amarus, austerus, acris, acutus, acerbusq; enumerantur, salsusq; octauus subiungitur. Sunt qui uinosum quoq; adijciendum putarunt. Sed abunde uide v i. Librum Theophr. de causis, qui ferè totus de saporibus.

b. h.1.19 [b] Satureiæ succus acris est, ut Origani, nasturtij, & Sinipis. [c] & plura sunt eius genera [d] semen fœcun

c. h.6.1.

d. h.6.2. dum, atq; etiam magis Origani manifesto sentitur. & in Arcadia minimè prouenire possunt. nam quo flatus è mari nequeant peruenire, illic nasci, durareq; posse omnino negant. sicut etiam Thymum Athenis [e] Verum satureia ex semine uetere celerius exit, ut apium,

e. h.7.1.

f. h.7.6. beta, nasturtium, coriannum, & origanum. [f] syluestris urbanæ aspectu uicina est, nisi, quòd folijs minoribus, caulibusq; scabrioribus constat, & succo potissimum acriori, uehementiorique conditur: ut etiam origanum, braßica, & Ruta. [g] Verum cultura deterior redditur. [h] & difficilè germinat propter caliditatem.

g. c.3.1.

h. c.4.3.

i. h.7.8. [i] Scandix annicaulis constat, ut malua, Cucumis

syluestriis

Sylucstris, & solaris.

[a] *Scamonia radice, & succo medentur.* [b] *(addit fructum.* [c] *succum tantum dicit usui esse.)* a. h.4.6. idem.9.1. b. h.9.10.

[d] *Scythica radix dulcis est, & quidem nonnulli dulcem eam appellant: nascitur apud Meotim: utilis anhelitus, & ad tussim siccam, atq; in totum toracis laborantibus medicamento commoda redditur. adhæc mederi ulceribus potest in melle, sitim quoque extinguit, si teneatur in ore, qua de causa tum ea, tum equestri uocata, Scytas undecim, & duodecim dies sitim tolerare affirmant.* c. h.9.22. d. h.9.13.

[e] *Scissima radices paucas habet, & per summa terræ.* [f] *Verum nullas penitus differentias habet, sed fere æquiparatur abieti. Simplex genere est, erecta, leuis, e nodis crassitudine, altitudineq; æqualis fermè abieti. Quin & cætera non absimilis est, lignum coloratum robustum, neruatumq;, cortex leuis, folium crassum, bifidum oblongius, quàm piro, extremo aculeatum; radices nec multæ, nec alto descendentes: fructus leuis, glandeus in calice echinata, placida tamen, & leui, non hispida, ut castaneæ, similis tamen illi dulcedine, atq; succo. nascitur etiam montibus candida materie, quæ ad multa perutilis, etenim ad carpenta, lectos, subsellia, mensas, nauigiaq;.* [g] *(& ad palustrorum, uectabulorumque uilem fabricam) Campestris nigra, & ad hæc minus utilis, fructum tamen similem ferunt.* e. h.3.7. f. h.3.10. g. h.5.8.

a. h.3.11 runt. [a] sed ad summam arbores ferè omnes, quæ tam montibus quam planis eædem proueniunt, monte colo ratæ ualde, candidæque assurgunt, ut scissima, ulmus, & reliquæ, plano autem rariores corpore, pallidiores, deterioresq;, præter quam pirus, & fraxinus, ut Olympi incolæ uolunt. [b] scinditur uerò scissima
b. h.5.1.
c. h.5.9. autumno, ut tilia, acer, & caprinus. [c] Latinus ager scissimam mirabilem habet, tanta enim longitudine cæditur, ut pro carina Etruscis nauibus possit sufficere.
d. h.5.5. [d] Verum fagus, siue scissima in aqua permanere posse incorrupta uidetur, madefactaq; melior reddi.
e. h.1.7. [e] Scylla & si terrestris est, tamen mari nonnunquā
f. h.1.10. uiuit. [f] radix tunicis multiplicibus, corticosaq; porrigi
g. h.1.16 tur. ueluti bulbus & cæpa. [g] folia pediculo carent. [h] et
h. h.7.12 lata sunt. [i] uerum ficus si iuxta scyllam seratur, ocius
i. h.2.7. idem c.5 7. crescit, minusquè à uermibus infestatur. Summatim omnie scyllæ appositum facilius germinat, celeriusq; au
k. h.7.2. gesit. [k] nascitur uerò radice, & diuturnior est, sicut omnia capitata. [l] quæ omnia radice uiuacia maiorem
l. h.7.12 in modum sentiuntur, sed præcipuè scyllæ, ut pote quæ suspensa uiuere possit, & quidem plurimum temporis.
m. h.7.4. [m] Verum ab radice aliud, atq; aliud obducit, & plura
n. h.7.11 indies fiunt. [n] Et non tantum bulborum radices uescēdæ, atq; eiusmodi, uerum etiam astulæ regiæ, atq; scyllæ, non tamen omni,, sed Epimenidæ uocatæ, quæ ab usu nuncupationem sortita est. hæc angustiori folio, le

uiorıq;

uioriq; quàm reliquæ constat. [a] germinatio uerò prior scyllæ, posterior Narcissi, & folium is largè emittit, & radix ipsa parua nequaquam est, quamquam non magna figura, non absimilis bulbo, uerum non squamata. [b] Verum alij scylla subdita lutum super imponunt & testam adijciunt. scylla enim plantam uiridem seruat lutum Scyllam, testa lutum tuetur. [c] suspensa autem germen emittit. [d] & ad summam scylla, bulbus deniq; omia capitata contra partem superiorem, tenuẽ, imbecillemq;, radices amplas, carnosasq; gerunt. prorsus in quibus acredo inest, uel aliqua eiusmodi uis, radicibus potius inest, ut cæpæ, allio, scyllæ: quod ratione optima euenit, cum natura eo potius tendat, uires.n.naturã sectari necesse est, quod in uenenis maxima ferè parte uidemus: Quippe radices uenenosiores, potẽtioresq; sunt. Causam duo illa, quæ superius diximus, habẽt, idest, quòd neq; præhumida, neq; præarida sint. a. h.7.12 b. c.3.6 c. c.5.4. d. c.6.18.

[e] Scolopendria iuxta dracunculum maximè reperitur. Vide Dracunculum. e. h.7.11.

[f] Securina securi similis in aphacis nascitur. f. h.8.10

[g] Selago amara est, atquè uniuersa genera intuborum. g. c.2.7.

[h] Semen atq; Tipha mutari in triticum solent, si pista serantur: idq; non protinus, sed anno tertio, quod similiter ferè fit, atquè cum semina ratione locorũ permutantur: nam ea quoq; singulis in locis temporis spa- h. h.2.5.

a. b.8.1. tio fere pari, atq; Tipha mutantur.[a] mature uero seruntur, sicut omnia tritico similia.[b] Verum Zea idest semen ualida est, & difficile immutatur, ut triticum unica hac ratione soluentur. Quoniam enim ualidissima sint, radiceq; numerosa cohæreant, idcirco resistere firmius possunt, cæteraq; infirma sint, penitus pereunt. Item tempus, quo ista seruntur, magis pluuium est, plusq; tempus in terra tenentur; Cætera ad Ver, & cœlo iam indulgente sparguntur, & germinare confestim incipiunt: Quamobrem neutrum ex corruptione illorum, si quando corrumpuntur, consistere potest: enimuero posse transire in lolium arbitrari absurdum omnino est, semper enim ad proximum, & quod congenere quodammodo sit, mutatio prouenit. Vtrunq; uero negatum his esse, imbecillitati tribui debet, cum omnino intereant: sed potius illa transire in lolium possunt, quæ speciem tritico, ordeoq; similem gerunt: Ex his tamen alia ob imbecillitatem tolerare nihil penitus queunt, ut tipha: alia in proximum potius transeunt, ceu semen in auenam, triticum uero in tipham, aut semen nunquam mutatur; quia plurimum illud, ac ualidissimum alimentum, cuius causa mutatio sequitur, non effæminet, nec ad robustius ducat, & omnino genere

c. c.4.7. pristino expoliet.[c] inoffensum uero permanet, quia tu-

d. c. 5.7. nica multiplici tegitur.[d] uerum si parte aliqua detrahatur principio generationem minus impediet, sed si exem

pta

pta sepius sit, & ueluti penitus semen dispolietur, atque affici opportunius relinquatur, tum in qualitate mutatur, nec eandem multitudinem paleæ retinet

a Semen semper prouenit generationis causa, atq; ad id officium natum penitus est, quod uel cæteris quoq; omnibus haud dubie intelligi licet, sed quod in plerisq; agricolæ semine uti non consueuerint, quia scilicet sponte celerius prodeunt, adulescuntq;, uel quia non facile in quibusdam tam arboribus, quàm herbis semen accipi possit. Idcirco nonnulli semine creari omnia posse negarunt: quanq; id in ficis (ut inter historias dictum est) latissime pateat, sed fit certè illorum germinatio aliter, nisi quid ex his, quæ sponte proueniunt alimenti confluuio, aut putredine, uel potius immutatione naturali creatum extiterit. Constat igitur generationem, quæ semine agatur, plantarum omnium esse communẽ. Sin autem pleraq; non desinit., quæ modo utroq; uidelicet et semine, & sponte ualeant procreari, absurdum id haudquaquam putari oportet, uerum quæ sicca, simplicia, minusq; plantigera extant, hæc (ut ita loquar) nullum serendi genus admittũt, neq; auulsionis, neq; rami uerò & surculi, quia sint siccissima: semper enim quod germinaturum est, aliquem humorem habere ingenitum, eundemq; seruare posse oportet, quod quidem à natura siccis negatum penitus est. hæc enim ubi dempta ex arbore sint, quam primum difflantur, euaporan a. c. 1. 1.

turq;

turq; simul omnem calorem sibi innatum. hæc ob eiusmodi causas nequeunt germinare cætera nimirum queunt: ut pote quæ media quadam temperie caloris, humorisq; constent, ualeantq; humorem, caloremq; sibi insitum diutius conseruare. a. c.2.1. *[a] uerum semina imbres quoq; æstiuos, qui paulatim, crebroq; accedant, magis requirunt, quia infirma sunt, per summamq; telluris adhærent.* b. c.2.17. *[b] quo minora uerò semina sunt, eo fertiliora sunt, & maxime fructificant.* c. c.4.3. *[c] uerum si conseruari debent, maximè abesse ab humidis oportet.*

d. h.1.16. e. h.7.14. *[d] Semperuiuum folia carnosa habet. [e] & hoc à natura ei datum est, ut semper humidum, uirideq; durare ualeat folio carnoso, leui, atq; oblongo id constat: planis parietinis nascitur, necnon & in tegulas, cum terræ confluuium quoddam arenaceum factum est.*

f. h.7.7. g. h.7.8. h. h.7.10 *[f] Senecio inter olera numeratur, & intubacea constat. [g] diutius uerò floret [h]. quapropter si animaduertere uolueris, assiduam penè per totum annum germinationem, floris productionem uidebis. Semper enim alterum alteri succedens tempora omnia occupat.* i. c.1.27. *[i] Verum hac de causa diutius floret, quòd mediocritatem quandam alimenti obtineat.*

k. h.4.4. *[k] Serpentes, & lacertæ, & similia, quod sine potu uiuere possunt, nulli dubium est.* l. c.4.10. *[l] Verum serpentes ictu Scorpionum intereunt, quo nihil homines patiuntur.*

[a] *Serpillum fructu omnino carere asseuerant, sicut Sisymbrium, & menta, sæpe enim hæc exiccata, tritaq; seruisse se inquiunt, sed nunquam germen erupisse, & periculum huius fecisse affirmant, attamen illud uerius est; neq; desunt, qui uel hæc experti fuerunt, & natura ipsa syluestrium planè attestari uidetur: serpilli etenim syluestre etiam genus est quod deferentes ex montibus serunt, ut apud sycionem fieri solet, atq; etiam Athenis ex monte Hymeto: apud alios uerò, ut in Thracia montes, et plana omnia serpyllo scatent.*[b] *auulsione uerò germinat, sicut abrotanum, & sisymbrium: hæc enim radices è germinibus suis quam primũ dimittunt, non secus ac edera.*[c] *& semper quærit aliquid, cui incũbat.*[d] *nisi uerò purgetur, obarescit, sicut sisymbriũ, & cætera.*[e] *flores eorum, quæ tota sunt odorata, nulli (ut ita loquar) odorati creantur, ceu serpylli, sisymbrij, & helenij. atqui ratio exigit, ut quod in cæteris quamquàm inodoratis odoratissimum est. idem etiam in odoratis sit odoratissimum.*[f] *Verum (ut summatim agamus) odor & foliorum, & ramorum, & in totum arborum, atque plantarum in eisdem generibus est, in quibus aliquid acredinis, aut pinquedinis inest. ut exempli gratia in serpyllo, sisymbrio, & alijs.*[g] *acredo uerò, atq; eorum sinceritas tedio admodum est.*[h] *propter siccitatem.*[i] *ocimum autem, quod loco soli expositum sit, transit in serpyllum, quia uehementer siccatur.*

a. h. 6. 7.
b. c. 1. 4.
c. c. 2. 25.
d. c. 3. 24.
e. c. 6. 15.
f. c. 6. 22.
g. c. 6. 23. 24.
h. c. 6. 29.
i. c. 5. 8.

a. c.6.12. [a] *Sertula campana plenius olet siccata, ut iris.* [b] *& plus temporis odorata durat.*
b. c.6.23

c. h.1.18 [c] *Sesamum semen modo quodam peculiari producit,*
d. h.8.1. [d] *& æstiuis seritur, & generatio simplex, & una est, quippe semine tantum exit, ut panicum, milium.* [e] *quæ*
e. h.8.3. *spacio quadraginta dierum perficiunt fructum, non desunt tamen, qui uel pauciores dies prodiderint, uerum*
f. h.8.5. *fertilißimum est, ueluti milium.* [f] *datur uero & sesamæ genus quoddam candidum.* [g] *& cum imbres post*
g. h.8.6. *sationem omnibus prosint, tamen fabæ, sesamæ, cumi*
h. h.8.10. *no, & triono maxime nocent.* [h] *omnium autem, quæ æstiuis seminibus ager recipit, sesama terræ molestißima esse, plurimumq; posse extenuare putatur, ut pote quæ multipliciori, craßioriq; calamo, & numerosiore constet radice, quàm milium.* [i] *culmus ferulaceus*
i. h.8.3.
k. c.4.2. *est* [k] *durant autem sesamæ maxime, quia pinguia sunt*
l. c.4.16. [l] *& hac de causa optime reponuntur.* [m] *Verum non-*
m. c.4.17 *nunquam sponte suæ naturæ traduntur, sesama, milium, panicum, auena, lolium, cicer omnino quæ acerbi saporis sunt.* [n] *sed ad summam sesama, & Erysimũ à nul*
n. c.6.20 *lo animali uiridia tangi uidentur propter amaritudinẽ, & grauitatem saporis, sed siccata acceptiora euadunt, fructusq; eorum suaues efficiuntur.*

o. h.3.12 [o] *Satanea mespili species est uide Mespilum.*

p. h.7.4. [p] *Satanica cæpe species est. Vide Cæpam.*

q. h.4.11. [q] *Sida in lacu Orchomenio nascitur, & specie pa-*

pauerí

paueri similis est : tale enim caput gerit, nisi quod amplius, ad portionem magnitudine mali tota amplitudo, nec nudum ; sed candidis membranis intectum : hisquê forinsecus folia herbescentia proxima rosis adhuc in calice contentis, quaterna se applicant. apertum grana rubra ostendit, figura non modo papaueris, sed orbiculata exigua, nec multo milio maiora. Saporem dilutum quendam, ut triticum, reddit : crassatur æstate, pediculo paruo annectitur: flos calici rosæ similis, sed maior, & fere duplex magnitudine. Hunc itaq; & folium super undas emicare affirmant ; mox cum defloruerit, fructusq; compilatus sit, magis in aquam declinari, demum terram attingere, fructumq; fundere. Cibo uerò idonea ex nascentibus lacu, sida & ipsa, & folia ouibus, germen suibus, fructus hominibus.

[a] *Silago ab radice tantum foliata est, sicut nigella, anchusa, fremium, & aliæ.* a. h. 7. 9.

[b] *Siligo mature seritur, ut semen, & tipha, & si quid aliud tritico simile consistat.* [c] *uerum multiplici folliculo includitur.* [d] *& culmis mollioribus, atq; infirmioribus constat.* b. h. 8. 1. c. h. 8. 4. d. h. 8 9.

[e] *Siliqua, quam ficum Aegiptiam appellant, & Cercis, & colætia circa Liparam semina nuda in siliquis annua gerit.* [f] *& ex grandibus ramis fructificat.* e. h. 1. 18. f.

[g] *Siliqua nomine appellata speciali, si ligna longa affixeris, ascendet, & frugifera fiet ; alioqui uitiosa,* g. h. 8. 3.

a. h.8.10. *atq; eruginosa reddetur.* [a] *celeriter uerò perit.* [b] *& ar*
b. c.2 25. *bores scandit, & offensat, perstringendo, & obumbrando pabulum aufert, cætera prohibendo, sicut etiã lupinum, & uolucrum.*

c. h.1.19. [c] *Sinapis succus acris est.* [d] *& post æstiuum solstitium*
d. h.7.1. *seritur.* [e] *semen in siliqua profert sinapi, ut radix,*
e. h.7.3.
f. h.7.6. *& rapum.* [f] *& ad perdurandum firmius est.*

g. h.8.6. [g] *Sicilia fertilis frumenti est. Vide Triticum.*

h. c.1.21. [h] *Smylax nudum affert fructum, & sero maturat.*

i. h.6.1. [i] *Sisymbrium surculosum, minutisq; conditum folijs constat. frutexq; proinde redditur.* [k] *rami, folia, &*
k. h.6.6. *in totum uniuersum odoratum sentitur, sicut serpillum,*
l. h.6.6. *& helenium.* [l] *quæ simplici specie constant, & lignosa sunt.* [m] *fructu omni carere affirmant, odor acris, de*
m. h.6.7. *generat uerò facilè, nisi transferatur.* [n] *& in mentam*
n. h.2.5. idē c.2.21. *transit.* [o] *germinat auulsione.* [p] *& radices à germini-*
o. h.2.1.
p. c.1.4. *bus suis quam primum dimittit.* [q] *Verum si transit in*
q. c.2.22. *mentam, odorem tantummodo mente recipit proprio*
idem c.4.6. c.5.8. *amisso, quia cultura caruerit, speciem uerò non recipit, sed quasi nepitæ redditur simile. Omnia nanq; in simile sibi quicquam mutantur, non in remotum penitus transeunt. cultus autem, & translatio naturam propriam retinet, atq; seruat. Argumentum quod & agreste sisymbrium talem reddit odorem. Etenim illud quoq; naturæ aduersum est, mentam radice alta firmari, sisymbrium per summa Cespitum cohærere, nec*

tam

tam numerosam radicem sortiri. quamobrem in his quidem mutationem potius imaginariam quandam fieri dixerim, & urbanum quasi in agreste transire. nec absurdè sic agi, quandoquidem loca etiam ipsa immutantur. [a] *purgatio in coronarijs pariter, atq; in oleribus* a. c.3.14.
commoda est. quippe Sisymbrium obarescit, nisi purgetur, & serpillum, & cætera. [b] *Verum serpilli flo-* b. c.6.15.
res, & sisymbrij minimè sunt odorati, quoniam quæ tota odorata sunt, eorum flores minimè odorati creantur. [c] *olent uerò hæc quoniam in his siccitas, & acritas,* c. c.6.22.
uel acerbitas innotescit.

[d] *Sisyrinchium quodammodo redigi ad bulborum ge* d. h.7.13
nus desiderat, quòd radice orbiculetur, nam colore quidem penitus discrepat. Hoc uerò Sisyrinchio peculiare datum, ut una radix primo augeatur hyeme, tum ineunte uere, quod in imo excreuerit, contrahatur, supernumq; crescat, quod manditur. [e] *radix dulcis est, quia* e. c.6.16.
neq; sicca nimium, neq; humida est. sapor enim neq; in siccitate, neq; in humiditate nimia considere potest.

[f] *Smereæ plura sunt genera, ut Origani, Satureiæ,* f. c.6.1.
& aliarum.

[g] *Smilax ex syluestribus perpetuo uiret.* [h] *& folia* g. h.1.15 h.
cum extremo, tum lateribus sinuata concidunt. [i] *uerum* i. h.3.18.
Smilax idest hedera cilicia amplexi caulis ipsa quoq; assurgit, fructus aculeatus, & uelut præhorridus; folium hederæ, paruum sine angulo iuxta pediculi retina-

culum humectum: peculiare, quod medium illum callum, qui instar spinæ animantium secat, prætenuem habet, & interualla staminea, non ex eo porrecta, ut cætera, sed circa eum in orbem circum acta, ab annexu pediculi ducit, ad caulem uerò foliorum internodia consumantem: uillum ab eisdem pediculis, atq; folia tenuis, seq; conuoluens dependet. flos candidus, suauiter olẽs, uerno proueniens tempore fructus proximus herbæ solano, atq; melothro, & maximè uuæ Lambruscæ uocitatæ. Racemi pensiles ut hederæ sunt; uerum ad lambruscam potius accedunt: nam de eodem puncto pediculi acinorum exeunt, colore fructus rutilus est, nucleos in uniuersum quidem binos continet, quanquam grandior ternos, & paruulus uinum nucleus durus admodum est, & colore fornisecus niger, peculiare racemis, quod per latera caulium sepiunt, postremoq; caulis, racemus omnium maximus perpendet sicut in Rhamno, & rubo: unde fit, ut extremo fructifera, latere largè fructifera ista spectetur. Verum ad summam semper quærit cui incũbat, sicut hedera, cucumis, & alia.

a. h. 3. 16 [a] *Smilax arbor est, quam Archades sic uocant Ilici similem, folio tamen non aculeato, Sed molliori profundiori, differentiisq; pluribus distinguendum, nec materiæ, ut illa, solida, spissaq;, sed soluta, molliquè in opere.*

b. h. 7. 3. 7. 9.

c. h. 7. 14 [b] *Solaris herba sic uocitata diutius floret.* [c] *& maximè*

xime in solstitio.[a] *& annicaulis constat, ut scandix,* a. h. 7. 8.
& malua.[b] *Verum solaris perpetuo uiret, ut polium,* b. h. 7. 10
atq; capillus Veneris.

[c] *Soncus spinosa est.*[d] *& utrinq; foliata est.* c. h. 6. 4. d. h. 7. 9.

[e] *Solum quod medium obtinet confusionem contra-* e. c. 2. 6.
riorum idest soluti, & spissi, sicci, & humidi, leuis, &
ponderosi, atq; etiam superiora modice inferioribus re
spondentia, in his ipsis sortitur: hoc omnium optimum
omnibus ferme arboribus, atq; frugibus est.

[f] *Sorbum quidam sterilescere uolunt, si ad loca fer* f. h. 2. 32
uentia uenit: hæc enim sua natura frigida quærit.[g] *&* g. c. 6. 24.
odoratior est.[h] *uerum syluestris maturior urbana est.* h. h. 3. 3.
[i] *radix per summa cespitum, sed ualida, crassa, moriq;* i. h. 3. 8.
contumax, multiplex tamen modice, hæc alta radice
descendere, superficieq; gaudere notatur.[k] *uerum sor* k h. 3. 12
borum duo genera dicunt, fœminam fructiferam, &
masculam sterilem. Cæterum fructibus differunt, quòd
aliæ orbiculatum, aliæ ouatum ferant, distant & suc
cis, nam omni quasi ex parte odoratiores, dulcioresq;
orbiculati sentiuntur: ouati sæpe numero acidi, minusq;
odorati: folium ambabus totum prolixo, neruaceoq; pe
diculo constans. singula uerò in uersum condita, mo-
do alæ lateribus exeunt, tanquam ex omnibus unum
exultet, ad neruum usq; laciniatum, uerum inter se am
pliusculo singula distant, decidunt non paulatim, sed
simul tota illa alata facies. Sunt in uetustioribus, bre

uioribusq;

uioribusq́; pauciora. Omnibus in postremo pediculi folium impar prominet, ut etiam cũcta numero impari absoluant. figura laurum tenuifolium imitantur, uerum ambitu serrata, breuioraq́; sunt, nec in extremum acutum mucronata, sed in rotundius orbiculata, flos racematim singulari peciolo è multis minutis, & candidis constans. fructus quoq; cum largè fructificatur, racemi modo aceruatus producitur. quippe multo eidem cohærent peciolo, ita ut faui quodammodo speciem gerat. Eroditur à uermibus super arborem, crudus adhuc, magisq́; mespila, piraq́;, quamuis hic maximè omnium sit acerbus, ipsa quoq; arbor uermibus obnoxia est. atq; ita senescens exarescit. Et uermis eius peculiaris. ruffus, pilosus. Noua admodum fructificat; etenim trima continuo parit. Autumno cum folium amiserit, protinus amentaceum gerit peciclum, pinguem, ac turgidum, quasi iam parturiat: germina itaq; hyeme perdurant, aculeis tam sorbus, quàm mespilus caret. cortice leui, pinguiusculo: colore ad flauum albicante, nouæ uestiuntur: annosæ autem scabro, nigroq́; præstat hæc arbos magnitudine, rectitudineq́;: coma concinna ornatur, quippe magna fermè ex parte nucis pineæ figuram suo uertice capit, nisi aliquid impediat; Materies solida, spissa, colorata, ualida radices haud multas, nec altè descendentes, ualidas tamen, & crassas, & incorruptibiles agit, nascitur radice, auulsio-

ne, semine, solum gelidum, atque contumacior, tamen montibus etiam nascitur. [a] resistere uerò maximè potest propter acerbitatem, & arbore decerptum matu rescere potest, & si non eadem maturitate, quam arbore, tamen ita aliquid dulcedinis capit, ciboque ido neum redditur. [b] Verum dulcius quidem redditur, sed minus odoratum, uires enim sicci, boniquè odoris de ficiunt. a. c.2.102 b. c.311.

Sphacelus, uide *Saluiam*.

[c] Spina candida spinosa est, sed non aculeatis folijs constat. [d] In regione autem Aria dicta spina est, ex qua lachryma gignitur, illyriæ similis tam uisu, quam ol fatu. Hæc ubi sol illuxerit, defluit. Quin & alia mul ta præter hæc nostratia, tum agris, tum amnibus pro ueniunt. Alijs locis spina candida nascitur, ramis ter nis, ex qua regulas, atq; baculos faciunt: succosa, humoris lactei, fungosaq; est. herculaceam hanc appellant. Est etiam aliud, stirpis humilis, magnitudine quidem, folio uerò tam magnitudine quàm forma lauro simili, id qui comederit, protinus moritur. Quo circa ubi equi adessent, nunquam eos è manibus laxabant. Cœdrosiæ prouinciæ nasci quiddam folio laurino referunt, cuius quantulumcunq; iumenta comedissent, mox interibant: Similiter affecta, distentaq;, atq; illi, qui morbo comitiali uexantur; aliam autem esse spinam, folio nullo, radice singulari: aculeum potissimum quoq; c. h.6.4. d. h.4.5.

in nodo gerentem, quo fracto, aut attrito succum lacteum multum effluere, qui cæteris omnibus animalibus cecitatem infert. Quibusdam item locis herbam quandam exire, sub qua serpentes minutos admodum connatos manere: quorum ictu moriendum protinus esset, cum herbam quisquam aggressus fuerit. Quin & à palmis incoctis strangulari qui comederit, idq; postea perspectum.

a. h. 6.4. [a] *Spina marilis folium iuxta aculeum gerit.*

b. h.4.11. [b] *Spina, quæ ceanothos appellatur germinat, quem admodum gladiolus, uerum huius radix non arundinosa, neq; geniculata est.*

c. h.5.1. [c] *Spina Indica nescio quid myrrhæ simile gignit.*

d. h. 9.1. [d] *Spina Aegiptia gummam fert, uerum non ex cor-*

e. c.6.17. *tice, sed ex uase.* [e] *Verum insipida gumma est, & in olida.*

f. h.9.1. [f] *Spina hyrci lachrymam producit.*

g. h.4.8. [g] *Spina dipsas uocata sola in Arabia nascitur, & hæc rara propter feruores, & aquæ penuriam quippe non nisi quarto, quintouè anno pluit, & tunc impetuosè, & breui tempore.*

h. h.4.3. [h] *Spina ex eo nomen accepit, quòd tota arbos aculeis horret, excepto caudice, nam & super germina, foliaq; aculeos gerit, magnitudine excellit, materies quippe duodenorum cubitorum tectis idonea cæditur. eius duo genera sunt, quædam enim candida, quædam*

nigra:

nigra: & altera imbecillis, facileq; putrescens: nigra autem robustior, atq; incorrupta, ob id in nauium fabrica ad costas, uentrisq; compagines ea utuntur: erecta non ualde assurgit; fructus in siliqua modo leguminum, quo incolæ coria perficiunt, uice gallæ. flos & pulcher aspectu, ut coronas ex eo facerent, & medicamentis perutilis; qua de causa colligi à medicis solet: fit & gumma ex ea: manat tum arbore percussa, tum sponte sine ulla fixura; cum autem cæsa fuerit, anno tertio protinus resurgit. copia huius arboris largè habetur, & sylua ingens circa agrum thebanum est.

[a] Spina regia aculeis constat, & radix in caput excrescit, ceu nepa, Tiphium, & lirium. a. c.1.10.

[b] Spodias ueluti syluestris prunus habetur. b. h.3.7.

[c] Spongiæ, quæ & Philistæ uocantur, in mari reperiuntur. c. h.4.7.

[d] Stoeba idem est, quod phleus, nam Phleum stœbam nonnulli appellant. d. h.6.1.

[e] Stiba frutex est, & folia carnosa habet. e. h.1.16.

[f] Stelis pulular e in terra nequit, & idem est quod uiscum (nam stelis Euboensium uocabulum est.) uide Viscum. f. c.2.24.

[g] Stirax ad unguenta utilis est. g. h.9.7.

[h] Suber corticem carnosum habet, ut robur, & populus, & etiam uiride leue est. [i] perpetuo uerò uiret, ex Syluestribus, sicut picea agrestis, & pinastrum, h. h.1.8. i. h.3.4.

a. h.3.6. & pinastrum, & aliae.[a] uerum tardissimè omnium germinat.[b] quaedam uerò propria locis certis redduntur,
b. h.3.16. ut suber arbor Pyrrheni familiaris, caudicosa, parumq; ramigera, admodum tamen procera, auctuq; insignis: ligno robusta, cortice unice crasso, disrumpiq; solito, quem admodum piceae, uerum fragmentis grandioribus, folio fraxini, crasso, oblongiori, non perpetuo, sed deciduo. fructum glandosum assiduè fert, aquifoliae similem; detrahunt corticem, uniuersumq; diuidendum censent. alioquin arborem deteriorem effici uolunt; rursum uerò intra triennium repletur.[c] & licet
c. h.4.18. omnes aliae detracto cortice moriantur, suber melior euadit.[d] uerum rigidum est, & ad simulachra eius materies incommoda est.
d. h.5.4.

e. h.1.2. [e]Surculus est, quòd ex his indiuiduum, simplexq; oritur, quale praecipuè germen annotinum appareat, sed haec potius arborum generi conueniunt.

T

THedam pinus producit. Vide pinum abundè.

[a] Thapsiæ radicis liquamentum ualidius est. [b] Verum Thapsiam uento auerso secare præcipiunt, corpore oleo perunсto, nam si aduerso corpus tumescere aiunt. [c] radicis uerò eiusdem partem unam superius, alteram inferius purgare profectò mirabilius est, sicut etiam roris marini. [d] est etiam & radix uomitoria, & si quis continuit tam superius, quàm inferius purgat: adhæc liuida tollere potest. Suppurationes tamē alias ex albidas facit. succus eius ualidior est, & quidem tam superius quàm inferius purgat, nullus seminis usus, nascitur tum alibi, tum in terra Attica, in qua pecudes incolæ eam non tangunt, peregrinæ uerò depascunt, & aut aluus soluitur, aut intereunt.

a. h.9.8.
b. h.9 9.
c. h.9.10.
d. h.9.22

[e] Taxus in montibus propriè nascitur, & perpetuo uiret ex sylvestribus. [f] fructus serotinus est, & cunctis animalibus ingustabilis gignitur, uerum paulo ante solstitium floret [g] facillimè uerò augetur. [h] & genere simplex, procera, auctu insignis, similisq; abieti, nisi quòd nō pariter excelsa, magisq; alis sinuata est. folio quoq; abieti similis, sed pinguior, molliorq; ligno; quæ in Arcadia nascitur, nigro, aut puniceo constat: quæ autem in Ida, flauo, & cedro simile, propter

e. h.3.4.
f. h.3.6.
g. h.3.17.
h. h.3.10.

quod uendentes fraudare dicuntur, tanquam cedrum uenundent, totum enim cor esse cortice detracto: corticem similem cedro habere, tum scabricie, tum colore, radices breues, graciles, per summaq; cespitum, rara hæc circa Idam. At in Macedonia, Archadiaq; uel fructum abunde proferre, rotundum, faba paulo maiorem, colore ruffum, tactu mollem aiunt: Quod si iumenta folia comederint, emoriuntur: Si ruminantia nihil patiuntur: fructus & ab aliquibus hominibus manditur, suauisq; est. atq; innoxius. [a] *uerum uehementer umbrosis taxus gaudet, sicut padus, & traupalus.* [b] *& natura perpetua est, durat enim maximopere.*

a. h.4.1.
b. h.5.5.
c. h.9.19.

[c] *Thelipbonum, quod alij Scorpionem appellant, quia radicem scorpioni similem habet, admotum scorpionem occidere tradunt, & eum reuiuiscere posse, si Elleboro candido linatur. Enecat idem, & boues, & oues, & iumenta, & ad summam omnes quadrupedes. Eodem die si genitalibus folium, uel radicula imponatur, proficit potum contra Scorpionum ictus. Habet folium tuberis terræ, radicem (ut dictum est) similem Scorpioni; nascitur graminis modo, & geniculis constat: loca amat umbrosa, quod si uera sint, quæ de scorpione narrantur, iam & reliqua eiusmodi haudquaquam incredibilia dici debeant: nec fabulose, quæ attribuntur plantarũ uiribus brute componi uideantur.*

[a] *Tetralis à quibusdam uocata æstate floret, ut cardus & pinea.* a. h. 6. 31

[b] *Traupalus. inter sylue ftria radicibus multis constat.* [c] *& umbrosis locis uehementer gaudet, ueluti taxus.* b. h. 3. 7. c. h. 4. 1.

[d] *Thesei radix gustu amara est, tusa aluum purgat.* d. h. 7. 11

[e] *Testiculus. Humani uerò corporis ultra illa, quæ sanitatem, morbos, mortemq́; spectent, alia quoq; herbas afferre suis uiribus posse affirmant, ut puta generandi seminis facultatem, atq; sterilitatem, & quasdam ex eodem facere utrunq; ualere, sicut qui testiculus appellatus est: cum enim gemini sint alter magnus, alter autem paruus; magnum efficacem ad coitum datum è lacte caprino tradunt, minorem uerò obesse, ac inhibere: habet folium Laseris, uerum leuius, atquè minus, Caulem simillimum spinæ, quam pirum uocāt, mirum ergo (ut dictum est) ab una, eademque natura diuersitatem tantum uirium proficisci: nam uim eius modi esse duplicem absurdum putari minime debet. tum enim alij quidam, tum Aristophilus pharmacopola plantaicus uires quasdam compertas se habere dicebat, partim ut quis magis coire ualeat, partim ut nihil penitus ualeat, id quoq; prorogare plus, minusuè temporis posse, ceu bimense, aut trimense, qua quidem herba uel ad temperandos, castigandosq́; adolescentes aliquando uti aiebant.* e. h. 9. 19

Tilia

a. h.1.8. [a] *Tilia cortice tenui constat, ut Laurus,* [f] *& flexibi*
b. h.1.15. *lis est.* [b] *uiret perpetuo.* [c] *& non nisi in montibus nasci*
c. h.3.4. d. h.3.6. *tur.* [d] *uerum paulo ante æquinoctium germinat, & fru*
ctum ingustabilem cunctis animalibus gignit, sicut etiã
e. c.6.18. *buxus.(* [e] *addit) frondem dulcem, & gustabilem.* [f] *ha-*
f. h.3.7. *bet uerò & quod amentum uocat, sicut abies, casta-*
g. h.3.13. *nea, & picea, ut nux auellana.* [g] *corticis leuitate, co-*
lore, crassitudineq́; hæc caraso similis est, qua pro-
pter cunas ex eo conficiunt, sicut etiam è corticibus cæ
h. h.4.6. Idem c.2.4. *rasi.* [h] *uerum Septentrionem uersus nihil affatu dignũ*
narratur, præter communes has arbores, quæ & loca
frigida amant, & apud nos quoq; reperiuntur; ut pi-
nus, robur, abiens, buxus, castanea, Tilia, & reli-
i. h.4.9. *quæ similes.* [i] *at Tilia aquis gaudet, & usq; adeo, ut*
radicis, & caudicis tantum aliquid in aqua, reliquum
k. h.4.18. Idẽ c.5.23. *totum corpus extra patescit.* [k] *cortex Tiliæ detrahitur*
l. h.5.1. *non aliter ac ceraso, & uiti, ex quo funes fiunt.* [l] *Ce-*
ditur uerò aliquando post messem, aliquando post uin
m. h.5.4. Idem fere h. *demiam, & arcturum.* [m] *Est autem Tilia inter car-*
5.6. *nosas præcipuè mollis, necnon & calidissima eadem es-*
Idem. c. 1. ultimo. *se uidetur, indicium, quod aciem ferri maximè hebetat*
n. h.5.7. *tincturam enim ui sui caloris per laxat.* [n] *Verum ope-*
o. h.5.8. *ribus facilis pro sua mollitie.* [o] *& foris nauium longa-*
rum, et arcarum, mensurumq́; fabricæ expetenda est.
p. h.3.10 [p] *uerũ quædam mas, quædam fœmina; distant inter*
se, tum materie, tum totius corporis forma, & quòd

altera

altera fructifera, altera sterilis: nam materies mari dura, flaua, nodosior, spinosiorq́; : fœminæ candidior, & cortex mari crassior, detractusq́;, inflexibilis propter duritiam est; fœminæ candidior, flexibiliorq́;, ex quo cunas faciunt. Item fœminæ odoratior, & mas sterilis, nulloq́; flore est, fœmina & florem, & fructum gignit. flos caliculo intectus præter folij pediculum, amentumq; futurum, pediculo altero annexus, uiridis dum in caliculo est; detectus autem leuiter flauus, floret cum urbanis, fructus oblongus, orbiculatus, magnitudine fabæ, similis hæderæ acino, quinis angulis, ueluti neruis eminentibus, inque acutum cum sese contrahentibus partibus, quòd scilicet maiusculus est, minutiusculus autem confusior constat cum ille maiusculus scabitur, paruula quædam, ac prætenuia semina, quanta atriplicis emittit. folium & cortex dulcia, sua uiaq́; : folium forma hederaceum, nisi quod in angulum acutiorem rotundatur, & quanquam iuxta pediculum curuatius, tamen de medio in acutius coactum prætendit, seq; prolixius protrahit, crispum in orbem leuiter atque serratum. Medullam exiguam materies continet, nec multo reliquio molliore corpore, nam & reliquum ligni molle est. [a] uertit uerò folia æstiuis solstitijs, sicut olea & ulmus, sed latius in Tilia patet: hæc enim ampliora, candidioraq́; folia gerit. a. c.2.26.

[b] *Tribulum in seminando factis segetibus, si subno-* b. h.3.2.

uentur

a. h.4.11: *uentur emergere aiunt.* [a] *nec omnibus locis. Tribulus erumpit; sed paluſtribus fluminum tantum: altitudine cum profundiſſima quinorum cubitorum, aut paulo profundiore, ut in Strymone fluuio, & merſus in aquam, pronus ad imum uergit, folio amplo ad effigiem ulmei, pediculo admodum longo caule parte ſumma quidem craſſiori, unde folia, fructusq; dependent; inferna autem graciliori, continuè uſq; ad radicem capillamenta quædam indidem exorta gerente, quæ maxima ex parte aduerſa inter ſe congruunt, nonnulla etiam diſcrepant, ſubtus ab radice ampla exeunt, ſuperiora aſſidue ad minus, minuſq; procedunt, ut poſtrema omnino exigua ſint, & differentia magna ab radice ad caulem exultet, pleraq; lateralia germina inſurgant, quippe terna, quaternaq; quorum maximum aſſiduè, quod ab radice proprius abſit, tum quod poſt id ſequitur, et reliqua deinceps pro ratione: Germen ipſum, quod latere promitur, uelut caulis alter eſt, primo quidē gracilior, ſed folio, fructuq; ſimilis, fructus niger duruſquè uehementer: radicem quantam, qualemq; habeat, quærendum. Talis natura Tribuli eſt. Naſcitur ſemine decidente, germenq; in uere ſuum emittit: radicem alij annuam, alij diuturniorem affirmant, & caulem ex ea oriri.* [b] *Verum iuxta folium aculeatum, alte-*
b. h. 6.1. 4.
idē h. 6.5. *ro quoq; folio conditur, conſtat uel ſemine aculeigerū,*
c. h. 7. 8. *habet enim in ſemine aculeum* [c] *Tribulus inter ſpinoſas*

herbas

herbas reponitur. [a] *Et hoc peculiare est. Verum eius duo sunt genera: Vnus enim folio ciceris exit, alter spinosus foliatus constat ambo terrent, atq; multifidi sunt, serius germinat, qui spinosis foliis est, & apud septa uillarum is solet erumpere: semen praecoquis, sesamae uicinum, serotini rotundum, nigricans. septum in Siliqua: atq; ea quidem, quae folio quasi orbantur, spinamque gerunt, hisce fere constare animaduertimus.* a. h.6.5

[b] *Tripolium, quod Hesiodo, & Musaeo authoribus ad omnem rem seriam, magniq; faciendam perutile praedicatur, quamobrem id noctu effodiunt taberna culo structo, & ad famam, existimationemq; bonam non minus, quinimo magis ualere putatum est: Nec non & Anthirrizum appellatum utilem ad gloriam tradidere, hic lappae similis est, radice minima, & fere nulla subnititur: fructum tanquam nares uituli parit, hoc perunctos gratiam, uitaeq; gloriam consequi creditur.* b. h.9.21

[c] *Terebinthus. in monte Olympo prouenit, & perpetuo uiret.* [d] *& montibus proprie nascitur.* [e] *semen reddit circa tritici messem, aut paulo serius.* [f] *Scissione nihil offenditur, sicut omnia, ex quibus resina colligi potest, ut abies, & terebinthus: harum enim uulneratio, ulceratioq; in profundo, quippe ex infecundis foecundae, & ex pauciferis multiferae redduntur.* [g] *Te* c. h.1.15. d. h.3.4. e h.3.6. f. h.4.19. g. h.3.15

rebinthorum alia mascula, alia fœmina, mascula sterilis est, ob id sexui maris adoptatur. Fœminarum alia fructum protinus ruffum promit magnitudine lentis, qui concoqui nequit. alia uiridem editum, ruffum postmodum tingit, & cum uite maturescentem nigrũ nouissimè facit, magnitudine fabæ resinosum, & sulfurosum. Circa Idam, & Macedoniam breuis, fruticosa, contortaq; nascitur, & apud Damascum Syriæ magna, copiosa, decoraq; : montem enim quendam terebinthis refertum, ut nihil aliud habeat, referunt. Materies ei lenta, radices ualidæ in profundo, atq; in totum incorrupta, hæc arbos habetur, flos oleæ, uerum colore ruffo, folia circa unum pediculum, pleraq; specie laurinorum coniugatim quemadmodum Sorbo; quodq; parte postrema acuminet, impar exit, uerum minus angulata, quàm sorbo, ambituq; laurino similiora, & pinguia cum uniuerso fructu: fert & ad nucis similitudinem quædam concaua, ut ulmus; quibus bestiolæ tanquam culices innascuntur. Fit in his resinosum quid, lentumquè, sed resina tamen non hinc legitur, sed à ligno fructus resinæ copiam non mittit, sed manibus tantum adhæret: & si non lauetur, postquam collectus est, inter se cohærescit: cum uerò lauatur, cãdidus, probeq; maturus niger subsidit. [a] *uerum nigra admodum, spissaq; Therebinthus est, & quidem Syriæ uel Ebeno nigriorem ipsam esse affirmant, et capu-*

a h. 5. 4.

los

los quoq; pugionum ex ea fieri, & pocula tericlea tornari, quae a fictilibus secerni non possint, uerum cor tam tum accipi, & perungi materiem oportere uolunt. Sic enim, & meliorem, & nigriorem effici posse.[a] *est autem Terebinthus non nisi fructu, resinaq; utilis.*[b] *uerum hoc mirabilius aliquando terebinthum in olea uisum esse.*[c] *ferunt uero & terebinthum haberi Indiae, ut alij similem terebintho; cui folia, & rami, & reliqua omnia terebintho similia. Fructus autem diuersus: similis enim amygdalis; Nam & in Bactris Terebinthum hanc esse, ferreq; nuces amygdalarum magnitudine, quoniam non magnas, sed uisu similes, & suauitate amygdalis praestantiores; Et ideo loci illius homines his potius uti.*

a. h. 5. 8.
b. c. 2. 23.
c. h. 4. 5.

[d] *Trionum aestiuis seritur, ut milium, panicum, & Sesamum.*[e] *Caulis ferulaceus potius est, ut sesamae, quae folij constant leguminum, & circa ipsum semen flosculum habent.*[f] *Imbrem post sationem uenire, omnibus prodest, exceptis, quae offici potius apta sint, ut faba inter aestiua, sesama, & cumino, & triono.*[g] *Verum Trionum sesamae simile constat, & pinguiusculum est.*

d. h. 8. 1. Idē c. 4. 16.
e. h. 8. 3.
f. h. 8. 6.
g. h. 8. 7.

[h] *Triticum radicem numerosam habet.*[i] *& semen in folliculo ex annuis fert, ueluti milium: habet enim membranam quandam, quam caro fructus obducit.*[k] *uerum quidam ex ordeo triticum, & ex tritico ordeum gigni,*

h. h. 1. 9.
i. h. 1. 18.
k. h. 2. 3.

eodemq; fundo id fieri aiunt, sed hæc pro fabulosis qui-
a. h.2.5. Idé c.2.21. busdam accipies. [a] uerum in lolium transit, sed triticũ
c.4.1.6. syluestre, & ordeum, culta, & mitigata per tempo-
ris tantundem mutantur; & hæc fieri mutatione loci,
b. h.8.1. culturaq; uidentur. [b] mature uerò seritur, sicut ordeum.
idem 8.6.et c.4.8. ([c] & sicco solo committitur) & die plurimum septimo
c. h. 8.6. exeunt, sed magis ordeum festinat. [d] at ex utroq; effun
d. h. 8.2. Idé c.4.8. dunt, quippe, quæ parte ima, crassaq; radicem tenui su-
perna, herbam propellant. Fit tamen unum, atq; con
tinuum ex ambobus, radice, & caule, exeunt uerò
uno folio, & permultis innituntur radicibus, qua de-
causa numeroso ramo, numerosoq; caule omnia se attol-
lunt, folliculo uerò absoluta, quarto, aut quinto die,
e. h.8.3. florere incipiunt. [e] postquam uero defloruere crassan-
tur, perficiunturq;, cum plurimum infra dies quadra-
ginta. at in Egypto septimo mense triticum metitur.
f. h.8.4. Vide Ordeum. [f] uerum inter frumentacea triticum an
gustiori folio constat, & eius plura genera notantur,
cognomina ex locis sortita, ut Africum, Ponticum,
Thracium, Assyrium Aegyptium, Siculum, quæ et
colore, & magnitudine, & specie, & proprietate in
ter se differunt. Quædam uel aliunde cognomina sor-
tiantur pro suis uiribus, tum alijs, tum uel maximè,
quæ ad cibum pertineant, ut Cachryas, Stlegnis, ale-
xandrinus: quorum omnium differentias, in supradi-
ctis colligere licet. Nec uerò ab re fuerit, si illa quoq;

pro

pro differentijs capies, & aliud præcox, aliud serum: & aliud actu amplium, multumq́; reddens, aliud tenuinum quoddam, parumq́; referens: & aliud spicam grã diorem effundens, aliud paruam; & aliud diu in folliculo manens: aliud aptum breui ab solui, ut Africum, & aliud culmo tenui constans, aliud crasso, quod etiã ipsum africo datum est. Crasso tamen & Cachrydias dictũ cõsistit. Itẽ aliud tunicis prauis, aliud multis uestitur, ut Thracium, et aliud unicalamium. aliud multicalamũ, et magis, minusq́;. Adde etiã Siquid aliud bis, aut prædictis ratione uiriũ proximũ sit: Eiusmodi nãq; differentiæ naturaliores profectò appareant, quibus & trimestrium annumerari genus par est; & bimestrium; & si quid intra pauciores dies ualeat consumari: & in Euboea genus quoddam intra quadraginta dies crassari, perficiq́; posse affirmant: idemq; firmum esse, ac ponderosum, nec modo trimestris leue. Quamobrem famulis id præberi inquiunt, etenim nec multum in hoc furfuris esse uolunt. Igitur genus id celerrimum quidem ad consumationem, sed inuentu rarissimum est. Et bimestria uerò quædam habentur, quæ ex Sicilia, & in Achaiam aduecta sunt: sed hæc paucum reddunt, parumq́; fæcunda habentur, quanquam cibo facilia, & iucunda sunt. Nascuntur & alia quædam genera in Euboea, & præcipuè apud Caristum. Trimestria uerò permulta, & ubiq; habentur:

Leuia

Leuia hæc, & parum fæcunda, & unicalama sunt. atq; in totum infirma. Leuissimum igitur triticum quo ad simplici ratione agere licet, ponticum est: pondero sius ex his, quæ in Græciam aduehi solent, siculum da tur. Sed eo ponderosius quod Bœotia fert. Indicum asserunt, quod Athletæ, qui Bœotiæ ternos semisex tarios uix possint consumere, cum Athenis fuerint, fa cile quina consumunt: leue satis, & quod in Laconio agro conficitur. Horum igitur causa in terris, cœloq; intelligi debet. Nam & Asiæ ultra Bactra quodam in loco adeo grande frumentum fieri tradunt, ut nucleis oliuæ sua æquiparent magnitudine grana singula; in Pissotis autem dictis adeo firmum nasci affirmant, ut si quis plus comederit, disrumpatur necesse sit, & Macedonum ita plerosq; interijsse aiunt. Absurdum sane, & leuitati trimestrium absonum, quod in Pontico euenit: Vernum enim durum admodum est; Hybernum au

a. l.8.c. *tem molle: leuitate enim molle plurimum differt.* [a] *Discernere autem & semina solent, quid scilicet cuiq; competat agro, hybernis etenim locis triticum potius datur quàm ordeum, atq; in totum frumentum potius, quàm legumen. Ad plenum inculta, & longo tempore post proscissa, tritico deputantur: Id enim melius quàm ordeum illa ferunt. Tolerat & frequentiam imbrium triticum magis, quàm ordeum, & fertilius segete minus stercorata perficitur. pari modo & tritici ratio,*

quod

quod cui conueniat habetur; exempli gratia, quod frugali & pingui, quod ieiuno, & gracili, & de reliquis pari ratione animaduertere solent. [a] *Vide quæ dicat in ordeo, uerum cum à principio exiguo multi prouenerint caules, fructum quoq; abunde profundi ratio est, sicut & in ordei, atq; tritici genere, cum ex uno plures culmi prodierint, sic enim plures spicas emergi necesse est.* [b] *at solo pluuio, atq; frigido conueniunt ad tritici pariter, & ordei, atq; cæterorum frumentorum fructificationem, soluta enim hæc sunt.* [c] *erugo quædam putredo est, nec putridum esse quicquam potest sine alieno calore, Triticum plenilunijs potissimo eruginem capit, ratio in calore est, quo etiam noctu luna putrefacere potest.* [d] *durat uerò triticum magis ordeo, & leguminibus, quia calidius sit, & tunicis pluribus tegatur; Ordeum enim nudum propemodum est.* [e] *at triticum, atq; ordeum etiam post florem, si adhuc humida, tenellaque afflatu uehementur uexentur, facile pereunt. E ducitur enim quod in his tenuissimum est, & conflictata inter se euanescunt, cum euanuerint pluuia sequuta ordeo nocet, tritico prodest: & hoc propter debilitatem ordei, nã triticum robustius est, cum multis tegatur tunicis, ordeum penè nudum est.* [f] *singula pro suo humore animal creant, ceu triticum, atq; ordeum.* [g] *Euenit uerò ut triticum bestiolas ita gignat, quia dulcius quam ordeum est; qua de causa palea quoquè*

a. b. 2.17
b. c.3.26.
c. c.3.27. Idem 4.15.
d. c.4.2.
e. c.4.14.
f. c.4.16.
g. c.4.15.

a. c.4.17. quę huius suauior est. [a] puluerulentum triticum cele-
rius putrescit, & quod in domicilijs opere tectorio le-
uigatis conditum est celerius, quoniam id caloris plus
sentiat; puluis enim calidus est, ut pote siccus, & illi
mentum calcis calorem susceptum utiq; seruat, nam et
cum uniuersum, altumq́; aceruatum est, putret: Sic
b. enim plus caloris exoritur. [b] sunt autẽ quædam, quæ spõ-
te simul prouentunt, ceu auena, & lolium tritico, atq;
c. c.6.8. ordeo. [c] quæ quasi insipida sunt à principio, & eorum
perfectio ab ea ipsa qualitate accedit, antequàm plu-
d. c.5.26. res fiant mutationes. [d] trimestre triticum solo tenui me-
4. 10.4. 12. lius fit: Alimentum enim subministrari modicum eo
potest, hoc est leue leui. Africum & dracontias ap-
pellatum, & strangias & selenusium lætum exiguum
agrum. hæc enim uberius succos hauriunt. Argumẽ-
to calamus est, quem crassum gerunt. Ad summam
quodcunq́; huiusmodi sit, solo frugali aptè committitur.
At si aliquod genus tunicis multis cõtegitur, ceu thra-
cium, hoc solo hyberno conuenientius dabitur: frigus
enim huic nihil officere potest; rarum, solutumq́; ceu
canchrydias uocitatum, agro pluuio serendum profectò
est, quippe cum alimenti copiam id quoq; desiderat:
quamobrem, & culmo crasso exurgit.

e. h.1.8. [e] Tipha, & palustrium, aut lacustrium nonnulla
insepta pariter atq; æqualia conspiciuntur, ut iuncus.
f. h.1.9. [f] radicem numerosum habet, ut triticum & ordeum.

enodis

[a]enodis uerò est, ut iuncus, & gladiolus. [b]uerum si ti- a. h.1.13.
pha, semenq; pista serantur, in triticum mutari solent, b. h.2.4.
idq; non protinus, sed anno tertio. [c]in lacu uero Or- idem fere 8.
chomenio etiam tipha nascitur, & hoc peculiare maxi- 8.
mè, quia partim folio caret, partim quia non ut reli- c. h.4.11
qua radice numerosa adheret, & an utroq; loco nasca-
tur, idest terra, & aqua, ambigitur, tamen pars te-
nera tiphæ ab radicibus proxima est, ut quam pueri
paruuli potissimo mandunt, & phlei, & butomi. [d]in- d. h.8.1.
ter frumentacea etiam numeratur, & maturè seritur.
[e]& ex utroq; extremo germinat, ut triticum, et ordeũ, e. h.8.2.
& ad summam frumentacea omnia. [f]Tipha postquam f. h.8.3.
defloruerit crassatur, perficiturq;, cum plurimum in-
tra dies quadraginta, ut parimodo de ordeo, & triti-
co diximus. [g]multiplici folliculo uerò includitur, ut sili- g. h.8.4.
go, & huiusmodi. [h]Sunt uerò duo illa semen, & tipha h. h.8.9.
perquam similia tritico. [i]Sed triticum, quod ex tipha i. c.4.6.
& semine fit, paratu quodam, atq; arte consistit sicut
etiam ea, quæ præmacerata fructus afferunt dulcio-
res, uerum non solum Tipha in triticum transit, sed idem c.5.7.
etiam triticum in tipham.

[k]Tiphium radice in caput excrescit, & nepa etiam k. c.1.10
appellatur.

[l]Trisaginis folia ad rupta, & uulnera in oleo tri- l. h.9.10
ta ualent, & ad depascentia ulcera; fructus bilem ex
trabit, & oculis quoq; beneficus est; folium ad albu-

gines tritum in oleo prodest. Habet hæc herba folia quercus, & statura uix palmum excedit, & odorata, atq; suauis est; Sed partes quidem omnes herbæ eiusdem minime ad idem utiles fore haud quicquam absurdum fortasse appareat. Radices uero eiusdem partem unam superius, alteram inferius purgare mirabilius est, ut Thapsiæ, & roris marini.

a. h.9.10. [a] Tuberis terræ radix ad exalationes inflammationum ualet, & ad menstrua, & ad ulcera ex melle, succus ad caput purgandum illitus, & ad ebrietatem, si sparsum in uino potui des: radix etiam ad partuum celeritatem appensa benefica est, et ad amores cum eam suffoderint, uino deinde subigunt, in que pastillos digerunt, sicuti fecis uini, qua maculæ absterguntur.

b. h.1.2. [b] Tuber cortice, neruo, & uena caret, ut fungus.

c. h.1 9. [c] & radice penitus caret.

d. h.1.15 [d] Thuia ex syluestribus perpetuo uiret. [e] & tardissime germinat. [f] Nascitur montium cacuminibus, & locis algentibus, & excelsa quidem est. [g] Thuium, quod Thuia ab alijs appellatur, nascitur apud Ammonis fanum, atq; in Cyrensi agro, forma cupresso similis, cũ ramis, tum folijs, caudice, fructuq;: uel potius ceu cupressus syluestris, copiosam, uel ubi urbs hoc tempore est, comperiri affirmant; atq; etiam memorant contignationes quasdã uetustissimas thuiæ. perdurat enim materies hæc incorrupta omnino. Radice huius arbo-

e. h.3.6.
f. h.4.1.
g. h.5.5.

ris nihil crispius, eaq; praeciosa opera conficiunt.

[a] *Turdaria floret, ut aphaca, & cicorea, & plã tago.* a. h. 7. 10

[b] *Thus in Arabia, Syria, India nascitur, ut mirrha, Cassia, Laser, Cinnamomum, & alia huiusmodi.* [c] *uerum thus atq; mirrham sub cane, feruentissimisq; diebus incidi referunt.* [d] *& tam sponte, quam incisura prodire posse.* [e] *arborem non magnam, sed quinis fere cubitis attolli; permultosq; ramos gerere ferũt, folium piri, nisi quod multominus, colore pene herbidum modo rutae, corticem leuem omni ex parte lauri modo, uide Mirrham.* [f] *Thus etiam contra cicutam auxiliatur, ut piper.* b. h.4.6. c. h. 9. 2. d. h. 9.3. e. h. 9. 4. f. h.9.12.

[g] *Thymi succus acrimoniã quandã sortitur, ut Satureiae.* [h] *Et quamuis semen nullum conspectum habeat, tamen ex his germen emittit.* [i] *uerum parte pluuia carente plurimum nascitur, et alia peculiaris naturae complura, atq; etiam Lepus, & Dama, & Struthus istbic gignitur, & alia ex genere bestiarum.* [k] *insinu autem Heroo cognominato, ad quem descendunt Aegiptij, Laurus est, & olea, & Thymum, uerum non uiridia, sed lapidis specie parte à mari eminente, similia tamen uiridibus tam folijs, quàm germinibus. Colos quoq; floris in thymo, tanquam non perfectè floruerit, liquido deprehenditur. (Dicit etiam nonnulla scitu digna, uide locum.)* [l] *Thymi nullum semen ostendi potest* g. h.1.19. h. h.3.2. i. h.4.4. k. h.48.7. l. h.6. 2. idem c.1.5. 4.5.

test sed floribus quodam permiscetur modo: flores etenim seruunt, itaq; oritur thymum. Qui tamen Athenis deportare desiderant, quærunt atq; inueniunt. Peculiare tam præ ijs ipsis, quam reliquis omnibus uel ex locis sortiri thymum autumant. Nam quo flatus è mari nequeat peruenire, illic nasci, durareq; posse omnino negant. Est & candidum, & nigrum, & sero id admodum floret, nam circa æstiuum solstitium incipit.

a. b.3 1. *a uis medica omnis uel radice, uel ramo, uel fructu respondent ijs, quæ in gustatu quandam uehementiam monstrant. Quo in genere Capparis quoq; enumeratur, & Laser, & rumex, & saturcia, & cunela, & Thymum.*

V

[a] ERI quercus glandem dulcem producit a. h.3.16
[b] Vernilago spinosa est, ut fusus agrestis b. h.6.3.
buxus asininus, carduus, pinea, & aliae.
[c] & tametsi non aculeato folio constat, tamen Acani c. h.6.4.
speciem gerit, senescensq; flos, in lanuginem, papum uocatam conuertitur, modo Laurini, myrtini, & caeterorum generis eiusdem. Pergit haec ad aestatem usq; aliud parturiens, aliud florescens; semen illud humoris aliquantulum continet, aculeoq; armatur, folium cum arescit remittitur, nec quicquam amplius pungit.
[d] Vernilaginum una candida, altera nigra, uires radi d. h.9.15
cum inter se distant; & ipsae radices specie differunt: candida enim crassa, & grauiter olens, utilis traditur ad alui profluuia, cum confecta orbiculatim modo radicis decocta est, iunco transfixa in seriem. ualet & ad interaneorum animalia lata, cum passa uua comesa acetabuli mensura e uino bibitur austero, occidit & canes & sues, canes in farina ordeacea subacta cum aqua, & oleo, sues cum brassica; Et si hominem aegrescentem experiri uolueris, an uiuere possit lauandum ea radice triduo iubent: hoc enim si tolerauerit, morturum nequaquam existimant. Nascitur aeque omnibus locis, folio cardui, uerum ampliori, & terrae proximo, capite magno acano simili. Unde quidem aca-

num

num eam uocarunt. Nigra folio constat modo cardui præterquam quod minori, leuiorique. Tota autem herba umbraculi speciem repræsentat, radice crassa, & nigra extrinsecus, subflaua intrinsecus nititur: loca gelida, humidaque amat, lepram, & uitiliginē trita in aceto, & ramentis illita, necnon & canes occidere potest. [a] uermilago nigra quadraginta annis utilis est.

a. h.9.14.

b. h.9.12. [b] Vessicariarum duo sunt genera, alterum somnife rum radice rubra, sanguinis modo, sed candida cum siccescit fructu rubriore. grano iligneo, folio lactariæ simili, aut malo dulci, sed piloso: huius corticem radicis tundentes admodum, & in uino meraculo madefacientes dant, atque ita dormire faciunt. nascitur rupibus, & faucibus, atque sepulchris. Alterum genus insanire facit, id alij bryorem uocant, alij perissum, constat radice candida, & longa ad cubitum, atque caua. Dabitur eius radicis dragmæ pondus, ut quis ludat, seque pulcherrimum putet, placuerit. At si magis insaniat uis dragmis duabus opus est, sin autem insania solui malueris, tres dabis, et quatuor si interimendū sit. Habet folium erucæ proximum, maius tamen, caulem longitudine ferè quatuor cubitorum, caput gethyi, sed maius, atque pilosius, nec fructui Platani absimile constat. [c] Nascitur etiam apud Arcades utrunque Vesicariæ genus, quod fructum puniceum fert, & quod nigrum oritur.

idem: h.9.21.

c. h.9.14.

Vinca

[a] *Vinca peruinca folia minora habet Euonymo nascente in Lesbo in monte Orcynio, cui nomen Ordyno.* a. h.3.18.

[b] *Vincum, quod Aegyptij uocant, fructum sub terram parit, ut Arachidna.* b. h.1.1.

[c] *Venena in montibus altißimis nascuntur.* [d] *& carnosa sunt omnia, & quo sicciora, eò ualentiora sunt.* [e] *uerum radices uenenosiores, potentioresq; sunt.* c. c.6.20. d. c.6.17. e. c.6.18.

[f] *Ventosis locis, & frigidis, & rara consitione arbores minores, sed spißiores, sicciores q; ueniunt. Afflatus enim & frigora, & omnino aer ipse occurrens constipat materiem, atquè coagit: Unde contractiores quoq; redduntur, neque molem grandem poßunt capescere; Idem etiam sequitur cum consito amplo dispo sita interuallo est. Sic enim spißiores, & in profundum auctiores consistunt: contra uerò, cum breui interuallo consitum sit. At locis serenis, & à uentis silentibus consitioneq; breui interuallo disposita, arbores magnæ quidem exurgunt, sed raræ corpore, atq; humidæ.* f. c.1.8.

[g] *Vere tempus omnium uiuacißimum, fœcundißimumq; ut pote quod humidum, calidumq; natura sit. Aestas contraria quasi Veri accidit: sicca enim & feruentißima, præcipuè cum Sydus exoritur. Item autumnus non solum siccus, sed etiam frigidus sequitur, aere iam immutato temporis hyberni accessu. Est autẽ et frigiditas, et siccitas germinationi omnino contraria.* g. c.1.14.

Vere

a. c.1.27. [a] *Vere illa calida tam sensu quam ratione percipi possunt, quæ pinguia, acria, odorataq; sunt. Hæc.n. caliditatem proculdubio sortita uidentur.*

b. c.6.26. [b] *Vetustæ plantæ odoratiores sunt, quã nouellæ.*

c. h.1.15. [c] *Viola perpetuo uiret, ut rosa, abrotanum, Ser-*
d. h.2.1. *pillum, & aliæ.* [d] *& ex auulsione nascitur.* [e] *& ad usum*
e. h.6.1.
f. h.6.6. *coronarium utilis.* [f] *& tantummodo flos.* [g] *qui semine*
g. h.6.7. *exit.* [h] *uerum nulla parte bene olent uiola, & rosa, nisi*
h. c.6.15.
i. c.6.25. *flore.* [i] *Cæterum uiolæ flores suauiores distantes, quã proximi sentiuntur. Ratio quod ad locum remotiorem odor purus, syncerusq; deferatur.*

k. h.6.ultimo. [k] *Viola alba florum prima se ostendit, emicat ubi cælum clementius statim, etiam nondum hyeme exacta, ubi uerò immitius postea tempora hæc generationum notantur. Violæ albæ uitæ anni maximè tres, senescensq; diminuitur, candidioresq; assiduæ flores fert.*
l. h.7.9. [l] *uerum in caule tantum foliata est alba uiola.* [m] *& in-*
m. h.7.13. *ter bulbosa eam notare licet. uerum locis sitientibus, atq; tenuibus odorata consistit, ubi cælum uehementer feruidum est, minimè, quia extra modum siccatur.*

n. h.1.21. [n] *Viola nigra in flore alterum florem insidentem*
o. h.6.6. *medium gerit, ut rosa, & lilium.* [o] *uerum flos tantum usui est, discerni uerò à floribus nulla parte possunt uiolæ nigræ, hæ nanq; differentiam nullam habere uidentur, quãquam albæ nimirum habeant, colorem enim earum uariari liquido patet, atq; etiam magis liliorum.*

At

At uiola nigra distat ab alba tum aliorum quorundam, tum plantæ, quòd latifolia, humilifolia, carnifolia extat, & radice multa cohæret. [a] *uerum uiola nigra per annum durat, si cultus adhibeatur.* [b] *& assiduæ florere uidetur, sicut etiam oenantha, & aliæ.* [c] *quæ autem debilia sunt, celeriter euanescunt, ut uiolæ tam nigræ, quàm candidæ, amaræ, maleq; olidæ in uetustate redduntur: nec sicuti rosæ suum odorem etiã siccæ conseruant, dum deficiant penitus, uirides tamen à longè redolent, siccæ non nisi proximè admotæ, uide rosam.* [d] *Viola nigra, & crocum non multum alimenti desiderat, & satis ex se habent, sunt enim capitata.* a. h.6.7. b. c.1.15 c. c.6.23. d.

[e] *Viola flammea uocata uere floret, Syluestris dun taxat, & plurimum durat.* e. h.6.7.

[f] *Vipera ubi intra se oua peperit, mox animalia gignit,* [g] *uerum eas cerui edunt, quibus cætera moriuntur: tametsi multo maiora, robustioraq; sint.* [h] *at cum alliũ comederunt, rutam assumunt, & ita sibi ipsis medentur.* f. h.7.14. g. c.4.10 h. c.6.4.

[i] *Viti flora durat, ueluti uiola nigra, & ea quoque addicta floribus est, naturaq; herbacea constat.* i. h.6.7.

[k] *Viscum in alijs arboribus prouenit,* [l] *& in ilice etiam.* [m] *mirandum autem, atq; absurdum maximè omnium appareat, quod quædam ex seminum, plantarumq; numero pululare in terra nequeunt, ut Viscum, Stelis, atq; hyphear. Stelis Euboensium uocabulum* k. h.3.9. l. h.3.16. m. c.2.23.

est; Hyphear Arcadum: Viscum commune; hæc naturam eandem omnia sortiri quidam affirmant, sed ea de causa differre uideri, quia in diuersis plantis proueniant. Hyphear enim, & stelis in abiete, pinoq; nascuntur: Viscum in quercu, Terebintho, atq; alijs pluribus. Alij differre ista inter se uolunt, argumentūq; non inepte illud adducunt, Siquidem uere narrant, quod non solum in congeneribus quodq; illorū erumpat, exempli gratia, in abiete, pinoq;, uerum etiam in eadem arbore plura diuersis partibus exeant, ut hinc stelis, uel uiscum, inde hyphear. Item non modo formas, sed etiam fructus dissimiles hæc ferre confirmant. Atqui id quidem obseruari ubiq; par est, etiam in agris, qui inter se plurimum discrepant. Viscum enim aliud folio esse perpetuo, aliud deciduo, haud quamquam absurdum est: siquidem aliud uirentibus semper arboribus, aliud frondem amittentibus insidet. fit enim ut his careat alimento, ut illis habeat quantum abunde sit. Causa enim perpetuæ, deciduæuè frondis hæc est: sed hoc utro tandem modo se habeat, nil refert ad id, quod in præsentia quærimus. nasci autem humi nulla penitus ratione ualere absurdum certe appareat, præsertim cum tam multum, ac ualidum fructū pariat. proximum tamē quoddā insitionibus, atq; inoculationibus, euenire apparet. Alimentum paratius, & quasi confectū, percoctumq; propemodū capitur, quod etiam uiscum uidetur

tur exigere, ad quod eiusmodi alimentum desideret, imbecille natura est, hoc autem neq; de uisco, neq; de stelide, neq; de hypbeare dicendum uidetur. Haec enim ualida, & nutricare idonea esse putantur, nam & boues, & iumenta hoc pabulo post messem aluntur, atq; pinguescunt, adhaec fructus uisci, quam bonis sit uiribus, sua planta latissimè indicat, quod si non infirma, sed tam ualida sint, cur non per se pululant, atq; proueniunt. Quippe quae uiribus ualent terram ui sua disiungere, seq; abscondere possunt, quod Lupinum etiam facit.[a] Solutio autem huius quaestionis talis est, quòd his datum à natura tantum est, ut non nisi alijs ualeant prouenire, sicut & animalia quaedam, non nisi in animalibus possunt creari, ceu quae in conchis nascuntur, neq; in caeteris actis praestare animalibus pabulum. uerum origo latet eorum, Plantarum autem eiusmodi generatio patet. Initium uerò à pastu auium exoriri uelut accidens ad generationem animaduertimus, quod in alijs euenit. pica enim, & aliae quaedam aues, glandes reponentes, obruunt terra. Quippe uisco detracto, confectoq; in alius, quod frigidissimum est, semen cum excremento purum dimittitur, & facta mutatione aliqua in arbore stercoris causa, pullulat, atq; erumpit. Vires autē bonas concipit ratio est, cum pabuli copia, tum uel maximè ratione fortassis naturae propriae. Validiora tamen illa esse, quae in abiete, uel pino nascantur,

a. c.2.24. Idem.5.4.

tur, consentaneum est. plus enim alimenti, & idem
a. c.5.22. pinguius eiusmodi arbores subministrant. [a] uerum uisſum quoq;, & omnino, quæ aliquam plantam pro sede capiunt, interimere possunt, ut hedera, & huiusmodi.
b. h.9.20 [b] Vinum apud Heracliam Arcadiæ, ut ferunt, fit, quod potum uiros insanos agit, mulieres steriles reddit. Achaiæ apud Cabyniam maximè uitis quoddam genus habetur. Cuius uinum abortum facit, & ubi canes uuam comederint, eas quoq; periclitari necesse est. In gustu nec uua sensum alium, quàm cæteræ uuæ facit. nec uinum à cæteris uinis distare percipitur. In Troezensi agro uinum steriles qui biberint facit: apud Thasum uinum somnificum arte quadam conficitur, & aliud, quod potum uigilantissimos facit, sed eiusmodi uires ad corpus spectare, inq; generibus corporeis per
c. c.6.9. cipi manifestum est. [c] uerum uinum ex uetustate senescens, ueluti secundum naturam fuerit alteratum, amarum efficietur, quod propterea euenit, quoniam aere circunfuso exactum sit id, quod tenue, ac idoneum potui fuerit: hoc enim exolescente, relinquitur, quod terrenum est, atq; amarum. Sed si tanquam per uiolentiā, & præter naturam mutatum sit, coacescit: id enim saporis contrarium esse natura uoluit: corruptio autem & alteratio accidere cæteris uitij solet. quod enim corrumpitur, perhumescit, & sæpenumero coacescit, ac uetustescit exiccatur, parte hic etiam terrena tantum

extante.

extante. Omnino singulæ corruptiones aut rei alienæ admistione, aut propriæ defectu, temporis causa eueniunt. Pereunt uerò permistiones, alias externis aliquibus immistis, alias parte alia uitiata, aut modum excedente interna, sed fortè uerius dixerim, parte aliqua commota, corruptaq́; totum perire. Sic enim fructus corrumpitur, & lac, & uinum, & reliqua generis eiusdem, nec uerò minus certa in his est. [a] *Succi uerò expreßi odores facile trahunt oleum, & uinum: quæ quidem res minus dari rationi poſſe uidetur. Cur enim aqua, quæ tenuißima est, omniq́; odore, sapore uidua, & omni, sincera, & nitida, nullum poteſt recipere odorem. Quæ autem sapida, olida, craſſaq; sunt, recipere poſſunt. Vinum tamen etiam si res odorata non sit iniecta, sed iuxta posita, odorem poteſt attrahere, quod calorem in se aliquem habet. Vis enim caloris eſt, quæ attrahit. Quod cum aqua nullatenus habet (est enim natura frigida) nihil attrahere potest. Item quod suſcepturum, ſeruaturumq́; ſit odorem, non tam tenue, ſimplexq́; eſſe, quam aqua debet. Odor enim receptus in eo delabitur, atq; effunditur, quaſi fundus nullus ſit, qui obsistere poßit: ſed calloſius, ac denſius eſſe oportet. Tale enim ad ſuſcipiendum, ſeruandumq́; odorem aptißimum est, dum ad utrumquè ſe modice habeat: quod quidem utrunq; uino, & oleo contingit. Et unguentarij uerò odores in oleo reponunt, cum*

a. c.6.28.

enim

enim alias ad usum accommodatur, tum seruare odorem maximè omnium potest: quia incommutabile permanet, aqua protinus exalat, & quasi eluit, atq; discernit. Tenuitas uerò (ut diximus) inutilis est, neq; enim aer retinere odorem potest, sed transmittere tan-
a. c.6.15. *tum idoneus.* [a] *uerum succos nonnullos dimouendo ex propria natura, putrefaciendoq; leuiter. potari habiles faciunt, ut qui uinum ex ordeo, triticoue conficiunt. Aut quod Zethum Aegyptus appellat, quorum omnium principia, uiresq; naturæ conueniunt: quæ uerò utendi causa fiunt, hæc solertiæ potius, ingenioq; hominum tribuendum. Sed quæ ars, & ingenium*
b. c.6.22. *faciat, ipsa per se existimare dignus est.* [b] *uerum uinũ tunc maximè constans perficitur, atq; odorem capeßit, cum pars eius aquosa difflata, exactaq; est. Hæc igi-*
c. c.6.4. *tur omnia odoratiora in uetustate efficiuntur.* [c] *uinum dulce, & molle caret odore, quod tenuius inter cætera est, hoc odoratius, & celerius hoc, quàm pingue, crassumq; consistit, atq; perficitur. Item unà cum odore euenit, ut fece sidente, uel segregatio humoris, partisq; terrenæ, exhalatioq; fortis aquosæ efficiatur, ita ut ex his omnibus suauis illa exoriatur olentia, id est, at tenuatione, segregatione exhalatione. Nam & in ipso dolio pars uini, quæ est iuxta fecem, minus redolet. Hæc eadem causa est, & quamobrem genus uini, quod morale uocatum est, celerius purgetur, consistat*

que.

que. Est etenim tenuius, & obiter quasi uitio mistu rae immune. Confirmatur id etiam, quod ex tenuioribus & succo probatis, spiratisq; commode odoratiora proueniunt, ex uetustioribus, quàm nouellis. Item quod, quae largè olent, ac ualide, mollitiem in gustatu, nullam praesentant: ut pote cum simul manere nequeant, odor suauis, & plenius ille, ac ualidius, quod etiam in unguentis, incensis, coronamentis, caeterisq; odoratis euenire uidetur. Haec etenim omnia amara sunt, maleq; sapida, sicut amygdalae. Et montana uerò uinorum genera, odorem pleraq; obtinent, quae dura, minusq; sapore commendata existunt. his igitur omnibus constat aliud esse, quod faciat odoris suauitatem: si tamen causa odoris, saporisq; modus adsit, quod ex ambobus exultet, suauissimum est.

[a] *Vitis cortex ex humore, & neruo constat, folia* a. h. 1. 4. Idē h. 1. 16.
uerò ex humore, & carne. [b] *circa agrum Elephanti-* b. h. 1. 6.
num neq; uitibus, neq; ficis folia decidere aiunt. [c] *ue-* c. h. 1. 9.
rum uitis medullam carnosam habet, ut ficus, punica,
sambucus, & huiusmodi, radices tenues omnes, & pro d. h. 1. 14.
lis procreandae sursum uersus uim obtinent. [d] *At si cō* Idem c. 2. 19
festim ramos succidas, purgesq; excelsae, si relinques, bre c. 3. 2.
ues uites assurgunt. [e] *folia ampla sunt, ut fici, & plata* e. h. 1. 16.
ni, & aliquatenus fissa, pediculus longus est. [f] *Semi-* f. h. 1. 18.
na congesta putamine aliquo, aut tunica continentur,
ut punicae, mali piri, & fici. [g] *succus uinosus.* [h] *flores* g. h. 1. 19 h. h. 1. 21

lanugi

a. h.1.22 *lanuginei.*[a] *& circa fructum ipsum producuntur. uerum genus quoddam & uitis, & punicæ, fructum perficere nequit, sed florem usq; generatio tantum prouenit.*[a] *Ex nouellis uerò fructum gignit, ut ficus.*[b] *interim hæc sata degenerant.*[c] *uerum uitis, quam Capneium uocant, mirabilis cernitur, nam ex nigro racemo candidum, & ex candido nigrum hæc præstat. Item aliquando absq; folijs fructum produxit.*[d] *uiui radices autem apud parentes minime effici possunt, & statio quoquè palo fit, & ,ut absolutè loquar, oleæ, fico, & uiti solum campestre maximè statuunt.*[e] *& aquam maximè uitis diligit, puluis quoq; ut nonnulla crescant, uireantq;, facere uidetur, ut uua. Quamobrem inferius sæpè excitant, nonnulli & ficos suffodiunt, ubi puluere opus sit. Megarenses etiam Peponibus, Cucumeribus, atq; cucurbitis, cum uenti anniuersarij perflāt, puluerem sarculo excitant; atq; ita dulciores, molliores&q; reddunt absq; rigatione. Hoc igitur concessum indubie habetur, sed uitem puluere conspargere, aut ullo pacto tangere, cum uua nigrescere incipit, haud quaquam oportere existimant; sed si unquam ita agendum sit, cum nigra omnino redditur agendum censent. Alij neq; tunc oportere aiunt, nisi quoad runcandum sit.*[f] *germinatio ad ortum arcturi post uernum fieri solet.*[g] *Vitis nascitur ea parte Idæ, quam uocāt Phalacras: est frusticosa, uirgis paruulis, & ramu-*

Margin notes: a. h.1.23. — b. h.2.3. — c. h.2.4. — d. h.2.7. — e. h.2.8. — f. h.3.7. — g. h.3.17

lis cubitalibus penè exporrigitur: quibus acini laterales nigri adhærent, magnitudine fabæ, dulces, qui lignum uinacei modo intus continent, folium rotundum, indiuiduum, paruumq́;. Cæteris quoq; montibus propria quædam natura dederat, aliis arbores, alijs frutices, alijs reliquæ materiæ aliquid, sed proprietatem singulis locis inesse sæpius dictum est.[a] *Nascitur uero uitis & mari, & terra: nam & terræ proxima, & pelagica est, & maiora fert folia, Sarmenta, fructumque.*[b] *Verum si credimus (quod quidam de uitibus referunt) quòd radicibus particulatim detractis caudex, naturaq́; tota similis, ac simili fera quantumuis temporis permanere queat; hæc prorsus longeua omnium præcipuè constat. Colendum autem hunc in modum, cum uitis iam delabi uidetur, palmites admittendum, fructumq; anno capiendum. De inde altera ex parte uitis suffodiendo radices omnes purgandum, post festucis implendum, terramq; accumulandum: isto itaq; anno male admodum ferre aiunt, postero melius, tertio, & quarto stabiliri, ferreq; multas bonas uuas, ut non alio modo se habeat, quàm cum uigebat. Cum iterum languescere incipit, partem alteram suffodiendum, colendumq́; simili ablaqueationis ratione, atq; ita semper durare posse affirmant; id autem anno maximè decimo fieri. Qua de causa nec præcidere unquam eos debere qui ita faciunt, sed per multas ætates caudices eosdem*

a. h.4.7.

b. h.4.15.

durare, ut ne meminisse quidem sit, qui seuerint. Hoc
igitur expertis accipientes credere fortasse debemus.
a. h.4.16. Idem fere. c. 12.21. [a] *uitis uerò hirculatur, quod eius præter syderationem*
potissimum est, aut cum germina afflauerint abscissa,
aut cum imperitia culturæ fuerint læsa, aut tertio cum
b. h.4.17. *supinum fuerint excisa.* [b] *quæ autem tabuere modo non*
penitus perierint, citissimè possunt regerminare, ita
c. h.4.18 Idē c.3.23. sed addit sponte. *ut uitis statim fructificet, sicut in Thessalia fit.* [c] *cortex uiti detrahitur, ut ceraso.* [d] *& caudicis fissionem to*
d. h.4.19 *lerat.* [e] *Materies lenta, ut salicis, & propterea ex*
e. h.5.4. *bis scuta facere solent.* [f] *Verum inter uites quidem quæ*
f. h.5.5. *minus fructificant, gemmis crebrioribus constant. So*
g. c.1.1. *lidioresq; sunt.* [g] *summis uerò ramulis pullulare facile*
h. c.1.3. *potest.* [h] *sed cum auulsione radice, & ramulo proue*
niat, ligno etiam, prægrandiq; ramo exurgere non po
i. c.1.6. *test, quoniam partes mediæ siccæ, lignoseq; sunt.* [i] *ue*
rum uitem multis ante diebus persecant, ut lachryma
k. c.1.9. *effluat, neq; putrescat, neq; uermiculetur.* [k] *aucta fa*
cilis est, & semine deterior prouenit, ut punica, &
amygdala. [l] *uerum nonnullis locis uitis, & ficus folia*
l. c.1.12. *non amittunt, quia nunquam his nutrimentum quantum*
m. c.1.13 *sufficiat, deest.* [m] *rami etiam, tam parui quàm gran-*
des principia quædam uitalia habent, quæ tepefacta
temporis indulgentia germina pariunt, etiam si nulla in
nitantur radice, quod præcipuè in plantis patescit,
quas detractas uitibus, alijsq; componunt in doliis.

[a] *Inculta uitis priusquam culta germinare incipit.* [b] *ʃed omnia ferè, quibus fructus humidus, aut nudus, aut tenui intectus putamine, celeriter ſuos fructus perficiunt, ut uitis, ficus, & præcipuè morus.* [c] *ſed abſurdum profectò putaueris, quod inter ea, quæ generis ſocietatem habent, animaduertimus; hoc eſt alia matura, alia ſerotina conſiſtere, ut fici quædam, & uites & pomi & piri, & alia.* [d] *Vites uerò inſanæ uocatæ ſui generis ſunt, quæ non ſolum germinant, ſed concoquunt, & florent, & racemantur.* [e] *hoc uerò peculiare fico & uitibus euenire quidem narrant, ut cum egregiè germinent, tunc maximè fructificare dicuntur, & licet in uuis acinos minutos proſpiciamus, tanquam eos natura perficere minus potuerit, tamen non minus dulcedinis his paruulis, quàm magnis illis conceſsit.* [f] *uerũ imbres hyberni tempeſtiui uitibus etiam ſunt, quibus uerò fructus diuturniores, pluſq; alimenti, coctioniſq; deſiderantes, his ſeriores etiam imbres tempeſtiui accedunt, ut uiti, punicæ, & oleæ.* [g] *& pratenſe ſolum uitis deſiderat, & arenoſum.* [h] *largam uerò copiam alimenti uitis deſiderat: quia calida, laxa, humida, & fæcundiſsima eſt: forſitan & ob hæc eadem fæcundiſsima.* [i] *differentia uerò tam agri, quàm arborum permultæ intelliguntur, quod etiam in uitium genere patet. Alijs enim plana, alijs montana loca magis conueniunt, & in his ipſis aliud aliis competit. Verum ſim-*

a. c.1.17. b. c.1.20. c. c.1.22. d. c.1.11 etiam loquitur de uite inſana. e. c.1.25. f. c.2.3. g. c.3.7. h. c.2.15. i. c.2.6.

plex illud asserere facilè est, ut & præcipere solent. Solidas spissasq; locis sitientibus serere oportere, solutas uerò & humidas, mollioribus, atq; humectioribus: sic enim utrisq; alimenta modicè suggerentur: cum alteræ multum, alteræ parum desiderent. (Quomodo cognoscendæ uites densæ, & solutæ. Vide c. i i i. x y i. fere per totum) [a] at uitis, & ficus simul benè fructificant, quia humida sint coctură certè ampliorem desiderant. [b] uerum licet molestissima sit ficus uitibus, tamen aliquando obarescunt, ubi fici maritæ sublatæ fuissent. [c] uerum uitis cum humida sit, frigiditatem uehementer desiderat, sic enim longè melius coquitur. [d] inter eas uerò, quæ solutum fructum progenerant, sola uitis & ficus incrementum amplissimè capiunt. Vitis porrecta materie in quamcunq; partem deuenire facile potest, modo solũ obtineat probum, ac fertile. Ficus autem se in altum attollit, & ramoso admodum corpore amplissimum occupat locum. [e] uerum quædam nisi diminuantur, fructum percoquere nequeuunt, ut uitis, quam cantharam uocitant. Qua de causa summa uuarum detrahere solent, alioquin putrescunt, & pereunt. [f] uerum ex odore uitis noxam capit, ut ex odore Lauri, atq; brassicæ, quod protinus in germinatione liquescit: cum enim germen propinquum lauro, uel brassicæ est, retrorsus parte sua postrema flectitur, & quasi odoris uehementiã fugit. Vitis nanq; olfatrix est, sicut & uinum odorem

a.
b. c.3.15.
c. c.2.10.
d. c.2.14
e. c.2.20.
f. c.2.25.

rerum appositarum trahere aptißimum est, & magis, atq; celerius, quod amphoris continetur: quoniam id neq; multum, neq; craßè obtectum sit. Sed multa esse, quæ poßint offendere, facile percipi potest, ut dictum est. [a] *Verum uitis, & ficus cum humidæ sint, non multũ durare possunt.* [b] *Vitis laconica rigua maximè quærit.* [c] *at cum prima fundit germina, necquicquam mouere uelis, cum uero tenuerit, conualuerit'q;, amputabis superiora, & quæ optima, & aptißima sunt, tantum relinques, amputari uerò semper quotannis requirit, scilicet ex summa facultate augescendi, nihil enim pariter atq; uitis augescere potest.* [d] *Radices uerò annuas, & in uniuersum per summa cespitum adhærentes resecari par est, ut inferiores plures, ac robustiores efficiantur.* [e] *Fimum uerò uitibus quadriennio post, uel etiam longiori exacto tempore disponunt; Nanq; siccitius stercorentur nequeunt tolerare.* [f] *at Scrobes pro moribus afflatuum præparant, & semina cum obseruatione ponunt eadem, nè aduersa flatibus germinent; frangi etenim ita necesse est, neue delapsa præter naturam augerentur, uitis enim cum ex his deterior proculdubio redditur; pari modò & reliqua ratione agri decerni omnia debent. Vineta hunc in modum singulis locis disponi, & his de causis conuenit. Resecari autem plantas breui relicto palmite præstat ubiq;, ut radices, uires incrementaq; capiant, Tum etiam magna*

a. c. 3. 6.
b. c. 3. 7.
c. c. 3. 9.
d. c. 3. 11.
e. c. 3. 13.
f. c. 3. 18.

ex parte solum ieiunum est, & quod alere nequeat, locis montosis & frigidis recisionem etiam uernam cauendam existimant. frigus etenim exiccat. Tempus tamen putandi ferè idem omnibus statuunt, sub ipsam scilicet germinationem, ut planta plena humoris protinus exiccetur, ut germen optimè prodeat, quippe putationem istã non fructus, sed germinis gratia faciunt. Autumnalem uerò fructui præparant: qua de causa post Vergiliarum occasum cõtinuo illam adoriri oportet. Tunc enim uites sibi maximè constant, & recisæ minimè lachrymant, nec quicquam rumpuntur: quod quidem utrunq; dannum retonsæ post solstitium, & fauonij flatum nimirum sentiunt, & plantæ ipsæ laborant, & germina extremis exeunt gemmis iuxta cæsuram, quoniam alimentum partim effluxit, partim in summitate remanserit. uerum uitis si undiq; leuis, expo

a. c.4.12. *liataq; sit, melior, fœcundiorq; euadet.* [a] *sunt uerò aliæ uites præcoques, aliæ serotinæ, ut etiam ficus, malus & pirus, aiunt & hoc de uitibus, quot quot agrorum genera, tum & uitium sunt, & hoc in uniuersum asseri*

b. c. 5.2. *potest.* [b] *germinationem uerò accelerant uites collecto illo fœdo, germinatoreq; humore; locus tamen germinandi certus ijs est, Gemma etenim dehiscente germen emergit. augescit uerò, perinde ac cœli qualitas, &*

c. c.5.3. *temporis spatium.* [c] *fructuum mutationes si qui uel ex candidis trascant in nigros, uel ex dulcibus in acutos,*

aut

aut econtrario, quemadmodum fico, uiti, atq; punicæ euenire proditum est: locis quibusdam nulla in admiratione sunt, neq; ullo modo absurde uidentur, quoniam natura aliàs hoc modo, aliàs illo, & partibus quoq; non pariter ferat, ut in uite fumida uocitata patescit. Hæc enim uuas aliàs candidas, aliàs, nigras afferre uidetur & aliàs omnes candidas, nigrasue promiscuè generat. Quam obrem nec augures hoc iudicare tanquàm ostentum consueuere. [a] *Vitem autem sine folijs fructum aliquando tulisse si ex toto dixeris, incredibile est, sed si exiguo quodam producto germine, eoq; mox imbecillitate sua delapso, uuas sine folijs extitisse inquis, res uerisimilior redditur, tanquam ad fructum edendum amplior, uehementiorq; impetus factus sit, at uitis cum floret, si sero inceperit, fructum sine folijs seruat, & ficus quoq; delapsis folijs poma diutius retinet.* [b] *Verum uiti palmitis medulla exempta uua sine uinacijs gignitur.* [c] *Depastio uerò animalium damnosa admodum est, quippe excesis primis germinibus nihil amplius germinatur, sed protinus ipse germinãdi effluxus cessat, atq; extinguitur, quasi uitis exiccata. et manca quodammodo fuerit.* [d] *at uitis locis prægelidis sapore non caret, oliua autem caret. sed ratio in eo sanè est, uidelicet, quod uires ad carnem conficiendam intenduntur. uuæ autem sapor ipsa carne consistit.* [e] *uerũ odorum saporumq; uarietate discordantia prodeunt,*

a. c.5.4.
b. c.5.7.
c. c.5.25.
d. c.6.12
e. c.6.18.

a. c.6.19 *ceu uitis, pampinus, & uua.* [a] *omnino multis id euenit, ut cum uiridia sunt, mandi nimirum poßint, saporisq; aliquam reddant suauitatem, propter commistionem aquosi humoris, cum autem siccescunt humoris temperie sublata, ingustabilia relinquantur; ut germina uitium, & stipitum, & aculeatorum quorundam, & leguminum aliquorum, ut Cicere, fabæ. ad summa eorum, quæ dulcedinis aliquid reddunt.*

b. h.9.14 [b] *Vitis syluestris anno durat, si in umbra, & sine ictu reseruetur, alioquin putrescit, & inanis, fungosaq; reditur.*
c. h.9.22. [c] *radix huius uitis calefactoria, acrisq; est, quamobrem ad psilothri usum idonea, & uitia cutis in facie mundat. fructu eius defoliare arbores solent, succiditur omni tempore, sed præcipuè autumno.*
d. h.1.13.
e. h.1.16. [d] *Vlmo cradæ gignuntur.* [e] *& illud sanè peculiare, quod ulmo, oleæ. Tiliæ, populo euenire uidetur,*
idem c.2.26. *uertunt enim partes supinas, mox post solstitium æstiuum, eoq; argumento rustici solstitium confectum intelligunt.*
f. h.3.1. [f] *aquam uerò Vlmus desiderat, & lucos, ueluti platanus, salix, & populus; Hæc enim omnia, & similia sata germinant, & celerrimè, pulcherrimequè ex auulsione, quæ etiam si quis prægrandem, eamq; cũ arbore se exæquantem transtulit, perdurare optimè potest. Quæ uerò semen, fructumq; ferant, tam ex radice, quàm ex ijs ipsis prodire nimirum possunt. Nam eas, quæ steriles esse arbitrantur, generare quidem*

affirmãt,

affirmant, ut ulmum, salicem, argumentumq; capiunt non solum quod pleraq; procul radicibus suis erumpant, uerum etiam in contemplatu eorum, quæ interdum euenisse notantur, ut in Phineo Arcadiæ, cum aqua, quæ in plano obstrusis faucibus extumuit, demum erupisset, ubi propè à loco inundato Salices steterant. hic anno secundo solo resicato Salices iterum surrexisse affirmant: ubi autem Vlmi, iterum ulmos, & ubi pinastra, & abietes, ibidem pinastra, & abietes: quasi istæ quoq; illas æmularentur.[a] *Cæterum uel illud indicium afferunt, quòd ulmus semina producat (.*[b] *Nam semina latitare arbitrandum est) cum enim flatibus delatum semen in loca proxima fuerit, nasci arborem aiunt.*[c] *Auctu uerò facilis Vlmus est, ut platanus, populus, & Salix.*[d] *Quibusdam uerò datum à natura est, ut plura producant, Vlmus enim uuas affert, & folliculos quosdam.*[e] *Vlmus monte colorata ualdè assurgit.*[f] *Et duo sunt eius genera, alterum monti ulmus, alterum ulmus uocitatum: interest quòd ulmus fructicosior est, monti ulmus auctior: folium indiuiduum leuiter circum serratum, oblongius quàm piro. Scabrum non leue, præstat hæc arbos, et amplitudine, & altitudine, non crebra circa Idam, sed rara prouenit, amat rigua, materies flaua, robusta, neruata, deformis: quippe tota cor est. Vtun*

a. h.3.2.
b. c.1.5.
c. h.3.7.
d. h.3 8.
e. h.3.11.
f. h 3.14

a. h. 5.8. *tur ea uel ad lautiores fores (*[a] *Vt ad cardines et ad tornatum nauibus rotundis, & ad præla, & torcularia) & uiridis cæsu facilis, sicca difficilis est. Sterilis deniq; putatur, gummam in peciolis gignit, et animalia quædam culicea, & amenta peculiaria gerit. Autumno multa minuta, nigra, cæteris uerò tempo-*
b h. 4.7. *ribus quid ferat, minus animaduersum est.*[b] *Verum loca alia platanum habent, alia ulmo, & salice scatent.*
c. h. 5.1. [c] *Aliquando uerò post messem, aliquando post*
d h. 5.4. *uindemiam, & arcturum cæditur.*[d] *Et lentore nō caret, & humidior natura est, ut platanus.*
e. c. 4.4. [e] *Imperfecta uerò ulmus germinare potest, ut salix.*
f. c. 5.23. [f] *Plagam uerò ulmum non solum tolerat, sed etiam lignis detractis caudici indomita manet, est enim humida, et probè germinat.*

g. h. 1.8. [g] *Vnedoni cortex cadit, ut portulacæ, & arbuto.*
h. h. 1.15 [h] *Verum Portulaca, atq; unedo folia inferiora dimittunt, cacuminibus perpetuo uirent, ramisq; aßidue præpostero gignunt.*

i h. 9.9. [i] *Volucrum prius quã sol irradiet accipere iubet.*
k. h. 9.19 [k] *Gignere nequaquam posse putatur, cum qui semine uolucri collectum modo sextarij triginta aßiduè diebus portionibus æquis biberit ex uino albo, sic.n. penitus sterilescere hominem aiunt.*
l. c. 2.25 [l] *Quæ uerò corpore leui, atq; gracili constant, facilè arbores scandunt,*

ut

ut uolucrum, lupinum, syliqua.

[a] *Vrtica cibo idonea est, coquitur enim ut malua beta, & rumex.* a. b.7.7.

[b] *Vultures ab unguentis, & canthari rosis necantur, necnon & apes uehementer eos oppugnare uidentur, qui uncti sunt.* b. c.6.4.

[c] *Vua plurimas alterationes recipere apta est, et omnino quæ saporem uinosum sortita sunt. primum.n. dilutus quasi sapor sentitur, proximè acerbus, tũ acutus, inde ultimo dulcis.* [d] *Verum cum succo expresso de sede sua educimus.* [e] *Creatur uerò uua à medulla (uide uitem & hunc locum totum)* [f] *Et in ea acinos minutos prospicere licet, quamquam non minus dulcedinis, his paruulis quàm magnis illis natura concessit, ut in uite diximus.* [g] *Verum uuæ decerptæ dulciores efficiuntur, scilicet quod pars humoris diluta sole absumpta est.* [h] *sine uinacijs uerò conspicitur uua medulla detracta palmitis, qua uinaceum gignitur, ut in uite dicebamus.*

c. c.6.7. d. c.6.15 e. c.3.19 f. c.1.25 g. c.2.10 h. c.5.5.

Z

[i] *Zea uide semen.* i. c.4.6.

FINIS.

EIVSDEM CAESARIS ODONI MEDICINAE PRACTICAM ORDINAriam Bononiæ profitentis. Diputationes duæ vtillisſimæ, Altera an Rheubarbarum magis in ſubſtantia quàm ex infuſo exhibitum ſoluat & aperiat. Altera an in quolibet humore euacuãdo ſit expectanda concoctio nunc primum editæ.

QVONIAM ea, quæ aliàs de Rheubarbaro tùm ex bonorum authorum ſenten tia, tùm multorum ſeculorum uſu, et compro batione publicè docuimus, uidemus iam quorundam grauium uirorum ſcriptis improbari, ne falſam aut periculoſam uideamur tradidiſſe doctrinam, neceſſarium fore duximus, ſi breuiter hîc refellere tentemus, quæcunq; aduerſus noſtram, ac comunem de Rheubarbaro opinionem, iſti in medium adducere conati ſunt, atq; id, non ut cuiquam contradicere ſit animus, nec (teſtor deos) altercandi gratia, ſed & ut in re tanti momenti ueritatis lumen clarius appareat, et nos non omnino abſurda, et à ratione aliena in medium attulliſſe uideamur.

Diximus nos atq; etiam nunc dicimus, & ſentimus, donec ratio nos & dicere, et ſentire aliter cogat, quòd Rheub. illud, quo hodie pro medicamento purganti paſsim medici utuntur, ſi in ſubſtantia & propria mole

exhibeatur, minus purget quàm si ex infuso propinetur. Dicimus item quod infusum Rheub. magis præstet aperiendo quam substantia & mole sua. Quas duas positiones licet hactenus ob omnibus, qui post Mesue artem medicam exercuerunt, fuerint pro ueris & tutis receptæ, & longo usu comprobatæ nonnulli tamen falsas esse authoritatibus, & rationibus probabilibus ostendere adnituntur, quas omnes mox à nobis ex ordine et fideliter relatas pro uiribus impugnare et reijcere conabimur, atq; illas in arte medica penitus absurdas imò periculosas esse demonstrabimus.

Primo igitur instant probando, quòd Rhubarbarum in substantia & mole purgantius sit, hoc argumento. Id purgans medicamentum, quod duplici facultate soluit, lõge purgantius, & magis solutiuum est eo quod unica tantum ui & facultate, sed Rheubarbarum duplici facultate purgat, nimirum electiuè soluendo, & compressiue, ut uocant. Dilutum autem solum electiuè soluendo, igitur magis in substantia. Assumptum primum manifestum est, duo enim agentia potentiora sunt quàm unum. Patet etiam secundum, quoniam omnes concedunt facultatem compreßiuam in medicinis, qua pollere Rheubarbarum mirabolanos, & similia, nemo est, qui dubitet.

Secundo argumentãtur etiam ratione ualidiori: dicentes. Illud medicamentũ quod ualdè solutiuum est, in mi-

nori

minori dosi, & quantitate datur ægris, quàm id, quod est minoris uirtutis in soluendo. At cum damus Rheubarbarum in substantia, in minori dosi exhibemus, quàm cum damus in diluto; igitur plus ducto in substantia, quàm in diluto.

Prima propositio probatur exemplo manifesto Scamonij, Elaterij, & eiusmodi ualidiorum medicamentorum, quæ quò sunt magis soluentia, eò in minori portione exhibentur. Secunda etiam propositio est manifesta, quia usu omnium medicorum quotidiano probari potest; Nam duplam proportionem seruant in exhibendo decoctum seu infusum: Verbi gratia, si danda unica dracma esset Rheu. in substantia, duas in diluto exhibent.

Tertio arguunt apparenti ratione dicentes. Id medicamentum, quod lōgiorem moram trahit in stomaco, plus etiam educit, quàm id, quod minorem; sed Rheubarbarum longiorē moram in substantia, quàm in diluto ergo.

Prima propositio apparet ex eo, quòd agens in agendo cum hæret, maiorem impreßionem facit in passum, quàm id, quod transit, nec figitur.

Secunda Propositio itèm est manifesta, quia dilutum perfluum, ac lubricum, ac minus hærens est propter aquæ admistionèm.

Quarto probant eo argumento, nimirum Medicamentum soluit magis, quod potest difficiliorem materiā

euacuare, quàm quod potest faciliorem; at Rheubarbarum in substantia soluit difficiliores materias, quàm dilutũ, ergo. Prima propositio sic declaratur, quia cũ omnis actio fiat cum reactione, illud est agens ualidius, quod superat passum magis reagens, & resistens, quàm quod minus. Secunda etiam patet ex hoc, quòd damus in substantia Rheubarbarum cùm crassiorem, & magis resistentem materiam uolumus educere, igitur magis in substantia, quàm diluto.

Quinto etiam instant ea nimirum ratione, quia fortioribus naturis Rheubarbarum in substantia datur, infusum uerò naturis debilioribus, igitur Rheubarbarũ in substantia magis solutiuum. Prima propositio probatur ab Auic. quarta primi cap. nono, & est rationi consentaneũ. Secunda est ex usu quotidiano manifesta, ergo.

Sexto arguunt hoc pacto, quælibet uis in medicamẽtis sedem habet in substantia, & symetria, à qua resultat actio illa & uis, qua præditum est medicamentũ, quæ si alteretur, corrõpitur et uis eius, Rheub. ergo uis integra, & incorrupta maior erit, dum integrum adhuc est, quàm cum separatum per infusionem, igitur nõ tanta uis in infuso, ut in substantia est.

Septimo probant id etiam authoritatibus, & primo authoritate Principis, qui habet prima quarti Textu secundo cap. quarto, quòd clystere redditur debilius, si recipiat

cipiat

cipiat infusum turbith, quàm si in substantia, ergo mens Auic. est quòd plus in substantia agant medicamenta, quàm ex diluto.

Octauo auctoritate Mesue in suo de simplicibus medicamentis cap. de Rheubarbaro, ubi habet, quòd igneitas perficit id, quod in terreitate Rheubarbari facit ipsum amarum. Arg.^r hac ratione. Solutiua uis in Rheubarbaro maximè est ratione suæ amaritudinis; Amarus enim sapor uim absterforiam habet, qua maximè fulcitur ipsa solutio. At illa est in terreitate, ergo in substantiæ mole, ergo plus soluit Rheubarbarum in substantia, quàm ex infuso.

Pluribus autem alijs utuntur rationibus, sed hæ sunt potiores, alias breuitati studentes ommittimus.

Iam uerò ad alterius positionis rationes deueniamus, Probare similiter nituntur, quòd Rheubarbarum in substantia non tantum purgantius sit, quàm eius infusum; Verum etiam, (quod absurdius uidetur) magis aperiat obstructiones. Argmentantur igitur sic.

Primo Rheubarbarum abstergit in substantia, ergo aperitiuum est in substantia, Patet assumptum; quoniam abstergere, & aperire sunt eiusdem generis, ut Probat Auer. quinto Colliget cap. nono, & Hal. secundo Practi. cap. duodecimo. Nec medicinæ abstersiuæ differunt ab aperitiuis, nisi quòd aperitiuæ penetrãt

sua

sua ui acuta & ignea internas magis partes; Abstersiuæ uerò non penetrant, sed hærent locis, quæ debent abstergere, idcirco hærentia illa iuuat, ac per hoc aperit magis.

Secundo Absynthiũ aperit opilationes Hepatis, quia ut dicebat Auer. eodem loco. Stipticitas iuncta cum rebus aperitiuis retinet eas iuxta meatus, donec functæ fuerint suo aperiendi munere, sed Rheubarbarum cum stipticitate est, ergo iuuabitur magis uis eius aperitiua, præsertim eo intus sumpto.

Tertio Auic. quarta primi cap. uigesimo quarto, in calce inquit. Si in aperitiuis medicinis stipticitas, & subtilitas coniungetur, erit melius, quoniam stipticitas remouebit à membro subtilitatis grauamen. Rheubarbarum ergo quod coniunctam habet stipticitatem cum ignea & subtili, melius erit ex sententia Principis.

Quarto stipticitas iuncta cum re aperiente facit, ut magis penetret, ut patet de Ooleo Rosato, quod magis ingreditur poros corporis, quàm oleum simplex, ut notat Gal. tertio de simplicibus, & Auic. quarta primi cap. decimo octauo. Idem etiam in Coriandro notatur. Rheubarbarum igitur cum huiuscemodi sit, in substantia magis ingredietur poros, ac per hoc magis aperiet.

Quinto. Vbi maior obstructio, ibi maiori apertione opus est, sed in obstructione crassæ bilis damus in

substantia,

substantia; in tenuioris uerò in infuso, ut passim omnes Practici utuntur. Igitur in substantia magis aperit: Quod etiam patet, quia in cronicis morbis damus Rheubarbarum in substantia, non in infusione; Cronici autem morbi maiori indigent apertione, quia ex materia frigida infarciente.

Sexto, Plus moratur in corpore Rheubarbarum in substantia, quàm infusum, ergo maius ocium habebit, quo possit sua ui tollendi obstructiones fungi, ergo magis aperiet; nam à longitudine moræ in agentibus maior fit impressio in passis.

Septimo Euforbium & spica exhibentur in substantia, non in infusione ergo.

Octauo. Membris principalibus melius in substantia, quàm infusione ex sententia Principis, cum igitur rarò accidat, quin aliquod membrum principale non ledatur, cum indigemus Rheubarbaro, ergo rectius in substantia tolletur obstructio in his. Et hæc sunt, quæ probare uidentur omnino Rheubarbarum magis in substantia exhibitum aperire, quàm in diluto. Iam uerò uidēdæ sunt rationes oppositæ his, & considerandæ diligenter utræq;, ut possimus ueritatē in re tāti momēti elicere.

Qui igitur probare nituntur totum horum oppositum, sic arguunt.

Primo Aduersus primam positionem, nimirum eam

quæ nititur demonstrare Rheubarbarum in substantia magis solutiuum esse, quàm ex diluto. Rheubarbari pars solutiua illa est, quæ in parte magis exteriori ignea, & aerea, quàm in crassa & terrestri, ut dicit Mesue lib. de simpl. cap. de Rheubarbaro, & cæteri omnes, qui de illo meminerunt, sed illa in diluto elicitur, quod patet ex eodem Mesue, et ex Galeno in capite de braßica, Etiam ex sapore; Nam ubi facta expreßio est, Rheubarbarum, quod remanet, insipidum est, et nullius uirtutis, et ut dicebat etiã Gal. in tertio de Alimẽtis tota uis in aquã trãsfertur. Dilutũ autem eius amarum, & acutum sentitur, ut patet gustantibus. Igitur non ratione substantiæ terreæ, sed igneæ Rhubarbarum soluit, ergo substantia magis impedire uidetur, quàm solutionem adiuuare. Infusio uerò oppositum facere.

Secundo Rheubarbarum in substãtia datur ad constringendam aluum, ut patet in Dysenteria, omnes enim concedunt, & Auic. decima sexta tertij cap. quarto dicit, ex retinentibus fluxũ est omne illud, cuius substantia & corpulentia est dura, & nocet ei, quod liquidum est ex sorbitionibus. Infusum uerò ad soluendum, ut declarat Mesue in cap. proprio, ergo plus soluit infusum, quàm substantia.

Tertio Medicamentum solutiuum magis lubrico tuatur, quàm stiptico, hinc Hipp. corpora cum quis pur

gare &c. Et alibi multo cibo & potu humectanda, quia lubricum per se soluit, tantò magis cum aliquo habē te uim solutiuā, sed infusum est eiusmodi respectu substātiæ siccæ, habet enim aquæ, quæ humidissima, & fluxilis est simpliciter non alijs cōparata, ut dicebat Gal. primo. de Elem. et tertio de tēperamentis igitur infusum. &c.

Quarto. Medicina, quæ citò exit in suam operationem, maioris est uirtutis, quàm quæ tardè; Nam Quodlibet agens quo fortius est, citius in agendo assimilat sibi passum, sed Rheubarbarum infusum citius soluit, quàm in substantia quia citius à natura actuatur, & in uapidā substantiam transit, qua fertur ad tractionem humorum, ergo maioris est uirtutis, ac per hoc magis soluit, In substantia enim non ita citò, cum non sit ratione suæ siccitatis uaporabile, nec tam cito possit in actum à calore reduci naturali, igitur infusum magis soluit.

Quinto. Medicamentum, quod aptius est penetrare ad omnes corporis partes, aptius est ab eisdē trahere, et soluere cū qualibet actio fiat per approximationē agentis ad passum mediatè, uel immediatè ut Arist. primo de gener. tex. com. sexagesimo octauo, & nono Metaphi. tex. com. decimo, Sed dilutum ratione suæ tenuitatis & acuitatis, atq; etiam amaritiei (quæ omnes qualitates in ipso apparent) aptius est quàm in substantia, ergo salutiuum magis est. Multis alijs argumentis posset

hæc positio probari, sed hæc sufficiant. Iam ad secundã positionem, qua conantur ostendere, quòd Rheu. in substantia magis aperiat, quàm ex decocto, accedendum.

Primo arguitur in decocto acuitas, tenuitas, amaritudo sentitur in gustu. Gustus autem, ut dicebat Gal. sexto, & nono de Simp. & sexto de comp. Med. secundum loca, est uerus iudex in cognoscendis medicamentis; In substantia uerò crassities, & siccitas, ergo decoctum plus aperit.

Secundo. In pectoris dispositionibus, & alijs, in quibus indigemus dilatatione, nunquam in substantia, sed potius ex infuso, in intestinorum uerò affectibus, ut in dysenteria, in qua indigeamus adstrictione, semper damus in substantia, quod nemo est, qui neget, ergo infusum aperit magis.

Tertio. Lubricitas in Rheub. in infuso cũ aquæ tenuitate facit ad maiorem penetrationem, ut dicebat Gale. quarto de Vsu par. cap. quinto. Cum dicit de aqua, quòd licet ipsa non nutriat, tamen facit penetrare nutrimentum, hinc Aris. dicebat, quòd Vinum aquosum magis inebriat, quàm meracius, eo quòd sit propter aquæ admistionem factum magis tenue, et penetrabile & uaporabile ad caput, quæ tenuitas magis facit ad apertionem, igitur decoctum seu infusum præstat in aperiendo.

Quarto. Item infusum abluit sua humiditate fluxili,

abstergit

abstergit sua amaritie, quæ iuuat expulsionem, etiã sua humiditate & lubricitate, quæ dotes in substantia desiderantur, ergo aptius ad tollendas infarctiones, et ad reddendas uias purgatas, latas, & apertas infusum est, quã ipsius substantia.

Quinto. Mesue apertissimis uerbis ostendit in cap. de Rheubarbaro, cum comparat infusionem ipsi substantiæ, quòd eius infusio competit quando solum quæritur abstersio, & solutio, & opilationum apertio, quæ sunt uerba Mesue, igitur &c.

His positis pro huius quæsiti declaratione nonnulla aduotanda sunt prius, quæ probabunt primas Positiones penitus falsas esse, & omnino credendum Rheubarbarum minus soluere, et aperire in substantia exhibitum quàm in infuso & decocto, Postea uerò ad refellenda prima argumenta, quæ falsa esse credimus, accedemus. Primo enim consideranda est natura Rheu. Secundo quid infusio præstet siue decoctio in medicinis. Tertio quo nam pacto uis astringens in medicinis solutiuis adiuuet solutionem, & apertionem, uel impediat.

Primo ergo si naturam Rheubarbari rectè inuestigare uolumus, Rheu. inquam illius, de quo hic ambigitur, nempè uulgaris, quo ferè omnes Medici hodie utuntur, ea profectò non petenda est à Gal. uel Diosco. uel huiusmodi Græcis Veteribus; Quandoquidem ipsi Rheu.^m

hoc nostrũ cognouisse nõ uidentur, ut rectè dicit Auer. quinto Collig. dum numerat Rheu.m inter Medicamenta ignota antiquis, quicquid dicant Manardus, Ruuellius, & nonnulli qui credunt Rheu.m idem cum Rheupõtico Graecorum; Nam ut aliàs multis rationibus ostendimus, dum publicè tractaremus de Theriaca, longo interuallo differre Rheu.m à Rheup.co ut etiã lõga disputatione clarissimè ostendit Petrus Andreas Matthceolus in suis doctissimis Commentarijs in Dioscoridem. Petenda igitur est Rheu.i uis, & natura à Ioanne Mesue, qui longè exactius et diligentius quàm quiuis alius in suo lib. de simplicibus. De Rheu.o mentionem facit, cuius uerba huc fideliter transferenda duxi, ut ex eo, quod sentiendum sit de Rheubarbari natura, et uiribus, unusquisq; proprio iudicio acquiescat, uerba Mesue haec sunt.

" Rheubarbarum calidae & siccae complexionis est in
" secundo gradu, & dicitur quòd est in primo, sed illud est
" uerius, conuenerunt autem in permistione eius aqueitas,
" & terreitas, dantes ei stipticitatem, & substantiam, et
" aereitas, dans ei raritatẽ substantiae, & est in eo ignei
" tas perficiens quod per actionem eius in terreitatem ip-
" sius, ipsum fecit esse amarum; uerum terreitas est secun-
" dum profundum eius, & igneitas est in superficie ipsius,
" quapropter infusio separat inter substantias ipsius, et cõ-

pletio.

" pletio operationis solutionis in oppilationem per ipsum
" est per dominium calidi in superficie eius, & consecutio
" cõtractionis per ipsum est à substãtia sua terrea sliptica.
" Et eius quidem, quod purum est, infusio competit,
" quando solum queritur absterfio, & solutio, & opilatio
" num apertio. Et ipsius contriti exhibitio quando quæri-
" tur, ut post illam in uisceribus uestigia contractionis re
" remaneãt. Verum ex eo quod assum est uehemẽtius fit
" illud, & adhuc uehementius ex adusto, & quod ex eo est
" purius, sustinet quod oportet, et de contritione meretur.
" hactenus Ioannes Mesue.

Ita clara mihi uidetur descripta natura Rheubarbari à Mesue, ut mirum sit quomodo quispiam (si eius dictis standum est) in opinionem uenerit, quòd Rheu.^m in infusione minus quàm in substantia soluat, & aperiat. Est igitur Rheu.^m ut diuersarũ partium, ita diuersarũ facultatum, nimirum astringentis, & aperientis, & purgantis, & hæc de primo annotando,

De Secundo ergo quod infusio præstet in Rheubarbaro probè habere possumus ex uerbis Gal. in tertio de alimentis libro, per hæc uerba. Corpus.n. solidum quod
" in aqua elixatur qualitates, quæ intio sibi inerant, in ea
" deponit, sic ut qualitatis expers euadat clarius autem hu-
" ius rei ueritatem intelliges, si quando quod elixas in aliã
" aquam transfusum, secundo, & tertio recoquas, inue-

nies:

"nies quippe id quod decoquitur propriam amisisse quali-"
"tatem siue salsam, siue acrem, siue etiam acerbam, aquā"
"autem eam in se recepisse."

Ex quibus uerbis luce clarius ostenditur, quod infusio seu decoctio separat a medicamento qualitates, & recipit eas in se ipsam, id quod etiam de Rheu. infusione omnino credendū esse nemo est, qui ire possit inficias. Hanc ob causam dicebat Aristotiles quarto Metheo. uigesimo octauo carnem elixam sicciorem esse carne assata, propterea quod aqua in decoctione penetrans poros carnis propriam ipsius humiditatem eliciat, ac in se ipsam transferat, ac per hoc carnem sicciorem (quantum spectat ad propriam humiditatem) reddat licet eam aduētitia humiditate molliorem, & humidiorem faciat. Modus autem decoctionis haberi potest ex Gal. septimo de comp. med. secundū loca cap. secundo ubi de artheriacis Andromachi agit cum iubet post simplicium decoctionem eorum substantiam ut inutilem proijci, & seruari eam in quā substantiæ præfuerant aquam, quod autem in decoctione seruetur omnino uis aliqua præsertim solutiua declarat Gal. manifestissime tertio de simp. med. facul. cap. quinto per hæc uerba.

"Quòd uero brassica duas ha-"
"beat contrarias facultates neq; id quidem facile concedi-"
"mus nam si succum eius expræssum, aut solum, aut cum"
"melle auserimus expurgare ipsum cernimus, attamen"

quoniam

" quoniam quod reliquum est edere nequeamus adstricto-
" rium esse diffidimus, sed si totam cõcoquas primamq; eius
" aquam in quam succum deposuit effundas iterumq; eam
" alteri aquæ puræ inijcias, rursusq; concoctam eximas,
" succum quidem purgare offendes, Braßicam autem ip-
" sam uentrem astringere, multoq; magis si non bis tantum,
" sed & ter & quater aquam effuderis, nam quanto exqui
" sitius in aquam succum suum deposuerit tanto & illi qui
" dem maiorẽ purgandi uim addet, et reliquã eius substan
" tiam quæ ueluti oleris ipsius caro est astringentem effi-
ciet. Ex quibus uerbis Gal. non solum patet modus de-
coctionis, sed etiam ostenditur, quod in decoctione pars simplicium solutiua in aquam transfunditur remanente in partium substantia astrictione, sed quis quæso idem in Rheu.º cõtingere negabit? Non ne eadem ratio utriusq; est? Cæterum hoc ipsum manifestius expraßit Gal. eodem loco paulo inferius de Aloe dicens, quod non lota
" Aloe purgat, lota autem ut pote quæ in lotione purgan
" tem uim deposuit non purgat, & hæc de secundo.

De Tertio nimirum quid astrictoria uis si cum soluẽte coniungatur faciat, an se uti contraria inuicem expellant, an iuuent potius. Audiamus Galenum hanc quæstionẽ optime declarantem, secundo de alimentis cap. uigesimo primo, ubi loquens de malis hæc habet uerba.
" Perspicuum porro ex his quæ sæpe diximus est, quod

astringentia

" astringentia quidem quantum in ipsis est alui deiectiones "
" semper coibent, & quarto de comp.med.per genera cap. "
quinto ultra mediū clarius per hæc uerba: Omnia igitur "
astringentia contrahunt ac densant meatus ad hæc uin- "
" ciunt ac continent partium eis adherentium substantiam, "
" atq; minus magisq; hoc pro astrictionis quantitate effi- "
" ciunt. Cæterum stringendo & densando summa corpo "
" ris quod astringitur uirtus illorum excluditur & in al- "
" tum ire prohibetur, ob quam rationem pulchre non nulli "
" medicorū huiusmodi pharmacis alia subtilium partium, et "
" acri potestate prædita indere cogitarunt, à quibus uelu- "
" ti ductæ astringentium uires in profundum corpus perue
niant. Ex quibus uerbis habetur quòd astringentia omnia, cum his quæ tenuia sunt, mixta (qualia esse in Rheubarbaro manifestissimè deprahendimus) non modo aperiunt & astringunt, uerùm etiam penitius, & in profundum magis astringunt, ut potè quæ à tenuibus in tro ducantur, nō quòd tenuia ab astringentibus in penitiores ducantur partes, nam & Gal. tertio de simp. med. facultatib. cap. tertio hoc ipsum per hæc uerba asseuerat.

" Atq; in hisce utriusq; substantiæ mixtura clarè perspici
" tur, at in alijs etiam si non appareat tamen eam rationē
" colligere oportet, ac non putare aliud in Aloe adstri-
" ctionem moliri, aliud in malo, unum .n. in omnium effice
" re pro sua natura non astrinctionem modò, sed & aliarum

rum qualitatum unamquanque rationi consentaneum est. hæc Gal. Cuius uerbis, quis est, qui non aquiescere debeat? & qua nam ratione possumus in Rheu. astrictiuam uim imaginari, quæ non semper astrictionem moliatur, quomodo ergo non solutionem impediat & apertionem. Cæterum quoniam leguntur apud Galenum in sexto de comp. medic. secund. loca cap. primo, ubi de croci, et myrrhæ mixtione agit, quædam uerba quæ uidentur quoquomodo innuere astringentem uim adiuuare apertionem, audiamus uerba Gal. quæ hæc sunt. Penetrat
" *enim magis in altum corporum myrrha quàm crocus, ut*
" *potè substantiam tenuium partium habens, atque ex hoc*
" *duplicem utilitatem exhibet, simul introducens quidem se-*
" *cum uires admixtorum, & persanans usque in altum inflã-*
" *mata, & tamen adiuuant se mutuo Crocus quidem uelu-*
" *ti impellens Myrrham, Myrrha uerò ueluti dux præce-*
" *dens peditem sequentem Crocum, si ita licet dicere dedu-*
" *cens. Quemadmodum enim ob astringendi uim minus*
" *habet substantiam tenuium partium quàm Myrrha, sic*
" *Myrrhæ substantia tenuiori partium prædita, citius*
" *quidem uim suam in altum transmittit, citius item ad cu-*
" *tim recurrit simul secũ efferens ea, quæ in profundo sunt*
" *attenuata. Hanc igitur recursus eius uelocitatem impe-*
" *diunt astringentium mixturæ, non enim hoc solum facit*
" *Crocus, hactenus Gal. Exquibus uerbis habemus*

quòd astrictio Croci impedit, ne aperitiua uis Myrrhæ regrediatur ad cutim condensando cutis poros. Ipsa qui dem croci uis astringens iuuatur ab aperiente Myrrhæ ui, in eo quod præit Myrrha aperiens uias, quas Crocus sequitur, qui eo auxilio penitiores partes adit, ad quas si ne ui myrrhæ propter suam astrictionem nõ penetrasset. Crocus etiam iuuat quidem imppellendo Myrrham, pro hibet tamen ipsa uis Croci, cum ingressa est, & partes pro sua facultate astringit, & condensat, ne Myrrhæ uis regrediatur ad cutim aperiendo. Quare licet in prin cipio id quod astringit uideatur aliquo modo impellendo astrictionem facere ad apertionem, in fine tamen manifestissimè impedit regressum & apertionem. Ex his item habemus quòd non omnis astrictio conferat ad apertionẽ adiuuandam, sed tantum quæ leuis est, ut Croci qui dem adhuc illa sua leui astrictione probibet recursum in fi ne, & astringit. Quid ergo dicendum de Rheu.^ro quod tantam habet astrictionem in substantia, non ne magis & cursum, & recursum impediet? non ne in infuso illa leuis astrictio, de qua hic loquitur Gal. etiam reperitur? Hoc igitur modo si quæ sint authoritates apud Gale. & alios interpretandæ sunt, ea etiam ratione dixit Gale. quòd decoctio Iridis plus aperiat, quàm decoctio absinthij, quod non esset, nisi in absinthio plures partes astrin gẽtes essent, quàm in Iride, sic intelligẽdus Auer. et alij.

Sed

Sed quoniam isti adducunt locum Gal. tertio de simpl. Med. facul. cap. septimo in quo uidetur Gal. opinionē illorum fouere, sed uidemus locum illum potius contra ipsos esse, uerba Gal. hæc sunt.

" Astrictionis enim natura est ut meatus occludere præ
" occupans uicinam substantiam ad se contrahens, consti
" pansq́; , ijs quæ humectare ualent, impedimento existat,
" atq; adeò infirma est, ut in rosaceo, quæ ipsa uincatur
" potius quàm uincat tenues calidasq́; rosacei particulas
" præuertere quidē nequit, sed ubi illæ altius penetrauerūt
" in ipsam iam tum superficiem agere incipit prouiribus cō
" trahendo, constipando, & condensando, ex quo necessa-
" rio sequitur, ut quæ ingredi meatus anteuerterunt exigua
" corpuscula, intro propellantur, ac meatibus præclusis
" foras regredi inhibeant. hæc Gal.

Ex quibus uerbis habemus quod ad humectandum, et ad penetrandum confert quidem astrictio, si leuis admodum sit, qualis in Rosaceo esse uidetur, quando quidem si uinceret astrictio non tantum impediret regressum qualitatis calidæ præeuntis, uerum etiam ingressum ipsum cogens, ac condensans poros, aditum ad penitiores partes esse nequaquam permitteret. sed quæso si ex leui astrictione dicit Gal. impediri regressum, quonam pacto fieri potest, ut ea, quæ in Rheubarbari substantia tam insignis reperitur astrictio, non etiam impediat uiam humo-

rum ne ad uentriculum trahantur? & qua nam ratione imaginantur isti, quod Rheubarbari uis astrictiua, quae in substantia est, possit sua compraessione tam facilè con stringere maximas cauitates intestinorum, angustos uerò caeteros meatus, qui longè minori negocio comprimi possent, non etiam magis coarctet & occludat. Profectò uerisimile non uidetur istorum placitum, Quòd etiā astrictio haec, quae in medicamentis solutiuis aliquando reperitur, non modò non faciat ad solutionem & ad apertionem, imò potius impediat, est opinio etiam excellentissimorum medicorum, ut Gentilis de Fulgineo qui super quinto Auicen. in declaratione Electuarij de xyloaloe; ubi de dosibus agit medicinarum, hanc dat regulam. Quòd quando cum solutiuis stiptica ad miscemus, tunc solutiua ipsa exhibēda in maiori dosi sint quàm si simpliciter exhiberemus, si uerò ea admiscentur, quae solutionem adiuuant, tunc in minori dosi exhibenda sunt, uerba eius haec sunt.

" *Aliam autem regulam dederunt in dosium medicinarum compositarum exhibitione, & est, quòd cum aliquo solutiuo ponuntur res, quae eius uirtutem minuunt, debet dari dosis maior, sed quando ponuntur res, quae eius uirtutem augēt, debet dari dosis minor; exemplum primi, quando cum scamonea adduntur stiptica, ut Myrabolani, licet iuuent soluendo coleram. Exemplum secundi; ut*

quando

" *quando cum Scamonea addetur Euphorbium, & haec*
" *est regula bona, haec Gentilis.* Ex quibus uerbis luce clarius habetur nos posse facile inferre, quod si stipticitas in Myrabolanis, qui dicuntur non minus Rheubarbaro soluere comprimendo, impedit solutionem; uerisimile etiam sit ut in Rheubarbaro stipticitas impediat solutionem.

Eandem sententiam uidetur habere Aggregator in tractatu secundo cap. centesimo tertio, post medium, qui loquens de Myrabolanis inquit,
" *& quando uolumus*
" *Myrabolanos praeparare ad dandum in potu, terantur,*
" *& infundantur in acqua calida, & colentur & proician*
" *tur super colaturam zaccara, & tereniabim, ad repri*
" *mendum stipticitatem eorum.*

Et paulo infra loquens de eisdem inquit.

" *Et qui uoluerit addere in bonitate praeparationis eorũ,*
" *coquat ipsos cum prunis, & Sebesten, & Iuiubis, &*
" *tribuat, quia in istis medicinis est uiscositas, quae reprimit stipticitatem Myrabolanorum, hactenus Aggregator.* Sed quid clarius potest dici contra ipsos, nonne & ipsi Myrabolani maximè cum Rheubarbaro conueniunt in duplici uirtute, nempe solutiua, & compraessiua? quomodo ergo uis compraessiua in Myrabolanis impedit solutionem, in Rheubarbaro uerò nequaquã? Sed & clarius idẽ sentire uidetur Conciliator diff. cxxxxiii.

ubi

ubi de Rheub.° ipso tradit exemplum per haec uerba.
" Eodem modo medicinarum uel uigorantur, aut destruun
"-tur, aut minores redduntur actiones, cum unà cõiungun-
"-tur. Exemplum primi est associatio Turbith cum
"-Zinzibere, ut tactum est prius, aut Epitimi cum Pipe
" re, aut Rheu.ri cum Bolo armenò, in Rheub.ro enim in
" est uirtus contractionis fortis, sed cum hoc uirtus aperi-
"-tiua minuens illius operationem; unde si misceatur cum
" Bolo armeno, aut Acacia contrahit uehementer; Quae quidem grauissimi uiri uerba ostendunt Rheub.ri astrictionem non leuem, ut in croco & rosaceo, & absinthio erat, sed ualidam, & fortem, ut uim eius, qua aperire potest, impediat, cuius rei indicium esse potest, dum ijs, qui fluxu uexantur, exhibetur.

Caeterum quod dicunt de medicinarum uirtutibus, quòd non se impediant in actionibus, intelligendum est non quidem de omnibus uirtutibus, nam quis neget uirtutes manifestas, qualis est compraessiua in Rheub.° non se inuicem cum contrarijs uirtutibus se impedire? Intelligitur ergo id tantũ de occultis, licet et illae aliquo modo se impedire uideantur; exempli causa, cum duae medicinae admiscentur, quarum altera citius, altera tardius suam faciẽt operationẽ anteuertendo, uel retardãdo alterius actionẽ.

Caeterum in medicamentis si quae sint, quae se inuicem per qualitates contrarias manifestas ponant, & perimant,

rimant, perpetuò altera alteram impediet; quis ergo in casu nostro neget compræßiuam uim in Rheub.[o] Myrabolanis & eiusmodi[s] aperitiuæ & solutiuæ facultati non perpetuò aduersari? Quòd autem compræßiua uis quædam sit manifesta, tum probari potest ex sexcentis locis Gal. tum ex eo quòd in Myrabolanis, quorum genera uniuersa comprimunt, cum tamen occulta ui hi quidem pituitā, illi bilem, uel Melancoliam purgēt, in hoc enim differre uidentur uires occultæ à manifestis, quòd manifestæ quidem si putà calidos iuuent, exempli gratia frigidos omnino lædent, ut clarißimè declarat Gal. in octauo de compo: medica. secundum locos cap. nono, per hæc uerba;

" *Coclearum trium carnem probè terito, & affußi uini nigri cyathis tribus calfacito, ac bibendum dato: uidentur autem hæc iuxta totam substantiam efficacia esse nō secundum unam, aut aliam qualitatem, quale est & lupinum hepar, cuius abunde experimentum habemus; Et paulo infra ait, & ob id talia pharmaca omnibus intemperaturis conuenire uidentur, ut quæ ex substantiæ proprietate cōmoditatem de se exhibent; et neq; calidas, neq; frigidas intemperaturas ledant.* "

In Rheubarbaro igitur cum compræßiua uis non sit ex his, quæ à tota sunt substantia sunt, perpetuò aperitiuæ & solutiuæ aduersabitur.

Accedit

Accedit ad hoc, quòd cum uirtutes naturales suas exercent operationes per qualitates primas tanquam per propria instrumenta, nam uirtus Attractrix per calidum & siccũ agere uidetur. Retentrix uerò uis frigiditatem, & siccitatem pro instrumento habet. Concoctrix uerò facultas per calidum & humidum in suam exit operationem, Expultrix uerò uis, qua in solutione maximè indigemus, frigidum & humidum pro instrumento habet, atq; hæc perpetua sunt in naturalibus istis uirtutibus, & operationibus, ut uno ore omnes tum Philosophi, tum Medici consentiunt.

Si igitur instrumentum uirtutis expulsiuæ est humiditas, & frigiditas; quid prohibet quin aquæ humiditas, quæ in infuso est Rheu.[ro] *iuuet ad expellendum? Et quo nam pacto siccitas, quæ in eius substantia reperitur, quæ retentricis potius est instrumentum, nõ impedit ipsam expultricem? hæc profectò absurdiora sunt, quàm ut multis alijs rationibus et authoritatibus refelli mereantur. Quare ijs tantũ in præsentia breuitati studentes usos nos esse sit satis. Reliquum uerò est, ut pro exacta ueritatis declaratione hic referamus nonnulla breuißimè tamen, & per capita, quæ malè ab ijs, qui primam positionem sustinere tanquam ueram uolunt, fuerunt assumpta, à quibus prauè intellectis ueritati, experientiæ, & communi usui contradicere ausi sunt.*

Primum

Primum quod male assumunt est, quòd ab alijs, præter quam à Mesue testimonia de Rheubarbaro male citant, cum nullus Mesue exquisitiùs, & exactius fuerit de Reubarbaro loquutus, malè ergo confundunt cum Reupontico Rheubarbarum nostrum.

Secundum quod perperam assummunt est, quòd in Rheub^ro uim esse solutiuam, et ipsam compræssiuam credunt, quæ, ut probatum est, omnino opponitur solutioni, & apertioni.

Tertio quia malè cõceperunt causam in Absinthio & in Oleo rosacco, quare rosaceum plus aperiat, quàm simplex oleum. Credentes id contingere merito stiptici tatis in rosaceo repertæ, quod probatum est esse absurdissimum, & potius tenuium partium ratione.

Quarto quod credant indifferenter astrictionem iuuare ad aperiendum, cum probauerimus, quòd non quælibet astrictio, sed tantum leuis, qualis est in rosaceo, Absinthio, & Croco, aliquod præstet in aperiendo auxilium. Nam intensior astrictio si sit, eam òmnino impediet.

Quinto quod non animaduerterunt, quòd etiam in infuso sit astrictio quædam, illa scilicet qualis debet esse si apertionem iuuare debeat.

Sexto quod malè item conceperint causam, quare stiptica ad miscere soleamus in medicinis, quæ hepatis ue-

nas obstructas aperire debent. Nam non ut iuuemus apertionem, sed in membris principalibus admiscentur stiptica attenuantibus ne (ut Auicennæ utar uerbis) subtilitatis grauamen noceat membro principali ipsum relaxãs, & dissoluens.

Septimo quòd non bonam faciunt comparationem in applicando regulam dosium medicinarum, dum dicunt, datur Rheubarbarum in minori dosi in substantia, quàm infusum, ergo minus erit solutiuum. Nam non seruatur in hac comparatione eadem quantitas utrinq;, cum in infusione non totum Rheu.m dissoluatur, sed tantum partes tenues cum aliquibus astringentibus si enim totum dissolueretur non esset addenda illi dosis imo solum magis adhuc solueret.

Octauo quod assumunt falsò. Aquæ humiditatem infuso ad mixtam, & perfluam, nihil facere ad solutionẽ & penetrationem. Vltimo quia dicunt uirtutes medicinarum se inuicem non impedire, quod non est uerum uniuersaliter, nam id contingit tantum in uirtutibus occultis atq; in eisdem nõ semper. Sed iam his declaratis dicemus quid sentiendum nobis uideatur per has quatuor positiones.

Prima compræssiua uis non solum in Rheubarbaro: sed in quibuscunq; siue simplicibus, siue cõpositis reperta, quantũ in se est aperitiuæ et solutiuæ penitus aduersatur.

Secunda positio est, Rheubarbarum cum sua substantia corporea exhibitum principio quidem leniter, postea uerò uehementer astringit.

Tertia cum partes Rheubarbari quæ in aquam ex infusione transferuntur, sint magis igneæ & aereæ ac per hoc tenues plus aperiunt, & soluunt.

Quarta ideo duplicatur dosis in Rheub.ri infusione; quia non tota Reubarbari, uis ex infusione elicitur.

Omnium harum positionum ueritas latæ patet ex superioribus adnotatis. Opportunum igitur iam erit argumenta pro prima parte adducta dissoluere, & tandem finem dicendi facere.

Ad primum igitur argumentum primæ positionis, cum dicitur, quòd duplici ui soluat Rheubarbarum.

Respondemus quod uirtus compræssiua impedit quātum ex se est semper uti diximus, tamen iuuat per accidēs corroborando membra, et comprimendo ad expulsionem, dico tamen quòd ea ratione constringit etiam uenas, & cæteras uias angustas unde humores euacuandi debent transire, & ea ratione impedit regressum ad stomachum, ut dicit Gal. præsertim cum ualida sit ista uirtus cōpræssiua in Rheub.ro ut dicit Conciliator. Ad hæc in infuso etiam est duplex uis. Nimirum lubrificatiua, & humectatiua, quæ ut diximus est instrumentum proprium deseruiens ipsi expulsioni quæ merito humiditatis, & fri

giditatis celebratur, non siccitatis aliquo pacto, quæ in Rheubarbari substantia reperitur, infirmum ergo argumentum eorum est.

Ad secundum cum dicitur, quòd dosis Rheubarbari in substantia cum sit minor, arguit quòd magis soluat, quàm ea, quæ in decocto est, quæ duplicatur.

Respondendo, ut in quarta positione, quòd ideo duplicamus dosim in infusione, quia non possumus elicere totam uim solutiuam in Rheub.ro diluendo ipsum, nam si possemus, utiq; dosim eius non augeremus: sed quia inquit Gal. semper aliquid remanet in ipsa substantia diluta, quam si ter et quater decoquas magis in dilutũ ipsum illã trãsferes. Id circo duplicamus dosim, ut suppleamus uicem illius portionis; quæ post dilutionem substantiæ medicamenti relicta est, & sic non ualet argumentum aduersariorum.

Ad Tertium cum probant Rheuri substantiã ideo plus euacuare, quia maiorem moram trahens in stomacho, maius ocium euacuandi habet.

Respondendum quòd argumentum hoc reflecti potest contra ipsos, nam tarditas illa potius uidetur arguere debilitatem uirtutis solutiuæ, cum illa uirtus censenda fortior & ualentior in agendo sit, quæ citius suàm perficit operationem uincendo reagens passum, & cito assimilans sibi ipsum; hinc solent Medici dicere Rheubarba-

rum,

rum, & Mannam tardæ operationis esse. quoniam leues sunt medicinæ, leuius est igitur in substantia Rheubarbarum; atq; id, quoniam Rheub.m in substantia propter suam crassitiem condensat poros, nec ita penetrat ad loca, unde fieri debet euacuatio, quod non contingit in infuso.

Ad quartum cum dicitur quòd difficiliores ad euacuandum humores trahat in substantia.

Respondendum quòd ideo dicitur euacuare difficiliores humores, non quia efficacius, sed quia lento modo, et sensim euacuat. Nam a forti medicamento propter lentorem humorum potius conuelleretur corpus quàm educerentur humores. Nam & infusum etiam duceret crassos humores, si tam longo tempore retineretur in stomacho, uel si humores obedirent euacuationi eius citæ, tarditas igitur illa in euacuando, & debilitas uirtutis, facit ad faciliorem crassorum humorum eductionem, nam lentus humor lento modo trahendus est, & sic aduersariorum ratio nulla est.

Ad Quintum, quod probabat plus ducere substantiam, quia fortioribus naturis dabatur, quam infusum,

Respondendum quòd medicamenta aliqua licet sint debilia in euacuando, sunt tamen aliquando ualida in lædendo, exempli causa. Illud dicitur Medicamentum magis lædens alio, cum post operationem illius adhuc potest

test lædere corpus adhærendo intestinis, & aliquam noxam inferendo, licet igitur Rheub.m sit leuius quantum ad uim solutiuam, tamen quia non ita cito pertransit, ut infusum, sed diutius in corpore remanens aliquid medicamentosum relinquit, quod omnino lædit corpus; Et licet dicant isti, quòd relinquit Rheub.m uestigium stipticitatis, ac per hoc roboret naturam, tamen si credimus Gal. in lib. de optima secta. nullum medicamentum usq; adeo benignum est, ut aliquam noxam in se non habeat, datur ergo naturis debilibus infusum, ut minus noceat nihil noxæ relinquens, fortibus uero in substantia, quia possunt melius ferre noxas relictas à medicamentis.

Ad sextum quod corrupta integritate medicamenti corrumpitur & symetria, & forma illius.

Respõdemus negando assumptũ, quòd infusio licet separet formas alias, non separat tamen indiuisibilem illam quæ resilit ex perfectã elementorum commixtione, alioquin periret multiplices modi exhibendi medicamenta; et tunc cogeremur omnia exhibere in substantia, præterea sequeretur, quòd succi medicamentosi minoris efficaciæ essent, quàm ea, ex quibus educerentur, id quod uerè absurdum est.

Ad Septimum de Coloquintida, quæ infunditur tanquam leuius medicamentũ in diluto, quã in substãtia.

Respondendum ut superius, quòd nõ ideo Colocyntis

tis exhibetur in diluto ab Auicenna, quòd minus soluat, sed quia leuius idest nõ tantam intestinis inferat noxam, nam si in substantia datur, post solutionem etiam relinquit noxam abradendo intestina sua adherentia, & corpulentia, nam aliud est plus soluere, aliud plus lædere.

Ad Octauum, quòd amaritudo fundetur in substãtia sicca ideo magis abstergat substantia.

Respondendum, quòd in diluto etiam est insignis amaritudo, quæ cum sit in subiecto fluxiliori, aptior erit ad abstergendum, & aperiendum non solum superficies, sed internas etiam partes, ac per hoc maiorem faciet solutionem, quoniam ut probatum est in decocto amaritudo tollitur à substantia, ita ut remaneat omnino insipida, ut patet experientia, & sic non ualet ratio eorum: Atq; hæc sint, quæ ad primæ positionis argumenta dissoluenda sint satis. Iam uerò ad alterius positionis deuenientes eodem modo rationes refellere tentemus.

Ad primum cum dicitur, abstergit magis, ergo aperit magis, quia abstergere, & aperire non differunt.

Respondeo, quòd amaritudo cuius proprium est abstergere, & radere superficies corporum, reperitur etiã in infuso Rheubarbari: quamobrem quantum spectat ad operationem, amaritudo, quæ est in infuso, longe præstat; nam ipsa non solum adhæret superficiebus, sed etiam altius penetrat, in substantia uerò tantum hæret orificijs,

nec

nec simul tunicas uasorum abstergit, & aperit ut infusum, inualida igitur ratio illorum est, ut paulo ante dictum est.

Ad secundum in quo dicit de absinthio ex authoritate Auerrois, quod iuuet iuncta stipticitas donec suo functæ fuerint aperiendi munere.

Respondemus, quòd non est par ratio, nam Absynthium non habet tantam adstrictionem, quantam habet Rheub.^m in substantia, & propterea potest aliquo modo iuuare adhærendo superficiei, & retinendo uim aperitiuam, quousq; suo fungatur munere, qualem etiam leuē adstrictionem non auferimus nos à Rheubarbaro infuso, imò in illo est stipticitas aliqua leuis, quæ idem præstat, quod præstat leuis adstrictio in absynthio, & oleo rosaceo, quæ si esset intensior, & uinceret partes tenues, tunc nullo pacto penetraret, imò antequam partes tenues penetrarent, adstrictio illa intensa præuerteret astringendo, & occluderet (ut inquit Gal.) poros, ac nō modo regressum, sed ingressum illum prohiberet, atq; ita non est par ratio, neq; similitudo de Rheubarbaro, quòd intense astringit; & male imaginantur isti, quòd in infuso non sit aliqua adstrictio, quæ tanta est, quæ iuuat eo modo, quo dicit Gal. de rosaceo, & sic cessat argumentum illorum.

Ad tertium Auicennæ, qui dicit, quòd si in aperi

tiuis

tiuis medicinis stipticitas, & subtilitas coniungatur erit melius &c.

Respondemus, quòd uerba Auicennæ, in eo loco longè aliud uolunt, quàm id quod isti probare intendunt. Nam Auicenna in eo loco dans regulas in obstructioni bus aperiendis obseruandas; inquit caue ne tu des nimiũ aperientia, nam illa nimium resoluunt partes tenues, & quod reliquum est in lapidem uertunt, propterea si tu ha bes nimium resoluentia, & subtiliatiua, addenda sunt illis stiptica, ut remoueant à membro subtilitatis grauamen, quod est nimia resolutio, & apertio; ergo non uult Auic. hîc ostendere, quòd stipticitas iuncta cum subtilitate magis aperiat, imò totum oppositum, hoc est ut prohibeat grauamen hoc est noxam, quàm inferũt nimium attenuantia, & aperientia, ut patet ex uerbis Auicennæ, quæ hæc sunt.

" *Cum ergo resolutio fortis est necessaria, succedat et*
" *lenificans subtile cum materia, in qua non sit grossities,*
" *sed sit in ea calor temperatus, qui iuuet in resoluendo to*
" *tum illud, quod est oppilatiuum, & ex oppilationibus*
" *quidem peiores sunt oppilationes uenarum, & deterio*
" *res eis sunt illæ, quæ in membris existunt principalibus,*
" *ergo cum in aperitiuis stipticitas, & subtilitas cõiungen*
" *tur erit melius, quoniam stipticitas remouebit à mem-*
" *bro subtiliatiui grauamen.*

Ad Quartum de oleo rosacco, quòd magis ingreditur poros quàm oleum simplex, ut dicit Gal.

Respondemus, quod iam solutum est hoc argumentum, & diximus quòd non est par ratio in adstrictione Rheub.ri & olei rosacei; nec uerum est, quòd penetratio, quæ est in oleo rosacco magis quàm in simplici oleo sit merito adstrictionis rosæ; Nam illa potius impedit dicit Gal. ad penetrandum, sed est ratione partium tenuium, quæ reperiuntur in rosa, quæ uincunt (ut dicit Gal.) adstrictionem in rosacco, nam si tenues partes uincerentur nullo modo fieret penetratio olei. Præterea ut diximus illa leuis astrictio rosacei, quæ facit non ut penetret, sed id, quod penetrauit, retineatur, reperitur etiã in infuso Rheub.ri & propterea nõn solum Rheu.m infusum aperit penetrando, sed etiam ex leui astrictione, quæ in illo neganda non est, si credimus Galeno, qui dicit, quòd in aquam per decoctionem transfertur non solum acredo, & salsedo, sed etiam acerbitas ipsa, ut in tertio adnotandum diximus. Quare inutilis est hæc argumentatio.

Ad Quintum ubi dicitur, quod in maiori obstructione nos damus in substantia, ut quando damus pilulas in morbis cronicis.

Respondemus, quod iam solutum est argumentum, cum declarauimus, quod ad obstructiones ob materiam

crassam

crassam, & lentam, utimur istis medicamentis solidis, et quæ diu retineantur in stomacho, non quòd ista medicamenta magis penetrent, sed quòd maiorem moram trahentia in stomacho lentius trahunt, ac humores lenti, & crassi, qui non ferunt uehementem, & citam solutionē, quia non sunt facile propter suum lentorem obsequiosi, lento modo trahantur, & non conuellantur, & ea est potissima causa, quare in cronicis morbis utimur pilulis; sic nihil facit ratio illorum aduersus nostram opinionem.

Ad Sextum cum dicis quod Rheubarbarū eo quod plus moretur in stomacho, maius ociū habēs plus aperiet.

Respondemus, quod tam solutum est argumentum, quòd scilicet (ut uerbis Conciliatoris utar) cum fortem habeat adstrictionem maiori sit futurum impedimento in apertione, semper magis astringendo, & occludendo poros præsertim angustos, et impediendo in eis et ingressum & regressum; Nam nescio quomodo imaginentur isti quòd Rheubarbarum constringat intestina, & cauitates maximas sua compressione manifesta, ac non etiam uenas, & arterias, & meatus alios tenuiores non astringat, leuis ergo est & ratio hæc

Ad Septimum de Euphorbio, & spica, quæ exhibentur in substantia non in infusione.

Respondendum, quòd cum Euphorbium sit ex his, quæ sunt calida in quarto, et habeat propter caliditatem,

et tenuitatem partium facillimam Euapurationem, si daretur in infusione nimium aperiret, ac nimium resolueret partes tenues. Hoc etiam patet apud Mesue, qui in capite de Scamoneo dicit, quòd non terendum, ne nimium exiccet, & penetret magis, sed in substantia ut possit ablui citius. Quare immineret periculum, quod superius adnotauimus ex Auicenna nimirum, quòd remanerent partes lapidosæ, & redditæ crassiores post nimiam resolutionem; substantia igitur exhibitum propter crassitiem, & partium soliditatem, non ita aperiens, & uires resoluens, atq; igitur ea ratione argumentum nullius est roboris. De spica item primo negamus quod semper detur in substantia imò damus etiam, & frequentius infusam, quando scilicet uolumus maiorem apertionem. Cæterum cum corroborare magis intendimus, damus ipsam in substantia ut omnes docti practici communiter utuntur, & sic cessat ratio eorum.

Ad Octauum et ultimum ubi habetur quod in membris principalibus melius damus in substantia quam in infusione, eo quod uix aliquis morbus sit, in quo non lædatur aliquod principale membrum, debemus ergo illud corroborare.

Respondemus, quòd non ea est ratio Auicennæ, & Medicorum quam isti imaginantur, quare stiptica admiscenda sunt cum istis medicinis ut diximus, sed ut om

nes uolont Docti Medici, ut non relaxentur membra principalia, & dissoluantur eorum uires ab aperientibus, & relaxātibus. Hæc igitur ratio potius contra Aduersarios est, quàm contra nos. Rheubarbarum igitur in substantia longè minus aperit propter suam intensam astrictionem quàm infusum illius. Cuius rei si quis uult clarissimè certior fieri, legat apud Mesue caput de infusione in Theoremate secundo libri primi de Canonibus uniuersalibus, ubi quam absurda falsa & periculosa isti scribant, dilucide declarantur. Atq; hæc sunt quæ quàm breuissimè potui super his duobus quæsitis afferre in præsentia libuit, nō ut aliquem læderem, sed ut ea, quæ sentimus, & docemus, non penitius à ratione aliena esse ostenderem, & nos à calumnijs pro uiribus defenderemus longiori uerò sermone, & pluribus rationibus id ipsum in nostris publicis lectionibus aliâs declarauimus. Cæterum opinionem hanc nostram ita mordicus retinere non est animus quin illam deponere, & aliam meliorem induere simus parati, si qui aliquando sint, qui id nobis firmioribus rationibus persuadeant. Iterim iuuat nos à multiplici experientia, et communi Doctissimorum Medicorum usu non recedere.

FINIS.

EIVSDEM CAESARIS ODONI

Quæstio breuis an in quouis Humore euacuando expectanda sit concoctio.

CVM maxima uersetur lis inter nostri temporis Medicos de exhibitione medicinarum in principijs morborum. Nam aliqui nullas uolunt admitti Medicinas purgantes, seu soluentes in principio, sed asseuerant in omnibus expectandam esse coctionem. Alij rursus in omnibus morborum principijs statim credunt utilem futuram medicinam purgantem, ut materiam minorem redant, nec desunt qui sint inter hos medij, Nam aliquando dandum pharmacum censent, aliquando omnino abstinendum: opere precium nobis uisum est fore, si horum rationes quàm breuißime discutiamus, ut cui magis opinioni inherendum sit elicientes meliorem & tutiorem medendi modum sequi ualeamus.

Primo igitur uidendum est de Bile, de qua inter alios humores maior est lis, utrũ si bilis, peccet, euacuãda sit, an eius expectanda coctio sit, & primo afferemus authoritates, & rationes quibus, probari potest, expectandam coctionem esse. Secundo uerò proparte negatiua, multas etiam authoritates & rationes adducemus. Postremo declaratis non nullis suppositis, opinionem nostram aperiemus, & rationes in contrarium facientes pro ui

ribus dissoluere tentabimus.

Primo authoritas est Hippocratis qua manifestè uidetur probari in omnibus expectandam esse coctionem præterquam in materia turgenti, iuxta illud prima Aphor. uigesimo secundo, Cõcocta medicari &c. Vbi clarißimè uidetur iubere expectandam coctionem unicũ tantũ casum excipiendo nimirũ in turgentia materiæ, quæ tamen rarißima est, ut plurimũ ergo expectanda coctio.

Secunda authoritas est eiusdem Hipp. in prima Aphor. uigesimo quarto, In acutis paßionibus rarò, & in principijs medicinis purgantibus uti, & hoc cum præmeditatione faciendum; ex qua authoritate apparet, quòd idem uelit, quod in prima uolebat, nimirum quod in sola turgentia materiæ debet dari pharmacum, atq; illud itẽ non semper, sed cum præmeditatione faciendum, hoc est quod conditiones oẽs obseruẽtur quas requirit purgatio.

Tertia authoritas est in quarta Aphor. uigesimo secundo in comento, ubi habet Galenus, quòd natura in principio non euacuat, sed post coctionem, nos autem debemus imitari naturam nec euacuare prius quàm coctio facta sit.

Quarta authoritas in secundo de simptomatum caussis. Si bilis retinetur propter obstructionem, attenuanda: Si uero propter craßitiem incidenda, ergo nullo pacto euacuanda, nam aliud est attenuare & incidere, aliud

est

est euacuare.

Quinta authoritas est Gal. quod primo de diff. febr. cap. quarto inquit quicquid corruptum est potest temporis spatio per coctionem ad benignum reduci, ergo si corruptum potest reduci ad benignum bilis etiam potest coqui, & reduci ad benignum ergo expectanda coctio eius ut ad benignum reducatur, priusquam euacuetur.

Sexta authoritas est item Gal. in arte medi. octuagesimo nono, qui dicit quod concoctio est alteratio quae finit putredinem manente substantia, ergo coctio cõuenit bili etiã si corrupta esset, quia debemus alterare quousq; finiatur per coctionem putredo in bile.

Septima authoritas est, quod centies habemus tum ab Hippocrate, tum à Galeno primo pronosticorum com. ultimo & secundo Aphor. com. decimo septimo, et trigesimo septimo, quòd pus, excremẽta, urina, bilis, modò dicẽtur cocta modo cruda ergo necessum est, quòd coquãtur, expectanda ergo coctio, etiam in bili.

Octaua authoritas Alexan. Tralliani in primo suo libro cap. decimo septimo qui iubet adhiberi lauacra, infusiones, & cibaria humectantia, ad humorem biliosum concoquendum ergo bilis concoquenda.

Nona authoritas Aristotelis, qui quarto Metheorum cap. secundo inquit, quod coctionis finis alijs est ipsa natura, alijs alia quaedam forma, ut in tuberculis pus, in

lachrymis

lacbrymis sordes, ex qua sententia habetur quod aliud sit, quod coquatur præter alimentum, & aliud sit finis coctionis quam assimilatio.

Decimo adhuc idem firmatur etiam rationibus, quia si in febre pestilentiali Rasis et alij Doctores, non dant pharmacum ad soluendum humorem, maxime uenenosum & prauum, sed dimittunt opus naturæ, ergo tanto minus licebit dari pharmacum pro bile, cum non sit tantæ prauitatis, nec de ea immineat tãtum ex mora periculum.

Undecimo si iubet Auicenna quarta primi cap. de Phlebotomia, & Gal. in libello de missione sanguinis cap. sexto, quod in missione sanguinis expectanda digestio quanto magis in dando pharmacum expectanda cum sanguis semper fere paratus sit ad sui euacuationem.

Duodecimo arguunt Omne pharmacum calefacit, quod habet uim atractiuam ut Gal. prima aphor. uigesimo quarto, ergo in humore calido, non est securum dare pharmacum nisi post quam refrigeratus est humor, hoc est post decimam quartam, ne calidum calido additum ut dicunt faciat furere.

Tertio decimo in principio si datur pharmacum cum humores nõ sint separati, periculum est ne cum malo attrabatur etiam bonum et sic fiat noxa maior ægro, nõ dandũ igitur aliquo pacto pharmacum in principio, sed expectandum quousq; natura secreuerit a bono malum & ad

expulsionem illud præparauerit.

Pluribus etiam alijs rationibus hæc opinio posset cõprobari, sed hæ modo mihi ualidiores uisæ sunt, iam ad oppositæ partis argumenta afferenda deueniamus & illa etiam per capita tantum attingamus ut breuitati quantum possumus studentes ueritatem paucis inueniamus.

In Oppositum sunt & Authoritates, & rationes hæ. Prima authoritas est Gal. in lib. de constitutione artis medi. cap. decimo nono, qui inquit quòd pituita acida, et dulcis alteranda per coctionem, serosa uerò pituita, & utræq; biles euacuandæ, ergo biles non concoquuntur.

Secunda Authoritas est eiusdem in secundo de naturalibus faculta. in fine ubi inquit, quòd natura non fecit proprium receptaculũ pituitæ propterea quòd sola esset coctionis capax, ergo cæteri non concoquntur humores.

Tertia Authoritas itẽ est in secundo de ratione uic. in acu. cap. trigesimo, cum inquit, quòd pituita coquitur, & in sanguinem facile conuertitur. utræq; uerò biles nequaquam coquũtur, quia amara ex superfluè cocto fit sanguine, atra uerò ex adusto, non ergo expectanda eius coctio, sed statim euacuanda.

Quarta Authoritas ab eodem Galeno est tertio, prognost. qui expressè hæc habet uerba, humores tenues, ut sæpe dictum est paratissimi sunt ad expulsionem, si er

go

go paratißimi sunt, quid expectandum amplius non concoquendi igitur sed euacuandi: bilem autem tenuem esse humorem, nemo est, qui neget igitur &c.

Quinta authoritas eiusdem Galeni in libello quos et quando purgare oportet idem apertißimis declarat uerbis, nimirum, quod atra bilis, & pituita, & frigidi humores sint coquendi, calidi uero nequaquam.

Sexta authoritas quarto de ratione uict. com. trigesimo ubi habet Gal. biles non concoquntur; quia si coquerentur conuerterentur in sanguinem non ergo in his expectanda est coctio, ex quibus uerbis duo habentur primum quod bilis non coquitur, secundum, quod coctio est uersio in sanguinem.

Septima est undecimo methodi cap. octauo ubi iubet Gal. id quod corruptum est prius euacuari debere quod reliqum est ad exactam simetriam reduci; sed cum super accensus est humor uel massa sanguinea in biliosum humorem, iam non potest ulteriorem coctionem recipere, ergo non expectanda coctio.

Octaua; Gal. dat pharmacum in primo, secundo, tertio, quarto die, in quarto de ratione uictus in acutis, ergo non uidetur sentire coctionem expectandam, quæ in primis diebus non uidetur posse contingere ergo.

Nona Hippocrates secunda par. aphor. uigesimo nono & Gal. in com. iubet in principijs euacuandam ma

teriæ partem, ut scilicet natura reddita ualidior potentius agat in materiæ residuum ergo non debemus expectare.

Decima ratione probatur, quia si tu quæris bilem, reddere aptiorem ad euacuationem, non debes coquere illam quia coctio procedit incrassando quod autem crassum est ineptius est ad expulsionem igitur non debet coqui.

Undecima ratione id etiã probatur quia si quantitas cogit euacuare in principio, quanto magis & qualitas quæ magis actiua est quam quantitas, primum patet ex Athletis, secundum patet, quia alteratio fit ratione qualitatum non quantitatum igitur &c.

Duodecima etiam ratione, si tu non euacuabis bilẽ in principio, ergo nunquam euacuabis, non enim in declinatione, quia ex se tunc natura facit, non in statu, quia in statu quietem habere oportet, non in augumento, quia est prope statum, ergo uel nullo modo, uel in principio.

Tertia decima ratio est quia, si in morbis frigidis: ut apoplexia et huiusemodi licet in principio uti pharmacis ualidis, cum tamen humores sint craßi, et minus pharmaco obsequiosi quanto magis biliosi, & tenues facilè parentes pharmacis, euacuabuntur, ergo &c.

Sed plures aliæ poßent adduci ad hoc ipsum probandum rationes, uerum hæc in præsentia sufficiant. Iam

uerò

uerò ut huius quæsiti claram solutionem habeamus, considerãda nonnulla.

Primum est, quòd coctio non dicatur nisi de crudis ut manifestè declarat Gal. in libell., quos & quando purgare oportet. Nam quæ cocta sunt hoc est, quæ sanguinis caliditatem excesserunt, qui terminus est coctionis, coqui amplius non possunt, ut apparet manifestè ex argumentis secundo loco adductis, quod corroboratur etiam hoc ualidißimo fundamento Galeni in quarto de simp. med. sumpto à Platone in timeo, quòd sapores dulces dicuntur temperati & benè cocti qui si intendantur in caliditate fiunt uel salsi, uel amari, uel acuti, qui amplius (quoniam dulcescere non possunt) coqui nequeunt còquntur autem acerbi, acidi, et austeri, tantum. Atq; ut de saporibus dictum est, idem intelligendum in humoribus, qui citra sanguinem, qui dulcis est, coqui possunt, post uerò sanguinem nequaquam, nam amarescunt, & acrescunt, quibus coctio nullo pacto conuenire potest.

Secundo considerandum, quòd coctio apud medicos & philosophos est tantum unius speciei hoc est respectu alimenti tantum, quòd si pus coctum uel urinam coctam, uel excrementa, uel biles aliquando dicimus non ratione ipsorum, idest quod ipsa coctionem recipere poßint, sed ratione alimenti uel succi eis admixti, sanguinei, uel pituitosi in quem natura coquendo operata est aßimilatio-

nem

nem tentans pro nutrimento; quam si non est assequuta in substantia saltem in colore huiusmodi excrementa sibi assimilauit hinc dicimus modo in colore modo in substantia concoctam urinam, ut manifeste habetur ex Galeno in primo pronosticorum com. ultimo, & secunda aphor. decimo septimo, & trigesimo septimo.

Tertio adnotandum est, quod adnotat Gal. in quarta par. aphor. uigesimo primo & secundo com. quod differt humor biliosus à bile, et humor melancolicus ab atra bile. Nam in humoribus sunt quædam humiditates seu succi; qui sunt reducibiles ad benignum hoc est ad sanguinem, et illæ facile possunt coqui, licet humores sinceri, qui sunt supra sanguinem non concoquantur, Si qua ergo coctio humoribus conuenit, conueniet ratione istarum humiditatum uel succorum, quatenus sunt conuertibiles, & assimilabiles; hoc notandum potest manifestari ex eo quod semper in corpore nostro in massa sanguinea reperiuntur huiusmodi humiditates in humoribus, quæ benignitate caloris reducuntur ad benignum, & ad naturam, sanguinis, ut possint nutrire corpus quam si excedant iam non humiditates, sed mera excrementa appellanda sunt, ut probatum est. Hinc est quod doctores applicare non solent medicamenta concoquentia tumoribus præter naturam præterquam inflammationi, quoniam sola inflammatio admixtum habeat sanguinem, cæteri tumores quo-

niam ex sincerioribus humoribus sunt (ut Harispelas ædema, et scyrrus) si ex sincerioribus humoribus sunt nõ concoquntur, sed discutiuntur, uel alio modo curantur.

Vltimo etiam considerandum, quòd in euacuatione humorum non solum attendenda est natura ipsorum; sed etiam locorum, per quæ debent euacuari facienda est præparatio, & propterea inquolibet humore educendo sunt duæ conditiones perpetuò seruandæ. Prima ut uiæ sint apertæ, & non obstructæ. Secunda ut humor non sit crassus & uiscidus, hinc est, quòd tã frequenter Galenus iubet uti attenuantibus, & incidentibus, nimirum cum timet uel obstructionem uel humorum lẽtorem & craßitiem; quæ quidem conditiones si obstent etiam in ipsa materia turgente non licet euacuare nisi post sublatas obstructiones,

Ex quibus declaratis nostram sententiam explicemus per has positiones; quæ erunt numero quatuor.

Prima Bilis amara, Bilis usta, pituita serosa, & & salsa euacuadæ sunt nulla expectata concoctione.

Secunda in morbis pendentibus à pituita, uel ab atra bile frigidis non tentanda euacuatio nisi post concoctionem.

Tertia in nullis morbis tentanda euacuatio nisi uiæ sint reseratæ, & humores attenuati.

Quarta coctio est unius speciei apud medicos & philosophos

losophos.

Probatio autem harum conclusionum patet ex consideratis, ideo iam ad soluenda argumenta pro prima parte aducta accedamus.

Ad Primum cum tu dicis concocta medicari &c. Respondeo, quòd concocta medicari oportet, quæ concoquibilia sunt, & Aphorismus nihil habet contra nostras positiones, nam nos concedimus cruda non medicanda esse, sed coquenda, nam credimus nos coctionem non dici debere, nisi de quoquibili.

Ad secundum incipientibus morbis Raro, & in principio &c. Respondeo, quòd ideo iubet Aphorismus quod raro incipiamus à medicamentis purgantibus, quia rarius id contingit, ex eo, quòd cum sint quatuor in nostro corpore humores, qui continue peccantes morbos pariant neq; sanguis purgandus medicamento est, sed per uenæ sectionem euacuandus si peccet, neq; pituita acida & dulcis, & crassa, neq; humor melancolicus, quia possunt coqui, neq; ipsa bilis semper, sed tantum cum uiæ sunt apertæ, & ipsa non lenta est, relinquitur, ergo quòd raró debeat fieri euacuatio idest cum cessant omnes hæ exceptiones, & hoc est, quod dixit cum præmeditatione faciendum, hoc est cum conditionibus obseruatis, non immerito ergo dicit Raró.

Ad Tertium cum dicis, quòd natura non euacuat

in principio

in principio. Dico quòd non euacuat crudas, & crassas materias, sed expectat in his coctionem, eam ob causam Aphorismus loquitur de atra bile, quam nos concedimus non euacuari debere in principi,ocum tamen sæpe uideamus in principijs morborum biliosorum naturam excernere bilem modò per uomitum, modò per deiectiones nulla noxa in ægris remanente.

Ad quartum cum dicis si bilis retinetur propter obstructionem est expectanda quousq; apertio fiat.

Concedo antecedens, nego autem consequentiam; quia potest retineri bilis tenuis nulla obstructione etiam existente in poris.

Ad quintum Galeni primo de differ.feb. cap. quarto quicquid corrumptum est &c.

Respondeo, quòd dictio corruptum malè in græco uersa est, nam græcè habetur διαφθαρμένον, *quæ uox duo significat corruptum & uitiatum, nam non negamus nos, quod id quod corruptum est absolutè possit aliquo pacto ad benignum reduci, sed dicimus, quod id quod mixtum est, & uitiatum, idest quod proximum est,ut corrumpatur, illud est, quod potest reduci ad benignum, ut exacte declarat Gal. in fine primi pronosticorum & decimo septimo, & trigesimo septimo secundæ par. aphor. & in arte medici. cap. octuagesimo nono, cum dicitur, quòd coctio finit putredinem manentis substantiæ idest*

prohibet substantiam uitiatam mox corrumpendam putrefieri dũ coquit natura, et assimilat sibi διαφθάρμενον, hoc est uitiatum corrumpendum, & sic reducitur ad benignum spatio temporis non corruptum, sed uitiatum.

Ad Sextum est eadem solutio, nam concoctio quæ est alteratio finiens putredinem intelligitur, quod finiat idest non per mittat id quod erat uitiatum aptum ad putrescendum amplius corrumpi, sed a coctione terminetur.

Ad Septimum Bilis Vrina. Pus & cætera dicuntur cocta. Huic dubitationi respondet longo sermone Gale. in secundo de ratione uict. quadragesimo quarto ubi docet, quod coctio propria dicatur de alimento, & aliquando generaliori uocabulo dicatur de huiuscemodi excrementis, non quidem ut ipsa coquantur, sed quia ex ipsis habeamus coctionis naturæ inditia, & cruditatis, quod etiam declarat Gale. in ultimis uerbis com. ultimi primi lib. pronosticorum. Cum ergo dicitur pus coctum album & æquale significatur ex albedine, & ex eo quod non male oleat, quod natura dealbauerit partes illas quæ erant concoquibiles non potuit tamen assequi ueram assimilationem substantiæ, In urina item sedimentum album indicat quod nutrimentum mixtum in massa sanguinis & elicitum per urinam, fuit à natura per coctionem alteratum in colore, licet in substãtia non potuerit exactè sibi assimilare hinc est, quod

in urinis

In urinis eorum qui sunt exactè sani paucæ apparent nebulæ, quoniam omnia ferè aßimilantur, & conuertuntur in substantiam nutriti.

Ad Octauum Tralliani, quòd humor biliosus coquendus.

Respondemus, quòd magna est differentia ut declaratum est in adnotandis inter humorem biliosum & bilem, & dicimus nos, quod bilis non est concoquenda, humor uero biliosus ratione admixtionis succi, & humiditatis, quæ ad naturam sanguinis facilè potest reduci, est concoquendus ratione cuius rectè applicat Trallianus lauacra &c.

Ad Nonum Aristotelis, qui dicit, quòd coctionis duplex est finis alius a natura alius à causa præter naturam.

Respondeo ex sententia Gale. & Aristotelis eiusdem, quod pura excrementa per se coctionem separatam non suscipiunt, aut per se euincuntur, sed indicant euictos iam esse intus humores, & propterea statim subiungit Aristot. Vrinæ alui sedimena, & excrementa sanitatis sunt inditia, & cocta ideo dicuntur, quòd à calore uinci significent.

Responde item de fine, quòd finis uerus, & unicus naturæ est aßimilatio. Sed quia aliquando in pure & alijs fluxionibus non sola natura agit sed etiam aliæ cau-

sæ præter naturam, hinc eſt, quòd finis accidit compoſitus partim à natura aſsimilante partim à cauſa corrumpente.

Ad Decimum reſpondetur, quòd non eſt uerum ſimpliciter, quod in febre peſtilentiali non euacuemus, ſed eſt uerum ut in pluribus, nam ut in pluribus ab initio concidunt uires quæ prohibent euacuationes. Cæterum ſi in principio uires ſint ualidæ; licet & ſanguinem mittere, & Pharmachum exhibere, quod admixum habeat antidotum aliquam, quæ ueneno occurrat, ut eſt in communi uſu apud optimos medicos, nam ſi euacuationes in principio dimittũtur uix aliqui euadunt, ideo argumentum nullum erit iſtorum.

Ad Vndecimum de Phlobotomia inqua iubent expectandam coctionem facilis eſt reſponſio, ex Galeno deſſumpta in libell. de miſsione cap. ſexto ubi dicit, quòd etiam ſtante plenitudine non poſſumus mittere ſanguinem neq; euacuare cum ſunt obſtructi meatus, quod nos non negamus, in aliis enim caſibus falſum eſſet, quod dicit Auicenna de mittendo ſanguine.

Ad Duodecimum de calefactione pharmaci, quod augeat febrem bifariam reſpondeo. Primo ut reſpondet Auerr. quòd poſſum ad miſcere medicamenta frigida, quæ retundunt caliditatem Pharmaci. Vel tutius & melius dicò, quòd maius eſt iuuamentum ex Pharmaco

calido